

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ ve KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET ve SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI

TÜRK SİYASETİNDE MERAL AKŞENER

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Vedat Erbaş

KOCAELİ 2018

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ ve KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET ve SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI

TÜRK SİYASETİNDE MERAL AKŞENER

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Vedat ERBAŞ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Hasan YAZICI

KOCAELİ 2018

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ ve KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

SİYASET ve SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI

TÜRK SİYASETİNDE MERAL AKŞENER

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Vedat ERBAŞ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu Karar ve No: .10.01.2018/01

Jüri Başkanı: Ünvanı Adı SOYADI	(İmza) Yrd. Doç. Dr. Hasan YAZICI
Jüri Üyesi: Ünvanı Adı SOYADI	(İmza) Doç. Dr. Kemal APAN
Jüri Üyesi: Ünvanı Adı SOYADI	(İmza) Yrd. Doç. Dr. Kaan BİRDAL
Jüri Üyesi: Ünvanı Adı SOYADI	(İmza)
Jüri Üyesi: Ünvanı Adı SOYADI	(İmza)

KOCAELİ 2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
KISALTMALAR.....	V
ÖN SÖZ.....	VII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KADIN VE SİYASET

1.1. TARİHİ SÜREÇTE KADIN ÜZERİNDE ERKEK EGEMENLİĞİNİN OLUŞMASI.....	6
1.2. YAZILI KAYNAKLARDA DÜNYA SİYASETİNDE BİLİNEBİLİR İLK KADINLAR.....	11
1.3. ESKİ TÜRKLERDE KADIN.....	12
1.4. DİN KADIN VE SİYASET.....	15
1.5. DÜNYADA KADINLARIN HAK MÜCADELELERİ.....	21
1.6. OSMANLI DÖNEMİ KADIN VE SİYASET İLİŞKİLERİ.....	29
1.7. TÜRK MODERNLEŞMESİNDE KADIN SİYASET (CUMHURİYET DÖNEMİNDEN GÜNÜMÜZE).....	36

İKİNCİ BÖLÜM

MERAL AKŞENER'İN BİYOGRAFİSİ

2.1. AİLESİ.....	55
2.2. MERAL AKŞENER'İN AĞABEYİ NİHAT GÜRER.....	60
2.3. EĞİTİMİ.....	62
2.4. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDAKİ ÇALIŞMALARI.....	73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİYASET VE MERAL AKŞENER

3.1. TÜRK SİYASETİNDE PARTİ GENEL BAŞKANLARI.....	74
3.2. İZMİT BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKAN ADAYLIĞI.....	85
3.3. AKŞENER TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİNDE.....	101
3.4. MERAL AKŞENER TÜRKİYE'NİN İLK KADIN İÇİŞLERİ BAKANI.....	102
3.5. SUSURLUK OLAYI VE AKŞENER.....	105
3.6. SİLAH RUHSATLARI VE AKŞENER.....	107
3.7. 28 ŞUBAT SÜRECİ VE AKŞENER.....	108
3.8. MERAL AKŞENER VE TAZMİNAT DAVALARI.....	114
3.9. MERAL AKŞENER VE TANSU ÇİLLER'İN YOLLARININ AYRILMASI.....	115
3.10. 28 ŞUBAT MAHKEMESİ VE MERAL AKŞENER.....	118

3.11. ERDEMLİLER (YENİLİKÇİLER) HAREKETİ VE MERAL AKŞENER ..	130
3.12. MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ'NİN İDEOLOJİSİ VE MERAL AKŞENER	133
3.13. MERAL AKŞENER MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ'NDE	143
3.14. MERAL AKŞENER TBMM BAŞKAN VEKİLİ	145
3.15. MERAL AKŞENER'İ MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GENELBAŞKAN ADAYLIĞINA GÖTÜREN SÜREÇ.....	147
3.16. MERAL AKŞENER MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GENEL BAŞKAN ADAYI.....	151
3.17. 15 TEMMUZ DARBE KALKIŞMASI VE AKŞENER'E YÖNELİK SİYASİ BASKI GİRİŞİMİ.....	165
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	181
KAYNAKÇA.....	187
EKLER.....	200
ÖZ GEÇMİŞ	230

ÖZET

Meral Akşener'in siyasî hayatının anlatıldığı bu çalışmada niteliksel yöntem kullanılmıştır. Dünyada ve Türkiye'de kadınların siyasî haklarını elde etme serüveni kısaca anlatılmış, Akşener'in ailesi, yetiştiği eğitim ortamı ve siyasî hayatı incelenerek çalışma tamamlanmıştır. Birinci bölümde dünyanın çeşitli ülkelerinde kadınların seçme, seçilme ve erkeklerle hukuk önünde eşit olabilmek için mücadele verdikleri, işkence gördükleri, öldürüldükleri, haklarını alıncaya kadar yollarından dönmedikleri anlatılmıştır. Kadınlar, bugün sahip oldukları hakları erkeklerin vermesi ile değil hayatları pahasına uzun yıllar sürdürdükleri zorlu mücadelelerle elde etmişlerdir. Ülkemizde ise kadınlar, bu yasal haklara fazla mücadele etmeden Cumhuriyet'in ilanı ile kavuşmuşlardır fakat Türk siyasetinde kadın, biyolojik olarak temsil edilmenin ötesine geçememiştir. İkinci bölümde Meral Akşener'in hayatı ve eğitimi ele alınmıştır. Meral Akşener'in ailesi eğitime son derece önem veren, siyasetle ilgilenen bir ailedir. Geçmişte siyasette yer alan önemli aile büyüklerinin olduğu tespit edilmiştir. Üçüncü bölümde Meral Akşener'in siyasî hayatı, siyasette aldığı görevler ve bu görevleri yürütürken karşılaştığı durumlar ve olaylar anlatılmaya çalışılmıştır. Akşener, 28 Şubat post modern darbe sürecinde mağduriyet sergilememiş, karşı duruşuyla muhafazakâr, dindar kesimlerin sevgisini kazanmıştır. Akşener'in cesur, ölümden korkmayan bir kadın siyasetçi olduğu görülmüştür. Cesareti, Akşener'in önemli özelliklerinden birisidir. Parti değiştirmiş fakat hiçbir tepkiyle karşılaşmamıştır. Meral Akşener, hayatı boyunca vicdanının emrinde olmaya çalıştığını söylemektedir. Vicdanının sesini dinleyen insanın temiz ve dürüst kaldığına inanmaktadır. Akşener, yaklaşık yirmi üç yıllık siyasî hayatı boyunca yolsuzluk, usulsüzlük gibi herhangi bir isnada muhatap olmamış olmasını, temiz ve dürüst kaldığının delili olarak göstermektedir. Kendisinin dürüst siyasetçi olarak tanımlandığına bu nedenle Türk milleti tarafından siyasette her göreve layık görüldüğüne inanmaktadır. Bu inanç ve cesaretin verdiği güçle kimseden çekinmeden korkmadan zorluklar ve tehditler karşısında geri adım atmadan çalışmalarını devam ettirmiştir. Meral Akşener, bütün bu özellikleri sayesinde uzun yıllardır siyaset dünyasının içerisinde kalıcı olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Meral Akşener, kadın, siyaset, siyasî hayat.

ABSTRACT

The qualitative method has been used to demonstrate Meral Akşener's political attitude on this study. Achievement of women's political rights both globally and specifically in Turkey has been explained. The study has been concluded with analysis of Akşener's family, adulthood and political life.

First chapter details, how women in various countries have struggled, agonized and sadly murdered, but never surrendered in order to have rights to elect and to be elected, to have the equal rights as men before the law. Women have not achieved their rights easily, but with very big struggles they have paid off the cost with their lives. Though in Turkey, women have achieved legal rights with the proclamation of the republic without struggle. Unfortunately, women's presence only has been biological and could not go beyond.

On chapter two, Meral Akşener's family and her education has been explained in detail. Meral Akşener's family is an education-oriented and fond of politics. She has family elders that have played an active role in politics in the past. On chapter three, the political life of Meral Akşener, the roles that she played in her political life and the bottlenecks that she had gone through have been explained in detail. Akşener did not show any victimization win over public's favor by the way of her stand on February 28 postmodern coup trial in Turkey. She is an extremely courageous leader and does not fear to death. Courage has played a key role on her political attitude. She has changed her party but she has not received any negative reactions. Meral Akşener says that she has always been trying to follow her conscience through her life. She thinks that any person who has this attitude will stay honest. Akşener has never been accused of any corruption or irregularity during her 23 years of career in politics. She claims herself as an honest politician, hence she thinks that she is considered worthy to any positions by Turkish citizens. With the help of faith and courage, she works hard without any hesitation, fear or stepping back against any difficulty or threats. This is the main reason she has been in the world of politics.

Keywords: Meral Akşener, woman, politics, political life.

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ANDY-AR: Araştırma şirketi

AKP: Adalet ve Kalkınma Partisi

AR-GE: Araştırma Geliştirme

BDX: Butadien Ekstraksiyon fabrikası

BOP: Büyük Orta Doğu Projesi

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

DP: Demokrat Parti

DSİ: Devlet Su İşleri

DSP: Demokratik Sol Parti

DYP: Doğru Yol Partisi

GİK: Genel İdare Kurulu

HDP: Halkların Demokratik Partisi

İHA: İhlas Haber Ajansı

İGSAŞ: İstanbul Gübre Sanayi Anonim Şirketi

İSKİ: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi

İTÜ: İstanbul Teknik Üniversitesi

KORDSA: Kord Bezi ve Endüstriyel İplik Sanayi

KWORKS: Koç Üniversitesi Girişimcilik Araştırma Merkezi

LASSA: Sabancı Lastik Sanayi

MHP: Milliyetçi Hareket Partisi

MKK: Merkez Karar Kurulu

MGK: Milli Güvenlik Kurulu

M.S: Milattan Sonra

MSP: Milli Selamet Partisi

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

PETKİM: Petro Kimya Fabrikası

PETROLİŞ: Petrol İşçileri Sendikası

PİLOTT: Türk Telekom Girişim Hızlandırma Programı

PKK: Partiya Karkeren Kürdistan (Kürdistan İşçi Partisi) Terör Örgütü

PTT: Post Telgraf Telefon

RTÜK: Radyo Televizyon Üst Kurulu

RP: Refah Partisi

SEKA: Selüloz ve Kağıt Fabrikaları

SÜRDER: Sağlık Ürünleri Derneği

TİB: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı

TİP: Türkiye İşçi Partisi

TPO: Türkiye Petrolleri Ortaklığı

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

T.y: Tarih yok

ÖN SÖZ

‘İnsan için en zor şey yine her gün insan kalabilmektir.’

Cengiz Aytmatov

Siyaset insan için insan tarafından yapılan insanî bir faaliyettir. Amacı insanı mutlu etmektir. Temel hak ve hürriyetleri genişleten siyasetçiler, içinde yaşadığı kültürden beslenerek önce kendi halkını sonra da bütün bir insanlığın huzurunu sağlayabilirler. Siyaset (s-y-s kökünden) bilinenin aksine yumuşatan terbiye eden bakıp büyüten bir kadın faaliyetidir. Erkek, siyaseti güç ve iktidar yolu ile tatmin aracı olarak sert bir baba tavrı ile yaparken kadın, siyaseti egemenlik aracı olmaktan daha çok munis ve müşfik bir anne tavrı ile yapmaktadır.

Nitekim birinci bölümde kadın-siyaset ilişkileri üzerinde durulurken cinsiyetler arası mücadelenin siyasetle ilişkisi ana hatları ile gösterilmeye çalışılmıştır. Bugün Türk siyasetinde Meral Akşener imgesinin oluşmasının nedenlerinden biri, başarılı bir siyasetçi olması ise diğeri de kadın kimliğidir. Akşener’in siyasî hayatının araştırıldığı bu çalışmanın ikinci bölümünde onun hayatı ve eğitimi, son ve üçüncü bölümünde ise bu çalışmanın yazıldığı döneme kadarki siyasî faaliyetleri konu edinilmiştir.

Bu tip biyografik çalışmalarda doğal olarak çeşitli zorluklarla karşılaşılır. Başta Meral Akşener’in teşvik, olağanüstü destek ve cesaretlendirmesi olmasaydı bu çalışmanın bitmesi mümkün olmazdı. Teşekkürlerin en büyüğü kendilerine ve destek olan merhum ağabeyi ve yakın aile fertlerinedir.

Ayrıca çalışmam boyunca ailemin çocuklarımla yakın dost ve hocalarımla da desteğini gördüm. Hepsine müteşekkirim. Tezin danışmanlığını kabul etme lütfunda bulunan Sayın Hocam Yrd. Doç. Dr. Hasan Yazıcı’ya ayrıca teşekkür ederim.

GİRİŞ

Çalışmamın konusu Meral Akşener'in siyasî hayatıdır. Çalışmanın amacı Meral Akşener'in doğrularını, yanlışlarını ortaya çıkarmak onu yargılamak, suçlamak ya da savunmak değildir. Yaklaşık yirmi üç yıldır eril dünyaya ait görülen siyaset alanı içerisinde bir kadın olarak var olmasını sağlayan tavrı, siyasi hayatı, ailesinden başlayarak kültürel, politik, psikolojik ve sosyal bileşenleriyle birlikte araştırılıp, incelenip, yorumlanarak sergilenmeye çalışacaktır.

Bu çalışma, son dönemde dünya siyasetinde etkin olan kadın siyasetçilerle aynı dönemde yaşayan ve hâlen Türk siyasetinde yeni bir parti kurarak siyasî iddiasını sürdüren, Türkiye'nin en uzun soluklu kadın siyasetçisinin siyasî hayatını, kadın ve siyaset ilişkileri içerisinde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda bu çalışma ile Türk siyasetinde önemli bir yer tutan 28 Şubat sürecinin iç işleri bakanı olarak siyasî tarihimizde karanlıkta kalan bazı konuların bizzat Akşener'in dilinden kayıt altına alınması, başlı başına bir amaç olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bu dönemin siyasetçi-asker ilişkilerinin bilinmeyen yönleri, yanlış bilinenleri, mahkeme ve meclis tutanaklarının yanında Akşener'in kendi bakış açısından kendi ifadeleri ile kayıt altına almak da bu alandaki önemli bir boşluğu doldurabilir.

Bu çalışma, Akşener'in siyasî hayatı üzerinden 21. yüzyılın yaklaşık ilk çeyreğinde Türk siyasetinde öne çıkan bazı gelişmeleri bir kadın siyasetçinin perspektifinden okumayı da amaçlar. Bu araştırma Akşener'le ilgili çalışmalara öncülük edebileceği gibi aynı zamanda yakın siyasî tarih çalışmaları için de bir kaynak olabilir.

Bu çalışma, dünyada ve ülkemizde erkek hegemonyası altında yaşayan kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olma talepleri ve verdikleri mücadeleleri bir Türk kadın siyasetçinin Meral Akşener'in siyasî hayatı üzerinden irdelemek üzere seçilmiştir. Bu taleplerin gerçekleşmesi ve erkek egemen dünyaya ait görülen siyaset alanında yer bulabilmek için giriştikleri büyük uğraşları ile kadınların seçme ve

seçilme gibi siyasî haklarıyla birlikte erkeklerle eşit hakları elde edinceye kadar geçirdikleri süreçler çalışmanın gerekçesini oluşturmakta ve temellendirmektedir. Kadınlık ve erkeklik sadece biyolojik bir veri değildir. Daha çok içerisinde yaşanan toplumlar tarafından din, ahlak, örf gibi etkenlerle kişilere biçilen rollere dönüştürülmüştür. Dönüştürülme sürecinde hâkim gücün yine erkeklerde olduğu iddialarına karşı modern Türk siyasî tarihi açısından Akşener'in siyasî hayatı incelendiğinde erkek egemenliğinin belli oranda kadınlar lehine dönüştüğü görülebilecektir. Bu çalışma tarihî süreçte kadın üzerinde erkek egemenliğinin nasıl oluştuğu, kadın ve erkek eşitsizliğinin nedenleri ve kadınlar üzerinde erkek hegemonyasının nasıl kurulduğunu göstermesi bakımından da önemlidir.

Yine bu çalışmada toplanan veriler, kişisel görüşmelerle elde edilen sonuçlarla muhafazakâr bir toplumda cinsiyetçi bir alana sıkıştırılan siyasette genelde insan haklarının özeldede kadın haklarının tarihî süreçte aldığı formlar, kadın kimliği üzerinden kuramsal ve örnekleme olarak gösterilmeye çalışılmıştır. Ayrıca ulaşılabilen yazılı kaynaklara göre dünya siyasetinde eski Türklerde Türk modernleşmesinde ve Cumhuriyet döneminden günümüze kadar geçen süreçteki kadınların yeri ve kadın-siyaset ilişkileri ortaya konulmuş, kadın haklarının tarihî seyri ve hak mücadelelerinin devam etmekte olduğu görülmüştür.

Bununla birlikte çalışma, dünyada ve ülkemizde tarih boyunca din gerekçe gösterilerek kadınların siyasetten uzak tutulması gerektiğinin savunulduğunu özellikle İslamiyet'te dinî kaynakların erkek egemen bakış açısıyla yorumlanması sonucunda kadınların siyasetin dışına itildiğini ve gerçekte ise kadınların siyaset yapmasına İslam dini açısından herhangi bir engel bulunmadığını göstermesi bakımından da önemlidir.

Ülkemizde siyaset yapan ve siyaset yapmak isteyen kadınların erkeklere göre daha başarılı daha donanımlı olmak zorunda olduklarını, başka bir ifade ile siyasî yarışa eşit şartlarda başlamadıklarını göstermesi bakımından da ilginç ve değerli tespitler içermektedir. Çalışma, Türk siyasetinde kadınların varlığı kadın sorunlarının çözümüne yol açmadı, kadın, erkek hegemonyasına ayak uydurması sonucu erkekleşti, kadınlar söylemlerinde erkek dilini kullandı, erkeksi tavırlar sergiledi iddialarının irdelenmesi bakımından da önemlidir.

“Başbakan ülkenin her şeyinden sorumludur fakat Başbakan’ın güvenliğinden İçişleri Bakanı sorumludur.” Türkiye’de iç güvenliğin 28 Şubat’ı da kapsayan bir zaman diliminde ilk kez bir kadın tarafından İçişleri Bakanı Meral Akşener tarafından yürütülmüş olmasının siyasî ve tarihî sonuçları da bu çalışmada değerlendirilmiştir.

Çalışmamızda Meral Akşener’in siyasî hayatının başlangıcından bu güne kadar hangi süreçlerden geçtiği, nasıl bir yol izlediği, nasıl bir siyasî duruş sergilediği incelenmiştir. Meral Akşener’in ailesi, eğitimi, siyasete girişi ve 23 yıllık siyasi hayatında bulunduğu görevler, siyasî hayatında karşılaştığı olaylar karşısında verdiği tepkiler ve sergilediği tavırlar araştırılıp incelenmiştir. Akşener’in siyasî hayatı aktarılırken siyasette nasıl bu kadar uzun süre kalabildiğinin gösterilmesi de Türk siyasetinde kadınların bu alanda önemli görevler icra edebileceklerinin görülmesi bakımından önemlidir.

1. Genel Problem

Meral Akşener, yaklaşık 23 yıldır Türk siyasetinde varlığın nasıl sürdürmüştür?

2. Alt Problemler

Siyasette kadın olmak neden önemlidir veya değildir.

Meral Akşener’in siyasî hayatı neden onun ailesi, hayatı ve kişiliği ile yakından ilintilidir?

Meral Akşener, Türk Milliyetçiliğini neden benimsemiştir?

Akşener siyasî hayatına neden yeni bir parti ile devam etmek ihtiyacı duymuştur?

1. Genel Hipotez

Meral Akşener Türk siyasetinde uzun süredir varlığını sürdüren başarılı bir kadın siyasetçidir.

1. Alt Hipotezler

- a. Siyaset erkek egemen bir yönetme faaliyeti olarak görülmektedir.
- b. Dünyada ve Türkiye’de kadın siyasetçi olmak zordur.
- c. Meral Akşener, 28 Şubat sürecinde tehditlere rağmen cesur davranmıştır.
- d. Akşener siyasette kalıcı olmak için manevî değerlerinden ve ideallerinden vazgeçmemiştir.

1. Evren

Türk siyasî hayatıdır.

2. Örneklem Seçim (Konunun Sınırlandırılması)

Meral Akşener’in siyasî hayatıdır.

Araştırma kadın–siyaset ilişkilerinin tarihî süreçlerini kısaca değerlendirmek gibi bir sınırlılık gösterir. Zira bu araştırmada literal olarak bu alanda yapılan Türkçe çalışmalar büyük bir oranda görülmüş olmakla birlikte ancak kısaca gösterilebilmiştir. Türk siyasetinde Meral Akşener’in konumu karşılaştırmalı fenomenolojik bir yöntemle ele alınabilirdi. Çalışmanın kaynakları bizden önce yeterince toplanamadığı için bu çalışma karşılaştırmalı sosyal bilimler metodolojisinin kendisinden beklediği eleştirel bakış açısını kullanamamıştır. Akşener’in siyasî hayatının en yoğun dönemlerinde yapılan bu çalışma, Akşener’in Genel Başkanlık iddiası ile yola çıktığı bir döneme denk geldiği için siyasî hayatının tamamını içermemekte ve Türk siyasetinde önümüzdeki günlerde olabilecek muhtemel gelişmelerle anketlerin veri ve öngörülerini kapsamamaktadır.

“Sosyal bilimciler, meşruluğu kabul edilmiş, ‘bilimsel yöntem’ olarak onaylanmış yol ve usullerle işlerine başlamak zorundadırlar veya bu ‘bilimsel alanın’ bilgisi ile kuşatılmışlardır. Yani araştırma yöntemleri havuzunun kendilerine sunduğu, uygun yol ve tekniklerle çalışırlar” (Kümbetoğlu, 2012: 16). Bu anlayıştan hareketle çalışmamızda araştırma yöntemleri havuzunun sunduğu ‘uygun yol ve teknikler’ ve daha çok “niteliksel yöntem” kullanılmıştır.

Bu araştırmada henüz hayatta olan bir Türk siyasetçinin siyasî hayatı konu edildiğinden mülakat yöntemi ile yakın siyasî tarihin canlı tanıklarına ve Akşener'in görüş ve düşüncelerine başvurulmuştur. Ayrıca son dönemde yaşanan siyasî gelişmeleri bizzat yerinde gözlemek suretiyle edindiğim veriler de bu çalışma da kullanılmıştır. Araştırmanın amaçlarında da gösterildiği gibi literatürde ilk olan bu çalışma, kaynak toplama ve bu kaynakların kronolojik bir biçimde aktarılması yöntemini benimsemek durumunda kalmıştır. Bu biyografik çalışmada sübjektif değerlendirmelerden olabildiğince kaçınılan bir üslup ve yöntem benimsenmeye çalışılmıştır.

Meral Akşener, hayatı boyunca vicdanının emrinde olmaya çalışan bir kadın siyasetçi olarak yaşadığını belirtmektedir. Vicdanının sesini dinleyen insanın temiz ve dürüst kaldığına inanmaktadır. Akşener, yaklaşık yirmi üç yıllık siyasî hayatı boyunca yolsuzluk, usulsüzlük gibi herhangi bir isnada muhatap olmamış olmasını, temiz ve dürüst kaldığının delili olarak göstermektedir. Kendisinin dürüst siyasetçi olarak tanımlandığına bu nedenle de Türk milleti tarafından siyasette her göreve layık görüldüğüne inanmaktadır. Bu inanç ve cesaretin verdiği güçle kimseden çekinmeden korkmadan zorluklar ve tehditler karşısında geri adım atmadan çalışmalarını devam ettirmiştir. Cesareti, ölümden korkmaması, Akşener'e önemli kazanımlar sağlamıştır. Meral Akşener, bütün bu özellikleri sayesinde uzun yıllardır siyaset dünyasının içerisinde bir kadın siyasetçi olarak kalıcı olmuş, varlığını sürdürmüş ve sürdürmeye de devam etmektedir.

Bu çalışmada literatür incelemesi ve kaynak taraması yapıp belgesel kaynaklar ve kaynak kişiler belirlenmiştir. Kaynak kişiler ile yapılan görüşmelerde Meral Akşener ile nasıl tanıştıkları, nerede nasıl bir çalışma içerisinde oldukları, Akşener'in siyasî çalışmalarını nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur, verilen cevaplar yorum yapılmadan aynı şekliyle yansıtılmıştır. Kaynaklar hem metin içinde hem metin sonunda verilmiş, metin içinde kullanılan bütün atıflar kaynakça bölümünde tam künyeleri ile belirtilmiştir. Metin içinde ileri sürülen fikirler güvenilir çalışmalarla kaynak gösterilerek desteklenmiştir. Tezde atıfta bulunulan kaynaklar ile araştırma alanıyla ilgili olan kaynaklar, enstitü tez yazım kurallarına uygun olarak verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KADIN VE SİYASET

“Kadın üzerine düşünmek, araştırmak ve yazmak hatta çizmek, binlerce yıllık içinden çıkılmaz bir kaos olarak anlatılmakta ve aktarılmaktadır” (Adar, 2012: 23).

1.1. TARİHİ SÜREÇTE KADIN ÜZERİNDE ERKEK EGEMENLİĞİNİN OLUŞMASI

Bu bölümde tarihî süreçte kadınla ilgili kaosun içerisine düşmemeyi hedefleyerek kadın erkek ilişkilerinin egemenlik açısından kadın aleyhine dönüşen durumu, yaptığımız araştırmaların bulguları doğrultusunda ulaşılabildiğimiz bilgileri, yorumlamaya ve aktarmaya çalışacağız. Kadınlık ve erkeklik, biyolojik yapıdan daha çok içinde yaşanılan toplum tarafından bireylere biçilen statülerdir. Bu statüler toplumlara göre değişiklik gösterir. Bir toplumda kadınların gece yarısı sokağa çıkmaları normal karşılanmazken başka bir toplumda kadınlar istedikleri saatte istedikleri yerlere gidebilmektedirler. Yine içinde bulunulan kültürün dayattığı şartlar gereği bir toplumda bir kadın tek başına yanında erkek olmadan sokağa çıkamazken başka bir toplumda bir kadın herhangi bir yere gitmek ya da bir faaliyette bulunmak için yanında bir erkeğin bulunmasına ihtiyaç duymaz, böyle bir zorunluluk yaşamaz. Bu durumu etkileyen unsur yalnız din değil yaşanılan ülkenin toplumun kültürüdür.

Dişilik ve erkeklik doğuştan kazanılan biyolojik, fizyolojik özelliklerdir. Toplumsal cinsiyet ise içinde yaşanılan toplumun baskın öğretileriyle biçimlenerek belirlenmektedir. Cinsiyet, biyolojik, fizikî sürecin ürünüken toplumsal cinsiyet rollerin dinamikliği ile inşa edilmiş, icat ürünü bir kavramdır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyetin getirdiği diş ve erkek rollerinin içeriği zamana ve yere göre değiştirilebilir olduklarından kadın ve erkeğin kaderi değil eşitsiz bir toplumsal inşa sürecinin ürünüdür (Butler, 2008: 77) Cinsiyetin belirlenmesinde toplumun sahip olduğu din, gelenek, örf ve kültür etkin rol oynamaktadır. Biçimlenen bu roller kültür yapısına göre toplumdan topluma farklılık göstermektedir. *“Genel olarak toplumsal*

cinsiyet, kadınlar ve erkekler için toplumsal olarak oluşturulmuş roller ve öğrenilmiş davranış ve beklentilere işaret etmek için kullanılan bir kavramdır. Bu kavram, kadınların ve erkeklerin biyolojik farklılıklarına işaret eden biyolojik cinsiyetten farklıdır” (Ecevit, 2003: 83). Toplumsal cinsiyet statülerinin oluşumunda kültürel ve cinsel işbölümü etken unsurlardır. Bazı toplumlarda kadınlar ile erkeklerin yapabilecekleri işler arasında büyük farklılıklar yoktur. Bazı toplumlarda ise kadınlar yapabilecekleri işlere göre sınıflandırılıp sınırlandırılmaktadır. Cinsiyetler arasındaki doğal-fizyolojik ayırım ile toplumsal cinsiyet farklı şeylerdir. *Toplumsal cinsiyet, kültürel bir sınıflamadır ve cinsel iş bölüme dayandırılır. Bu iş bölümü, azamî önem taşıyan yegâne kültürel form olabilir*” (Zerzan, 2013: 24). Lewis Henry Morgan’ın “Eski Toplum” isimli kitabında en eski örgütlenme biçimlerinin cinsiyet temeline göre kurulduğunu söylediğini, kitabın girişini yazan Eleanor Burke Leacock aktarmakta ve açıklamaktadır. *“Morgan’ın -ilk örgütlenmiş biçimi- dediği, kan yakınlığı esasına göre kurulan soy’lar şeklindeki örgütlenmeden -daha eski ve daha arkaik- diye tanımladığı en eski toplumsal biçimi, cinsiyet temeline göre kurulan sınıflardır*” (Morgan, 1994: 111). İlhan Kaya, Müslüman Amerikalıları anlattığı kitabında Edward Said’den şu alıntıyı yaparak görüşünü açıklamıştır. Edward Said, kimliklerin zıtlıklar, farklılıklar üzerine inşa edildiğini ifade eder. Kimlik inşası bir yönüyle diğerinin bakışı ve inşasına bağlıdır. *“Farklılık gerçek ya da sanal olabilir ancak kimlik inşasının bu farklılıklar üzerine kurulduğu ıskalanamaz bir gerçektir*” (Kaya, 2007: 37). Burada kültürel kimliklerin oluşmasına yönelik bir yorum yapılıyor olsa da bu yorum kadınlık erkeklik inşasında geçerlidir. Cinsiyet rolleri toplumdan topluma farklılık gösteriyor olsa da genel olarak eril dünyanın kadınlar üzerindeki baskısı tarihin her devrinde açık biçimde görülmüştür. Olman, Marx’ın materyalist tarih anlayışının ihmal edilen bir özelliğinin tarihi geriye doğru incelemek olduğunu söyleyerek tarihin geçmişin hikâyesi olduğunu belirtiyor. *“Her hikâye gibi o da geçmiş zamanlarda başlar ve şimdiki zamanlara doğru ya da şimdiki zamanlara yakın bir zaman dilimi alınmışsa oraya doğru uzanır*” (Olman, 2011: 135). Bu çalışmada aynı anlayışla tarihi geriye doğru inceleyip çalıştığımız konuyu başlangıcına kadar giderek geçmişten günümüze elde ettiğim bulguları aktaracağım.

Kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin nasıl oluştuğu, erkek hegemonyasının kadınlar üzerinde nasıl kurulduğu, ilmin merak ettiği konular arasındadır. Bu konuda yapılan çeşitli araştırmalar ve ortaya konulan farklı teoriler fen bilimlerindeki gibi kesin yargı belirten durumlara sahip olmadıkları için kabul ve itirazlarla karşılaşmıştır. Mies'in Tiger ve Fox'dan alıntılanarak anlattığı teorilerden bir tanesi *'bağ kurma ilkesidir.'* İnsansı primatlardan yola çıkılarak edinilmiş bu bilgi, erkek egemenliğinin nedenini, erkeklerin kadınlar üzerindeki sömürmeye dayanan tahakküm ilişkisinin avcılık davranışına ait biyolojik altyapı içinde kökleştiğini anlatmaktadır. Kadınların elde etmek için can attığı eti, erkeklerin sağladığı, bu nedenle de avcıların kadınları cinsel objeler ve işçi arılar olarak sürekli kendi buyrukları altına alabilecekleri belirtilmektedir. *"Avcılara kadınlar üzerinde sahip oldukları bu avantajı veren şey ise guruplar hâlinde avlanma sonucunda evrimle oluşmuş -bağ kurma ilkesidir"* (Mies, 2012: 130). Gruplar kurarak avlanan erkeklerin ete sahip olarak kadınların üzerinde bir üstünlük sağladığını anlatan bu teoriye feminist akademisyenler, yaptıkları çeşitli çalışmaların neticelerini ortaya koyarak karşı çıkmışlardır. Kadınların toplayıcılık yaparak günlük geçimlik üretimi sağladıklarını ve erkeklere nazaran daha önemli bir pozisyonda olduklarını ortaya koymuşlardır. Kadınlar da yaptıkları işleri gruplar kurarak yapıp bağ kurma ilkesi doğrultusunda birleşerek erkek hegemonyasına karşı koyamazlar mıydı?

Kadınların sahip oldukları hayatî üretim biçiminin üstün nitelikli ekonomik etkinliklerine rağmen neden erkek hegemonyasına karşı koyamadıkları sorusuna cevap arayan Maria Mies, avlanmanın öneminin içerdiği ekonomik üretkenlikten değil erkek -avcının doğayla kurduğu nesne- ilişkisinden kaynaklandığını, kadın toplayıcı ya da çiftçinin nesne ilişkisinden de daha farklı olduğu sonucuna varmıştır. Vardığı sonuçları maddeler hâlinde yazmıştır. Bu maddelerden bazıları başlıklar hâlinde şöyledir: *"Avcının asıl aletleri, hayatı üretmek değil yok etmek için kullanılan araçlardır. Silahlar vasıtasıyla yalnızca meyvelerle bitkileri ve hayvanları değil aynı zamanda öteki -kadın- üreticileri de ele geçirebilir. Avcılar hayatı ele geçirir fakat üretmezler"* (Mies, 2012: 133, 134). Maria Mies, erkeklerin yok etmeye öldürmeye yönelik; kadınların ise üretmeye yaşatmaya yönelik yapılara sahip olduklarını, bu nedenle kadınların erkek hegemonyasına karşı koyamadıklarını, anlatmaktadır. Marx'ın tarihte emeğin rolü üzerindeki genel materyalist görüşüne

göre “İhtiyaçlar ile insanların kabiliyet ve istekleri tarihî olarak üretilir. İhtiyaçlar, kabiliyetler, istekler insandan kaynaklanmazlar fakat insan emeğinin organizasyon tarzlarına dayanırlar” (Keat, 2011: 160). Beslenebilmek amacıyla yapılan organizasyon sonucunda erkekler üstün bir konuma geçse de bu organizasyon biraz, kadının biyolojik yapısından kaynaklanan bir zorunluluktur. Hamilelik döneminde doğum sonrası belirli bir süre kadınların avlanması mümkün olmadığından av işi erkeğe kalmaktadır. Hamilelik döneminde kadının güçsüz kalmasına yol açan biyolojik yapı tek başına kadınların üzerinde erkek hegemonyasının oluşmasını açıklayabilen bir neden olamaz.

Gordon Childe, neolitik çağ bulgularından yola çıkarak kadınların sosyal konumları ile besin sağlayabilme yetenekleri arasında bir ilişki olabileceğinden söz etmiştir. “Kadınların topluma besin sağlama çabalarına katılımlarının giderek artması da kadının toplumdaki sosyal konumunu yükseltmiş olmalıdır. Ama bu kesin değildir” (Childe, 2007: 77).

Günümüzde dahi çalışan kadının eve para getirebilmesi ya da çalışıp çalışmaması sosyal konumunun belirlenmesinde etkindir. Yine toplumda kadınların buldukları mesleklere göre sosyal konumları yükselmektedir. Bir lokantada bulaşıkçılık yapan bir kadın ile doktorluk, hâkimlik gibi görevlerde bulunan kadının sosyal konumu arasında büyük farklılık olmasına rağmen çalışan ve üreten bir kadın çalışmayan bir kadına göre sosyal konum açısından biraz daha yukarıda görülmektedir.

John Zerzan ise kadının ikincilliğe düşmesinin sebebi olarak tarımın yoğunlaşmasını gösterir. Bu yoğunlaşmanın savaşa neden olduğunu belirterek iktidar dışavurumlarını ve savaş ideolojisini işaret eder. “Kadınların ritüelde ikincil konuma itilmeleri ve değerden düşürülmeleri, kuşkusuz savaş ideolojisi sayesinde geliyor; savaş ideolojisi, gittikçe daha çok ‘erkek’ faaliyetlerinin önemini vurgularken kadınların rollerini önemsiz gibi gösteriyordu” (Zerzan, 2013: 41). Maria Mies, erkeklerin doğa ile kurdukları nesne ilişkisinden bahsederken John Zerzan tarımdan ve erkek faaliyetlerinden bahsetmektedir. Bir ölçüde Mies ve Zerzan her ikisi de erkek faaliyetleri sonucunda kadınların ikincilliğe düşürüldüklerini anlatmaktadırlar. Kadınların tarih boyunca eril dünya tarafından

baskı altına alındığı, her ne kadar modern çağda yaşıyor olsak da bu baskının kimi yerde açık kimi yerde gizli olarak sürdüğü çok açıktır. Mies, temel üretim ilişkilerinin kadınlık ve erkekliğin farklı biçimde tanımlanmasına yol açtığını belirtmektedir. *“Her tarihi çağda erkeklik ve kadınlık farklı tanımlanmıştır. Bu tanım, her çağın temel üretim ilişkisine göre değişir”* (Mies, 2012: 116, 117). Erkeklik ve kadınlık nasıl tanımlanırsa tanımlansın kadınlar kullandıkları aletlerden üretim biçimlerinden fiziki-biyolojik yapılarından bildiğimiz ya da bilemediğimiz birtakım nedenlerden dolayı daima ikincil olmuşlardır. *“Erkekler kadının unutulmasından hatta hakir görülmesinden hareketle kendilerine ait bir dünya oluştururlar”* (Irigaray, 2014: 93).

Kadınların ikincilliğini, kesin bir biçimde açıklayabilen tartışılmaz yargı ve sonuç bildiren herhangi bir deneysel araştırmanın sonuçlarına veya bununla ilgili bir teoriye de sahip değiliz. Bu bizim köleleştirilen alınıp satılan kadınların ikincil kaldıklarını söylememize engel değildir. *“Tarih, doğal kıtlığın ya da sınırlı kaynakların halkları, halk yönetimlerini kral devletlerine tutsakları kölelere kadınları, köle gibi çalıştırılan bağımlı varlıklara hür köylüleri serflere dönüştürmeye zorlayan sayısız örnekle doludur”* (Bookchin, 2015: 256). Yıldız Cıbroğlu, Aslında uygarlık oluşmasında kadınların öncelikle emek verdiğini, bilgi birikimi gerektiren çeşitli işlerin başlarda kadınlar tarafından yapılmış olmasına rağmen bunun görmezden gelindiğini belirtip bu durumdan şikâyetçi olmaktadır. *“Uygarlık tarihinde kadın uygarlaştırıcıya yer verilmez”* (Cıbroğlu, 2011: 185). Şirin Tekeli, yakın zamanlara kadar araştırmalarda tarihin öznesinin erkeklerden oluşuyormuş gibi gösterildiğini fakat tarımda çapa kullanılmasından çömlekçiliğe çömleğin pişirilmesine ateşin bulunmasına kadınların çabalarıyla ulaşıldığını belirtmektedir. Kadınların ikincil kalmalarının nedenini *“Tarihçiliğin esas olarak devlet yöneticilerinin savaşlarının diplomasinin tarihini yazmak olarak anlaşılması, kadınların -görünmezliğini- de beraberinde getiriyordu”* şeklinde ifade etmektedir (Tekeli, 1995: 34).

Varlıklarını bile bir nevi erkeklerin keyfi kararlarına göre sürdürmek zorunda kalan kadınlar, var olma ve yaşama hakkı başta olmak üzere bugün sahip oldukları bütün haklara erkeklerin vermesi ile değil hayatlarını ortaya koyarak uzun yıllar sürdürdükleri zorlu mücadeleler sonucunda ulaşmışlardır. Başlangıçta gruplar

kurarak bağ kurma ilkesi doğrultusunda çeşitli nedenlerle kadınlara karşı üstün duruma geçen erkeklere karşı kadınlarda ilerleyen yıllar sonrasında günümüze gelindiğinde bir araya gelerek gruplar, dernekler, birlikler kurarak erkek egemenliğine son vermek erkeklerle eşit haklara sahip olmak için çalışmalar sürdürmüşler ve sürdürmektedirler.

1.2. YAZILI KAYNAKLARDA DÜNYA SİYASETİNDE BİLİLEN İLK KADINLAR

Dünyada kadınların siyaset sahnesinde yer aldıklarına dair ilk yazılı kaynağı Hitit uygarlığında bulabiliyoruz. Kraliçeler, krallardan bağımsız olarak siyasette varlıklarını gösterebilmişlerdir. Ülkelerinde iç ve dış siyasette rol oynayabilmişlerdir. Tarihin ilk yazılı anlaşması olarak bilinen Kadeş Anlaşması bize bu konuda ışık tutmaktadır. Hitit kraliçelerinin kralların yanında ve krallardan bağımsız biçimde hareket ederek siyasî hayattaki yerlerini almışlardır. *“Hitit kadınının iç ve dış siyasette oynadığı rolü Hitit devletinin komşu kavim ve devletlerle yapmış olduğu antlaşma metinlerinde görmek mümkündür”* (Kılıç, 2007: 86). Hitit kraliçelerinin devleti temsil edebilme yetisine sahip olduklarını, siyasî konulara katıldıklarını, siyaset yaptıklarını tarihî metinler ispat etmektedir. Fakat bu metinler diğer bütün Hitit kadınlarının da erkeklerle eşit haklara sahip olduklarını anlatmamaktadır. Bu özellik kraliçelerin sahip olduğu haklardır. *“Hitit-Mısır Barış Antlaşması metninde kralın yanında Kraliçe Puduhepa'nın da mührünün bulunması onun siyasî alanda ne kadar başarılı ve etkili olduğunu gösterir* (Kılıç, 2007: 93). Hitit uygarlığında kadınların erkeklerle eşit olup olmadıkları konusunda herhangi bir bilgiye sahip değiliz.

Tarihte itiraz eden eylem yapan ilk matematikçi ilim kadını olarak bilinen pagan inancına sahip bir ilim kadını Hypatia, hür düşüncesi ve ilmi savunmuştur. İlmi savunması nedeniyle yaşadığı çağdaki Hıristiyanlar tarafından ikamet ettiği şehrin sokaklarında çırılçıplak dolaştırılıp linç edilerek öldürülmüştür. Suçu, erkeklere ait bir alan olarak görülen, ilim, matematik ve felsefe konularında bilgi sahibi olması, bu konularda fikir beyan etmesi, erkeklerin toplantılarına korkmadan katılmasıdır” (Çakır, 2010: 19). *“Hypatia o dönemin bağınaz insanları için korkacakları pek çok özelliğe sahiptir.”* Hypatia, sahip olduğu bilgisiyle toplumda önemli bir yer tutmaya başlayıp yöneticiliğe de kalkışabilir düşüncesinin erkeklere

ve din adamlarına bir ilim kadını siyasete el atabilir korkusunu yaşatması nedeniyle din adamlarının kışkırtması ile Hıristiyanlar tarafından katledilmiştir. “*Theon’un kızı matematikçi Hypatia (370-415), başpiskopos Kyril’in kışkırtmasıyla İskenderiye’de halk tarafından parçalanmıştı*” (İnan, 2012: 30).

1.3. ESKİ TÜRKLERDE KADIN

Müslümanlıktan önceki Türklerin kurdukları ilk devletlerde kadın-erkek eşitti ve erkeğin sahip olduğu haklara kadınlar da kısmen sahipti. Kadınların da kocalarını boşama hakkı vardı. Belkıs Konan, Orta Asya’da kadının erkekle her alanda eşit olduğunun söyleyebileceğini, Orhun Kitabeleri’nde Hakan’ın karısının kocası ile birlikte Türk toplumunun başına indiğinin anlatıldığını bildirmektedir. Konan, Türk hükümdarları yabancı elçileri kabul ettikleri zaman eşlerinin de resmî olarak kabulde hazır bulduklarını, M.S. 981’de Çin İmparatoru’nun Güney Uygur hükümdarı Aslan Han’a yolladığı elçinin kabulünde Han’ın eşi ve çocuklarının da hazır bulunduğunu, kadınların aile içinde erkek ile eşit haklara sahip olduğunu ifade etmektedir. Konan, kadının, kocası Hakan yanında devlet idaresine katıldığını hatta bazen devleti tek başına yönettiğinin bile olduğunu belirterek kadına “Türkan” veya “Bilge Hatun” sıfatlarının verildiğini, emirnamelerin fermanların “Hakan ve Hatun buyuruyor ki” şeklinde çıkarıldığını ve tarihte ilk olarak Türk kadınlarının devlet başkanlığı yaptığını aktarmaktadır. “*Cengiz yasalarında senelik kurultaylarda kadınların da yer aldığı yazmaktadır* (Konan, 2011: 157-174).

Bahaeddin Ögel, Eski Türklerde “hatunlar ordusunun” varlığından söz etmektedir ve hatunların Kağan ile birlikte akınlara katıldığını bildirmektedir. “*Eski Türk Kağanlıklarında da akınların çok uzun sürmesi nedeniyle hatunlar da Kağan ile birlikte gidiyorlardı* (Ögel, 1984: 79). Eski Türkler’de kadınlar ve erkekler aynı ortamlarda birlikte toplantılara katılabiliyorlardı. Eski Türklerde kadınlar ve erkekler dinî törenlerde bir arada bulunabiliyor ve birlikte ayinlere katılabiliyorlardı. Yakutlarda adına da Isı-ah denilen dinî bir törenin yapıldığı, bu törenlerde kadınların ve erkeklerin topluca kımız içtikleri bilinmektedir. *Ayini şaman yönetir, kadın-erkek bir yerde toplanarak birbirlerinin ellerinden tutup bir daire meydana getirirlerdi.* (Ocak, 2015: 176). Eski Türklerde kadınların erkeklerle eşit olduğu benzer durumlar yaşanmasıyla birlikte kadınların erkeklere göre üstün görüldüğü alanlar da olmuştur. “*Bazı Şamanistlere göre en kuvvetli şamanlar kadın şamanlardır* (Hassan, 2011: 24).

Altaylılardaki bir inanışa göre dişi tanrılar vardır ve erkek tanrıya yaratma gücünü dişi tanrı bağışlar. *Altaylıların panteonunda “Umay”dan başka yine iki dişi tanrı vardır. Birine Ana Maygıl, İkincisine de Akene (Ak ana) derler. Akene’nin bugünkü hayatta rolü yoktur. Bu dişi tanrı yaratılış efsanesinde zikrolunur* (İnan, 1986: 39). Namık Orkun, Yakutlarda en önemli tanrılardan birinin eşinin de tanrı olduğunu aktarmaktadır. *“En büyük ilahlardan biri Arı Toyon’dur. Zevcesi (eşi) Kübei Hatun da bir ilahedir”* (Orkun, 2011: 21-22).

Etienne Copeaux, “Tarih Kitaplarında Türk Tarih Tezinden Türk-İslam Sentezine” adlı kitabında eleştiri amaçlı kullanmış olsa da Kafesoğlu’ndan alıntılanarak aktardığı “Türk Milliyetçiliği’nin Meseleleri” metninde Türklerin töresinde kadınlara saygının olduğunu belirtiyor. *“Hususî hukuk hükümlerinin olduğu kadar amme hukuku esaslarını da ihtiva eden töre’ye göre kadına hürmet edilirdi”* (Copeaux, 2013: 96).

Jean Paul Roux, “Babur-Büyük Moğolların Tarihi” isimli kitabında Türklerde İslamiyet öncesinde kadının hür konumda olduğunu ve aile içerisinde önemli bir role sahip olduğunu belirtiyor. *“Aile içinde önemli bir role sahipti ve tam bir hürlik içinde toplumsal, ekonomik ve siyasî hayata katılırdı”* (Roux, 2008: 68). Murat Belge de “Militarist Modernleşme” isimli kitabında yine eleştirmek amacıyla Özdamar’dan alıntılanarak Tekinalp’in eski Türkleri anlattığı metinlere yer vermiş. *“Kadınlar doğrudan doğruya hükümdar, kale muhafızı, vali ve sefir olabiliyorlardı”* (Belge, 2011: 681). Henüz tarım ekonomisine özgü şartların tam anlamıyla yerleşmediği İslam’ın kabulünden önceki dönemlerde kadınlar birçok konuda erkeklerle eşit sayılmaktaydılar. *“İslâm öncesi Türk toplumunda kadın ile erkek arasında aile içi ilişkilerde çocuğun eğitiminde mülkiyet hakkının ve siyasî hakların kullanımında görece bir eşitlik söz konusuydu”* (Kaymaz, 2010: 335).

Kök Türk toplumunda kadınlara karşı işlenen tecavüz ve saldırı suçluları en sert şekilde cezalandırılıyorlardı. *“Genç kızlara karşı yapılan tasalluta verilen ceza, aynı eylemin evli kadınlara yapılması hâlinde fazlasıyla artıyor, idama kadar gidebiliyor* (Divitçioğlu, 1987: 169). Eski Türklerde kadının önde olduğu hatta kutsallaştırıldığı durumları M. Bilgin Saydam, “Deli Dumrul’un Bilinci” isimli kitabında Ümit Hassan’dan yaptığı alıntıyla bizlere sunuyor. 7. ve 14. yy.’larda

yaşayan Türklerin “*inanç dizgesi ve gündelik hayattaki ‘dişil kutsal’ın baskınlığı, ilksel ‘ana-tanrıça’ kültürünün ardılı olarak açıklanabilecek bir olgudur*” (Saydam, 2013: 124). Şamanizm’de gördüğümüz bu üstünlük hemen hemen bütün dinlerde yerini erkeğe bırakmıştır.

Eski Türk tarihine genel bir bakış ile kadınların erkeklerin sahip oldukları haklara yakın haklara sahip olduklarını görebilmekteyiz. Erkekler ve kadınlar aynı ortamlarda bulunabilmekteydiler. Bazı durumlarda kadınların da sözü erkekler kadar geçmekteydi. Kadınlar; hükümdar, kale muhafızı, vali ve sefir olabilmekteydiler. Bu açıdan bakıldığında geçmişle karşılaştırıldığında kadınlar, eski Türkler zamanında sahip oldukları konum ve statülerini yaşadığımız yüzyılda yeniden elde etmeye çalışmaktadırlar diyebiliriz.

Meral Akşener de Eski Türkler’de ve Türk tarihinde kadın ile erkek eşitliğine inanarak yol yürüdüğünü ifade etmektedir. Kaan, katun, han, hatunların büyükelçileri birlikte karşıladıkları bir yabancı ülkeye gidecek resmî belgeyi ikisinin beraber imzalamak zorunda olduklarını, tek başına Kaan’ın veya Hakan’ın imzasının yeterli olmadığını, yanında eşinin imzasının da gerekli olduğunu belirtmektedir. Akşener, kadın erkek eşitliğinin Türk tarihinde kadınlar için çok önemli bir kazanım olduğuna dikkat çekerek zamanla eşitliğin değiştiğini, tariflerin değiştiğini, zamanla başkalarının tarifleriyle bakar hâle geldiğini vurgulamaktadır. Akşener, Anadolu’da Şamanlığın da etkisiyle din adamlarının bir kısmının kadın kam’lardan diğer yarısının da erkek kam’lardan oluştuğunu bildirmektedir. “*Şimdi dönüp geliyoruz Anadolu’ya... Anadolu’da bakıyorsunuz köyün bir erkek muhtarı var ama köyün bir tane de ebesi var. Ebe denir onlara ebe nine denir yani ölü yıkayan, doğum yaptıran, diş çektiren, muhtardan daha saygın konumdadır. Dolayısıyla tarihimizde biz esasen geriye gittik. Atatürk, onun için bu eşitliği yani tarihî süreci bildiği için dünyanın pek çok medenî diye kabul ettiğimiz ülkesinden önce seçme ve seçilme hakkını getirmiş liderdir*” (M. Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016). *Kadın erkek eşitliği iki cins arasında eşitsizliği yaratan değer yargularının değiştirilmesini gerektirir* (Yavuz, 2005: 220). Hava Selçuk “Türk Tarihinde kadın ve Savaş” adıyla kitaplaştırdığı doktora tezinin sonuç bölümünde aktardığına göre İslamiyet öncesi ve sonrası dönemi incelemiş, Türk kadınlarının “vatan sadece erkeklerin değil kadınlarındır da” düşüncesi doğrultusunda hareket ettiklerini tespit etmiştir. Tarihçi Herodotun

anlattığı, Pers'leri yenilgiye uğratan Tomris Hatun ile üç kıtaya yayılmış Delhi Müslüman Türk Devleti Sultanı Raziyye de dâhil olmak üzere 62 Türk kadın kahramana ulaşabildiğini ayrıca Türk kadınlarına ait 6 adet Türk kadın taburunu tespit ettiğini bildirmektedir. *“Günümüzde dünya üzerinde farklı milletlere mensup kadınların yeni sahip oldukları toplumsal saygıya Türk dünyasında kadınlar yüzyıllar öncesinde layık görülüşlerdi. Bu hürmet ve saygıda gösterdikleri kahramanlıklar etkili olmuştur”* (Selçuk, 2014: 213).

1.4. DİN KADIN VE SİYASET

Din nedir? Nasıl tanımlayabiliriz? *“Din içinde yaşanan toplumda ya da onun dışında yaşayan kitlelerce paylaşılan, organize edilmiş, üyelerine yaşamın bütün boyutlarına ilişkin bir davranış kılavuzu ve bu uygulamaların içinde yeniden üretilip anlamlandırılacağı kurumsal ve bütünlüğü bir doğüstü algı çerçevesi ile tapınma-ibadet dizgesi sunan bir inanç sistemidir”* (Demirer, 2012: 273). Tanıma göre din, hayatın bütün boyutlarına ilişkin davranış kılavuzudur da diyebiliriz. İşte bu davranış kılavuzları Allah tarafından vahiy yoluyla gönderildiğine inanılan kuralların yazılı olduğu kitaba göre düzenlenir. Gerçekten de bu kitaplar kadını ikincil yapmış mıdır? Yoksa her alanda egemen olan erkek, din kitaplarını eril bir anlayışla yorumlayıp din üzerinden de kadınlar üzerinde bir baskı kurmaya çalışmış mıdır? *“Din, kadın haklarının inkârı için gerekçe olarak gösterilebilmektedir”* (Gürhan Nazife, 2010: 62, 77). Toplumsal Cinsiyet ve Din” e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi, Sayı: 4, <http://www.e-sarkiyat.com/makaleler/4.sayi/4.pdfS:62-77>). Gürkan, İslam dininin kadına yaklaşımını diğer dinlerden ayrı tutmaktadır fakat dinlerin hemen hemen hepsinin kadınlara yaklaşımının aynı olduğunu, erkekleri üstün gören bir anlayışa sahip olduklarını iddia edenler de vardır. *“Önde gelen üç dinî kitabın Tevrat'ın İncil'in ve Kuran'ın giderek de Museviliğin Hıristiyanlığın ve İslamiyet'in kadına yaklaşımları temelde ortaktır: Erkek üstünlüğü. Öteki dinlerin yaklaşımı da farklı değildir”* (Tayanç, 1981: 39). Nazife Gürhan, “Toplumsal Cinsiyet ve Din” başlıklı makalesinde dinlerin Hıristiyanlık, Musevilik ve İslam dini açısından kadına yaklaşımlarını özetleyerek kadına düşman, suçlanan, aşağılanan bir varlık muamelesi yapıldığını belirtmektedir. Gürhan, kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığının birçok dinî öğretilerde görülmekle birlikte ayrımcılığının türü ve derecesinin farklılık gösterdiğini de belirtmektedir. Gürhan, kadın düşmanı olarak nitelendirdiği

Yahudilikte var olan cinsiyet ayrımcılığı ile Hıristiyanlıktaki kadını suçlayıcı ve toplumsal hayattan tamamen ayırıcı tutum ile kadını aşağılamayı ibadet olarak gören Hinduizm arasında temelde birçok ortak yön bulunmasına rağmen farklılıkların mevcut olduğunu ifade etmektedir. *“İslam dininde ise ilke olarak kadına karşı eşitlikçi tutum olmasına rağmen ne yazık ki bu dinin yorum geleneğinde ataerkil sistemden miras olarak kadına karşı diğer dinlerdeki gibi ikincil konum hasredilmeye çalışılmış ve sanki bu dinin temel öğretisiymiş gibi gösterilmeye çalışılmıştır”*. (Gürhan, 2010: 62, 77, “Toplumsal Cinsiyet ve Din”, e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi, Sayı: 4, <http://www.e-sarkiyat.com/makaleler/4.sayi/4.pdfS:62-77>).

Tarihte peygamberlik iddiasında bulunan kadın örneği olarak Secah karşımıza çıkmaktadır. *“Arabistan gibi bir bölgede bir kadının bu derece kuvvet ve nüfuz elde etmesi hatta peygamber olduğunu iddia ederek birtakım insanları, samimi bir inançla olmasa bile arkasından sürüklemesi hayretle karşılanacak bir olay gibi görünmekte ise de tarih bize bunun daha önceki devirlerde mevcut örneklerini vermektedir”* (Üçok, 1967: 68). Secah, dini kullanarak iktidar elde etmeyi denemiş bir kadındır. Fakat başarılı olamayınca iddiasından vazgeçerek Müslüman olmuştur. Erkeklerin kadınları kendi hükümlerine altına alabilmek için dini kullanmakta oldukları iddiasına karşılık tarihte iktidar olabilmek için dini kullanmaya çalışan bir kadın örneği olarak Secah’ı görmekteyiz. *“Secah’ın sonradan İslamiyet’i kabul etmesi, onun hakiki bir peygamber olmadığına en büyük delilidir. O sadece Hazret-i Muhammed’i kendisine örnek tutarak iktidar sahibi olmaya çalışan iktidar heveslisi bir kadındır”* (Üçok, 1967: 89).

Kadınlar ve erkekler eşit midir? Din, kadınların siyaset yapabilmelerine izin veriyor mudur? gibi sorular ülkemizde çokça tartışılmıştır. Günümüzde İslam ile demokrasinin birbiri ile bağdaşmadığı ve yan yana duramayacağı yönündeki yanlış algıya karşın İslam’da kadınlara oy hakkı bundan yüz yıllarca önce tanınıyordu. *“Abdurrahman İbn Afv’in Hz. Ömer’den sonra Hz Osman’i halife olarak belirlerken üç gün herkesin fikrini sorarken kadınların görüşlerini de almıştır. Bu olay ayrıca İslam’ın kadınların siyasete katılma ve oy kullanmalarına dair bir örnektir”* (Çimen, 2008: 395). Kur’an’da Bakara suresi (228. ayet) de şöyle söylenmektedir: *“O kadınlar (üzerinde erkeklerin) olduğu gibi (erkekler üzerinde de) kadınların hakları*

vardır. Yalnız erkekler için onların üzerinde bir derece vardır. Allah güçlüdür, hüküm ve hikmet sahibidir” (Yazır, T.y: 35) Buradaki ‘bir derece vardır’ ifadesinin boşanmayı anlatan ayet olduğu, boşanan kadının üç ay bekleme zorunluluğuna karşın erkeğin beklemeden hemen evlenebileceğini anlattığı şeklinde yorumlanmıştır. ‘Bir derece vardır’ ifadesinin erkek, kadını gözetir manası taşıdığı da savunulmaktadır.

Öte yandan İslam’ın kadınlara tanıdığı hakların öğrenilmesinin ve bilinmesinin erkekler tarafından engellendiği iddia edilmektedir. Gürhan’a göre İslam, erkekler ve kadınları temel haklar noktasında eşit görmektedir. İslam, bir insan olarak erkeğe tanıdığı temel hakları kadına da tanımıştır. “*Hayat hakkı, mülkiyet ve tasarruf hakkı, kanun önünde eşitlik ve adaletle muamele görme hakkı, mesken dokunulmazlığı, şeref ve onurun korunması, inanç ve düşünce hürriyeti, evlenme ve aile kurma hakkı, özel hayatının gizliliği ve dokunulmazlığı, geçim teminatı, siyasî haklar gibi temel haklar bakımından kadınla erkek arasında hiçbir fark bulunmamaktadır*” (Gürhan, 2010: 62, 77).

İslam dini kadınların siyaset yapmalarına izin verir mi? Bazı çevrelerden kadınların siyaset yapamayacağı, yönetici olamayacağı yönündeki açıklamalara rağmen ‘dinî açıdan bir sakınca olmadığına dair bir kurul kararı bulunmaktadır. Din İşleri Yüksek Kurulu, 24.10.2002 tarihinde toplanarak kadınların siyaset yapmalarında siyasette aktif olarak yer almalarında dinî açıdan herhangi bir sakınca olmadığı yönünde bir karar aldı. *Gerekli fitrî donanımı haiz, liyakatli kadınların devlet başkanlığı da dâhil her türlü yönetimde görev almasında dinî açıdan bir sakınca olmadığına karar verildi*” (Diyanet İşleri Başkanlığı, 24.10.2002, Din İşleri Yüksek Kurulu, <http://www2.diyaret.gov.tr>, Erişim Tarihi: 09.01.2015).

Türk modernleşmesinin başlangıcı olarak kabul edilen Lâle Devrinden itibaren Osmanlı’da kadınların devlet yönetiminde görev alabileceğine ilişkin herhangi bir dinî görüş tarafımızca tespit edilememiştir. Ancak Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu’nun 2002 yılında yayınladığı söz konusu fetva var. Çalışma ise 2014 yılının Eylül ayında yazılmaya başlandı. Dolayısıyla kadınların devlet yönetiminde görev almaları için siyaset yapabilmelerinin dinî açıdan sakınca teşkil etmediğinin açıklanması yaygın dinî kanaati değiştirmiştir. Ayrıca liyakatli kadınların ‘devlet başkanlığı da dâhil’ her türlü yönetimde görev almasının önündeki

engellerden biri teorik olarak kaldırılmış ve bu konudaki yaygın ve yanlış dinî kanaatlerin düzeltilmesinin ve kadınların siyasette eşit şartlarda yarışmalarının önü açılmıştır. Bu bakımdan fetva diğer Müslüman ülkelere örnek olabilecek değerdedir. Bu fetva sadece kadınların siyaset yapabilmeleri açısından değil seçmen davranışları zaviyesinden bakıldığında da önemlidir.

Öte yandan Bahriye Üçok İslam Devletlerinde Türk Naibeler ve Kadın Hükümdarlar isimli kitabında Orta Çağın yaşandığı dönemde kadınların kadılık vazifesi dahi gördüğünü hatta kadılıktan daha üstün olan bir Divan-ı Mezalim başkanlığı görevini bile yürüttüğünü ifade etmektedir. *“İlim tahsil etmek her Müslüman kadın ve erkeğe farzdır”* hadisi çerçevesinde Müslüman kadının ilim ve sanat hayatında olduğu gibi siyaset alanında da varlığını ebedileştirmenin yollarını bulduğunu söylemektedir. Selamet Hatun isimli bir kadın tarikat şeyhinin varlığından bahsetmektedir. Müslüman devletlerdeki kadın hükümdarların varlığını dile getirmektedir. *Orta Çağ’da İslam kadını fıkıh ve hadis müderrisliği, vaizlik, şairlik, vezirlik ve müşavirlik etmiştir. -İspanya’dan Endonezya’ya kadar üç kıta üzerine yayılmış bulunan devletlerde taht sahibi olan ilk kadın, Delhi Müslüman Türk Devleti’nin sultanı Raziyye Sultan’dır* (Üçok, 1993: 1, 2, 4, 37). Bahriye Üçok’un aktardıklarından anladığımız kadarıyla İslam, kadının siyaset, sanat ve ilim alanı gibi alanlarda bulunmasını yasaklamamaktadır. Üçok Orta Çağ’da bile bu alanlarda varlığını gösteren başarılı olmuş Müslüman kadınlar hakkında bilgiler vermektedir. Ne yaşanmıştır ki bir süre sonra kadınlar dinî nedenler öne sürülerek bu alanlardan uzaklaşmışlar ya da uzaklaştırılmışlardır. Nazife Gürkan, Kuran’ın erkek egemen diliyle yorumlandığını söyleyip Kuran’ın erkek egemen dil ile yorumlanmasına itiraz eder. Bu yorum biçiminin Kuran’ın özüyle uyuşmadığını, İslam’ın genel yorum geleneğinde Kuran’ın özüne ters düşen, genel ilkeleri ve bütünlüğüyle çelişmekte olan kadın karşıtı görüşlerin varlığına dikkat çekmektedir. *Yorumlarda özerk, bağımsız, hak ve sorumlulukları olan saygın insan varlığını yitirerek erkeğe bağımlı, bireyin sosyal haklarından yoksun, tek görevi erkeğe itaatten ibaret olan adeta bir köle durumuna getirilen kadının Kur’anî bakıştan yoksun ötekileştirilmiş kimliğine rastlanmaktadır”* (Gürhan, 2010: 62, 77). Gürhan, gerçekte İslam dininin kadını ötekileştirmedini erkeklerin hegemonyasının dinin yorumlanmasında kadınlara karşı baskı kurması nedeniyle yanlışlıklar yapıldığını savunmaktadır.

Ahmet Altan “Kent Dindarlığı” adlı kitabında İbni Rüş’ün İslam devletlerinde kadın ve devlet ekonomisi konusundaki görüşlerini şöyle aktarır: “İslam devletlerinde kadını sadece çocuk doğurmak ve büyütmele sınırlandıran anlayışın yanlışlığını vurgular. Kadının bu şekilde sınırlandırılmasının devletin ekonomisinde zararlı olduğunu, yoksulluğa sebep olacağını vurgular” (Altan, 2011: 157). Koray’a göre ise kadın üretmektedir fakat ücretlendirilmemektedir. “Türkiye’de kadın ücretsiz aile işçisi olarak hem tarımsal üretimde hem de kırsal ve kentsel yörelerde ev-içi üretiminde çok etkin olarak yer almaktadır” (Koray, 1992: 101).

Auguste Comte, 1853 yılında Sadrazam Reşit Paşa’ya yazdığı mektupta “Şark, kadınlarla işçilerin kademeli hürleşmesi uğruna gerçekleşen hakiki Katolik rejimin önderlik ettiği sosyal devrimin muhteşem inisiyatifini Batı’ya bırakmak zorunda kaldı” der (Comte, 2012: 27). Comte kadınlar açısından Batı’da gerçekleşen ama İslam dünyasında gerçekleşemeyen reformları kastetmektedir. Ahmet Altan “Kent Dindarlığı” isimli kitabında konunun aslında dinî nedenlerle değil erkeklerin kendilerinden kaynaklanan bir güvensizlik neticesinde kadınların İslam ülkelerinde kamusal alandan uzaklaştırıldığını söyleyerek farklı bir bakış açısı sergilemektedir. “Ataerkil zihniyetle yoğrulmuş erkek, kadının özgürleşmesinden hayatın içinde yer alıp tercih imkânına sahip olmasından korkuyor. Burada bir özgüven eksikliği söz konusu, erkeğin kadından korkarak onu tahakküm altına alması dinle değil erkeğin gelişmemesiyle bağlantılı” (Altan, 2011: 157).

Badinter’e göre her şeye boyun eğmiş, kabullenmiş kadınlar bu durumlarından kurtulur, değişirlerse erkeklere karşı rakip hâline dönüşebilme tehlikesi olduğunu belirtir. “Cinsler arası eşitlik, karşılaştırma ve boyun eğmiş, başkalarına sığınmış kadınları değiştirerek rakip hâline getirme tehlikesini taşır” (Badinter, 1992: 147). Neşe Düzel’in “Hesaplaşma” isimli kitabında İlahiyat Fakültesi’ni bitirdikten sonra Fransa’da hukuk doktorası yapan “Kuran ve Laiklik” kitabının yazarı Prof. Salih Akdemir, cuma namazının kadınlara farz olduğunu, o dönemde toplumsal sorunların cuma namazında tartışıldığını, kadının cuma namazından koparılıp tartışmanın dışına itilip toplumdan uzaklaştırıldığını söylemektedir. “Camiden soyutlanan kadın hayatın diğer alanlarından da hepten soyutlanıyor. Eğitimden koparılıyor. Bu tür şeylerin Kuran’la ilgisi yok” (Düzel, 2008: 74).

Asr-ı Saadet olarak adlandırılan dört halife devrinde Şifa Bint isimli bir kadının Sahabi'nin zabıtalık görevini yaptığı, onun düşüncelerine Hz. Muhammed ve dört halifenin değer verdiği anlatılmaktadır. *“Ticarî bilgisi olan Hz. Şifa kendi ticarî işlerini kendi yürütmekteydi. Hz. Peygamber döneminde mi Hz. Ömer döneminde mi olduğu konusunda farklı rivayetler bulunsa da muhtesip (çarşı zabıtası) olarak görev yaptığı hususu kesin olarak bilinmektedir* (Safi, 2013: 79). Gerçekte din, kadını ikinci plana atmasa da erkek egemen yorum ve uygulamalarla din, kadınları ikinci plana atma aracı olarak kullanılmış görünüyor. Dinlerin kadınlara vermiş olduğu haklar kadınlara kullanılmamış sadece siyasette değil kulluk yarışında bile kadınlar bir adım geriden başlatılmışlardır. Türkiye’de kadınların siyaset yapabilirliği, başbakan ya da devlet başkanı olup olamayacağı tartışmaları uzun yıllar sürmüş, 2002 yılından sonra da mahiyet ve derece farkı oluşturarak devam etmiştir.

Hindistan’dan ayrılarak bağımsızlığını ilan eden Pakistan’da Benazir Butto 19 Kasım 1988’de başbakan seçilmişti. Benazir Butto, dünyada Müslüman bir ülkede göreve seçilen ilk kadın başbakan olarak tarihe geçmiştir. Türkiye ile karşılaştırıldığında ise Pakistan siyaseti Türk siyasetinden daha önce bir kadın başbakan çıkarabilmiştir. Pakistan’ın idam edilen başbakanı Zülfikar Ali Butto’nun kızı olan Benazir Butto’nun hayatı, sürgünlerle ve ev hapisleriyle geçmiştir. Butto Oxford Üniversitesi’nde ve Harvard Üniversitesi’nde eğitim almıştır. 1999 yılında ordu darbesiyle görevinden uzaklaştırılıp sürgüne gönderilmiştir. 18 Ekim 2007’de Pakistan’a dönmüş, aynı gün suikast girişimine uğrayarak yara almadan kurtulmuştur. Sürdüğü seçim çalışmaları sırasında 27 Aralık 2007’de Rayalpindi’de düzenlediği mitingden sonra yapılan saldırı sonucunda hayatını kaybetmiştir. Dünyada ilk kez Müslüman bir ülkede bir kadının başbakan olması İslam ülkelerinde yaşayan kadınlar açısından son derece önemlidir. Hindistan’dan ayrılarak bağımsızlığını ilan eden Pakistan’ın Başbakanı Benazir Butto’nun başbakan olmasından tam 22 yıl önce Hindistan’da bir kadın, İndira Gandhi, 1966 yılında başbakanlığa seçilmiştir. İndira Gandhi, 1966 yılından 1977 yılına kadar başbakanlık görevinde bulundu. 1980 yılında yeniden başbakanlığa seçildi, bu görevi 1984 yılına kadar sürdürdü. Butto ile Gandhi’nin benzerlikleri ise ilgi çekicidir. İndira Gandhi de Benazir Butto gibi Oxford’da eğitim almıştır. Babası Hindistan’ın başbakanlığını yapmış olan Javaharlal Nehru idi. Her ikisi de başbakanların kızlarıydılar. Gandhi

1991 yılında bir suikasta uğrayarak Sih inancına sahip iki koruması tarafından dinî nedenlerle öldürüldü. İki ayrı ülke olan Hindistan ve Pakistan'ın halkı benzer bir kültür dairesi içerisinde fakat farklı dinlere mensuplardır.

Yugoslavya'nın parçalandığı savaşta Müslüman Boşnakların liderliğini yapan ve savaş sonrasında kurulan Bosna Hersek Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı olan Aliya İzzet Begoviç "İslam Deklarasyonu" isimli kitabında Müslüman toplumlar açısından yaptığı değerlendirmede Müslüman toplumlarda kadının durumunun değişmesi gerektiğini belirterek gerekçelerini açıklar. Begoviç, Müslüman toplumun her tarafında kadının durumunun yeni neslin doğal terbiyeciliğine ve analığa uygun olarak değişmek zorunda olduğunu belirtir. Okumamış, ihmal edilmiş ve mutsuz bir annenin Müslüman halkların yeniden doğuşunu başlatacak ve başarılı bir şekilde devam ettirecek oğul ve kızları büyütemeyeceğini vurgulamaktadır. Begoviç, anneliğe toplumsal etkinlik rütbesinin verilmesi için İslam'ın ilk adımını atması gerektiğini, haremlere (çok eşliliğe) son verilmesi gerektiğini, kadına haksızlık yapmak için kimsenin İslam'a dayanmak hakkına sahip olmadığını ve bu tür suistimallere son verilmesinin zorunluluk olduğunu bildirmektedir. *"Bu Avrupa manasında bir eşitlik de değildir. Bu, kadın ve erkeğin eşdeğerde olduklarını vurgulamak suretiyle aralarında mevcut olan ve muhafaza edilmesi lazım olan farklılıklara da dikkat çekmektir. Eş değerlik prensibi, doğrudan doğruya Kur'an-ı Kerim'de defalarca ve apaçık bir biçimde ifade edildiği gibi (özellikle Ahzab 55) erkek ve kadın için aynı dinî ve ahlakî kurallarının mükellefiyetinin sonucudur"* (Begoviç, 2010: 63, 64). Begoviç, topluma bu düşüncelerinin hiçbir şekilde kadın kesiminin ahlaksız üyelerinin savunduğu ölçüler, heva ve hevesleri ile hâkimiyet kurmak isteyen Batı menşeli feminizm düşüncesinin sonucu olmadığını vurgulamaktadır.

1.5. DÜNYADA KADINLARIN HAK MÜCADELELERİ

Dünyada antik çağlardan itibaren insan hakları, demokrasi gibi kavramların üzerinde felsefî çalışmalar yapan filozoflar yaşamış, bugün vazgeçilmez değerler arasında yer alan demokrasi ve insan hakları gibi olguların doğuşu ve gelişiminin temellerini atmışlardır. Fakat ne yazık ki kadınları hiç hesaba katmamışlar adeta yok saymışlardır. Eski Yunan, demokrasinin beşiği olarak kabul edilen bir yerdir. Fakat eski Yunan demokrasisi kadınların ve kölelerin yok sayılması üzerine kuruludur.

“Eski Yunan’da kadınların alışveriş ya da borçlanma hakları yoktu, haksızlığa uğradıkları zaman mahkemede haklarını arayamazlardı. -Solon yasalarına- göre ise kadının şahitliği veya katkısıyla yapılan herhangi bir iş kanunen geçersizdi. Kanunen kocası öldüğü zaman malından miras alamazdı” (Kabaklı, Çimen, 2008: 52). M.Ö. beşinci yüzyılda Atina’da tam bir halk yönetiminin olduğunu ve bunun gereğince de belgelendiğini söyleyen Gordon Childe’a göre ise *“Atina yönetiminin halkçı niteliği abartılmamalıdır. Bir kere kadınların kamu hayatında hiçbir yerleri yoktur* (Childe, 2007: 220). Bora, vatandaşlık hakları kısıtlanan sınıfların haklar açısından yok sayılmakla birlikte bir iç düşman olarak görülebildiklerini söylemektedir. *“Vatandaşlık, toplumsal cinsiyete bağlı sınıfsal ayrımlarla da ‘esirgenmiş’ bir statüdür. Bu nedenlerle vatandaşlık hakları kısıtlanan guruplar aynı zamanda ‘millî varlık’tan da dışlanmış hatta bir iç düşman şaibesi altında bırakılmışlardır”* (Bora, 2012: 28). 18. yüzyıla gelindiğinde kadınlar, vatandaş sayılmaya kamusal alana girebilmek amacıyla seslerini duyurmaya başlamışlardır. Serpil Çakır’ın da tespit ettiği gibi dünyanın çeşitli ülkelerinde kadınlar, eğitim alma, meslek edinme, oy kullanma, seçme ve seçilme, hukuk önünde erkeklerle eşit olabilme gibi konularda haklarını elde edebilmek için büyük mücadeleler vermişler, işkence görmüşler, darağaçlarında asılarak giyotinde boyunları vurularak öldürülmüşler fakat haklarını alıncaya kadar da yollarından dönmemişlerdir. Bu hak arayışları Batı’da Fransa, İngiltere ve Amerika’da ortaya çıkarken Batı dışında Rusya ve Çin’de Latin Amerika ülkelerinden de Meksika’da ortaya çıkmıştır.

Fransız Devrimi’nin gerçekleşmesinin ardından 1789 yılının Ağustos ayında yayınlanan “Yurttaş Hakları” bildirgesine temel teşkil eden düşünceleriyle Jean Jacques Rousseau, kadını, moral değerlerin öznesi olarak görmesiyle birlikte cinsler için ayrı alanlar olduğu görüşünü de savunur. Bu savunusu ona göre kadının ikinci sınıf olmasının temelini oluşturur. Bu görüşlerini “Discours sur l’origine et lesfondement de l’ingaliteparmiles hommes “İkinci Söylem” ve “Emile”de dile getirmiştir. Koçer’in Landes’ten alıntıladığı görüşlerinde Rousseau; kadının kamusal alandaki rolünü inkâr ederek kendi alanlarında güçlü olmalarını beklemektedir. Kadınları cumhuriyet erdeminin oluşturulmasına katkıda bulunmaya çağırmaktadır. Kadınlar ve çocuklar ise devletin hizmetine verilmektedir. *“Kadının görevi, toplumun ahlak düzenine etik yaşama itaat etmektir. Rousseau bu görüşleriyle*

feministlerin tepkisini çekerken birçok kadının da hayranlığını kazanmıştır” (Koçer, 2009: 20).

Feministlerin tepkilerine rağmen birçok kadının hayranlığını kazanmış olması, Baran’ın “Kapitalist Üretim İlişkilerinin Sürdürülmesinde Psikolojinin Rolü: Çalışma ve Psikoloji İdeolojilerinde Bireycilik ve Akılcılık” adlı makalesinde anlattığı gibi hegemonyanın rızayı üretmesinden kaynaklanmaktadır. *“Egemen ideoloji statik, total ve de uygulandığı kişileri pasifleştiren bir anlamda kurgulanırken hegemonya, rızasını ürettiği toplumsal sınıfların çıkarlarını ve düşünce biçimlerini aktif bir şekilde kendi içine katarak oluşur. Bu bağlamda hegemonya dışarıdan dayatılan değil ezilenin de bir şekilde içine katıldığı bir egemenlik biçimidir”* (Gürsel, 2015: 42). Bu biçim, daha çok dindar toplumlarda kadınlar üzerinde uygulanmakta kadınların içinde buldukları duruma itiraz etmeden rıza göstermeleri sağlanmaktadır. Bu tür rıza gösterme, kabullenme, Fransız kadınlar arasında da görüldüğünden Rousseau’ya hayranlık duyan kadınlar olmuştur.

“Kadın Haklarının Gerekçelenirilmesi” isimli kitabında belirttiği görüşleriyle Rousseau’yu eleştiren Mary Wollstonecraft, kadınların itaat etmek gibi bir görevlerinin olmadığını belirtirken kadınları siyaset alanında çalışmaya ve birlikte hareket etmeye teşvik etmiştir. *“Kadınlar siyaset alanında da çalışabilir. Bunu yaparken incelemelerini genel bir temele oturtmalıdırlar. Çünkü tarih yalnızca hayat öyküleri gibi okunursa romanlardan daha faydalı değildir”* (Wollstonecraft, 2007: 219). Fransız devrimi sırasında kadının siyasî haklarını formüle eden liberal aristokrat Marquis de Condorcet’dir ve yazdığı “On the Admission of Women to the Rights of Citizenship” “Kadın’ın Yurttaşlık Haklarının Kabulü Üzerine” adlı makale 1790 yılında “Journal of the Society of 178”de yayınlanır. Condorcet, *“Kadınların yurttaşlık haklarından dışlandığını, herhangi bir haktan kısıtlama yapılmasının bütün özgürlükleri riske atacağını belirtir”* (Koçer, 2009: 21). Fransa’da kadınlar haklarını alabilmek amacıyla birçok eylem düzenlemiştir. Versailles’a yürüyerek dilekçeler yazıp broşürler bastırdılar. Kadınların destekçiliğini yapan erkekler de bu oluşumlara destek vermeye başlamışlardı. Olympe de Gouges bir kasabın kızıdır aynı zamanda oyun yazarıdır. 1791’de Yurttaşlık Bildirisi’ni örnek alır ve Kadın Hakları Bildirgesi’ni yazmıştır. 1793 yılında ise devrim karşıtı olmaktan yargılanıp giyotinle idam edilmiştir. *“Kadın özgür doğar ve erkeklerle eşit haklara sahiptir. Kadın*

daracağına çıkmak hakkına sahipse hatip kürsüsüne de çıkma hakkına sahip olmalıdır (Koçer, 2009: 21). Kadınlara hatip kürsüsüne çıkabilmeleri için izin vermeyenler, onların daracağına çıkmalarını teşvik ettiler, kadınları siyasetten uzak tutabilmek için ellerinden gelen her şeyi yaptılar. “*Devrimden sonra önce siyasetle ilgilenen kadınların idamı onaylandı, kadınların oy hakkından mahrum edildiği açıklamaları yapıldı*” (Çakır, 2013: 72). Aslında kadınlar geri planda kalmıyorlar, ayaklanmalarda hep ön saflarda oluyorlar fakat hak istemeye gelince geri plana itiliyorlardı. 18 Mart 1871 devrimi yapılırken komün kurulmasına kadınlar da destek olmuşlardır “*Kadınlar Paris’in Versay’lılara karşı savunmasında görev aldılar. Hatta ilkokul öğretmeni Louse Michel’in komutasında bir kadınlar taburu bile vardı*” (Yeliseyeva, 2010: 216). Fransa’da kadınlar, birlikler, gruplar, oluşturarak uzun yıllar mücadelelerine devam ettiler. Fransa’da 4 Ekim 1944’te yapılan yasa değişikliğiyle kadınlara seçme ve seçilme hakkı verildi. 29 Nisan 1945’te ilk defa belediye seçimlerine katılan kadınlar 21 Ekim 1945’te ilk defa parlamento seçimlerinde oy kullandılar. Genel kadın hakları ve oy kullanma hakkı konusunda istekler, çabalar öncelikle Fransa’da kadınlar tarafından hem Fransa’nın hem de dünyanın gündemine yerleştirilmişse de Fransız kadınlar oy hakkına çok geç kavuşmuşlardır.

İngiltere’de John Locke, dinî hoşgörüyü savunduğu “Hoşgörü Üstüne Bir Mektup” adlı eserinde “*Söylediğimiz her şeyin hülasası, başkalarına verilen söz konusu haklardan herkesin faydalanması gerektiğidir*” demektedir (Locke, 2012: 74). Fakat liberalizm ilerleme taraftarı olmasına rağmen hayat, mülkiyet, hürlük hakkını savunduğu birey, özel mülk sahibi ve aile reisi beyaz erkekti. “*19. yüzyılda ilerleme kavramı liberal ideolojinin temel direği hâline geldi. Liberallerin var olan bütün eşitsizliklere ve adaletsizliklere mazeret bulmasını sağladı*” (Wallerstein, 2005: 117). İngiltere’de eşitliği savunan filozoflar olmasına rağmen kanunlarda kadın erkek eşitliği geç bir dönemde sağlanmıştır. Yine İngiltere’de kadın hakları konusunda çalışmalar yürüten erkek filozofların var olması da oldukça ilgi çekicidir.

Bunlardan John Stuart Mill, “Kadınların Köleleştirilmesi” isimli uzun denemesini 1861’de kaleme almış ancak 1869’da yayımlayabilmiştir. Mill, kadınlara karşı yapılan ayrımcılığı, kanunî eşitsizlikleri eleştirmektedir. 1865 yılında parlamentoya seçilen Mill “İngiliz Kadınların Oy Hakkı” hareketinin siyasî sesi

hâline gelmiştir. Mill'in denemesinde anlattıklarıyla erkeklerin düşüncelerini ve onların kadınlardan beklentilerini eleştirmektedir. *“Doğal pek çok etmen bir araya gelerek kadınların erkeklerin iktidarına başkaldırmalarını imkânsız kılıyor”* (Mill, 2000: 166). *“En kaba olanları bir yana bırakılırsa bütün erkekler, onlara en yakın olan kadınlardan zorla köle olmalarını değil gönüllü olarak köle olmalarını yalnızca bir köle değil bir cariye olmalarını beklemektedir”* (Mill, 2000: 167). Burada Mill kadınların kendi rızalarıyla köleleştirilmeye çalışıldığını bunun yanında erkeklerin kadınların duygularına da sahip olmayı istediklerini söyleyerek eleştirmektedir. Kadın erkek eşitsizliğini sert biçimde eleştiren Mill *“Bir oğlan çocuğu olmanın ve erkek olarak büyümenin ne demek olduğunu düşünün bir! Hiçbir özel yeteneği, erdemi olmasa ve olabildiğince boş, cahil geri kafalı olsa da salt dünyaya erkek olarak gelmiş olmak, ona insanlığın öbür yarısından o yarıya giren herkesten tek tek ve topluca daha üstün olma hakkını başışlamaktadır. Oysa erkek kendinden aşağı gördüklerinden bazılarının kendinden ne denli üstün olduğunu görmektedir”* (Mill, 2000: 167). Mill sadece cinsiyetinden dolayı kimsenin üst olamayacağını savunmuştur. Mill'in çoğunluğun diktatörlüğüne karşı olduğunu dile getirdiği kitabı *“Özgürlük Üstüne”*de muhalefet oluşumunu desteklemesiyle kadınların mevcut iktidara karşı muhalefet etmelerini desteklemiştir.

Öte yandan Sigmund Freud, Mill'in denemesini, kendisinin cinsler arasında doğuştan var olduğunu kabul ettiği farklılıkları yeterince göz önünde bulundurmamakla eleştirerek biyolojik farklılıklara vurgu yapmıştır. Mill, kadınlar tarafından 1867'de başlatılan kadınlara oy hakkı verilmesini isteyen bir kampanyada toplanan imzaları, Avam Kamarası'na yasa önerisi olarak sunmuştur. *“Kadınlara oy hakkı taraftarları, kamuoyunu ve parlamenterleri etkilemek için yasal ya da yasa dışı, her yola başvurdular. Polisle çatıştılar, duvarlara yazı yazdılar, kendilerini parlamentonun önündeki demirlere zincirlediler. 1908'de Hyde Park'ta üç yüz bin kadının katıldığı büyük bir yürüyüş düzenlediler”* (Çakır, 2013: 79).

İngiltere'de kadınlar siyasî haklardan önce eğitim hakkını elde etmek için önlerine konulan engellerle savaşmak durumunda kalmışlardır. Aslında kadınların eğitimini sınırlayan herhangi bir kanun bulunmamasına rağmen toplumsal değerler ile inançlar kızların okumasına engel olmuştur. 18 Kasım 1870'de yaşanan bir olay kız öğrencilerin okumak için nasıl mücadele ettiklerine iyi bir örnektir. 18 Kasım

günü Edinburg Üniversitesi'nde bir grup erkek öğrenci kızları anatomi dersine sokmamak için bir eylem başlattıklarını, içeride ders başlamışken bu genç erkeklerin okula girmeye çalışan kızlara engel oldukları, önce bahçe kapısını tutan erkeklerin, kızların ilerlemesi üzerine çamur atmaya, bağırıp alay etmeye başladıkları aktarılmaktadır. Daha sonra kızların sınıf kapısına gelmeyi başararak içeri girdikleri, biraz sonra kapının tekrar açılmasıyla bağırış gülme sesleriyle birlikte sınıfa bir koyun sokulduğu, bunun üzerine profesörün 'Bırakın kalsın, bu koyun onu içeri sokanlardan daha çok akıl sahibi' diyerek yapılanları tasvip etmediğini gösterdiği ifade edilmektedir. O öğrencilerden Sophia Jex Blake o gün yaşananları günlüğüne zor bir sınavdan geçtik şeklinde yazmıştır. *Bu olay 'Riot at Surgeons Hall' (Cerahlar Salonu İsyanı) olarak kayda geçmiştir. Bu kadınlar derslere girmeyi başarmışlardır ama üniversite senatosu onlara ancak mesleki yeterlilik sertifikası vereceğini derece veremeyeceğini söylemiştir Sınava girdikleri zaman da başarısız olurlar. Başka üniversitelerde de sınava giren kadınlar oralarda da başarısız olmuşlar ve nihayet yurtdışına gitmeye karar vermişlerdir. Bu kadınlar sonunda kimi Belçika'da kimi İtalya'da doktorluk diploması almışlardır*" (Koçer, 2009: 25-26). İngiltere'de kadınların eylemlerine karşın siyasî iktidar çok sert önlemler aldı. Kadınlar tutuklandılar, tutuklamalar sonucunda kadınlar açlık grevleri başlattılar. Ölümünün yaşanmasından çekinen yönetim "Zorla Besleme" yasasını çıkararak kadınları elleri ayakları bağlanarak zorla beslediler. 1909'da cezaevlerindeki kadınlar açlık grevine başladılar. Günün değer yargılarını hiçe sayan her kadın, bir siyasî gösteriye katılıp olay çıkarmayı göze aldığı gibi açlık grevine gidecekti. Bu nedenle cezaevlerinde açlık grevi yapan kadınları zorla besleme yoluna gidilmiştir. İlk açlık grevcileri olan kadınlar tarihe geçerek yeni bir eylem biçimini de uygulamış oldular. 1918 yılında belli şartlar ve sınırlamalarla kadınlar oy hakkını elde etmeleriyle birlikte birçok haklarını da elde etmiş durumdaydılar. Üniversite eğitimi görmeyi, çalışabilmeyi ve diledikleri zaman boşanmayı isteyebilmekteydiler. Kadınların oy hakkı konusundaki sınırlamalar ise 1928 yılında tamamen ortadan kalkmıştır.

Rusya'da kadınlar oy haklarına 1917 devrimi sonrasında kavuştular. "*Geçici hükümetin ikna olmasında 19 Mart 1917'de 40 bin kadının katıldığı, Kadın Eşitlik Birliği tarafından düzenlenen gösteriler etkin oldu. Gösterilerde şu sloganlar kullanıldı: 'Kadınların kurucu meclisteki yeri', 'kadın yoksa evrensel oy hakkı*

yoktur', 'Kadınlar birleşin', 'Kadın işçiler oy hakkı istiyor', 'Özgür Rusya'da özgür kadın' (Çakır, 2013: 84). Rusya'da devrim gerçekleşmemiş olsaydı kadınların haklara kavuşmaları daha uzun yıllar alabilirdi. Sosyalizmin eşitlikçi tavrı ve cinsiyetler arası ayırım yapmamış olması kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olmasını kolaylaştırmıştır.

Çin'de kadınlar şiddet eylemlerine yöneldiler, silahlanarak silahlı çatışmalara dahi girdiler. "Kadınlar ulusal politikada sınırlı bir yer açılması, 1939'da sınırlı da olsa mümkün olabildi. 220 üyeli anayasal hükümetin basamağı olan Halkın Politik Konsülü'nde az sayıda kadın temsil edildi. Bu sayı 1942'de 14'e çıkacaktı. Kadınların oy hakkı mücadelesi 1949 yılında komünist partinin Çin genelinde kontrolü sağlamasına kadar sürdü. Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla kadınlara oy hakkı verildi" (Çakır, 2013: 89). Görüldüğü gibi Çin'de de kadınlara oy hakkı verilmesi komünist yönetim oluşturuluncaya kadar sürmüştür. Bu okumalar sonucunda Sosyalist ve komünist rejimlerde cinsiyet körlüğü olduğu, cinsiyet ayrımı yapılmadan her insanın birey olarak görüldüğü anlamı çıkmaktadır.

Latin Amerika ülkelerinden Meksika'da kadınların oy hakkı mücadelesi 1911 devriminden sonra başlamıştır. Meksikalı kadınlar siyasî haklarını kazanabilmeleri için 40 yıla yakın bir süre mücadele etmişlerdir. Bütün haklarını tam olarak kazanmaları ise ancak 1953 yılında gerçekleşebilmiştir. Amerika'da kadınlar Kıta Avrupa'sına göre daha erken tarihlerde oy hakkını elde etmişlerdir. Susan B. Anthony adlı bir kadın 1872'de yapılan ilk kongre seçimlerinde oy kullanır fakat yasal olmayan bir iş yapmakla suçlanarak para cezasına çarptırılır. Susan Anthony bu parayı ödemeyi ret eder. "Tiranlara direnmek Tanrı'ya itaattir" diyerek geri adım atmaz. Kadınları erkek yapımı olan yasalara karşı isyan etmeye zorlar.

Daha önce ülkelerinin ilk kadın başbakanları İndira Gandhi ve Benazir Butto ile ilgili kısa bilgiler verilmişti. Dünya gündemini meşgul eden, aldığı kararlarla dünyanın ilgisini çeken diğer bir kadın başbakan da Margaret Hilda Thatcher'dir. 1979 ve 1990 yılları arasında İngiltere'de başbakanlık yapan ilk ve tek kadın başbakandır. Daha çok ekonomik alanlardaki uygulamalarıyla konuşulmuştur. Özelleştirme uygulamaları ve işçi haklarındaki kısıtlamaları nedeniyle çok eleştirilmiştir. Büyük eylemlerle mücadele etmek zorunda kalarak siyasetlerine karşı

gösterilen tepkileri, eylemleri polis zoruyla bastırmaya çalışmıştır. Hiçbir taviz vermeden radikal olarak adlandırılan sağ siyasetlerini uygulaması nedeniyle kamuoyu tarafından “Demir Leydi” olarak anılmaya başlanmıştır. Bu unvandan herhangi bir rahatsızlık duymadığı gibi severek benimsediğini söylemiştir. Partisi içerisindeki nedenlerden dolayı parti başkanlığını ve başbakanlığı bırakmak zorunda kalmıştır. İndira Gandhi, Benazir Butto gibi Margaret Hilda Thatcher’in de kadın başbakan olması, kadının biyolojik olarak siyasette bulunup başbakan olmasından öte geçememiştir. Başbakanlıkta kadın kıyafeti giyen birisinin oturuyor olmasının ötesinde herhangi bir gelişmeye yol açmadığı düşünülmektedir. Üç başbakanın siyasetleri, kadınların sorunlarına eğilen, sorunları çözen, çözmeye çalışan siyasetler olmadı, kadınlar adına bir fark oluşturulamadı.

Daha önce ‘bağ kurma’ ilkesinden bahsederek feminist araştırmacıların bu teoriyi kabul etmediklerini yine Jean Jacques Rousseau’ya feministlerin tepki gösterdiklerini belirtmiştim. Kadınların kazanımlarında feminizmin önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. *“Feminist hareket, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini açıklamaya çalışan büyük bir kuramlar öbeğinin ortaya çıkmasına neden olmuş, bu eşitsizliklerin giderilmesi için gündem belirlemiştir”* (Giddens, 2008: 516). Phill Zuckerman, “Din Sosyolojisine Giriş” adlı kitabında bu görüşü desteklemektedir. *“Bana göre ise feminizm, erkeklerle kadınların insan olarak eşit olmaları ve nasıl yaşamak istedikleri konusunda eşit seçenek ve tercihlere sahip olmaları gerektiği düşüncesini temel alan ideolojik ve siyasî bir harekettir. 1920’de kadınlara oy hakkını kazandıran feminizmdir”* (Zuckerman, 2009: 147-148). Kadın hakları savunucusu Poulain de la Barre, XVII. yüzyılda *“Erkeklerin kadınlar üstüne yazdıklarına kuşkuyla bakılmalıdır çünkü onlar hem yargıç hem de davacıdırlar”* demiştir” (Topcan, 2010: 5).

Bu görüşe ilim adamlarının tam tarafsız olmadığını söylediği Gülbenkian Komisyonu’ndan bir tür destek açıklaması gelir. *“Biz bütün bilim adamlarının belirli bir sosyal ortama ait olduklarını dolayısıyla sosyal gerçekliği algılar ve yorumlarken kaçınılmaz olarak bazı ön kabullerle ve ön yargılarla yola çıktıklarını kabul ediyoruz. Bu anlamda ‘tarafsız’ bilim adamı olamaz”* (Sosyal Bilimleri Açın, Gülbenkian Komisyonu, 2011: 86). Yasemin Özgün, feminizmin tarihî süreç içerisindeki aşamalarını ve toplumsal rolünü özetleyerek 19. yüzyılın ikinci yarısında

ortaya çıkan feminizmin günlük hayatta karşılığını bulmasının 1960'lı yılların sonrasına denk geldiğini belirtir. Feminizm, kadınların özgül ve sistematik bir ezilmeye tabi tutulduklarının kabulüne erkeklerle kadınlar arasındaki ilişkilerin doğadan kaynaklanmadığı iddiasına dayandığını ifade etmektedir. Kadınların erkeklere göre dezavantajlı ve eşitsiz, ikincil konumda olduklarını ezildiklerini ve sömürdüklerinin kabulünden hareket edildiğini aktarmaktadır. Feminizm aynı zamanda bu ikincil ve dezavantajlı konumun değiştirilebileceğini savunduğunu ifade etmektedir. “*Feminizm, toplumda cinsiyetler arasında erkeğin üstün, kadının ikincil konumunun politik bir ilişki olduğundan hareketle politik mücadelenin bu konumu değiştirilebileceğini öne sürer*” (Özgün, 2012: 379).

Buraya kadar çeşitli ülkelerden kadınların erkeğin egemen sayıldığı dünyada eşit olabilmek ve siyasete katılabilmek adına verdikleri mücadeleler çalışmanın sınırları da dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Bundan sonraki bölümde Osmanlı'da başlayıp Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla hızlanan ve günümüze kadar devam eden Türk modernleşmesinde kadın ve siyaset başlığı altında kadınların hak talepleri ve kazanımları yine aynı nedenle kısa tutularak anlatılacaktır. Adar, Türk toplumunda kadının konumunu temelde dört bölüm içinde incelemenin mümkün olduğunu belirtir. Bu dört bölümün ilk iki bölümü, İslamiyet öncesi Türk kadını ile İslamiyet sonrası Türk kadınıdır. Diğer iki bölüm ise 19. yüzyıl sonrası Türk kadını ve Cumhuriyet sonrası Türk kadını olmak üzere konumlandırılır. “*Necla Arat ve Nermin Abadan Unat'a kadar kadının toplumsal tarihini inceleyen kadın araştırmacılar bu dörtlü ayrım üzerinde Türk toplumunda kadının yerini tayin etmeye çalışmaktadır*” (Adar, 2012: 82). Başak Adar'ın tespit ettiği sıralama çizgisinde başladığımız çalışmamızın bundan sonraki bölümlerine de aynı sıralama çizgisinde devam edilecektir.

1.6. OSMANLI DÖNEMİ KADIN VE SİYASET İLİŞKİLERİ

Türk Modernleşmesi ile hem tarihî bir dönem hem de çeşitli alanlardaki yapısal değişimleri içeren dönem kastedilmektedir. Bu dönemin en önemli etkileri siyasî, sosyal, kültürel ve ekonomik hayattaki köklü değişikliklerde görülmüştür. Osmanlılarda kadın ve siyaset ilişkileri Batı ile temaslara birlikte geleneksel anlayışın dışına çıkarak reformcu ve modern bir çizgiye doğru dönüşmeye başlamıştır. “*Reformcu Osmanlı aydınlarının Batı'yla temasları sonucunda Batı*

fikirlerinin onlarda iz bırakmaya başladığı hâlde bu etkilere şekil veren Osmanlı İmparatorluğu'nun bazı sosyal yapısal özellikleri olmuştur” (Adar, 2012: 20). Sosyal yapı içerisinde Batılılaşmayı destekleyen unsurlar bulunduğu gibi yine sosyal yapı içerisinde bulunan, manevî alandan gelen tepkiler, Batılılaşma ve kadınlara yönelik ilerleme adımlarını baskı altına almış ve engellemiştir. *“Toplumda çeşitli kolektif düşüncelere bağlı manevî çevreler bulunmaktadır, diyen Durkheim, bu çevrelerin bireyi sardığını ve bireyin onların buyruğu altına girdiğini belirtir*” (Adar, 2012: 20). Osmanlı'nın son döneminde Batılılaşma taraftarı olup kadına belirli sınırlar içerisinde hürlük vermek isteyenlerle maneviyatı referans alan kimlikliler arasında kadınlar üzerinden savaşılan bir mücadele alanı oluşmuştur. Osmanlı'da sarayda kadınların etkin olduğu, öne çıktığı zamanlar olsa da genelde kamusal alanda kadın yok hükmündedir. Batı ile ilk temasların başlamasıyla birlikte Batı memleketlerini ziyaret eden Osmanlı memurları, Avrupa'da kadının sosyal statüsünü kendi ülkeleriyle mukayese etmişlerdir. 1669 yılında saray bostancılığında yetişen bir subay olan müteferrika Süleyman Ağa, görevli olarak Fransa'yı ziyaret etmiş ve gözlemlerini yazmıştır. *“Françe'de harem yoktur hatta padişahın sarayında bile yoktur bu adet Osmanlı âdetine uymaz. Françe padişahının bir karıdan ziyade karısı olmaz ve onu dahi bir kere nikâh edinip sonra boşaltıp terk edemez*” (Şirin, 2009: 157). Bu ziyaretler ve karşılaşmalarla Osmanlı'nın dışındaki dünyada kadının yeri gözlemlenmeye başlanmıştır. Yine Fransa'yı ziyaret eden Yirmi Sekiz Çelebi Mehmet'in dikkatini kadınların hürlüğü çekmektedir. Çelebi, Fransa'da erkeklerin cinsiyete büyük saygılarının olduğunu en soylu kişiler bile en düşük durumdaki kadınlara inanılmaz bir biçimde nazik davrandıklarını belirtmektedir. Kadınlar istediğini yapmakta hür olduklarını, hoşlarına giden yerlere gidebildiklerini, buyruklarının her yerde geçerli olduğunu aktarmaktadır. *“Her türlü zahmetten kurtulmuş olarak yaşadıkları, ne arzu edebiliyorlarsa elde ettikleri için Fransa'nın kadınların cenneti olduğu söylenir*” (Şirin 2009: 167).

Avrupa'da kadınların yeri ve onlara yönelik davranışların görülmesi, bu bilgilerin yayılması, Osmanlı'da kadının kapatıldığı evden dışarı çıkıp kamusal alana katılabilmesi amacıyla yapılan değişikliklerde etkili olmuştur. Fransa'da kadınlar her ne kadar saygın davranışlarla karşılaşılıyor olsalar da eğitim hakkına Türk kadınlarından yaklaşık 20 yıl sonra kavuşabilmişlerdir. *“Osmanlı kadını 1842 yılında*

kamusal hayatta eğitim görmeye başlarken Avrupa 'yı sarsan bir devrime imza atmış olan Fransa'da kadınlar o tarihlerde böyle bir haktan mahrumdu. (Çaha, 2015: 11). Fakat kadın konusundaki devrim denilebilecek ilk hamleleri 2. Abdülhamit yapmıştır. Ömer Çaha “Türkiye'nin Siyasal Modernleşmesi” isimli makalesinde devrim olarak nitelendirilecek bu hamlelerle Abdülhamit'in yurt sathında açtırdığı sanayi ve muallime mektepleri sayesinde kız çocuklarının yetişmesini sağladığını, okullarda yetişen bayanları muallime olarak yurdun dört bir yanında görevlendirerek Osmanlı kadınının eğitilmesine hizmet ettiğini aktarmaktadır. Çaha, eğitim görme imkânına kavuşan kadınların Osmanlı'nın son yıllarında -özellikle İkinci Meşrutiyet döneminde- önemli bir kadın hareketi meydana getirdiklerini aktarmaktadır. Kamusal hayatla bütünleşmeyi ön gören kadınların hukukî ve sosyal statülerinde erkeklerle eşit olma yönünde önemli bir mücadele vermenin yanında oy hakkı elde etmek için 1930'lu yıllara kadar siyasî iktidarla mücadele ettiklerini de vurgulamaktadır. “*Osmanlı topraklarının işgaline karşı ilk tepkiler de bu sivil dinamiklerden gelmiştir. Nitekim ilk mitingleri, protestoları ve gösterileri düzenleyenler İstanbul'un İkinci Meşrutiyet döneminin mümbit ortamı içinde yetişmiş, başını kadınların çektiği sivil toplum gruplarıydı*” (Çaha, 2015: 11).

Bu dönemde kadınlara yönelik geliştirilen yenileşmenin amacı kadını erkekle eşit bir birey olarak görmek değil iyi bir eş, iyi bir anne olarak yetiştirip devletin ihtiyaç duyduğu kadın tipini üretmek kadını devletin himetine vermektir. “*Eğitim kurumlarındaki derslere bakıldığında modernize edilmiş, kadınlık durumunun yeniden üretilmesini sağlayacak işlevler tekrarlanmaktadır*” (Kovanlıkaya, 2014: 447). Dönemin önemli gelişmelerini Semra Gökçimen, 1843 yılında kadınların ilk defa Tıbbiye Mektebi bünyesinde ebelik eğitimi almaya başladıklarını, 1858 yılında Kız Rüştüleri açıldığını, 1869 yılında kızların eğitimine ilk kez yasal zorunluluk getiren Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nin yayımlanarak yürürlüğe girdiğini ifade etmektedir. Gökçimen, 11 Kız Meslek Mektebi'nin 1869'dan sonra Rusçuk ve İstanbul'da açıldığını ve yedi senelik bir öğretim programı ile 1886'dan sonra -Kız Sanayi Mektebi- adını aldığını belirtmektedir. 1870 yılında kız öğretmen okulu Darülmualimat'ın açılması, 1876 yılında ise ilk anayasa olan Kanun-i Esasi'nin kabul edilerek kız ve erkekler için ilköğretimin zorunlu hâle getirilmesi, Gökçimen'e göre Osmanlı'da eğitim alanında atılmış çok önemli adımlardır. Gökçimen, 25 Eylül

1913'te İlköğretim Kararnamesi ile Kız Rüştıyeleri'nin altı senelik kız ilkokul'u hâline getirildiğini ve ilçe merkezlerine kadar bu okulların yaygınlaştırıldığını, bazı il merkezlerinde ise beş yıllık kız öğretmen okulları'nın kararnameye dayanılarak faaliyete geçirildiğini aktarmaktadır. Gökçimen, 1913-1914'te kızlar için ilk lisenin -İstanbul İnas (Kız) Sultanisi- adıyla İstanbul'da açıldığını, 1915 yılında da -İstanbul Üniversitesi'nde (Darülfünun)- hanımlar için haftada dört gün olmak üzere muntazam konferanslar verilmeye başlandığını dile getirmektedir. Gökçimen, aynı yıl -İnas Darülfünunu- adı altında kızlar için bir yükseköğretim kurumu kurulduğunu, bu darülfünunun ilk öğrencileri kız liseleri ve kız muallim mektebi mezunlarının olduklarını ve 1919'da buradan mezun olan ilk kadının Şukufe Nihal olduğunu bildirmektedir. *“13.01.1915'te ayrıca ilk defa İstanbul Edebiyat Fakültesi'nde Türk kızları erkeklerle beraber yükseköğrenim görmeye başlamıştır. Böylece 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda başlayan ıslahat hareketi Türk Müslüman kızlarını hususî tahsilden resmî okullardaki eğitim ve öğretime sevk etmiştir”* (Gökçimen, 2008: 10). Kadınlara yönelik çalışmaların kapitalizme geçişi sağlamak amacıyla yapılan hazırlıklar olduğu konusunda şüpheleri içeren iddialarda bulunanlar da vardır. *“Marxist anlayış, kapitalizmin kadını özgür kılmak için değil onu erkekten daha fazla sömürmek için yuvasından çekip çıkardığını ve toplumsal üretime ittiğini bu nedenle kadını aileye hapsetmek için dikilen ahlakî, politik, hukukî ve ekonomik engelleri devirmeye çok dikkat edildiğini, iddia etmektedir”* (Demirkürek, 2011: 22).

Taşkın'a göre ise milliyetçiliğin geçmişle geleceği birleştirme ve köprü kurabilme yetisi vardır. *“Milliyetçi muhafazakârlık, millet tasavvuru yoluyla modern ve geleneksel unsurları kaynaştırma becerisine sahiptir”* (Taşkın, 2013: 36). Tanzimat ve 2. Meşrutiyet ile birlikte Batılılaşma çalışmalarında vatandaşın yeniden keşfedilmesi durumu ortaya çıkmıştır. Kadın kimliğinin devleti ayakta tutacak biçimde yeniden biçimlendirilmesi ve kadına yeni roller yüklenmesi ihtiyacı oluşmuştur. Kız çocuklarına yönelik -Malumatı Medeniyet- dersleri müfredata konularak Türk İslam tarihindeki kadın aktörler anlatılıp kadınlar motive edilmeye çalışılmıştır. *“Hz. Ayşe, Hz. Fatma vb. yanı sıra Nilüfer Hatun, Mihrimah Sultan, Cevri Kalfa, Sivastopol seferi kahramanı Kara Fatma, 1875'teki Karabağ Muharebesi'nde fevkalade yararlılık gösteren Boşnak Şefika Hanım gibi kişiler anlatılarak kadının yeni toplumsal projeye özel alandan destek vermesi*

beklenmiştir” (Üstel, 2014: 114). Bu dönemde kadınların hazırlayıp yayınladığı kadın mecmuaları ortaya çıkmaktadır. Mecmualardaki yazıların amacı da kadına iyi bir eş, iyi bir anne, vatanına hizmet eden, hayırlı evlatlar yetiştiren bir rol model biçilmesidir. Din ile bağlantıyı koparmadan eğitilmiş yeni kadın kimliğini savunarak iktidarın kadına bakışını sorgulayan, kadının erkek ile eşit yurttaş olması gerektiği yönünde yazılar yazan kadınlarda olmuştur. Kadının doğurganlığı ve beden sağlığı devleti ilgilendiren önemli konular arasına girmiştir. “*Kadın bedeni hiçbir zaman kadınlara ait görülmediği aynı zamanda politik bir mesele, dinî değer ve devlet politikası olarak kabul edildiğinden üreme için kadına ihtiyaç vardır*” (Koçer, 2009: 35). Toplumların genelinde kadın devletin konusu olmuş devletin devamlılığını sağlayacak bir üretim elemanı gibi görülmüştür. Yılmaz, *Pantürkçüler*'de kadına bakışın aynı doğrultuda olduğunu bildirmektedir. *Pantürkçüler'de kadın, Türk nüfusunu arttıracak bir anne şeklindedir*” (Yılmaz, 2008: 79). Emma Goldman evliliğin kadınların çocukların devletin geleceği için kullanılmakta olan bir güvence olduğunu belirtmektedir. Sadece nüfus arttırmak amacıyla yapılan evliliklere ve çocuk sahibi olmaya itiraz etmektedir. “*Aşk, kadınlar, çocuklar, aile ve devlet için güvencedir*” (Goldman, 2013: 52). Yeni kurulan devletlerde ya da yönetim şeklini değiştiren ülkelerde kadının özellikle anne kimliği ön plana çıkarılarak bu kimlik üzerinden işlem görmesi sağlanmıştır.

Bu yayınlardan “*İslam Mecmuası'nın ilk sayılarında -İslam Kadını- bölümünde birçok yazar, kadınların hürleşmesi ve erkeklerle eşitliği üzerine görüşlerini dile getirmişlerdir*” (Arai, 2011: 139). *Cumhuriyet'ten önce kadınların toplumsal hayata aktif katılım ve eşit haklarla ilgili hak taleplerini de dile getirdikleri kırk civarında gazete ve dergi olduğunu, konferanslar, toplantılar düzenleyip örgütlendiklerini göstermektedir*” (Alkan ve Çakır 2012: 236). Mecmualarda yazan kadınlar, modernleşmeyi İslam'ın izin verdiği ölçüde gerçekleştirebileceği bir çerçeve içerisine hapsedmişlerdir. Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük ve milliyetçilik akımlarının dönem içerisinde baskın bulunduğu durumlara göre kadının rolü değişmiştir. “*Bilgili ve aydınlanmış kadınlar, milliyetçi ideolojinin öğretmenleridir. Bu anlamda Meşrutiyet'in öğretmeni kadını, Cumhuriyet'in öğretmenlerinin habercisidir*” (Üstel, 2014: 120). Osmanlı kadın hareketi içerisinde önemli yeri olan derneklerden birisi 1913 yılında kurulan Osmanlı Müdafaa-i

Hukuk-u Nisvan Cemiyeti'dir. Amacı, kadınların toplumdaki durumunun değişmesini sağlamaktır. Osmanlı kadınının toplumsal alanda eşitliğini savunan bu dernek ilginç bir şekilde siyasetten uzak durmayı yeğlemiştir. Bu dernek "*Politik hak istemine tartışma konuları arasında yer vermemiştir. Programına başlarken Osmanlı kadınlarının erkeklerin işi olan politikaya girebilecek yetenekleri olmadığı ve akıl erdiremeyecekleri belirtilir*" (Kovanlıkaya, 2014: 452). Kadınlar siyasetin erkek işi olduğunu düşünüyorlardı. "*Kadının eşitliği üzerine kafa yormuş, bu konuda aktif görev almış bu kadınların toplumun geleceğini yine de erkeklere bağlamalarının nedenini mensubu oldukları sınıfla ve bu sınıf değerleriyle açıklamak mümkündür*" (Kerestecioğlu, Sümbüloğlu, 2014: 536). Siyaset erkek işidir, kadınların işi değildir düşüncesi her dönemde kadınların ve erkeklerin zihnine yerleştirilmiştir. Serpil Çakır "Erkek Kulübünde Siyaset" isimli kitabında Cumhuriyet'in ilk yıllarında vekillik yapan Tezer Taşkiran'dan alıntılacağı yazıda köylülerin Taşkiran'a "*Doktor Bey Hanım*" diye hitap ettiğini aktarmaktadır (Çakır, 2013: 256).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ideolojik temelleri ve Türkçülük akımına büyük katkıları olan Ziya Gökalp, aslında İslam'ın kadın ve erkeği cinsî olarak eşit gördüğünü fakat bu eşitliğin geçmişte içerisinde bulunulan zamanların şartlarından dolayı uygulanamadığını söylemektedir. Kızına yazdığı mektupta Türk kadınına siyasî hakların verilmesini, kadınların erkekler gibi okullara üniversitelere gidebilmelerinin şartlarının sağlanmasının gerektiğini belirtmiştir. "*Kadının kendi hayatını kazanmasını önleyen haksız hükümler ortadan kaldırılmalıdır*" (Heyd, 1980: 69). "*1. Dünya savaşı sırasında ve daha sonra birçok kadının kamu görevlerine alınması ve bir kısmının o güne kadar tamamen erkeklere ait olduğu kabul edilen mesleklere girmesiyle ortaya çıkan toplumsal değişmeler, Ziya Gökalp'in görüşlerini doğrulamıştır*" (Heyd, 2010: 109). Türkçülük akımı, kadının özel alandan kamusal alana çıkmasını istemiş, Cumhuriyet öncesinde konuyu tartışmaya açmış ve desteklemiştir. Cumhuriyet öncesinde kurulan Türk Ocakları'nın eski Türk kültürünün anaerkil bir yapıya sahip olmasının ve Balkan Savaşları'ndan sonra kadın gücüne de ihtiyaç duyulacağını anlaşılmasıyla kadın konusuna eğildikleri düşünülmektedir. Türk Ocağı, 1913 yılında kadının toplumsal hayata dâhil edilmesi çalışmaları çerçevesi içerisinde Halide Edip'in yazdığı "*Yeni Turan*" adlı tiyatro eserinin sahnelenmesinde kadınlara da rol verilerek ilk kez Türk kadınının

sahneye çıkarılması amaçlanmıştır. Tiyatro oyununu izleyecek seyirciler arasında Talat Paşa ve Enver Paşa'nın da bulunduğu hâlde zamanın İstanbul Muhafızı Cemal Paşa tarafından Müslüman kadınların sahneye çıkmasının sakıncalı olduğu gerekçesiyle son anda engellenmiştir (Üstel, 2010: 68). Türk Ocağı'na kadınların üye olabilmesi 1918'deki kongre kararıyla mümkün olmuş ve Ocak, kadınların sosyal hayata katılmaları konusunda önemli çalışmalar yapmış, kadınlarla erkeklerin ilk defa bir salonda yan yana oturup konferanslar, konserler, tiyatrolar izlemesini sağlamıştır. Halide Edip'in yazdığı, Muhsin Ertuğrul'un sahnelediği "*Kenan Çobanları*" isimli oyunda da kadınlar rol almışlardır. "*Çeşitli konserler ve temsillerle kadınlar sahneye çıkmaya devam etmişlerdir. Böylece Ocak, kadınların toplumsal alanda temsil edilmesi gibi önemli bir inkılâp hareketinin de önderliğini yapmış oluyordu* (Sarımay, 2005: 167).

Türk Ocağı üyeleri toplumun dinden kopmasını istememekte ama laiklik yönünde adımlar atılmasını da desteklemektedirler. Laiklik konusunda atılan adımlar dâhilinde kadınların hak kazanımları da oluşmaya başlamıştır. "*Teokratik esaslardan kurtulamayan ve bunları belirli bir zümreyi tatmin için kullanan hükümetler iktidarda yalnız kalınca bu usulü terk ederek devrimci bir dönüşümün ilk adımını atmışlar ve laikliği hukuk sistemine egemen bir unsur olarak getirmişlerdir*" (Tunaya, 2011: 469). Hazırlanmasında Ziya Gökalp'in önemli bir rol oynadığı, 1917 yılında gerçekleşen 2 Aile Hukuk Reformu Yasası ile "*Evliliğe sadece dinî bir olay gözü ile bakılmasına son verilmiştir. Çok eşlilik tamamen kaldırılmamakla beraber kadınlara evlilik sözleşmelerinde yer alacak özel bir madde ile tek eşliliği şart koyma hakkı tanınmıştır*" (Heyd, 2010: 110).

Batılılaşma Osmanlı'da ahlakî çöküntünün nedeni olarak da görülmektedir. 19. ve 20. yüzyılın başlarında yeniliğe karşı olan hareketlerin hepsinde bu görüş temel çıkış noktası olmuştur. Bazen üst sınıflara mensup olanlar bile bu görüşü paylaşmaktaydılar. "*Osmanlı İmparatorluğu'nun ciddi bir tehlike ile karşı karşıya olduğu ortaya çıkınca İttihat ve Terakki Komitesi'nin kadınlara ilişkin bütün ilerici eğilimleri durduruldu*" (Mardin, 2014: 69). Batılılaşma adımları içerisinde kadınlara yönelik ilerlemeler çok daha fazla tepki çekiyordu. Meydana gelen birtakım kötü olayların nedeni olarak kadınlar gösterilebiliyordu. Kadınların eşitlik ve hak taleplerinin gerçekleştiği ilerlemeler erkekler tarafından verildiği gibi erkekler

tarafından gerek görüldüğünde bu ilerleme durdurulup geri de alınabiliyordu. Kürtaj meselesi dâhil olmak üzere birçok konu hem geçmişte hem de günümüzde erkeklerin çoğunlukta olduğu parlamentolarda çıkarılan kanunlarla yasaklanmakta ya da serbest bırakılmaktadır. Hukuk açısından kadınlara yönelik ilerlemeler, miras, evlenme, eğitim konusundaki düzenlemeler Tanzimat dönemi içerisinde gerçekleşmiş sonrasında Cumhuriyet dönemine kadar önemli bir ilerleme kaydedilmemiştir. *“Osmanlı döneminde kadınların birey olmaları medenî hakları bağlamında öngörülmüştür”* (Kovanlıkaya, 2014: 457). Tanzimat dönemiyle birlikte kadınlar yeni bazı hukukî haklar kazanmışlardır. *“Bunlar arazi hukuku, cariyeliğin kaldırılması, yabancılarla evlenme konusundaki düzenlemeler, giyim-kuşamla ilgili düzenlemeler olarak belirtebiliriz”* (Kurnaz, 1991: 29) Bu dönemde kadınlar eğitimin bir sonucu olarak ilk defa devlette çalışmaya başlamışlardır. *“Türk kadını bu dönemde ilk defa devletten maaş alarak çalışmış, öğretmenlik yapmıştır”* (Kurnaz, 1991: 44.) Kadınların bürokraside görev almaya başlamaları, işçileşmelerinden daha sonradır. Bu konuda bilinen ilk örnek ise Posta Nezareti'nin İstanbul telefon şirketi için 1913'te verdiği iş ilanına başvuruda bulunan Bedra Osman'ın başvurusunun reddedilmesi üzerine Kadınlar Dünyası Dergisi'nin yoğun bir kampanya yürütmesidir. Bu kampanya ve baskı sonucunda Bedra Osman ve arkadaşları işe alınmışlardır. *“Zaman içinde posta ve telgrafhanelerde çalışan kadın sayısındaki artışın öncülüğünü böylelikle yapmışlardır”* (Alkan ve Çakır, 2012: 238). Meşrutiyet döneminde kadınlarla ilgili meydana gelen yenileşmeler ve kararlar incelendiğinde cumhuriyet döneminde alınacak kararların alt yapısını oluşturdukları gözlemlenebilir. *“Meşrutiyet döneminde kadınlarla ilgili gelişen olayların en önemli tarafı bu olayların Cumhuriyet döneminde alınacak kararların hazırlığı niteliğinde olmasıdır* (Kurnaz, 1996: 238).

1.7. TÜRK MODERNLEŞMESİNDE KADIN VE SİYASET (CUMHURİYET DÖNEMİNDEN GÜNÜMÜZE)

Türk modernleşmesinin başlangıç tarihi çeşitli ilim adamları tarafından farklı olaylara farklı nedenlere ve Batıcı padişahlara sadrazamlara bağlansa da (Lale Devri, Tanzimat Fermanı, 1908 Devrimi, Kemalist Devrim) Türklerin gerçekte modernleşme tarihinin başlangıcı olarak Cumhuriyet'in ilanı temel alınmaktadır. *Türk kadınının tarihin derinliklerinden gelen sosyal durumu, yirminci yüzyılın başına*

gelindiğinde hiç de iç açıcı bir görüntü arz etmiyordu (Kırkpınar, 2001: 325). Yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşu ve sonrası modernleşme sürecinde kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olmaları amacıyla çıkarılan yasalarla eşitlik sağlanabilmiş midir? Tabii ki sağlanamamıştır. Bunun çeşitli nedenleri olsa da “Türkiye’de Din ve Siyaset” isimli kitabında Şerif Mardin, Türk devriminin birincil olarak değerlerin devrimi olduğunu fakat devrimcilerin Osmanlı-İslami arka planının etkisini hâlâ taşıdığını vurgulamaktadır. Yeni Medenî Kanunu’nun kabulünün kadınların konumundaki reform gibi yenilikler, egemen değerleri değiştirmeye yöneldiğini ama onları enerjilerini toplumsal normlara yönelmeye zorlayan bir Osmanlı mirasının varlığına ve etkisine dikkat çekmektedir. *“Burada bile aile içi kanun yapmanın mevcut ailelere yeni değerler getirmek anlamına gelmediğini fark edememe dezavantajını taşıyorlardı”* (Mardin, 2013: 164,165). Şeyhanlıoğlu ise Yeni bir düzen yaratmak çalışıldığını, eskiyle bağlantılı bazı unsurların reddetmeyi amaçlayan yeni bir medeniyet değiştirme ve geliştirme misyonu üstlenen Kemalizm’in tepki de gördüğünü belirtmiştir. *“Devrimleri yerleştirmek için onların yerine koymayı düşündükleri şeyleri taşıfye etmeye ilişkin çabası, muhafazakâr görüşlere sahip kesimlerin tepkisini çekmiştir”* (Şeyhanlıoğlu, 2009: 99).

Geçmiş yok ederek yeniyi çıkaramayız. Yeni olan eskinin içerisinde çıkar ama eskiyle etkileşim içerisinde, eskinin etkisi altındadır. Yeni Cumhuriyet’te inançlar, değerler, Osmanlı ile etkileşim içerisinde ve onun etkisi altındaydı. Osmanlı’da kadın özgürleşmesine muhalefet eden manevi alan bu muhalefetini Cumhuriyet döneminde dahi sürdürdü. *““Modernist” Batılılaşmanın kültürel projesine karşı taşra muhafazakârlığının direnç kalıplarını taşıdıkları en sık duyulan değerlendirmelerdendir”* (Taşkın, 2013: 66). Taşkın bu görüşü belirli bir zaman dilimini nitelerken vermiş olsa da yeniliklere ilk karşı duruş genelde taşrada oluşur. Manevî alan muhalefetinin etkisi ve etkinliği en aza indirilerek devrimler gerçekleşmiş kadınlara yönelik reformlar yapılmıştır. Gerçekleşen reformlar aslında kadının hürleşmesi için yapılmamıştır. Tıpkı meşrutiyet döneminde olduğu gibi egemen iktidar, kadının fikrini almadan kendi belirlediği sınırlar içerisinde kadına yeni bir rol vermiştir. Sonuçta ise bu konuyla ilgili eleştiriler ortaya çıkmıştır. *“Osmanlı’nın modernleşme çabasında olduğu gibi Cumhuriyet rejiminin demokrasi yolunda gösterdiği çabanın vitrini de kadınlar olacaktır. O zaman yeni siyasî rejimde*

yeni kadın kimliği, 'yeni aile' ya da 'milli aile' ile birlikte mi görüldü?" (Kovanlıkaya, 2014: 458-459). Meşrutiyet döneminde değişim ve Cumhuriyet devrimi, ikisinin ana konularından birisi de kadındır. Kadınlık yeniden düzenlenmiş ama bu düzenleme işi yine erkekler tarafından yapılmıştır. Türkiye'de kadınlığın yeniden düzenlenmesi türü çalışmaları farklı ülkelerde farklı biçimlerde görülmektedir. Yeni kurulan ülkelerde ya da yeni oluşturulan rejimlerde ve siyasette kadınlar son derece önemliydi ve bu durumu Adolf Hitler de fark edebilmiş ve o yönde çalışmalar yürüterek kendince başarıya iktidara ulaşabilmiştir. Hitler kadınları dinlemiş onlarla konuşmuş, parti çalışma programlarında kadınlara yer vermiş, o da kendince kadınlığı yeniden düzenlemiştir. Bu çalışmaları neticesinde *"Alman erkekler için Hitler, yeni başbakanlarıydı. Alman kadınlar içinse o, Tanrı'nın gönderdiği, insanüstü bir varlık"* (Ducret, 2011: 11). Pınar Selek, Osmanlı'nın son zamanları ile Cumhuriyetin kuruluşunun ilk yıllarında kadının modernleştirilmesi işini devletin üstlendiğini, bu olgunun ülkenin modernleşmesinin sembolü olarak görüldüğünü belirtmektedir fakat *"bu önemli iş kadınlara bırakılmamaktadır"* (Selek: 2012: 126). Bu tez çalışmasında değerlendirilmek üzere 2005 yılı basımlı *"Sosyal Hayatta Kadın"* isimli bir kitap incelendi. 386 sayfalık bu kitap, kadınları ilgilendiren kadınların sosyal hayattaki yerini, çalışma hakkı ve benzeri konuları içeren bir kitaptır. Kitabın içerisinde yedi tane erkek yazarın görüşleri belirtilmiş fakat bir tane dahi kadın yazar yoktur. Her zamanki gibi kadınlarla ilgili konuları erkekler konuşuyor, tartışıyor, kadınlara söz hakkı verilmiyor. Kadınların bedenlerinin kontrolü, ulusun biyolojik üretimi her dönemde farklı devletlerde devletin konusu hâline dönüşmüştür (Kovanlıkaya, 2014: 459). Sirman'ın Antihalas-Yuvas-Divas'ten alıntısını Elif Köse aktarıyor: *"Kadınların bedenlerinin kontrolüyle ulusun biyolojik üretimi yeniden sağlanır, mekanizmalara getirilen sınırlamalarla birlikte kültürel sınırlamalar ortaya konuluyor ve 'milletin anaları' ya da 'millî ruhun temsilcisi' gibi tanımlamalarla kadınlık millî özün simgesi hâline geliyordu"* (Köse, 2014: 546, 547). Bütün bu düşüncelere rağmen Cumhuriyet devriminin kadınlara verdiği haklar devasa boyutlardadır. Osmanlı'nın son dönemindeki yenilikçiliğin ateşli taraftarları arasında yer alan Türkçüler bile Cumhuriyet'ten bu kadarını beklemiyorlardı. Modern laiklik ve Batıcılık, Türkçülerin tasavvur ettiği hudutları aşmıştır. Dinî kurumlar kaldırılmış, İslami hukuk sistemi okullardaki yerini kaybetmiştir. Z. Gökalp'in görüşlerinin aksine

“İslam dini artık resmen Türk kişiliğinin ve Türk kültürünün bir parçası olmaktan çıkmıştır” (Kushner, 2009: 193). Fakat dinin kadınları erkek egemenliğine hizmet edecek biçimde yorumlanan kurallarının yorumlama biçimi değişmemiş, halk nezdinde varlığını etkili biçimde sürdürmüştür. Cumhuriyet modernleşmesine manevî alandan gelen tepkiler kadar olmasa da feministlerden de tepkiler yükselmektedir. Yapılan okumalarda Mustafa Kemal’e Cumhuriyet’i kuran kadroya Kemalistlere sert eleştiriler yönelten feministler görülmektedir. Bu anlamda Cumhuriyet’e tepki göstermede feministler ve radikal dindarlar aynı paydada buluşabilmektedirler. Aslında devrimlere eleştiri getiren feministler, biraz etrafımızda var olan Müslüman ülkelerdeki kadınların durumuna bakarlarsa Atatürk devrimlerinin kadınlar açısından ne kadar önemli olduğunu görebilirler. Yapılanlar yeterli olmayabilir ama elde edilenlerin yenilikçilerin bile beklemediği ölçüde olduğunu unutmamak gerekir. Dolayısıyla eleştirilerde Cumhuriyet’e ve kurucularına yapılan eleştirilerin yerinde olmadığını ifade etmek gerekir. Yaprak Zihnioğlu Kemalistlerin kadınları dışladığını düşünüyor. *“Kemalistlerin kadınları nasıl dışlamak istediğini ve bunları hangi yöntemlerle gerçekleştirdiğini, bu bağlamda ülkemizin tarihinde toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin nasıl kurulduğunu bu kitapta göstermeye çalışıyorum”* (Zihnioğlu, 2009: 2). Zihnioğlu, Türk modernleşmesinde dönemin Kemalist ideolojisini benimseyen kadınların haklarına mücadele etmeden ulaştıkları savını anlatmaktadır. *“Kadın sosyal bilimcilerin büyük çoğunluğu Türkiye’de kadınların hakları için mücadele etmediğini ve kadın haklarının bizzat Atatürk ve Cumhuriyet idaresi tarafından verildiğini öne sürerek bu yöndeki resmî söylemi yaygınlaştırdı”* (Zihnioğlu, 2009: 3). Koçer’e göre ise kadınlara verilen haklar, kadınların talebiyle verilmemiştir, bu hakların elde edilmesinde hiçbir mücadele bulunmamaktadır. *“Cumhuriyet’in kadınlara modern haklar veren “kadın devrimi” kadınların talebi ve mücadelesi ile değil “ulu önder Atatürk’ün kadınlara sunduğu haklar” olarak tarihe kaydedilmiştir. “Kadınlar hakları için mücadele etmedi” iddiasına dayalı tarih yazımı bu dönemle birlikte toplumsal bellek silimi yarattı”* (Sancar, 2012: 188) Dilara Nergishan Koçer, kadınlarla ilgili devrimlerin henüz şartlar oluşturulmadan gerçekleştiğini iddia etmektedir. Türk kadınlarının haklarını elde edişinin tepeden inme olduğunu söyleyen Koçer, genç Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş aşamasında toplumsal bir dönüşüm projesinin bir parçası olarak kadınlar bütün yasal haklarını elde ettiklerini kabul etmektedir. Fakat yazılı

kanunların hemen bir anda toplumsal hayata geçmesinin beklenmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Amerika ve İngiltere’de önce uygun şartların sağlandığını, toplumsal gelişmenin gerçekleşmesinin beklendiğini, hakların ise şartların oluşmasından sonra elde edildiğini ifade etmektedir. *“Türkiye’de ise önce yasal olarak düzenleme yapılmış, toplumun bunlara uyması beklenmiştir”* (Koçer, 2009: 36) Cumhuriyet kurucuları ve kadınlar aynı çizgi üzerinde buluşmuşlardır. Yeşim Arat, reformları başlatan Cumhuriyet kurucularının toplumun çıkarlarını kendilerinin gözettiklerine inandıklarını ifade etmiştir. Bu kazanımlarda kadınların çıkarlarına uygun düşmektedir. Bu çıkarların buluşmasından dolayı ne kadınlar ne de kurucular eleştirilmemelidir. Cumhuriyet, kadınları özel alandan kamusal alana çıkararak seçme ve seçilme hakkını verdi. Kadınlar, belediye meclis üyesi, belediye başkanı, milletvekili, bakan, başbakan oldular. Bütün bunların gerçekleşebilmesinin kökeninde Cumhuriyet devrimleri vardır. Kadın yeteri kadar temsil edilebildi mi? Temsilî olarak sembolik olarak evet. Kadın tamamen hürleşebildi mi? Hayır. *“Kadınların temsili dediğimiz şey, basitçe seçilmiş kadınların sayısındaki artışla özdeş de değildir. Gerçek anlamda bir temsilden söz edebilmek için biçimsel temsilin ötesinde kadınların kendi gereksinimlerini formüle edip politikleştirebilecekleri düzeneklerin varlığı gereklidir”* (Alkan, 2004: 7). Birgün TBMM’de kadın milletvekilleri, kadınlarla ilgili bir meselede bağlı buldukları siyasî partilerinde kendilerini bağlayan erkeklerin tuttuğu halatları koparıp partilerini bir kenara iterek kendi meseleleri üzerinde bir mutabakata varırlarsa kadınların hürleşmesi yolundaki adımlar o gün atılmış olacaktır ve kadınlar siyasette gerçekten temsil edilmiş olacaklardır. Fakat siyasî partilerin ve siyasetin yapısı yanında bir de kadın vekillerin tutumu böyle bir gerçekleşmenin sağlanmasına izin vermemektedir. *“Siyasal partilerde kadınların gerek CHP’de gerekse DP’de “kadın hakları” odaklı bir siyaset yapma amacı ve niyeti olmadığını görüyoruz. Siyasî partilerdeki kadınların ve TBMM’de yer alan kadın milletvekillerinin çoğunluğu “erkek lidere hayranlık, parti ideolojisine sadakat, kendini atayan politikacıya itaat” dışında “kadın odaklı” bir siyaset yapmaya uygun bir ortamı ve niyeti yok”* (Sancar, 2014: 291). Kadınlar siyasî haklarını, çıkarılan kanunlarla 1930’da yerel seçimlerde 1934’te ise genel seçimlerde elde etmiş, seçme ve seçilme hakkına sahip olmuşlardır. *“Bu kanunlarla kadının konumu “tebaadan yurttaş’a geçiş, karşı cinsle eşit statüye ulaşma olarak kavramsallaştırılmıştır”* (Gökçimen, 2008: 5). Cumhuriyet döneminde kadınlar bir

mücadele verdiler mi? Yoksa haklar bir lütuf olarak mı sunuldu? Hüseyin Aykol, kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesinin bir lütuf olmadığını aksine kadınların bu hakkı erkelerden söke söke aldığını belirtmektedir. Aykol da kadın hareketinin ülkemizde 1870 yılından 1923 yılına kadar 30'dan fazla dergi yayınladığını, 100 civarında dernek kurduğunu ifade ediyor. "Bu topraklarda 1934 yılı hiç de erken değildi" (Aykol, 2012: 11). Türk kadınları hedeflerini, isteklerini, dergiler çıkartarak edebiyattan faydalanarak gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Bazen yazdıkları yazılarla var olan düzenle edebiyat yoluyla çatışmışlar bazen de hemfikir olmuşlardır. Kadın hareketinde başı çeken kadınlar çoğunlukla edebiyatla ilgilidirler. "*Dünya tarihinde siyasî gelişim ile edebiyatçıların akıştaki rolü bazen birbirini tamamlamış bazen çatışma hâlinde olmuştur*" (Yazıcı, 2017: 46). "*Osmanlı-Türk kadın hakları savunucusu Nezihe Muhiddin ve Kadınlar Halk Fırkası kurucularının Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında kadınların siyasal ve sosyal hakları için gösterdikleri feminist mücadeleye tanık oluyoruz*" (Zihnioğlu, 2009: 3). Cumhuriyet Halk Partisi henüz Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetiyken kadınların da Fırka oluşumunda bulunması tepki çekmiştir. "*Henüz 1923 yılı Mayıs ayında Nezihe Muhiddin'in öncülük ettiği bir grup kadın, Kadınlar Halk Fırkası'nı kurma girişiminde bulundu*" (Zihnioğlu, 2009: 4). Bu girişim bölücülük olarak nitelendirildi. *Kimilerine göre kadınlar bu örgütlenmeyi hak etti kimilerine göre erken bir yapılanmadır. Kadınların fırka kurmaları yerine dernek olarak faaliyet göstermeleri daha uygundur*" (Kovanlıkaya, 1999: 67). Kadınlar destek göreceklarini umarlarken tepkiyle karşılaşmışlardır. "*Ankara'nın kadınların etkinliklerine bakışlarının olumlu olduğu bir dönemde derneğin kapatılması isteğinin nedeni olarak kadınların var oluş mücadelesi verecek alanlarının kalmadığı ve erkeklerle birlikte vatandaş olarak kabul edildikleri söylenmekteydi*" (Kovanlıkaya, 1999: 72). Yeşim Alkan ve Serpil Çakır bağımsız kadın hareketlerinin yeni siyasî yapı tarafından otoriter bir biçimde engellendiğini aktarmaktadırlar. "*Yeni siyasal yapının kadınların özgürleşmesi vaadinin sınırları, yeni kadının rejime bağlılığı ve bağımlılığı ile rejim için faydalı oluşu minvallerinde çizilmiş, bağımsız kadın hareketi bu sınırları ihlal eğilimi gösterdiğinde ortaya çıkan gerilim, 1930'lardan itibaren belirginleşen tek parti otoriterliğiyle çözülmüştür. Geriye kalan, 1980'li yıllara değin Türk kadınlarına temel haklarının hem de dünyanın pek çok ülkesinden önce bahşedildiği yönündeki resmî ideoloji söylemidir*" (Alkan, Çakır 2012: 237). Kadınlar Halk Fırkası'nın

kuruluşuna izin verilmemesi kadınların siyaset yapabilme isteğini engelleyememiştir. Kadınlar, yapılacak seçimlerde kendilerini temsilen erkek adaylar göstermek istemişler fakat bu istekleri de kabul edilmemiştir. “Ancak 1930 belediye seçimlerine kadar kadınlar, seçimlere katılmamış, üstüne üstlük kendilerini temsilen bir erkeği bile seçimlere sokamamışlardır” (Kovanlıkaya, 1999: 71). Cumhuriyet modernleşmesinde siyasî haklar talep eden kadınlar, partileşme hareketinde başarılı olamayınca 1924 yılında yine Nezihe Muhittin isminin öne çıkmasıyla “Türk Kadınlar Birliği” adıyla bir dernek kurarak mücadelelerine devam etmişlerdir. “7 Şubat 1924 tarihinde İstanbul’da kurulan Türk Kadınlar Birliği, kadınların politik hak elde etmesi, siyasette kadın sesinin duyulması açısından önemlidir” (Kovanlıkaya, 1999: 69). Nezihe Muhittin, derneğin düzenlediği toplantılarda siyasî haklardan önce medenî hakların alınması gerektiğini vurgulayan konuşmalar yaparak vatandaş olmanın medenî hakların kabulüyle gerçekleşeceği üzerinde durmuştur. Dönemin gazetelerinde kadınlar hak mücadelesinde yalnız bırakıldığı gibi yazarlar tarafından eleştirili ve alaycı ifadelerle muhatap olmak zorunda kalmışlardır. “Cumhuriyet Gazetesi ‘Havva’nın kızları, meclise girip yılın manto modasını tartışacak’ başlıklı haber bile yaptı. Nezihe Hanım, dönemin medyasının yoğun saldırısına maruz kaldı” (Çakır, 2013: 100). Nedret Çağlar, medyada kadının temsil edilmesi açısından cinsiyetçi bir yaklaşım olduğunu belirtmektedir. Bunun nedeni olarak karar alma pozisyonlarında genellikle erkeklerin bulunmasını, kadın profesyonellerin son derece az sayıda olmasını göstermektedir. “Dolayısıyla iş bölümündeki cinsiyetçilik medyanın içeriğine de yansımaktadır” (Çağlar, 2014: 91). “Kadınlar ve siyaset konusunun kadın ve erkek yazarlarca ele alınışı farklıdır. Erkek yazarlar kadın siyasetçilere siyasetin genel gündemi çerçevesinde bakmış hatta kadınların gerçekten siyaset yapmayı isteyip istemediklerini sorgulamıştır” (Cansun, 2009: 6) 3 Nisan 1930 yılında çıkarılan belediye kanunuyla kadınlara oy hakkı tanınır. Aralık 1934 yılında kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilir. Kadınların yurttaşlık hakkını elde etmesinin delili olarak ise 1926 yılında çıkarılan medenî kanun ve 1934 yılında verilen seçme ve seçilme hakkı gösterilmiştir. Nezihe Muhiddin’in önderliğinde “Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-u Nisvan Cemiyeti’nin tartışmaya açtığı ve Türk Kadınlar Birliği’nin amaçlarından biri hâline getirdiği politik hak mücadelesi, hakların elde edilmesiyle sona ermiştir” (Kovanlıkaya, 1999: 72). Kadınlar bu dönemden sonra siyaset alanına girmişler fakat bu giriş daha çok

sembolik olmuştur. Kadınların siyasette var oluşları Cumhuriyet dönemindeki kadar olmasa da hâlâ sembolik düzeyde devam etmektedir. *“Kadınlar için toplumsal örf, âdet ve geleneklerin baskıcı etkisi onların politikayla da ilgilenmesini önlemektedir. Kadınların politikada uzun süreli aktif olabilmelerinin koşulları öncelikle siyasi partilerin genel başkanları ve ileri gelenlerinin uygun görmesine bağlı olmaktadır”* (Kovanlıkaya, 1999: 276). 1934 yılında siyasî haklarını kazanan kadınlar, seçimlerde aday olup siyasetin çeşitli kademelerinde görevler aldılar ama gerçekte kadın ne kadar siyasete girebilmiştir? Kadının siyasetteki varlığı sembolik olarak devam etmiş, kadınlar siyasette yeteri kadar temsil edilememiştir. *“Kadının yer almadığı karar mekanizmalarında kadın sorunlarına duyarlılık yeterince oluşmamakta bu sorunların bilincine varılamamakta dolayısıyla kadının statüsünü yükseltecek etkin çözümlere ulaşulamamaktadır”* (Gökçimen, 2008: 8). Cumhuriyetin kadınlara sağladığı haklar, kadınların yurttaş olmalarını sağlamıştır fakat ikincil olmalarını ortadan kaldıramamıştır. Siyaset yapan kadınlar, erkeklerden daha nitelikli olmak zorundaydılar. Kadın siyasetçilerin daha nitelikli olma zorunluluğu günümüzde de geçerli olan bir zorunluluktur. *“Kadınların erkek siyasetçiler karşısında mücadele edebilmeleri için daha yetenekli daha bilgili ve daha iyi kariyere sahip olmaları gerekmektedir”* (Kovanlıkaya, 1999: 274). 1950’lere kadar kadın, görüntüsüyle siyasetin içerisinde yer almıştır. 1950’lerde başlayan değişim kadınları da etkilemiştir. İktidara gelen Demokrat Parti kadınları önemsememiştir. Demokrat Parti’nin on yıllık dönemindeki kadın dergilerini inceleyen Dilara Nergishan Koçer, kadını erkeğin emrine sunan bir anlayışın dayatıldığını belirtir. 1950’li yıllarda dergilerde evlilik hayatının temelini erkeğin evine bağlanması üzerine kurulmuş olduğunu, kadına erkeği elde etme, erkeği yola getirme ve onu eve bağlama, idare etme konusunda tavsiyelerde bulunulduğunu, bilgiler verildiğini bunun gibi yöntemlerin anlatıldığını aktarmaktadır. Genel olarak evlilik hayatında eşitlikten bahsedilmektedir fakat bu eşitlik kadının görev ve sorumlulukları çerçevesinde belirlenmiş bir eşitlikten öteye geçmemektedir. Bu eşitlik içinde kadınlara ev işlerine önem vermeleri söylenmektedir, evin temiz ve bakımlı olmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. *“Kadın dikiş dikmeli, iyi yemek pişirmeli, erkeğin rahatı sağlanmalıdır. Ama daha çok kocaya olan manevî sorumluluklar üzerinde durulur. İyi bir eş kocasına ilgi göstermeli, onu takdir etmeli, erkekten fazla bilgili olmamalıdır”* (Koçer, 2009: 106). Koçer, 1960 darbesinin ardından hazırlanan yeni

anayasanın halk tarafından değil aydın seçkinler ve erkek çoğunluk eliyle hazırlandığını belirtmektedir (Koçer, 2009: 157). Mübeccel B. Kıray, ilk basımı 1964 yılında gerçekleşen “Ereğli, Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası” isimli kitabında vatandaşlarla bire bir yaptığı görüşmelerin neticesindeki bulgularını aktarmaktadır: “*Genellikle erkek karısı ile işine kasabaya ve siyasete ait meseleleri konuşmaz*” (Kıray, 2000: 145). Bu konular aslında herkes için önemli konulardır. Bir erkeğin işi ile yaşadığı yer ve siyasetle ilgili konuları eşiyle konuşmamasının nedeni karısının bu meselelere aklının yetmeyeceği düşüncesine sahip olmasıdır. Toplumun büyük çoğunluğunun bu doğrultuda düşüncelere sahip olduğu bir ülkede kadınların siyasette çoğalmalarını beklemek ne kadar mantıklı bir beklentidir? Bu düşünceler üzerinde -1964 yılı içerisinde açıklanan düşünceler- 1964 yılından günümüze değişim gerçekleşmiş midir? Tabii ki gerçekleşti. Fakat hâlâ 1964’teki gibi düşünen hareket eden büyük bir kitle var olmaya devam etmektedir.

Kadınlar açısından 1960’lı yılların önemli olaylarından biri de akademisyen sosyolog Behice Sadık Boran’ın 1962 yılında Türkiye İşçi Partisine katılıp Urfa’dan milletvekili seçilmesidir. 1970 yılında Behice Sadık Boran’ın Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanlığı’na seçilmesiyle Türkiye’de ilk kez bir kadın, parti genel başkanlığı görevine getirilmiştir. 12 Mart 1971 muhtırası ile Türkiye İşçi Partisi kapatılmış, Genel Başkan Behice Boran tutuklanmış, 15 yıl hapisle cezalandırılmıştır. Behice Boran, 1974 yılında çıkan aftan faydalanarak hür kalmıştır. 1980 darbesiyle ev hapsinde tutulmuş, serbest kalmasının ardından ülkeyi terk etmiştir. 1981 yılında ise vatandaşlıktan çıkarılmıştır. Türkiye’de bir kadının bir siyasî partinin genel başkanı olması son derece önemli olmasına rağmen Behice Boran’ın bu başarısı görmezden gelinir ve gündemde yer bulmaz. Bunun nedeni sadece Boran’ın kadın olması değil ülkedeki hâkim görüşün onun düşüncelerinin yayılmasını istememesinin de etkili olduğu düşünülmektedir. Burcu Ünal Atlas, Behice Boran’ın Türkiye’nin ilk kadın Marksist kuramcısı, ilk kadın sosyoloğu ve ilk kadın parti genel başkanı gibi özel konumda olması gereken bir portre olduğunu tespit etmektedir. Bütün bu özelliklerine rağmen Behice Boran’ın isminin Türkiye’nin sosyologları arasında bile geçmediğini, Türk siyasî hayatında adı çok sık anılmayan sıra dışı bir kadın olduğunu belirtmektedir (Atlas Burcu Ünal, 2013: <http://www.sendika.org>, Erişim Tarihi: 08.02.2015). Öte yandan Behice Boran, kadın siyasetçilere yönelik erkeklere

benzemeye çalıştıkları, erkekleştikleri şeklindeki eleştirilerden nasibini almış, erkekleşmiş kadın siyasetçilere örnek olarak da gösterilmiştir. Emine Özcan, Filiz Karakuş'un "Sosyalist Feminist İnisiyatif" adlı kitabından alıntılıyor: Karakuş, Boran'ın altını çizdiği bir kadın kimliğinin olmadığını düşünmektedir: "*Erkekleşmiş bir kadındı. Zaten erkek egemen zihniyette o dönemde de okuyanlar, iyi eğitim alanlar, güçlü olanlar parti başkanı olurdu. Bir kadın için zordu*" (Özcan Emine, 2008, <http://www.bianet.org>, Erişim Tarihi: 08. 02 2015). Karakuş, Boran'ın evli ve çocuğu olan bir kadın olduğunu öğrendiğinde çok şaşırıldığını belirtirken Boran'ı kadın olarak görmediklerini onlar için kadından öte parti başkanı olduğunu belirtir.

1970'li yıllarda feminist düşünce belirginleşmeye başlamıştır. "İlerici Kadınlar Derneği" kurulur. Cumhuriyet'in milliyetçi liberal siyaseti eleştirilir. Siyasette kadın yine sembolik temsildedir. "*1980'lere gelinceye kadar siyaset içinde yer alan kadınların yaygın profiline erkekleşen belagat sahibi, azimli, çalışkan ve toplum içine girmeye çekinmeyen bir görünüm sergilediklerini belirten Ayata, bu kadınların erkekleşerek erkeklerle kıyasıya mücadele içine girdiklerini fakat ne kadın bakış açısı geliştirebildiklerini ne de kadınların siyasette temsil edilmeme durumunu sorguladıklarını işaret etmektedir*" (Demirkürek, 2011: 36). Siyasette kadınların erkekleşmesi sık konuşulan ve eleştirilen bir durumdur. Serpil Çakır'ın bu konuya bakışı şöyledir: "*Siyaset erkeklere has bir iktidar alanı olarak düşünüldüğünden siyaset yapan kadınların erkekleştiği düşünülür. Onların kabulü ancak dişilik unsurlarından ayrıldıkları sürece mümkündür*" (Çakır, 2013: 256). Kürt siyaseti hareketi içerisinde yer alan kadınların ise kadınlıktan vaz geçmiş, tamamıyla erkekleşmiş, kadın zarafetinden uzaklaşmış, erkekten farkı kalmamış bir dönüşüm yaşadıkları âdeta bir kadın hareketinden daha çok erkeklikle bütünleşmiş oldukları ifade edilmektedir. "*Yine 1980'lerde başlayan Kürt siyaset hareketi içerisinde Kürt kadın hareketi ile birlikte yaratılan kadın, kadından ziyade erkeğe dönüştürülmüş sadece kıyafet seçiminde değil söylemde de erkek dilini benimseyen erkeksi davranan bir kadındır*" (Demirkürek, 2011: 42).

Meral Akşener, bir kadın siyasetçi olarak siyasette erkekler tarafından dışlanmış mıdır? Erkek hegemonyası altındaki siyaset alanında erkekleştiğini hissetmiş midir? Akşener, her meslek gurubunda kadınların zorluklar yaşadığını, bundan 20 yıl evvel kadınların çok daha ağır şartlara sahip olduklarını belirtir. Siyasî

deneyimi olan bir aileden gelmiş olmasını avantaj olarak değerlendirir. Akşener, kişisel olarak sadece kadın olduğu için bir siyasî alanda sorun yaşamamış, ayrıcalık, ötelenme görmez. Fakat İçişleri Bakanlığı'nda o devrin Emniyet Genel Müdürü'nü görevden aldığı sandalyesinden kalkmamasını, odasından çıkmamasını, bu görevden alındığını fiili olarak kabul etmemesini, sen kimsin şeklinde o sandalyede oturuyor olmasını, koltuğu muhafaza etmeye kalkışmasını, kadın olduğu için yapabildiğine bu cüreti, cesareti gösterebildiğine inanır. Akşener, siyasî hayatta kadın olduğu için böyle bir mukavemetle sadece burada karşılaştığını ifade eder. Akşener, kendisinden önce Anayol döneminde Ülkü Güney'in sonra Mehmet Ağar'ın İçişleri Bakanlığı'nda buldukları dönemlerde aynı görevden alma söz konusu olsaydı Emniyet Genel Müdürü o sandalyeden kalkmamaya cesaret edebilir miydi? Sorusunun hep kafasında kaldığını ifade eder. *“Orada yaşadım bunu kabul ediyorum. Ama normal parti içinde teşkilatlar açısından kişisel olarak böyle bir şey yaşamadım. Erkekleştim mi? Yani o tavır içine girdim mi onu bilmiyorum, kadınları genellikle başkaları tarif ediyor, genellikle de erkekler tarif ediyor. Şimdi erkek gibi davranma neye bağlı onu anlamış değilim. Kadınlara yönelik her alanda iyimser ayrımcılığı savunuyorum ben, yani tecrübemden sonra geldiğim nokta budur”* (M. Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016). Akşener, kadınlar için bir cam duvarın, görünmez bir engelin var olduğuna inanmaktadır. Siyasette ve karar mekanizmalarında kadınların iyimser ayrımcılıkla desteklenmesinin gerektiğini, bir fermuar sisteminin uygulanması gerektiğini savunmaktadır. Hem siyasî alanda hem de diğer alanlarda bütün bu yaşadıklarının toplamından gelerek savunduğu düşüncenin kadınlara yönelik iyimser ayrımcılığın uygulanmasının zorunluluğu olduğunu belirtmektedir. Akşener'e göre günümüzde daha çok kadın siyasetçi vardır fakat siyasette kadın siyasetçiler kalıcılık sorunu yaşamaktadır. Akşener, kalıcılık konusunu önemli bir mesele olarak görmektedir. Türk siyasetinde kadın siyasetçilerin kalıcı olamadıklarına dikkat çekmektedir. Akşener siyasî hayatında erkekliğe öykünmediğini, erkeksi tavırlar sergilemediğini dile getirmektedir. *“Ben şikâyet edemiyorum mücadele ediyorum, şimdi de mücadele ediyorum, kimlerle ediyorum, bir kamyon erkeğe karşı, bir alay erkeğe karşı, karşıdakiler de erkek yani televizyon programcısı erkek, televizyon sahipleri erkek, politikacılar erkek. Yani ben cinsiyet olarak bir kadınum, şimdi ben bu kadar cinsiyet olarak erkeklerle mücadele edince belki bu tarif erkekleşmiş olarak görülebilir. Hayır, öyle birşey yok,*

ben kadını, cinsiyet olarak kadın olduğumun farkındayım, anneyim, babaannem, eşim, kız kardeşim ve hep bunlar benim sorumluluk alanlarım. Ben kadını, hiç erkekleşmedim. Fakat ağlayamadığım için şikâyet edemediğim için bunların da getirdiği sert algı olabilir. Bundan da aslında şikâyetçi değilim” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

1980 Darbesi’nden sonra Cumhuriyet’in kuruluşuna benzer biçimde kadının öne çıkarıldığı, ailenin ve anneliğin öneminin vurgulandığı görülmektedir. Kadınlar artık sesini yükseltebilir hâle gelmişler, sokaklara çıkıp protesto yürüyüşleri yapabilmişler, şiddete dayağa karşı tepki göstermişler, bir araya gelerek yeni dernekler kurmuşlardır. *“1980’li yıllar ile birlikte kadının toplumdaki rolünün daha da artması, işgücüne katılımın artması ve önemli pozisyonlara gelmesi, ülkenin yeniden yapılanma süreçlerinde oynadıkları temel rollerin göz ardı edilmeyecek düzeye ulaşması sadece akademik araştırmalarda değil toplum yaşantısının içerdiği tüm boyutlarda toplumsal cinsiyet vurgusunun da öne çıkmasına neden olmuştur”* (Topçu, 2009: 142). Kadının iş hayatına aktif olarak girmesiyle birlikte toplumun genelinde her alanda kadına yönelik bakış açısında değişim olmuş, bu değişimin izleri medyada görülmüştür. Belkıs Saraç Ulusoy “İletişim Yansımaları Gerçekler ve Uygulamalar” isimli kitapta ‘Çok Kültürlü Reklamlarda Asyalı Amerikalı Kadın İmgeleri’ isimli başlıklı yazısında Sullivan O’connor’dan alıntılıyarak aktardığı satırlar kadınlığın farklı alanlarda tasvirinin değişimini aktarmaktadır. *“Kadınların iş yaşamına girmesiyle birlikte demografinin ekonominin ve sosyal katılımların dönüşümüne uğramış böylelikle medyada ve reklamlarda ideal kadın imgesi ve tasviri de değişmiştir”* (Ulusoy, 2007: 424).

1980 sonrasında siyasette kadınların oy verdiklerini bu oy verme işlemlerinde eşlerinden bağımsız hareket ettiklerinin anlaşılmasından sonra siyasi partiler özellikle kadınlara yönelik söylemler geliştirmeye başladılar. *“Kadın hakları ve sosyal haklar konusunda parti programlarında belirgin bir gelişme görülmemektedir. Kadın oyunu çekebilmek için yapılan söylemlerin kadın sorunlarına ulaşmada oldukça yetersiz kaldığı, kadınları geleneksel rollerine mahkûm etmeye devam ettiği söylenebilir”* (Demirkürek, 2011: 9).

Genelde kadınlar siyasete siyasetin birinci basamağı olan kadın kollarında başlarlar. Aslında bütün siyasî partilerde kadın kolları, propagandanın en alt kademesinde çalışan, getir götürücüleri olarak kullanılmaktadırlar. *“Medenî Kanun’da düzenlenen karı-koca ilişkisinin bir izdüşümü gibi kadın kolları da siyasal partilerin temel karar alma organlarının muavin ve müşaviri konumunda yapılandırılmış, başlıca işlevleri partiye üye kaydı yapmak, gelir sağlayacak kermes gibi faaliyetlerde bulunmak, seçim kampanyalarında mahalle çalışmaları yürütmek, özetle mutfak işini kotarmak olagelmıştır”* (Alkan, Çakır, 2012: 234). Kadın kolları faaliyetleri incelendiğinde en aktif çalışmaların 1990’lı yıllarda Refah Partisi Kadın Kolları tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Refah Partisi başörtüsü sorunu yüzünden kadınları aday gösterememiştir. İleriki yıllarda Refah Partisi kapatılıp adı değişmiş olarak aynı kadrolarla siyasete devam ederken başörtülü bir bayanı, Merve Kavakçı’yı milletvekili adayı göstermiştir. Merve Kavakçı, başörtülü hâliyle vatandaştan oy isteyerek seçilmiştir. Meclise başörtüsüyle girince protestolarla karşılaşmış, siyasî hakkı, içerisinde kadınların da bulunduğu meclis tarafından gasp edilmiştir. *“Türbanını son ana kadar çıkaracağı beklentisiyle adaylığına sempatiyle yaklaşılana Merve Kavakçı, bir günde ülkeyi kaosa sürüklemekle suçlanarak sadece meclisten değil ülkeden de kovulmuştur”* (Demirkürek, 2011: 125). Merve Kavakçı karşılaştığı tepki ve tavır karşısında diğer siyasî partilerdeki kadınlardan destek görmemiştir, görmediği gibi kendi hemcinsleri de Kavakçı’ya tepki gösterenler arasında olmuştur. Müslüman bir kadın TBMM’ye inandığı dinin ona emrettiği şekilde giydiği kıyafeti yüzünden meclisin dışına atılmış, hakları gasp edilmiştir. Başörtüsü sorunu Türk siyasetinin siyaset yapan kadınların gündemini uzun yıllar meşgul etmiştir. Kamusal alana pek çıkmayan eve kapanmış durumdaki dindar kadınlar, başörtüleri ile hürlük eylemlerine katılarak sokağa inmişlerdir. Artık sokaklarda siyaset yapan, hak arayan dindar kadınlar vardır. *“90’lı yıllar dindar kadınların bireyleşme serüvenlerine yeni merhaleler katacak örgütlenme örnekleriyle doludur”* (Eraslan, 2011: 253).

İlkay Demirkürek, kadınların hak arayışını, kadın hakları çizgisinde değil daha çok İslam’ın kadına verdiği haklara sahip olma mücadelesi olarak tanımlamaktadır. Demirkürek, kadınların İslam’ın kendilerine tanıdığı hakları kullanamama mücadelesi yürüttüklerini, İslamcı kadın hareketinin yeni bir kadın hakkı talebi

bulunmadığını söylemektedir. Demirkürek, farklı İslamcı çevrelerde İslam'ın farklı yorumlanmış biçimleri nedeniyle öncelikleri değişmekle beraber türban konusunda kadınların bir mutabakata vardıklarının söylenebileceğini dile getirmektedir. İslamcı kadın mücadelesinin modern anlamda algıladığımız bir kadın hakları mücadelesi olmadığını savunan Demirkürek *“Mücadele edilen haklar, İslam'ın kendilerine verdiği ve laik sistemin zapt ettiği hakları geri alma mücadelesidir. Yeni hak talebi olmadığı gibi dinin kendilerine verdiği haklara kavuştukları zaman kadınların özgürleşmesinin tamamlanacağını düşünen bu kesim, kadın hakları mücadelesi veren diğer kadınlarla en azından söylemde buluşması mümkün olmamıştır”* demektedir (Demirkürek, 2011: 48). İlkay Demirkürek, İslamcı kadın mücadelesinin bütün kadınların geneli için hak arama arayışında olmadığını belirtirken Elisabeth Özdalga, Demirkürek'ten biraz daha farklı düşünmektedir. İslamcı kadın hareketinin sadece İslam'ın kendilerine verdiği hakları kullanmak adına oluşmadığını, kendi mesleklerini, eşlerini kendilerinin seçmek istediklerini, gerektiğinde eşlerine ve diğer baskı gruplarına itiraz edebilmeyi, bir nevi hür olmayı tercih ettiklerini anlatmaktadır. Özdalga, yirmi civarında başörtülü öğrenciyle görüştüğünü bu öğrencilerin birçoğunun İslamiyet'in farzlarını yerine getirmek için birçok şeyden fedakârlık etmiş olduklarını vurgulamaktadır. Bazılarının üniversiteden uzaklaştırılıp eğitimlerine son verildiğini, bazılarının ise bir şekilde üniversite diploması almış olduklarını fakat daha sonra başörtüsü takmakta ısrar ettikleri için akademik kariyerin yapmalarının imkânsız olduğunu kavramış olduklarını tespit ettiğini belirtmektedir. Bu genç kadınların hepsinin çok dindar ve hakları için savaşmaya hazır bu anlamda militan olarak tanımlanabileceklerini ifade etmektedir. Özdalga, bu öğrencilerin özellikle halkın çoğunluğunun rızası olmadan uygulanacaksa şeriata dayalı bir sisteme taraftar olmadıklarını, dışsal bir baskının sonucu olarak değil içsel bir kanı temelinde hareket ediyor gibi göründüklerini ve bu anlamda gerçek bireyler gibi davrandıklarını aktarmaktadır. *“Türkiye'de yalnız devlet değil toplum da laikleşmiştir. İnsanlar cemaatten bağımsız hareket edebilmek isterler. Genç bir kadın için bu, diğerlerinin yanı sıra bir meslek sahibi olabilme, kendi tercihiyle bir koca seçme, birçok konuda kocasına ve öteki baskı gruplarına meydan okuma anlamına gelir”* (Özdalga, 1999: 101).

Başörtüsü sorunu, Filistin’de yaşananlar, Ortadoğu’da Müslümanların yaşadığı acılar, dindar kadınların ilgilendiği, takip ettiği, tepki gösterdiği olaylar arasına girmiştir. Dindar kadınlar büyük bir değişim göstererek siyaset alanında var olmayı sürdürdüler. 1993 yılının son günlerinde İstanbul’da düzenlenen ‘Dünya Müslüman Kadınlar Günü’ ve Batı Şeria ile Gazze’de Filistinlilerin Aralık 1987 yılında başlattıkları intifadanın 6. yılı sebebiyle düzenlenen ‘İntifada Gecesi’ büyük kalabalıkların katılıma sahne olmuştur. 90’lı yıllarla birlikte artan bu tür kutlamalara anma günlerinde Refah Partili yetkililerde hazır bulunmuşlardır. *‘Evinde oturan pasif role sahip, geleneksel yapıda yetişmiş Müslüman kadının çarşaf, başörtüsü vs. ne ile olursa olsun sosyal alana çıkması ve toplu bir şekilde de olsa bireyselliğini ifade etmesi; ekonomik ve bazen eğitimsel anlamda geleceği görmeyen, bireyin en zayıf noktası olan inancına dair duyguları yakalanan Türkiye’yi hatta tüm dünyayı bağlayan zalim/zulüm/mazlum söyleminden etkilenen bir gençliğin de kendini ifade etme sürecine girmesi toplumun azımsanmayacak bir kesimindeki değişimi göstermekteydi’* (Topçu, 2009: 137, 138). Cihan Tuğal, İslami kesimdeki kadınlarda yaşanan değişimin geldiği noktayı *“Pasif Devrim”* isimli kitabında Sultanbeyli’de yaptığı karşılaştırmalı çalışması üzerinden anlatmıştır. Dindar kadınların düzene muhalefet eden çizgideki partileriyle birlikte düzenle bütünleşme yolundaki adımlarını gözlemlemiştir. *“Siyasal toplum ile sivil toplum arasındaki ilişkiler kent uzamının toplumsal cinsiyet boyutunu da değiştirmişti. Daha beş yıl önce âdeta erkeklerin tapulu malı olan ana caddede yürüyen kadınların sayısında bir patlama vardı. Keza başı açık kadınların oranında da müthiş bir artış vardı. Örtülü kadınlar bile daha renkli kıyafetleri ve başörtülerini tercih ediyorlar ve ağır makyajla geziyorlardı”* (Tuğal, 2009: 212). Dindar kadınların Refah Partisi ile başlayan siyaset yapma ve sokağa çıkma hareketi ilerleyerek devam etmiştir. Kadınların çalışmalarıyla başarılı sonuçlar alındığı görüldüğünde ise bütün siyasî partiler kadın kollarına önem vermeye kadın kollarının faaliyetlerini artırmaya yönelik çalışmalar yapmaya başlamıştır. Bu çalışmalarla birlikte kadın seçmenin varlığı ve gücü ortaya çıkmıştır diyebiliriz.

Tansu Çiller’in önce Doğru Yol Partisi Genel Başkanı, ardından Başbakan olması kadınları heyecanlandırmıştır. Siyasetin her kademesine kadınların aday olup seçilebilecekleri görülmüştür. Türk tarihinin ilk kadın başbakanı olan Çiller,

Topçu'ya göre siyasette bir kadın olarak bulunmaktan daha çok erkek özellikleri sergilemeyi yeğlemektedir, erkeksi tavırlar gösterir ve her fırsatta kamuoyu önünde sergilemekten hoşlandığı kişilik özelliklerini ise karşı cinsten ödünç aldığı ileri sürülebilir. Kararlılık, sertlik, çelik gibi irade genellikle erkek kültürüne has imgelerdir. *“Siyaset tarihsel olarak erkeklere ait bir alan olarak görüldüğünden ve söylemi erkek dilini içerdiğinden bir kadının güçler dengesinde kendini var edebilmek için söylemini erkeklerden ödünç alması bu anlamıyla olağandır”* (Topçu, 2009: 258). Kadınların siyasette erkekleşmesinin âdeta bir zorunlulukmuş gibi görüldüğüne ve gösterildiğine daha önce değinmiştik. Ertuğrul Özkök, yazılarında aynı zorunluluğu Tansu Çiller'e de dayatırken ikinci bir seçenek olarak Tansu Çiller'in dişiliğini kullanması gerekeceğini belirtmektedir. Özkök'e göre Çiller'in *“Demir Leydi olma dışında bir şansı yoktur ya Bayan Thatcher gibi erkeklerden daha erkek olduğunu göstermek için kendine bir Falkland bulacak ya da ‘Demir Leydi’lik için erkeklikten çok kadınlığa başvuracaktır”* (Topçu, 2009: 264). Bugüne kadar hiçbir başbakan cinsiyet açısından sorgulanmadığı hâlde Türkiye'nin ilk kadın Başbakanı'na köşe yazılarında cinsiyetçi roller biçilmektedir. Bu arada kadının siyasete girişine tepki gösteren, siyaseti kirli bulan, siyasete girerek kadının da kirlendiğini öne süren görüşler de ortaya çıkmıştır. *“Cizre, iktidarın doğal dinamiğinin kurgu üzerine kurulu olduğu gerçeğini ve erkeklerin siyasî etikten uzaklıklarını sorgulamak gerektiğini bir kenara bırakarak kadını geleneksel masum rollerinin dışına çıktığı iç ve dış iktidara dâhil olduğu için yargılamaktadır aslında. Kirli ve yalan üzerine kurulu bir dünya olan siyasete girmekle kadın da yalana dâhil olmuş ve kirlenmiştir”* (Demirkürek, 2011: 154). Bu görüşe katılmak mümkün değil. Aslında ülkemizdeki kirlenmiş siyaseti temizleyecek olanların da yine kadın siyasetçiler olacağı düşüncesindeyiz. 2015 yılına geldiğimizde ise siyaset ve kadın açısından değişen çok birşey yoktur. Kadın, siyasette hâlâ sembol olarak varlığını sürdürmekte biyolojik olarak temsil edilmektedir. Çalışmanın sürdüğü 2015 yılı ocak ayı içerisinde TBMM'de üç kadın meclis başkan vekili vardır. Kadınlar adına güzel gelişme olarak değerlendirilse de sembolik olmanın ilerisine gidilemiyor. Meral Akşener, Türkiye'de kadın ve siyaset konusunda kadınların siyasetteki geleceği ile ilgili düşüncelerini şöyle dile getirmektedir:

‘İki şey oluyor. Bir; kalıcı siyasî partilerde kadınlar sen sen şeklinde milletvekili olabiliyorlar veya işte il başkanı, belediye başkanı olabiliyorlar. Ama meclis açısından bakarsanız hafıza oluşmuyor. Yani hafıza yok. İki; kalıcılık konusunda ciddî bir sorun yaşıyorlar, geliyorlar, gidiyorlar. Dolayısıyla büyük bir sorun, diğer taraftan sayıları artabilir ama bu sorun ortadan kalkmıyor. Daha önce de söyledim, kadınları erkekler tarif ediyor. Mesela erkekleşme denilen hadise, şu mesela, ben ağlayabilir bir tip değilim, şikâyet edebilir bir tip değilim. Şu anda şimdi farkındaysanız esasen ben mağdurum, bu mağdurluğu sokak sokak gezip şikâyet edebilirim fakat bu benim karakterimde yok. Göçmenliğin getirdiği bir şeydi. Bizim analarımızın yaşadığının toplamına geçirdiğidir sonuçta. Yani kadınlar açısından sorduğunuz soru şu, bundan sonra kadınların siyasette yer almayla ilgili sorunları belki yavaş yavaş çözülecektir. Türkiye yavaş ilerliyor. Bu iş ama yüzde yirmilere ama yirmi beşlere çıkmalı, mecliste kadın sayısı artmalı bundan sonra. Fakat o dediğim kalıcılık-kavramının bir hafıza ve arşiv oluşması konusunda eksikliklerin giderilmesi için bir şeyler yapılması gerekir. Bir de bazen gıyabımda sosyal paylaşım sitelerinde “erkek gibi kadın” diye yazanlar oluyor. Onlara hemen kadın kuruluşlarındaki görev yapan hanımlardan uyarı geliyor. Aynen şöyle “Meral Akşener, erkek gibi kadın değil yürekli bir kadın” diye ve kadınların bunları takip edip böyle uyarılar yapmaları beni çok memnun ediyor” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Biyolojik olarak da olsa Türk siyasetinde kadının temsili her dönemde eksiktir. Öte yandan mecliste kadın sayısı artarken ülkede kadın sorunlarının azalmaması, artmaya devam etmesi, çözümlere kavuşturulamamasının nedenleri de araştırılmalıdır. *Türk Kadınının siyasî elitler içinde temsil edilme oranı yüzde beş’e dahi ulaşamamıştır* (Arslan, 2004: 101).

Meral Akşener, siyaset yapması teşvik edilmesi gereken kadının şiddet sarmalından kurtulamıyor olmasının ardında hukuki eksikliklerin de olabileceğini, bunun dışında başka zihniyet farklılıklarının da olduğunu dile getirmektedir. “Esasında bir zihniyetten kaynaklandığını düşünüyorum, ben, İçişleri Bakanı olduğumda karakollara emniyet müdürlüğüne bir genelge göndermiştim. O da evde kavga olmuş, dayak yemiş kadınlarla ilgili... Emniyet mensupları tedavi uzmanı gibi bunları barıştırmaya kalkıştı. Genelge, bunun hiçbir zaman yapılmaması

gerektiğini, savcılığa gönderilmesi gerektiğini içermekteydi. Bu ilk olay olmuştu o zaman, benim bakış açım bu, bir zihniyet meselesidir. Yani genelde devleti yöneten gerek bürokrasinin gerekse siyasetçinin bu konuya olan bakış açısı “Bu bir aile meselesidir, biz karışmayalım, ailenin içerisine girmeyelim bakış açısıdır.” Dayak atan erkeğin kendini güçlü hissetmesine sebep oluyor. Dolayısıyla bu bir zihniyet meselesidir. Bir de bugün kendini muhafazakâr diye tanıtan iktidar iş başında orada daha da fazla aile kavramı kutsallığı var. Bizim hepimiz için aile kutsal bir şeydir ama yani dayak atan, şiddete sebep olan, işkence yapan koca, baba, ağabey fark etmez mutlaka cezalandırılmalıdır ama önce zihniyet değişmelidir” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül, 2016).

Kadınların siyasete katılımını sağlamak amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmış öneriler ortaya konulmuştur. Bunlardan daha sık uygulanabileni, pozitif ayrımcılık yapılarak kadınlara kota kullanılmasıdır. Meryem Koray, kota uygulaması ya da benzer nitelikte kadının siyasete katılımını destekleyen yöntemlerin çok şey değişmeyeceğini, yeni bir bilinç gerektiğini, kadının siyasette kadın sorunlarını temsil etmesinin beklenmekte olduğunu ifade etmektedir. *“Kadının yalnızca sayısal olarak siyasî yaşamda edilmesi değil koşulları, sorunlar ve zorluklarıyla toplumdaki tüm konumu temsil edilmesi amaçlanmaktadır. Yalnız niceliksel değil niteliksel temsil istenmektedir (Koray, 1991: 151). Zekiye Demir, toplumsal hayatın bütününde siyaseti de içine alacak şekilde her alanda erkek egemen bir yapının var olduğunu vurgulamaktadır. “Siyasî alan, erkek egemen alanlar içerisinde en belirgin olanıdır” (Demir, 2015: 265). Siyaset alanında erkek egemen yapı açık ve net bir şekilde görülmektedir. Kadınlar erkek egemen dünyadan nasıl sıyrılıp birer birey olarak kabul edilip her alanda erkeklerle aynı haklara sahip olup gerçek eşitliği yakalayacaklardır. Bu hedefe ulaşmak için gerek Türkiye’de gerekse dünyanın çeşitli ülkelerinde çalışmalar yapılmaktadır. Bu sorunların aşılmasında feminizmin aktif bir rol oynayacağı düşüncesine karşın Johanna Brenner “Gelecekte kadınların ilerlemesi ne sadece feminizimle sağlanabilir ne de eski feminist örgütlenme biçimleriyle” demektedir (Brenner, 2012: 17). Zeynep Oral, Türkiye’de kadınların siyaset alanında herhangi bir varlık gösteremediklerini, yoklukla varlık arasında bir yerde bulduklarını bu durumun acıklı ve utanç verici bir durum olduğunu ifade etmektedir. “Türkiye nüfusunun yarısını oluşturan kadınlar ülke yönetiminde yoklar,*

Mecliste yoklar, yerel yönetimde yoklar, siyasi partilerin yönetim mekanizmalarında yoklar, siyasi yaşamda yoklar ya da olmaları gerekenden çok çok azında varla yok arasındalar!” (Oral, 2010: 343). Kadınlar siyasette nasıl var olabileceklerdir? Bu sorunun cevabını veren Zekiye Demir’e göre kadınların seçilmesi ve parlamentoya girebilmeleri için üç onaya ihtiyaç vardır. İlk olarak kadınların kendi ilgisi, bilgisi ve donanımıyla siyaset yapabileceklerine inanıp kendilerini siyasete katılmak için uygun görmeleri ve onaylamalarıdır. İkincisi, siyasî partilerdeki bütün engelleri aşarak siyasî partinin onayını alıp listeye girmek ve seçilecek sıradan aday gösterilmektir. Üçüncüsü ise seçmenin onayıdır. “*Son olarak kadın, seçmenin teveccüh göstereceği bir partiden aday gösterilecektir. Seçilme ve meclise girme şansı hiç olmayan yani seçmenin teveccüh etmediği bir partiden ilk sırada olmanın bir değeri yoktur. Kadının parlamentoda temsilini artırmaya yönelik bütün stratejiler, uygulamalar, politikalar, bu üç eveti sağlamaya yönelik olmalıdır*” (Demir, 30.06.2017, <http://kadinrastirmalari.kadem.org.tr/kadinlarin-siyasete-katilimi-ve-katilimi-artirmaya-yonelik-stratejiler/>, 3. Cilt, Sayı: 1, Erişim Tarihi: 15.12.2017).

Buraya kadar siyasette kadının yerine ilişkin tarihî bir arka plan araştırması yapılmıştır. Bundan sonra çalışmanın ana eksenini oluşturan Meral Akşener’in hayatı ve Türk siyasetindeki yeri ve mücadelesi üzerinde durulacaktır. Akşener’in akademiden siyasete geçmesi, milletvekili seçilmesi ve Türkiye’nin ilk ve tek kadın İçişleri Bakanı olması, yıllarca meclis başkan vekilliği görevi yaparak yaklaşık 23 yıl siyaset dünyası içerisinde bulunuyor olması, Türk siyasetinde kadın araştırmaları için önemli bir hareket noktası sayılmalıdır. Akşener’le aynı dönemde siyaset yapan kadınlardan hiçbiri artık bu alanda bulunmamaktadır. Fakat Akşener şu anda milletvekili olmasa dahi siyasetin gündemi içerisinde yer almaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi bütün negatif şartlara rağmen Meral Akşener’in eril dünyaya ait gibi görülen gösterilen Türk siyasî hayatında bir kadın kimliği üzerinden nasıl bir duruş sergileyerek kalıcı olduğu araştırılmaya anlaşılmalı ve anlatılmaya çalışılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

MERAL AKŞENER'İN BİYOGRAFİSİ

2.1. AİLESİ

Biyografik ve yakın dönem siyasi tarih çalışmaları zaman zaman sözlü bilgilerle de ilerletilebilir. Bundan dolayı aile arasında kuşaktan kuşağa aktarılan ailenin şeceresi ve kökenine ilişkin bilgiler, tarihî kaynaklarla da desteklenmelidir. Ancak Akşener'in ailesine ilişkin yapılacak çalışmalara kaynaklık etmesi bakımından bizim çalışmamızın sınırları bu kaynakları tetkik edebilecek durumda değildir. Meral Akşener'in ailesinin kökleri baba tarafından Savcı Boyu'na kadar uzanmaktadır. Anadolu'da Türkleşen ilk şehirlerden biri olan Diyarbakır'ı Savcı Boy'u fethetmiş fakat daha sonra Fatih Sultan Mehmet ile aralarında birtakım sorunların çıkması üzerine Diyarbakır, Uzun Hasan Devleti'ne bırakılmıştır.

Savcı Boy'u mensupları, Batı Trakya'ya bugünkü Yunanistan'ın Selanik şehri, Drama ilçesinin Hüseyin Köyü'ne göç ederek oraya yerleşmişlerdir. Akşener'in baba sülalesi, Savcı Boy'u içerisinde soy olarak "İmamlılar" lakabıyla anılmaktadırlar. Aileye aynı zamanda kalem ehli de denilmektedir. Yaşadıkları mahallenin ismi ise Sofular Mahallesi'dir. Meral Akşener'in dedesi olan Tahir Gürer'in babası Ali Efendi, yörede uzun yıllar kadılık görevinde bulunmuştur. Dede Tahir Gürer ise İstanbul'dan alınma icazet ile müderrislik görevi ifa etmiş, son derece varlıklı birisidir. Mübadelenin yaşandığı yıllarda yanında Recep Argüner, Şerif Soykan, olmak üzere üç kişi birlikte Kocaeli'ye incelemelerde bulunmaya gelmişlerdir. Drama'nın Hüseyin Köyü'nde hayvancılık ve tütüncülükle uğraşıldığı için buradaki faaliyetlerine uygun yerler aramışlardır. Kocaeli'nin Gündoğdu Köyü'nün bu faaliyetleri gerçekleştirmeye uygun olduğu tespit edilince Gündoğdu Köyü'ne yerleşmişlerdir. Dede Tahir Gürer'in lakabı ise Efendi Amca'dır. Köy ahalisi, önemli işlerinde devletle olan münasebetlerinde ona danışmaktadır. Dede Tahir Efendi, Oğlu Tahir Ömer Gürer'i ortaokulda okutabilmek için İzmit'in içinde şimdiki Devlet Hastanesi'nin bulunduğu yeri satın alarak Gündoğdu'dan taşınıp İzmit'e yerleşmiş fakat köy ahalisi jandarmaya şikâyet ederek başlarından ayrılmamasını isteyince

Tahir Güner'in jandarma baskısıyla tekrar köye dönmesi sağlanmıştır. Akşener'in babaannesi, Dede Tahir Güner'in 3. eşi, Manatlı yöresinden Molla Mustafa Efendi'nin kızı Havva Hanım'dır. Dede Tahir Güner daha önce iki kez evlenmiş. İlk eşi vefat edince ikinci evliliğini, onun da vefatıyla Havva Hanım ile evlenerek üçüncü evliliğini gerçekleştirmiştir. Önceki evliliklerinde iki kızı daha vardır. Tek erkek çocuğu ise Meral Akşener'in babası Tahir Ömer Güner'dir.

Tahir Ömer Güner, 1921 yılında Drama'da doğmuştur, 1924 yılında üç yaşındayken ailesiyle birlikte Kocaeli'nin Gündoğdu Köyü'ne göç etmişlerdir. İlkokulu üçüncü sınıfa kadar Gündoğdu Köyü'nde okuyan Tahir Ömer Güner, ortaokulu İzmit'te okuyup mezun olmuştur. Babası Tahir Güner'in vefatı üzerine mezun olur olmaz erken yaşlarda çalışma hayatına başlamıştır. Önce PTT'de ardından bir süre SEKA fabrikasında çalışmıştır. Sonra Ziraat Bankası'na girip İzmit'te Tarım Kredi Kooperatiflerinin kuruluş organizasyonlarını gerçekleştirmiş daha sonra da İzmit Devlet Hastanesi'ne geçerek döner sermaye saymanlığı görevlisi olarak çalışmıştır. Bu görevinden 1981 yılında emekli olmuş, 1990 yılında İzmit'te vefat etmiştir (N. Güner, kişisel görüşme, 07 Ocak 2015).

Ailede ilk İçişleri Bakanı Meral Akşener değildir. Dede Tahir Güner'in amcazadesi Hasan Tahsin Argun, Balkanlardaki çetelerle mücadele etmiş, çete savaşlarına katılmış bir vatanseverdir. Osmanlı'nın son yıllarında Balkanlardaki karışıklıkları içerisinde 1919 yılında Fransızların himayesinde kurulan 23 Mayıs 1920'ye kadar varlığını sürdürdükten sonra Osmanlı'ya katılan Batı Trakya Türk Devleti'nin dördüncü Hükümeti'nde İçişleri Bakanı'dır (Batıbey, T.y: 119). Meral Akşener, Habertürk Gazetesi HT ekinde 03.05.2015 tarihinde Kübra Par'a verdiği röportajda Hasan Tahsin Argun'un Cumhuriyet'in kurucuları arasında olduğunu söylemektedir. Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte Mustafa Kemal Atatürk tarafından Türkiye Cumhuriyeti Gelirler Genel Müdürlüğü görevine getirilerek bir nevi ülkenin kasası Hasan Tahsin Argun'a emanet edilmiştir (Ek 3. Habertürk Gazetesi, Kübra Par, Röportaj, 03.05.2015). Baba sülalesi mensupları genelde İttihat Terakki Fırkası'na üye olmayı tercih etmişlerdir.

Meral Akşener'in anne tarafından dedesi Hüseyin Özbay bugünkü Yunanistan'ın Selanik şehrinin Drama ilçesinin Kullar Köyü'nde doğmuştur. Kökleri

Konya'ya Karamanoğlu Beyliği'ne kadar uzanmaktadır. Hüseyin Özbay hem çiftçilik hem de esnaflık yapmış, eğitim almış bir Molla'dır. Ağabeyi İdris Özbay Yemen'de şehit düşmüştür. Bu durum büyük üzüntü yaratmış olmakla birlikte aynı zamanda ailenin övünç duyduğu bir olaydır. Diğer taraftan aile fertlerinin milliyetçilik ideolojisine yakın olmalarına neden olabilecek nitelikteki bir yaşamışlıktır. Anneanesi Ayşe Özbay, Yeniköylü Hacı Hüseyin Özbay'ın iki kızından biridir, bir de oğlu vardır. Meral Akşener'in anneannesinin erkek kardeşi aynı zamanda Meral Akşener'in annesinin dayısı Recep Köken, Selanik Drama Yeniköy Belediyesi'nde Yeniköy Belediyesi Belediye Meclis Üyeliği görevinde bulunmuştur. Recep Köken'in oğulları Fahri Köken ve Hüseyin Köken, Demokrat Parti ve Adalet Partisi'nde aktif siyasette görev almışlardır. Anne sülalesi mensupları genelde Demokrat Parti ve Adalet Partisi'ne üye olmayı tercih etmişlerdir (Gürer, kişisel görüşme, 1 Ocak 2015).

Meral Akşener, ailesinin siyasete olan ilgisinin kendisi üzerindeki etkisini; siyasî bir ailenin çocuğu olduğunu, anne tarafının Demokrat Parti kurucuları içerisinde yer aldığını, annesinin dayısının İstanbul'da çok önemli görevlerde bulunduğunu belirterek aktarmaktadır. Babasının amcası, dedesinin kuzeninin Atatürk ve İnönü'nün arkadaşı olduğunu belirtmektedir. Akşener, iki tane Batı Trakya Cumhuriyeti kurulduğunu, birinin 1913'te diğerinin 1920'de kurulduğunu aktarmaktadır. O, iki Cumhuriyet'in de kurucularından Hasan Tahsin Argun'un İttihat ve Terakki ile ilişkisi olan aile büyüklerinin olduğunu, 4. Hükümet'te İçişleri Bakanı olarak görev yaptığını belirtmektedir. Hasan Tahsin Argun'un Türkiye adına görüşmelerde Batı Trakya'yı temsilen uluslararası heyette yer alan kişiler içerisinde bulunduğunu, hukuk fakültesi mezunu olduğunu ve sonra Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün çağırıp görev vermesiyle Gelirler Genel Müdürlüğü'ne getirildiğini aktarmaktadır. *"Ailemin iki tarafı da ilginçtir, iki siyasî geleneği temsil eden bir ailenin çocuğuyum"* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Meral Akşener'in annesi Sıdika Gürer, Selanik Drama Yeniköy'de 1923 yılında doğmuştur ve 1924 yılında bir yaşındayken mübadele ile geniş bir sülale olarak Kocaeli'nin Gündoğdu Köyü'ne yerleşmişlerdir. Anne tarafı ve baba tarafı Selanik'ten Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmışlardır. Akşener'in ve ailesinin aklında bir gün yine oralara geri dönme düşüncesi var mıdır? Göçün ilk yıllarında ve

sonrasında aile mensupları Türkiye’de kendilerini misafir gibi mi ev sahibi gibi mi hissetmişlerdir? Akşener asıl vatan Türkiye’dir demektir. Akşener, anne ve babasının Drama’da doğduklarını fakat göç edip Kocaeli’ye geldiklerini, anneannesinin evli barklı bir kadın olarak Türkiye’ye geldiğini belirtmektedir. Akşener, Türkiye’de doğan ilk nesilden birisi olduğunu fakat kendisinin ve ailesinin kendilerini hiç misafir gibi hissetmediklerini, her zaman asıl vatan olarak Türkiye’yi gördüklerini söylemektedir. *“Diğer taraftan memleket diye bir kavram vardı. Yani geriye dönüş değil ama –sen de göçmensin sizin ailede de vardır- büyüklerimizde vardır mesela anneannemin domatesleri kokladığını hatırlıyorum, memleketinki başka türlü kokarmış, patatesle domatesi mukayese ettiğini hatırlıyorum çocukluğumda. Dolayısıyla mutlaka orada doğmuş büyümüşlerin özlemi olmuştur. Ben burada doğduğum için öylede bir telkin olmadı”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Gündoğdu Köyü’ne Rumlarla yapılan mübadele sonucunda yerleşen Selanik göçmenleri, Akşener’in anne ve baba tarafından kişilerin de içinde bulunduğu ahali, köyde var olan kiliseyi okula dönüştürmüşlerdir. Sıdika Gürer de bu okulda eğitim almıştır ve ilkokul mezunudur. Okuma yazma bilenlerin öğretmenlik görevinde bulunduğu o tarihlerde Sıdika Gürer’in ilkokul bitirmiş olması son derece önemlidir. O yıllarda ilkokul eğitimi üç yıl sürmektedir. Tahir Ömer Gürer ve Sıdika Özbay çiftinin ikisi kız, biri erkek üç çocukları bebekken vefat etmişlerdir. Onlarla birlikte toplam yedi çocukları dünyaya gelmiştir. 1942 yılında Mualla Özen, 1945 yılında Mediha Gürer dünyaya gelmiştir. Mediha Gürer, Kocaeli’nin önemli gazetecilerinden Erkan Nigiz’in amcasının oğlu Özcan Nigiz ile evlidir. Bu akrabalık bağından dolayı Erkan Nigiz, Akşener’e Kocaeli mediasında tanınmasında ve medya ile ilişkilerin yürütülmesinde yol gösterici olmuştur. 1948 yılında Nihat Gürer, 1956 yılında ise Meral Akşener, Meral Gürer olarak dünyaya gelmiştir (N. Gürer, kişisel görüşme, 9 Ocak 2015). Meral Akşener, ailenin en küçük çocuğudur. Meral Akşener, kendi ailesi hakkındaki değerlendirmesini mübadil göçmen bir ailenin çocuğu olduğunu, ailesinin Yunanistan’dan Drama’dan mübadeleyle göç ettiklerini, İzmit’in Gündoğdu Köyü’ne yerleştiklerini, ilginç bir aile ve köy ortamında büyüdüğünü aktarır. Gündoğdu Köyü halkının köy okulunu ve camisini kendi parasıyla yaptırdığına uzun yıllar öğretmenlerin cami imamının maaşını da imece usulü köy

halkının ödediğine dikkat çeker. Okumaya dinine okula eğitime ve camiye önem veren bir köyde büyüdüğünü vurgular. Ailesinin Rumeli’de kalem ehli diye bilinen okumuş yazmış bir aile olduğunu, babasının babası yani dedesinin müderrislik görevi yaptığını, zamanın ilahiyat profesörü olarak nitelendirilebileceğini belirtir.

Akşener, ilkokulu İzmit’in Gündoğdu Köyü’nde bitirdikten sonra bir yarım yıl ortaokula köyden gidip geldiğini, sonrasında bir kız çocuğu için zor olduğuna kanaat edildiğinden büyük ablasının da eşini 21 yaşında Türkiye’nin ilk sanayi iş kazasında kaybetmesi nedeniyle fakat ağırlıklı olarak Akşener’in de okul durumunun göz önünde bulundurulmasıyla İzmit’e taşındıklarını aktarır. Babasının devlet memuru, annesinin ev kadını, kendisinin ise 4 kardeşin en küçüğü olduğunu belirten Akşener, ilk göç zamanının getirdiği pek çok problemin yaşandığını söyler. Akşener, göçten önce buldukları yerde Drama’da ailesinin ekonomik durumlarının çok daha iyi olduğunu, dedesinin 1242 dönüm toprak bırakıp Türkiye’ye göç ettiğini ifade eder. Akşener, ailesinin zengin bir aile olarak Türkiye’ye geldiklerini fakat sonra imkânların azaldığını, sıkıntılar çekildiğini, kendisinin o zorlukların ağırlığını pek görmediğini, ablalarının ve ağabeyinin zor günleri daha fazla yaşamış olduklarını şöyle ifade eder: *“Ben okula başladığım zaman orta karar bir ailenin çocuğuydum. Yani hiç fakir olmadık, çok zengin de olmadık böyle bir ailede büyüdüm”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Ailesi Selanik’ten Türkiye’ye göç etmiş olan Meral Akşener: Bugün Balkan ülkelerindeki Türklerin öne çıkan problemleri nelerdir? Bu problemleri çözebilmek için devlet nasıl girişimlerde bulunmalıdır? Soruları hakkındaki görüşlerini ise genel olarak Avrupa Birliği’ne girmiş olan ülkelerin mesela Bulgaristan’ın sistem değiştirdiğini, Jivkov dönemi yaşandığı için mezalim döneminden ders çıkarmış olduklarını fakat seçimle ilgili problemlerinin var olduğunu belirtir. Türklerin genelde çiftçilikle meşgul olmaktan kaynaklanan sorunlarının varlığıyla birlikte Bulgaristan’ın işsizlik sorunuyla da ekonomik anlamda problem sahibi bir ülke konumunda olduğunu vurgular. Diğer taraftan Yunanistan’da bir elin müdahale etmesiyle Türklerin seçimlerde bir güç odağı olmasının önüne geçildiğini, birliği beraberliği bozduğunu belirtir. Bu durumun Makedonya’da aynı, Bosna’da aynı, Kosova’da birçok yerde de aynı olduğunu, Yunanistan’da ise ekstra bir olayın daha yaşandığına dikkat çeker. Yunanistan’da *“Siz Türk değilsiniz!”* meselesinin

yaşandığını, oradaki soydaşlarımıza “Siz Müslüman ahalisisiniz, Türk değilsiniz!” denildiğini, bir baskının olduğunu vurgulamaktadır. *“Türkiye güçlü bir ülke ama bu dönemde gördüğüm, senden benden meselesi, Türkiye’deki mesele Balkan ülkelerindeki Türklere de taşınmış durumda. Oralarda Türkiye’den kaynaklanan bölünmeleri sağlayan problemler var. Önce orayı düzeltmeler bazı şeyler daha kolay olur yani particiliği oraya da soktular”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Meral Akşener, Ağabeyi Nihat Gürer’in Balkan Türkleri ile çok ilgili olduğunu yalnızca Balkan Türkleri ile değil dünyanın neresinde Türk varsa orayı takip ettiğini, bütün gelişmeleri yakından izlediğini belirtmektedir. Ağabeyi Nihat Gürer, Meral Akşener’in hayatındaki en önemli kişilerdendir. Siyaset hayatında yol gösterici, yol açıcı, öncü bir rol üstlenerek Meral Akşener’in siyasî hayatına büyük katkı sağlamıştır. Bu nedenle Meral Akşener’in hayatı araştırılırken Nihat Gürer hakkında bilgi sahibi olmak bir zorunluluktur. Meral Akşener, ağabeyi Nihat Gürer’i her zaman örnek aldığını belirtmektedir: *“Şimdi hem ağabeyimdir hem de benim siyasî olarak örnek aldığım, tavsiyelerine dikkatle uyduğum kişidir”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

2.2. MERAL AKŞENER’İN AĞABEYİ NİHAT GÜRER

Nihat Gürer, 1948 yılında Kocaeli’nin Gündoğdu Köyü’nde dünyaya gelir. 1954 yılında ilkokula Gündoğdu Köyü’nde başlar, dördüncü sınıfı orada bitirir. Ailesi şehre alışması için beşinci sınıfı Kurtuluş İlkokulu’nda tamamlamasını sağlar. Ortaokulu İzmit’te bitirip mezun olan Gürer, 1965 yılında İzmit Sanat Okulu için yapılan sınavlara girerek başarılı olduktan sonra bu okuldan başarıyla mezun olarak tekniker unvanını alır. 1968 yılında Kadıköy Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü’nde eğitime başlamış fakat bir yıl sonra okuldan ayrılarak eğitimini yarım bırakmıştır. 1966 yılında Tekel’de memur olarak iş hayatına başlamış, kısa bir süre sonra ayrılarak İzmit SEKA Kâğıt Fabrikası’nda montajcı olarak çalışmıştır. Oradan da ayrılarak 1967 yılında İstanbul’da bir ticaret şirketi kurarak ticaret hayatına atılmıştır. Daha sonra İzmit’te bir sigorta şirketinin acenteliğini alarak ticaret hayatına devam eder. Nihat Gürer sigorta şirketi acenteliği işini, vefat edene kadar sürdürür. 1973 yılının 1 Eylül’ünde çalışmaya başladığı PETKİM Yarımca tesislerinde 19 yıl çalıştıktan sonra BDX Fabrikası’ndan formen olarak 1992 yılının şubat ayında emekli olur (Gürer, kişisel görüşme, 19 Ocak 2015).

Nihat Güner, Alparslan Türkeş'in de üst düzey kadrolarının içerisinde yer aldığı Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'ne 1967 yılında İstanbul Kadıköy'de üye olarak siyasete girer. Bu siyasî partinin ismi, 1969 yılında Alparslan Türkeş'in Genel Başkan olmasıyla birlikte Milliyetçi Hareket Partisi olarak değiştirilmiştir. Nihat Güner, 1974 yılında MHP'nin Merkez İlçe Yönetim Kurulu üyeliğine seçilir. 1976 yılında MHP'nin Kocaeli İl Başkanı seçilmiş, 1980 yılında 12 Eylül Darbesi gerçekleşinceye kadar bu görevi sürdürmüştür. Güner, çalıştığı işyerinde PETKİM fabrikalarında sendikal faaliyetlere katılarak 1976 yılında Petrol-İş İşçi Sendikası'nın Pektim Kauçuk fabrikalarında Baş Temsilcilik görevine seçilmiş ve bir dönem bu görevde kalmıştır. 1985 yılında Türkiye'de sadece iki yerde faaliyet göstermekte olan Aydınlar Ocağı'nın üçüncüsünü Kocaeli'de siyasî yelpazedeki bütün sağ kapsayacak şekilde hareket ederek Kocaeli Aydınlar Ocağı Derneği adıyla kurar. Bu çalışma neticesinde sağda bulunan önemli aktörlerin bir çatı altında toplanmasını sağlar, örnek bir model oluşturur. Ardından sendikalarda sağda birlik organizasyonlarıyla birçok seçim kazanılmıştır. Güner, Aydınlar Ocağı'nda İlim İstişare Kurulu Üyesi seçilerek faaliyetlerini sürdürmüştür. Nihat Güner, Türkiye'de iktidarda olan Doğru Yol Partisi'nin 1995 yılında yapılan Genel Kongresi'nde Yüksek Haysiyet Divanı Üyeliğine Seçilip önemli bir görev alarak siyasî faaliyetlerine devam etmiştir. Nihat Güner, 1992 yılında İzmit Ticaret Odası Yönetim Kurulu Üyeliği'ne seçilerek beş yıl Yönetim Kurulu Üyeliği görevinde bulunmuştur. 1997 yılında yapılan seçimlerde başarılı olarak İzmit Ticaret Odası Başkanlığı'na seçilmiştir. Sanayinin ve ticaretin önemli merkezlerinden biri olan Kocaeli Sanayi ve Ticaret Odası gibi son derece önemli bir kurumun başkanlığı görevine seçilmiş ve bu görevi 2001 yılı Kasım ayına kadar başarılı bir şekilde sürdürmüştür. 2001 yılından 2004 yılına kadar da Ticaret Odası Yönetim Kurulu Üyeliği devam etmiştir. Görüldüğü gibi Nihat Güner, siyasetle derneklerle sivil toplum kuruluşlarıyla iç içe yaşamış, faaliyetlerini sürdürmüş büyük bir tecrübe edinmiştir. Meral Akşener, Ağabeyi Nihat Güner'in hayat ve siyaset tecrübelerinin kendisi için son derece önemli olduğunu her fırsatta belirtmektedir. Nihat Güner, 06.07.1974 tarihinde Melek Hanım ile evlenmiştir. Nihat, Melek Güner çiftinin 1977 doğumlu, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Doçent Doktor olarak görev yapmakta olan Banu Güner. 1978 doğumlu, Marmara Üniversitesi İngilizce İşletme ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi olmak üzere iki ayrı üniversite bitiren, Türkiye'de

üretim yapan uluslararası bir firmada finans direktörü olarak çalışmakta olan Hilal Gürer. İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü mezunu hâlen Kocaeli Üniversitesi Tarih Bölümünde yüksek lisans yapmakta olan Nihal Gürer Özgirgin olmak üzere üç kız evlatları vardır (Gürer, kişisel görüşme, 2 Şubat 2015). Nihat Gürer yakalandığı amansız bir hastalık nedeniyle 21.01.2017 cumartesi gecesi hayata gözlerini yumdu. 22.01.2017 Pazar günü İzmit Fevziye Camisi'nde binlerce seveninin katıldığı cenaze töreninin ardından Kocaeli'nin Gündoğdu Köyü'ne defnedilmiştir.

2.3. EĞİTİMİ

Meral Akşener ilkokula yedi yaşında doğum yeri olan Kocaeli'nin Gündoğdu Köyü'nde başlamıştır. Ortaokulu İzmit Mimar Sinan Ortaokulu'nda liseyi ise yatılı olarak okuduğu Bursa Kız Öğretmen Okulu'ndan mezun olarak 1974 yılında bitirmiştir. Akşener, ilkokul öğretmeninin öğretmen olması konusunda kendisini etkilemiş olabileceğini düşünmektedir. Akşener, o dönemde 3 sınıf bir arada 2 sınıf bir arada eğitim gördüklerini, yedek öğretmenlik yapan Konyalı, askerliğini öğretmen olarak yapan Ali Özbakır isminde bir öğretmeninden etkilenmiş olabileceğini, o öğretmenine duyduğu sevgi ve saygı sebebiyle de öğretmenlik mesleğini sevip seçtiğini belirtmektedir. Akşener, çocukluğundan beri öğretmen olmayı istediğini, öğretmen olmayı hayal ettiğini, hayalindeki mesleğin hep öğretmenlik olduğunu, çocukları çok sevdiğini hatta kendisi de çocukken çocukları çok sevdiğini aktarmaktadır. Meslek seçiminde çocuklara olan sevgisinin etkisi olduğunu vurgulamaktadır. Meral Akşener, temel din eğitimini de ailesinden aldığını ifade etmektedir. Akşener kendisinin dindar bir kadın olduğunu 7-8 yaşlarından beri beş vakit namaz kılmaya çalıştığını, ailesinin de dindar bir aile olduğunu, bunun dışında hiçbir kurum kuruluş vesaire grupla ne çocukluğunda ne gençliğinde iletişiminin olmadığını, bağlantısının bulunmadığını belirtmektedir. Akşener, köylerde dinî eğitimin aile tarafından verildiğini, bunun yanında bir de birazda ayak altından çekilsin diye iş gücü nedeniyle çocukların cami imamına gönderildiğini aktarmaktadır. Kendisinin de her yaz, bütün çocuklar gibi cami imamına gidip Kur'an dilini okuduğunu, Kur'an-ı Kerim'e geçtiğini fakat sonra tatil bittiği için Kur'an eğitiminin hep yarım kaldığını belirtmektedir. Meral Akşener, Kur'an'ı okumayı üniversitede bütün namaz surelerini, namaz kılmanın şeklini şemalini, usulünü annesinden öğrendiğini, anneannesinin de dindar bir kadın olarak kendisine büyük katkısı

olduğunu vurgulamaktadır. Dinî terbiyeyi anne ve anneanesi üzerinden aldığını açıklamaktadır. Akşener; köylerde kadınlar tarlaya gittiği için çocuklarla genelde büyüklerin meşgul olduğunu anneannesinin bütün torunlarına o dinî eğitimi, o terbiyeyi verdiğini söylemektedir. *“Örneğin bakış açım şöyledir, sonra yıllar sonra ne kadar önemli olduğunu öğrendim. Derdi ki anneannem ‘yeme haram, söyleme yalan, kıl beşi, kurtar başı.’ Sonra bu konuda çok önemli dinî otorite olan şahıslarla konuştuğum zaman bu sözü herkes yazdı. Anadolu’nun feraseti olarak irfanı olarak değerlendirdiler. Yani bunun içinde her şey var. Ahlak var yani dinin esası, kul hakkı var yani her şey var. Dolayısıyla dindarlığımın esas temeli de şeydir ‘Söyleme yalan, yeme haram, kıl beşi kurtar başı’”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Akşener, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nü kazanarak tarih eğitimi almış ve 1979 yılında mezun olmuştur. Meral Akşener, üniversitede eğitim aldığı yıllarda öğrenci olaylarına karışmış mıdır? Akşener, öğrencilik yıllarında ülkücü öğrencilerin olaylar karşısında ülkücü kız öğrencilere yönelik tavırlarının farklı olduğunu belirtmektedir. Akşener, kendisinin üniversiteye başladığı yıllarda ağabeyinin ülkücü işçiler başkanlığı görevini yürüttüğünü, üniversitenin ortalarına geldiğinde ise Kocaeli MHP İl Başkanı olduğunu bildirmektedir. Bir il başkanının kız kardeşine uygun, sistem içerisinde olan bir kız talebe olarak arkadaşlarıyla daha çok cenazelere katıldıklarını, haftada iki kere cenaze kaldırdıklarını anlatmaktadır. Siyasî olay derken bir kavganın orta yerinde aktif görev almadıklarını, ülkücülerin kız arkadaşlarını kız kardeş olarak gördükleri için kendilerini geride tuttuklarını, çok korunaklı olduklarını aktarmaktadır. Akşener, herhangi bir ülkücüye çok kişinin saldırmış olduğu anlarda arkadaşlarını korumak için araya atladıklarını, bu durumun bütün ülkücü kızlar için geçerli olduğunu şahsî bir şey olmadığına dikkat çeker. *“Biz o dönemde çok iyi çok güzel bir eğitim daha aldık. Çok güzel paneller çok güzel seminerler çok güzeldi, eğitim denirdi adına. Ocaklardaki eğitimlerin tamamına katılmışımdır müthiş bir şeydi o eğitimler o zamanlar. Ama kavganın içinde yer aldınız mı dersiniz... Kızlara yasaktı”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Akşener, bugün bulunduğu noktadan geçmiş yıllara doğru baktıklarında 1980 öncesi öğrenci olaylarını, sağcılık, solculuk kavramlarını nasıl değerlendirdiklerini aktarmaktadır. Akşener, o günün şartlarında kendi bulunduğu noktadan baktığı

zaman bir şeylerin başarıldığına inanmaktadır. Bunu hocalığı döneminde de öğrencilerine anlatmıştır. Ülkücü mücadelenin bir ilmî tarafı olduğuna da inanmaktadır. Akşener, biz Türk milliyetçileriydik. En önemli duruşumuz buydu demektedir. Akşener, o dönemde Rusya'nın varlığı, Orta Avrupa'nın işgali, Türk dünyasının işgal edilmişliği önemliydi görüşündedir. Türkiye'de o dönemde Azerbaycan'dan Türk Dünyası'ndan bahseden ilk kişinin rahmetli Atatürk olduğunu aktarmaktadır. İkinci kişinin ise Başbuğ Alparslan Türkeş olduğunu belirtmektedir. Akşener, bir taraftan Türk dünyasının bir de kendilerinin Rumeli göçmeni olmasının Balkanların durumunun Rusya'nın o tehdit edici, sıcak denizlere inme emeli taşımalarının güneyimizdeki BAAS partisinin Rusya ile ilişkilerinin yakın olduğu o dönemin düşüncelerinde belirleyici olduğunu belirtmektedir. Milliyetçilerin ülkücülerin belirtilen şartlarda çok etkili rol oynadığını düşünmektedir. Akşener milliyetçilerin Türkiye'nin bağımsız, bağlantısız, komşularıyla iyi geçinen bir ülke olması, Atatürk'ün "Yurtta sulh cihanda sulh" sözüne bağlı Rahmetli Başbuğ'un Türk milletini milletler ailesinin en şerefli üyesi yapma iddiası çerçevesinde bir tavır koyduklarını, daha sonra o tavrın bedellerinin ödendiğini vurgulamaktadır. Akşener eğer 1980 ihtilalinin gerçekleşmesi için birileri bir şeyler yapmışsa o öğrencilerin o gençlerin o kişilerin inancını, samimiyetini etkilemez demektedir. Akşener, çatışmalı sistem keşke olmasaydı ama o çatışmalı duruma getiren ülkücü kesim miydi? Sorusuna *"Hayır değildi, bunu net bir biçimde ifade edebilirim"* demektedir. Akşener kimseye haksızlık etmek istemediğini belirterek ülkücülerin ve solcuların iki tarafın da farklı farklı yollardan Türkiye'nin bağımsızlığı üzerinde bir duruşu olduğunu dile getirmektedir. *"O günlerdeki öğrenciler açısından söylüyorum, mesela yaşasın devlet, yıkılsın düzen derdik biz, yani düzene yönelik bir itirazımız mevcuttu. Solun o günkü söylemlerine baktığım zaman devlet dediğimiz organizmaya veya organizasyona karşı da bir duruşları vardı, o bizim için bir ayrıntıydı"* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Akşener, 1979 ile 1982 yılları arasında öğretmenlik yapmıştır. Yüksek lisans eğitimini Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Tarih Bölümü'nde "Drama Tarihi" isimli tezi ile tamamlamıştır. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü'nde "Kocaeli Şerhiye Sicilleri" adlı tezini hazırlayarak doktora eğitimini tamamlamış ve tarih doktoru unvanını almıştır. Akşener,

üniversitede tarih bölümünü tercih etmesinin nedenini şöyle aktarmaktadır: Akşener aslında iki bölümde okumak istediğini birincisinin ilahiyat fakültesi diğ erinin ise tarih bölümü olduğunu fakat tarih bölümünü kazandığını belirtmektedir. İlahiyat Fakültesi'ni, dedesinin izinden gitmek için tercih ettiğini belirtmektedir. Akşener, evlerinde dedesine ait çok sayıda el yazması kitaplar bulunduğunu, onları okuyabilmeyi çok istediğini, kardeşlerinden hiçbirinin o yoldan gitmeyince el yazısı kitapları, Kocaeli İmam Hatip Lisesi'ne bağışladıklarını aktarırken ‘*umarım kıymeti bilinmiştir*’ demektedir.

Meral Akşener, Yıldız Teknik Üniversitesi Kocaeli Mühendislik Fakültesi Tarih Bölümü'nde asistan olarak görev aldı ve daha sonra öğretim elemanı olarak görevlendirildi. Akşener, Kocaeli Üniversitesi'nde yeni açılan İnkılâp Tarihi Bölüm Başkanlığı görevine getirilmiştir. İnkılâp Tarihi Bölüm Başkanıken yardımcı doçentlik başvurusu yapmıştır. Yardımcı doçent olmak üzereyken 1993 yılında görevinden istifa ederek siyasete atılmıştır.

Akşener lise ve üniversite yıllarında ya da hayatının herhangi bir bölümünde şiir yazmış mıdır? Etkilendiği şairler var mıdır? Akşener, şiiri çok sevdiğini, çok okuduğunu ama hiç şiir yazmadığını fakat nesir yazılar, makaleler yazdığını, ezbere şiir ise bilmediğini belirtmektedir. Akşener, toptancı bir yönünün olmadığını; Sezai Karakoç'u, Abdürrahim Karakoç'u, Necip Fazıl'ı elbette beğendiğini, okuduğunu aktarmaktadır. Akşener Atsız Hoca'nın romancı ve fikir adamı olarak bilindiğini fakat çok güzel şiirlerinin olduğunu, o şiirleri okumayı çok sevdiğini ve son dönemlerde yaşı ilerledikçe keşfettiği yeni şairler olduğunu aktarmaktadır. “*Atilla İlhan'ı şair olarak çok severim, içime dokunur. Şiir öyle bir şey zaten. Mesela Nazım Hikmet'ten bazı şiirleri çok severim. Okuduğum zaman içimi etkiler. Vahapzade'nin şiirlerini çok severim. Azerbaycan'dan çok sevdiğim, vefat etti ama ailemden birisi gibi gördüğüm Şahmar Ekberzade diye büyük bir şair vardı. Onun şiirlerini çok severim*” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Meral Akşener siyasî düşünce ve felsefesinin oluşumunda kimden ya da kimlerden etkilenmiştir? Türkiye'de ve dünyada beğendiği tarihçi ve sosyologlar kimlerdir? Akşener, İlber Ortaylı'yı muhteşem bir hoca olarak nitelendirmektedir. Hem tarihçiliği hem de toplumu okuması açısından Halil İnalçık'ı hocaların hocası,

müthiş bir insan olarak gördüğünü, hemen hemen her Türkçe yazılmış eserini okuduğunu belirtmektedir. Son zamanlarda ekonomi ve sosyal alanlarda görüş belirten Harvard’da hocalık yapan Türk vatandaşı ilim adamımız önemli bir insan Daron Acemoğlu’nu da yeni keşfettiğini aktarmaktadır. Akşener, Daron Acemoğlu’nun “Bazı Milletler Niye Sınıfta Kalır” isimli kitabını herkese okunması için tavsiye etmektedir. Akşener, Timur Kuran’ı çok dikkatle okuduğunu, gençliğinden itibaren felsefe okumaya çok gayret ettiğini, son dönemde Michel Foucault’u okuduğunu, Foucault’un çok enteresan çözümlerinin olduğunu belirtmektedir. Akşener, Ayşe Buğra Hanım’ın eserlerini okuduğunu söylemektedir. *“Ekonomi ve sosyal ilişkileri merakla takip ediyorum, çözümler, o tespitler tabii benim için kutup yıldızı. En önemli hocamız ilk sahada araştırma yapan kişidir. Orhan Türkdoğan, o benim için kutup yıldızıydı, Ondan sonra Cemil Meriç önemli bir fikir adamıdır. Atsız Hoca’nın hayatımızda özel yeri vardır. Türk milliyetçilerinin de...”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016). Akşener’in kitap okumayı çok sevdiği bilinen bir özelliğidir. Akşener’e lise yıllarında arkadaşları bazı lakaplar takmışlardır bu lakaplardan biri *“Ayaklı Kütüphanedir”* (Önkibar, 2017: 16).

Meral Akşener’i etkileyen lider ya da liderler, siyasetçiler var mıdır? Siyasette örnek aldığı liderler kimlerdir? Akşener kendisini etkileyen örnek aldığı kişiler konusundaki düşüncelerini şöyle aktarmaktadır: Akşener, Atatürk ilkeleri ve inkılâp tarihi hocalığı yaptığını, siyasetçilere bu soru sorulduğunda hepsinin Atatürk dediğini fakat kendisi açısından bakıldığında Atatürk’ün ayrı bir özelliği olduğunu, Atatürk’ün hemşerileri olduğunu belirtmektedir. Kendisi için en önemli örnek alınacak kişinin en başta Mustafa Kemal Atatürk olduğunu vurgulamaktadır. Akşener, orta öğretiminin sonlarına doğru lise çağlarına geçişte babasının Türkesçi olması nedeniyle Başbuğ Alparslan Türkes’in demeçlerini, kitaplarını, yazdıklarını okumaya başladığını, teşkilatçılığa emek veren, önem veren yönünü gördüğünü, kendisinin de siyasetçinin emek verme oranını çok önemli bulduğunu, Alparslan Türkes’ten etkilendiğini ve örnek aldığını aktarmaktadır. Akşener son dönemde etkilendiği çok siyasetçinin olduğunu, o kişilerin meşhur kişiler olmadıklarını, kendisini ve insanları etkileyen yerel siyasetçilerin var olduğunu vurgulamaktadır. Akşener *“Bu örnek aldığım yerel siyasetçi kişiler bir ilçe başkanıdır ama irfanını*

ferasetini yansıtır öyle insanlardır” demektedir. “*Bir de ağabeyim Nihat Gürer var”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Akşener’in baba tarafı varlıklı ve eğitime çok önem veren bir ailedir. Aile fertlerinin okuması her zaman teşvik edilmiştir. Meral Akşener, ailesinin babasının okumaya eğitime önem veren bir insan olduğunu, tütüncü bir köyde doğduğunu, tütün yetiştiren tütünün özelliğini, tütüncülük yapanların yaşadıklarını bildiğini, kışın o tütünler üst üste getirilip pastal adı altında evlerde bir işleme tabi tutulduğunu, kadınlı-erkekli evin fertlerince birlikte yapıldığını aktarmaktadır. Akşener, gece pastal yapımı esnasında gaz lambası ışığında babasının kitap okuduğunu, Ömer Seyfettin’i, “Diyet” isimli öyküsünü ilkokula gitmeden babasının sesinden dinlediğini, Reşat Nuri Güntekin’i ve daha pek çok yazarı babasının sesinden dinlediğini aktarmaktadır. İlkokula gittiği zaman zorunlu kitap okumaları yapıldığında ve yaz tatillerinde babasının kitaplar seçerek zorunlu bir şekilde okuttuğunu ve sonrasında ne anladın bundan diye sorduğunu söylemektedir. Akşener, ilkokulda daha ağır kitaplar okumuş sonra ortaokulda İzmit’e taşındığında Kemalettin Tuğcu ile tanışmış, çocuk kitaplarını ortaokulda okumuş, roman ağırlıklı kitapları ise ilkokulda okumuştur. Akşener, ilkokulda ve ortaokulda Türk yazarları, lisede ise yabancı yazarları tanımış. Ortaokula geçtiği zaman daha Türk milliyetçisi yazarların, Atsız Hoca gibi Necdet Sancar gibi şahsiyetlerin biraz daha fikrî biraz daha roman tarzı kitaplarını okumaya başlamıştır. Akşener’i milliyetçi yazarlara ağabeyi Nihat Gürer yönlendirmiştir. Meral Akşener’in ailesi mollalar, kadılar, müderrisler çıkarmıştır, bürokraside önemli görevlerde bulunan fertlere sahiptir. Aile fertleri siyasetle yakından ilgilidirler, bu durum hâlen böyle devam etmektedir. Ailede devlette memur olarak çalışanlar, bürokraside yer alanlar ve akademik kariyer yapanlar bu çizgide devam etmektedirler. Akşener’in anne tarafı da eğitime çok önem vermektedir. Aile fertleri geçmişten bu yana siyasetle çok ilgilidirler. Daha önce de belirttiğimiz gibi anne tarafı mensupları, Demokrat Parti ve Adalet Partisi’nde görev almışlar; baba tarafı ise İttihat ve Terakki Fırkası’nı desteklemişlerdir. Farklı siyasî görüşlerin bir ailede toplanmış olması Akşener’in siyasî duruşunun oluşumundaki en önemli etkenlerden biridir. Göçten önce anne tarafı da baba tarafı da son derece varlıklı ailelerdir fakat göçten sonra bu durum değişmiştir. Ticaret yapmaya yönelen anne tarafı daha iyi duruma gelmiş, baba tarafı

daha çok eğitime ağırlık vermiştir. Aile fertlerinin içinde memurluk yapanlar, akademik kariyer yapanlar, baba tarafında daha fazladırlar. Göçten sonra hem anne tarafına mensup hem de baba tarafına mensup sülale fertleri Bursa, Samsun ve Kocaeli bölgesine dağılarak yerleşmişlerdir. Meral Akşener, geniş, kalabalık bir sülaleye mensuptur.

Meral Akşener, bir akademisyendir. Kocası Tuncer Akşener ise mühendistir. Tuncer Akşener hem özel sektörde çalışmıştır hem de kendi şirketini kurarak girişimci olmuştur. Esnafılığı, iş dünyasını, ticaret dünyasını çok iyi bilen, tanıyan, ekonomik gelişmeleri takip edebilen birisidir. Tuncer Akşener'in kardeşi Hasan Basri Akşener, ekonomi ve kamu yönetimi bölümleri olmak üzere iki üniversite bitirmiş, ekonomik gelişmelerle de son derece ilgilidir. Hem dünya hem de Türkiye ekonomisinde meydana gelen gelişmeleri takip eden, ekonomik tahliller yapabilen birisidir. Fatih Akşener, lisans ve yüksek lisans eğitimini Avrupa'da tamamlamış bir mühendistir. Türkiye'nin saygın, lider şirketlerinde çalışmıştır. Tecrübe sahibidir. Fatih Akşener'in eşi Işıl Akşener İstanbul Üniversitesi İngilizce İktisat Bölümünden mezun bir ekonomisttir. Çocuk sahibi oluncaya kadar Türkiye'nin saygın şirketlerinden Mercedes-Benz şirketinde çalışmış bir iktisatçıdır. Aileye baktığınızda hem akademi hem de piyasa şartlarından haberdar, devlet sektörünü ve özel sektörü tanıyan, ekonomiyle ve sosyal bilimlerle meşgul olan, medyayı bilen kariyer sahibi kişiler görebilmekteyiz. Bu kişilerin varlığı Meral Akşener'in tarih okumalarından yorumlamalarına ilahiyata ekonomiden mühendisliğe teknolojiye medya yönetimine dair birçok konuda her türlü bilgiye ulaşmasını sağlayabilecek, elinin altında hazır bir ekibe sahip olduğunu göstermektedir. Aile bireylerinin sahip oldukları eğitimler, kazandıkları tecrübeler ve sahip oldukları özellikler, onları bir nevi danışmanlar kurulu hâline dönüştürmüştür. Ailede böylesine farklı alanlarda eğitim almış, görev yapmış, tecrübe kazanmış bireylerin olması o bireylerden Meral Akşener'e bilgi akışının sürmesini, Akşener'in Türkiye ve dünyadaki gelişmelerden yeniliklerden haberdar olmasını, bilgi edinmesini, yenileşmeyi takip edebilmesini ve Meral Akşener'in kendini yenileyebilmesini sağlamaktadır (Gürer Özgirgin, kişisel görüşme, 10 Şubat 2015).

Meral Gürer, 1980 yılında Tuncer Akşener ile evlenerek Akşener soyadını almıştır. Tuncer Akşener'in annesi Sakarya iline bağlı Sapanca ilçesindedir. Adı

Emine'dir. Babası Sıtkı Akşener, İzmit'in en eski esnaflarındandır. Sıtkı Akşener'in kökeni Kafkaslara dayanmaktadır. Tuncer Akşener 1956 yılında İzmit'te doğmuştur. İzmit Ulugazi İlkokulunu da bitirdikten sonra ortaokulu İstanbul Işık Lisesi Ortaokul bölümünde tamamlamış ardından yine İzmit'e dönerek lise eğitimini İzmit Lisesi'nde başarıyla bitirmiştir. ODTÜ Gaziantep Kampüsünde eğitimine başlamış üniversite sınavlarında yeniden girip başarılı olarak 1976 yılında Boğaziçi Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü'nü kazanmıştır. 1980 yılında makine mühendisi olarak mezun olmuştur. 1980 yılında Kocaeli İGSAŞ fabrikasında çalışmıştır. 1982 yılından itibaren de Sabancı gurubuna ait KORDSA Fabrikası'nda çalışmaya başlayarak Makine Enerji Müdürlüğü görevlerinde ardından LASSA Fabrikası'nda Proje Koordinatörlüğü görevlerinde bulunmuştur. 1997 yılında kendi ticarî şirketini kurarak ticaret hayatına atılan Tuncer Akşener, hâlen aynı şirketle ticarî faaliyetlerine devam etmektedir. Tuncer Akşener'in Hasan Basri Akşener isimli, 1968 İzmit doğumlu, ekonomi ve kamu yönetimi olmak üzere iki ayrı bölümden mezun bir erkek kardeşi vardır (H. B. Akşener, kişisel görüşme, 16 Mart 2016).

Meral Akşener, siyasette Tuncer Akşener'den destek görmekte midir? Meral Akşener eşi Tuncer Akşener'den çok büyük destek gördüğünü ifade etmektedir: Akşener eşiyle aynı yaşta olduklarını, birbirlerini severek evlendiklerini, Tuncer Akşener'i hayatının şansı olarak nitelendirebileceğini belirtmektedir. Hayatının her safhasında sadece siyasette değil üniversitede hoca olmayı çok istediği zamanda da Tuncer Akşener'in büyük desteğini gördüğünü aktarmaktadır. Akşener, Yıldız Teknik Üniversitesi Kocaeli Mühendislik Fakültesi'nde Asistan olduğu sırada yüksek lisans ve doktora yapma zorunluluğu ortaya çıktığını belirtmektedir. O dönemde evli ve çocuk sahibi olduğunu, İzmit'te yaşadığını, İstanbul'da eğitim gördüğünü, İzmit'te oldukça bilinen bir ailenin gelini, bilinen bir ailenin kızı olarak o günlerde yalnız bir kadının otobüse binip İstanbul'a gitmesinin çok kolay olmadığını vurgulamaktadır. Akşener, bu tür konularda ve her konuda eşi Tuncer Akşener'in çok yoğun desteğini gördüğünü aktarmaktadır. *“Hayatımın her safhasında en yakın destek hep ondan geldi sadece siyasette değil”* (M. Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016). *Tuncer, kendi arzusuyla geri planda kaldı, hiçbir zaman öne çıkmak istemedi. Bazıları gibi iş takibi yapmadı. Elinde çantayla kredi takip etmedi. Mütevazı yaşadı ve hâlâ öyle* (Önkibar, 2017: 22).

Tuncer Akşener, makine mühendisi olması nedeniyle teknik konularda uzmandır, bununla birlikte sosyal bilimlerle çok ilgili bir Türk milliyetçisidir. Türk tarihi ve Türkler hakkında geniş bilgiye sahiptir. Türklerin Orta Asya'dan göçlerinden itibaren yerleştikleri yerler, boylar, beylikler, ülkeler üzerine araştırmalar ve incelemelerde bulunmuştur. Meral Akşener ile evlendikten sonra kendi araçlarıyla harita ellerinde bütün Balkanları gezmişlerdir. Meral ve Tuncer Akşener çifti ile yaptığım görüşmelerde Kocaeli'nin Halıdere ilçesinde ailelerinin yazlık evlerinde komşu olmaları münasebetiyle tanışıp arkadaş olduklarını ve arkadaşlıklarının onları evliliğe kadar götürdüğünü belirtmektedirler. Muhafazakâr bir ortamda yetişmiş olmanın etkisiyle olsa gerek bu konuda çok fazla konuşmadan sevdik ve evlendik. Bu kadar yeterli diyerek konuyu kapatmışlardır. Akşener çiftinin 1982 yılında doğan Fatih isminde bir erkek çocukları vardır (T. Akşener, kişisel görüşme, 16 Mart 2016).

Fatih Akşener, 1982 yılında Kocaeli'nde doğmuştur. Ortaöğrenimini Kocaeli'de tamamlayarak Fransa'ya gitmiş, Joseph Fourier Üniversitesi'nde eğitim alarak elektrik-elektronik mühendisi olmuştur. Yüksek lisans derecesini, endüstriyel enformatik alanında Pierce et Marie Curie Üniversitesi'nden almıştır. Fatih Akşener, 2009 yılında Türkiye'de iş hayatına atılarak Mercedes-Benz Türk'te ürün geliştirme mühendisi olarak çalışmaya başlamıştır. Burada geçirdiği üç yılda yerel ve küresel birçok sorumluluk üstlendikten sonra 2012 yılında Türk Telekom Gurubu Ar-Ge Direktörlüğü bünyesindeki AB ve TÜBİTAK programları ekibine katılarak Türk Telekom uluslararası Ar-Ge projelerinin yönetiminde aktif rol almıştır. Türk Telekom'daki çalışmaları kapsamında kurumsal inovasyon ve kurum içi girişimcilik konularına özel ilgi gösteren Fatih Akşener, bir kurum içi girişimcilik projesi olan, Türkiye'nin bir kurumsal şirketi tarafından başlatılan ilk girişim hızlandırma programı "PİLOTT"u başlatan ekipte yer almıştır. Aynı alandaki çalışmalarını 2015 yılından beri Koç Üniversitesi Girişimcilik Araştırma Merkezi "KWORKS"te sürdürmektedir. Fatih Akşener 2012 yılının Eylül ayında İstanbul Üniversitesi İngilizce İktisat Bölümü'nden mezun Işıl Abeş ile evlenmiştir. Fatih Akşener, Işıl Abeş Akşener çiftinin 20 Kasım 2015 tarihinde Pars ismini verdikleri bir erkek çocukları dünyaya gelmiştir. Pars'ın dünyaya gelmesiyle birlikte Tuncer Akşener dede, Meral Akşener babaanne olmuştur (F. Akşener, kişisel görüşme, 15 Mayıs 2016).

Meral Akşener aile hayatının gerektirdiği bütün rolleri başarı ile uygularken çok dikkatli olduğunu, siyasî hayatı, ev ve özel hayata karıştırmadan kılık kıyafette dâhil olmak üzere hayatının her aşamasına dikkat ederek bu noktaya geldiğini ifade eder. *“Bu güne kadar yaşantıma her alanda dikkat ederek devam ettim, kılık kıyafetimi dahi belirli bir titizlik içerisinde seçtim, giyindim.”* Bu dikkat, zarafet, titizlik ve kıyafet seçimi, Akşener’i yakından takip eden modacıların da dikkatini çeker. Akşener’in giydiği kıyafetler incelendiğinde siyasî duruşu ile kıyafet seçimi arasında bir ilişkinin varlığı gözlenebilir mi? Kıyafetlerle herhangi bir mesaj verilebilir mi? Bilgi Üniversitesi’nde moda psikolojisi dersleri veren Profesör Karen Pine’a göre *“Giydiğimiz kıyafetler, üzerimizde taşıdığımız tüm aksesuarlar, kendimizi mutlu ettiği kadar karşımızdaki insanlara psikolojimizi yansıtmaktadır”* (Karen Pine 25.12.2014, http://mahmure.hurriyet.com.tr/moda/trendler/mutlu-olmak-icin-giyinme-sanati_1092924, Erişim Tarihi: 29.07.2017).

Meral Akşener’in giyim tarzı, kişiliği ve siyaset tarzı arasında bir ilişki kurması konusunda Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Mezunu olup profesyonel olarak moda sektöründe çalışan tasarımcı Hacer Dinç’ten yardım talebinde bulundum. Akşener’in yıllar içerisinde giydiği çeşitli kıyafetlerinin resimlerini internet ortamında çeşitli gazetelerden toplayarak değerlendirmesini istedim. Hacer Dinç’in değerlendirmesinde Meral Akşener’in siyasî kimliğini, giyim tarzına da yansıtabilen nadir siyasetçilerden olduğunu, giyim tarzı ve duruşu ile maskülen (erkek kıyafetlerinin kadın için tasarlanmış biçimi) bir tarzı olduğunu ve aynı zamanda zarafetini ortaya çıkaran detayları bir ahenk içinde kullandığının görüldüğünü ifade eder. Dinç, Akşener’in geçmişten günümüze tarzını korumakla birlikte renk ve model seçimlerinde trendi her zaman kendi çizgisinde yansıtmayı başardığına dikkat çeker. Bütün olarak değerlendirildiğinde ise Akşener’in saç, makyajı ve aksesuar seçimleri ile modern maskülen eğilimleri takip eden güçlü bir kadın imajı çizmekte olduğunu, dekoltenen uzak durduğunu, iman tahtası da denilen, boyun, boğaz bölümünün daima kapalı ve genelde yakalı gömlekleri tercih ettiğini aktarır. Dinç, siyasî duruşu ile yansıttığı imajını, giyim tarzı ile bütünleştirerek bir bütün olmayı başarabilen Akşener’in topluma bu hissi ziyadesi ile vermekte olduğunu ifade etmektedir. *“Giyim konusunda gösterdiği dikkat ve özen siyasî hayatındaki disiplinin bir parçasıdır. Tüm bu veriler Meral Akşener’i Cumhuriyet tarihi boyunca ihtiyaç*

duyduğumuz ananelerine bağlı, yüzü Batı'ya dönük, cumhuriyetçi, güçlü ve çağdaş Türk kadınının imgesi hâline getirmiştir” (H. Dinç, kişisel görüşme, 10 Ocak 2017).

Öte yandan Meral Akşener'in yurt gezilerinin birçoğuna katılan ve o yurt gezilerinde tanıştığımız profesyonel modacı Sultan Neslihan Seven'in Meral Akşener'in giyim tarzı hakkında bilgisine başvurup daha önce Hacer Dinç ile yaptığımız çalışma hakkında bilgi verdim. Neslihan Seven tespitlerimize tamamen katıldığını ve eklemek istedikleri olduğunu belirtmiştir. Her şeyden önce Akşener'in çok güzel bir hanımefendi olduğunu fakat güzelliğini öne çıkarmayıp aksine gizlemeye çalıştığını belirtmektedir. Diğer yandan ince ve hayli uzun boylu olduğunu, bu fizikî özellikleri sayesinde giydiği kıyafetleri son derece zarif bir şekilde taşıdığını aktarmaktadır. *“Kıyafetlerinde daha önce de Hacer Dinç Hanım'ın belirttiği gibi yüzü Batı'ya dönük fakat aynı zamanda muhafazakârdır. Etnik ve geometrik formları kıyafetlerinde kullanmayı seviyor. Mesela ceket yakaları hep formlidir. Meral Akşener, özel hayatında da son derece muhafazakâr giyinir ve gösterişten tamamen uzaktır” (N. Seven, kişisel görüşme, 20 Ocak 2017).*

Meral Akşener, kıyafetlerini tamamen kendisi seçmektedir, giyimçiler, tasarımcı ya da herhangi bir modacı ile çalışmamaktadır. Kıyafetlerini isteğine göre bazen diktirmekte bazen de hazır almaktadır. Seçimleri kendisine ait olduğu için giyim tarzını kendisi oluşturmaktadır. Siyasete ilk girdiği yıllarda tarafsız kıyafetler giyerek dişiliğini ve güzelliğini ön plana çıkarmamıştır. Çok belirgin olmayan makyaj uygulaması ile yıllar içerisinde bu tarzını korumuştur. Oğlunu evlendirip kayınvalide rolünü üstlenmesinden sonra ise biraz farklılaşma görülmektedir. Akşener, çizgisini bozmadan daha renkli kıyafetlere yönelmiştir. Torun sahibi olduktan sonra ise babaanne rolünün getirdiği rahatlamayla birlikte daha belirgin, ölçülü makyaj uygulamalarını kullanmıştır. Akşener kıyafetleriyle hâl hareket ve tavırlarıyla hiçbir zaman erkekliğe öykünmemiş, kendine has tarzıyla erkek egemen siyaset dünyasında kadın kimliğiyle yer tutabilmeyi başarmıştır.

Saygı Öztürk'ün “Dünden Bugüne Belgelerle 28 Şubat” isimli kitabında anlattığı, Meral Akşener'in kıyafet seçimi ile ilgili bir bölüm bulunmaktadır. Giyim tarzı ve siyasî duruşu arasında bir ilişkinin var olduğunu kanıtlayan bir örnek olay gibi durmaktadır. Meşhur 28 Şubat Milli Güvenlik Kurulu Toplantısı öncesinde

Meral Akşener, Orgeneral Karadayı ve Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Teoman Koman ile sohbet etmektedir. Erkaya, grubun yanına gelerek Akşener'e buz gibi bir ifadeyle *“Hanımefendi bakıyorum kıyafetiniz bu senenin modasına uygun” dedi. Bu durum Akşener'in kısa bir süre duraklamasına ardından da üzerine bakmasına neden oldu. Akşener, irtica konusunun ele alınacağı toplantıya koyu yeşil tayyör ile gelmişti ve bu durum gerçekten yoruma açıktı. Akşener, tayyör içine de genelde tutucu kişilerin giydiği sık düğmeli bir gömlek seçmişti. Akşener'in yanıtı kısa oldu “Aaa evet, demek modayı uzun süre önce tahmin etmişim. Bu kıyafeti birkaç sene önce aldım. Erkaya Paşa, bu yanıt karşısında başka bir şey demedi ve grubun yanından ayrıldı. Akşener, giysisiyle bir mesaj vermeyi amaçlamamıştı. Kıyafetin böyle anlaşılacağını ise hiç düşünmemişti” (Öztürk, 2013: 14).*

2.4. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDAKİ ÇALIŞMALARI

Meral Akşener 1984 yılından 1993 yılına kadar Kocaeli'de çok sayıda sivil toplum kuruluşu örgütlerinde aktif olarak çeşitli çalışmalara katılmıştır. Bazı örgütlerde kurucu bazı örgütlerde üye olarak faaliyetlerde bulunmuştur. 1992 yılında Kocaeli Üniversitesi'nde Kocaeli Üniversitesi Vakfı kurucuları arasında aktif olarak yer almış, bu vakfın kuruluşunu gerçekleştirmiştir. Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği, Kocaeli Yetiştirme Yurdu Koruma Derneği, Soroptomist Derneği gibi sivil toplum kuruluşlarında aktif olarak çalışmıştır. Akşener, siyasete atıldıktan kısa bir süre sonra Zübeyde Hanım Şehit Anneleri ve Gazileri Yardımlaşma ve Koruma Vakfı 2. Başkanlığı görevine getirilmiştir ve o sıralarda Başkanlık görevinde T.C Başbakanı Tansu Çiller bulunmaktadır. Kısa bir süre sonra Akşener bu vakfın başkanlığına getirilmiştir. Akşener çeşitli sivil toplum kuruluşlarında aktif görev almıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİYASET VE MERAL AKŞENER

3.1. TÜRK SİYASETİNDE PARTİ GENEL BAŞKANLARI VE MERAL AKŞENER

Her topluluğun ona yol gösterenlere önderlere ihtiyacı vardır (Adasal, 1979: 23). Günümüzde iktidarın elde edilmesi için yürütülen siyasî iletişim faaliyetlerinde siyasî lider aktörü oldukça ön plana çıkmaktadır (Başarır, 2015: Özet). Siyasî partilerin ideolojilerinden daha çok liderlerin kişisel özellikleri önemsenmektedir. Bu bölümde Türkiye siyasetinde yer almış siyasî liderlerin siyasete girişleri, partilere katılımları, birbirleriyle olan benzerlikleri ve farklılıkları Meral Akşener'in siyasî lider oluşu ile ilişkilendirilerek aktarılmaya çalışılacaktır.

Türkiye'de çok partili siyasî hayat içerisinde kurucu olarak parti genel başkanı olan kadın siyasetçiler olduğu gibi kurulmuş olan bir partiye genel başkan olan kadın siyasetçiler de vardır. Siyasî partilerin kadın genel başkanları da tıpkı erkek genel başkanlar gibi toplumun siyasî önderleri olmuşlardır. Bu süreçte en son kurucu kadın genel başkan olan Meral Akşener 25 Ekim 2017 tarihinde İyi Parti'yi kurarak genel başkan olmuştur. (<http://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-41750673>, Erişim Tarihi: 01.11.2017). Türk siyasetinde parti genel başkanlarının kısaca hatırlanması Akşener'in Türk siyasî hayatındaki yerini anlamamızı kolaylaştırabilir. Çok partili siyasî hayata geçişi sağlayan olay, Cumhuriyet Halk Partisi içinde başlayan parti içi muhalefetin 7 Haziran 1945 günü parti grubuna Dörtlü Takrir vermesidir. Bu belgeyi imzalayanlar eski başbakan Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan'dı. Sovyet tehdidi nedeniyle ABD'ye yakınlaşma çabası içinde olan Türkiye'yi çok partili siyasî hayata geçirmek ve parti içerisinde kendisine karşı yönelen muhalefeti tasfiye etmek isteyen cumhurbaşkanı İsmet İnönü, bu muhalif hareketin önderi olarak gördüğü Celal Bayar ve arkadaşlarını yeni parti kurmaya sevk edecek bir siyaset izlemiştir. *''İnönü, çok partili sisteme taraftardı ancak iktidarını tehlikeye düşürecek bir parti içi demokrasiden pek hoşnut değildi''*

(Çaylak, Nişancı, 2017: 345). Bu şartlar altında gittikçe olgunlaşan parti içi muhalefet de CHP'den koparak Celal Bayar genel başkanlığında 7 Ocak 1946'da Demokrat Parti'yi kurmuştur. 1946-1950 arası iktidardaki CHP'ye karşı muhalefetteki DP'nin güçlendiği bir dönem olmuş ve bu sürecin sonunda 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimlerde DP oyların çoğunluğunu alarak iktidara gelmiştir. TBMM tarafından cumhurbaşkanı seçilen Bayar, DP Genel Başkanlığı görevinden istifa etti ve yapılan kongreyle başbakan Adnan Menderes DP genel başkanı oldu. Taha Akyol'a göre 1950 yılında ilk defa hür seçimler yapıldı, Menderes iktidar oldu. *“Menderes döneminde halk, devletin bürokratik tebası olmaktan çıkıp özne hâline geldi. Ekonomi ve eğitimde önemli gelişmeler yaşandı. 10 yıl içinde Trabzon Teknik, ODTÜ ve EGE Üniversiteleri kuruldu”* (Akyol, 2014: 275).

27 Mayıs 1960 Darbesi'nden sonra Demokrat Parti'nin mirasını sahiplenen iki siyasî parti doğmuştu. Bunlardan biri eski genelkurmay başkanı Ragıp Gümüşpala önderliğinde kurulan Adalet Partisi diğeri eski maliye bakanı Ekrem Alican tarafından kurulan Yeni Türkiye Partisi'ydi. Demokrat Parti'yi destekleyen siyasetçiler ve kitleler ise büyük oranda Adalet Partisi'ne yönelmişti. 1961-1964 arası dönemde Türkiye, İsmet İnönü başbakanlığındaki koalisyon hükümetleri ile yönetildi.

6 Haziran 1964'te Adalet Partisi'nin kurucusu Ragıp Gümüşpala'nın vefatı üzerine TBMM'nin ikinci büyük partisi olan Adalet Partisi'nde lider arayışı başladı. 27-29 Kasım 1964'te toplanan kongrede genel başkanlık için Sadettin Bilgiç, Süleyman Demirel ve Tekin Arıburun yarıştı. Ragıp Gümüşpala'nın genel başkan yardımcılığını yapan ve onun vefatından kongreye kadar geçen sürede genel başkanlığa vekâlet eden ‘‘koca reis’’ lakaplı Sadettin Bilgiç en şanslı aday olarak görülüyordu. Ancak parti içinde ‘‘ılımlılar’’ olarak bilinen gruba dâhil olan, Menderes döneminin DSİ genel müdürü, Adalet Partisi'nin eski genel başkan yardımcısı olan genç mühendis Süleyman Demirel genel başkanlık yarışını kazanan isim oldu. Bu kongreyle birlikte cumhuriyet tarihinde ilk kez bir siyasî parti kongresinde parti genel başkanı, delegelerin seçimi ile göreve gelmiş oluyordu. Demirel, Isparta İslamköy'de çiftçilikte uğraşan bir ailenin çocuğu olarak doğmuş ve zor şartlar altında başladığı eğitim hayatında liseyi devlet parasız yatılı bursuyla

Afyon'da üniversiteyi ise İTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümünde İstanbul'da okumuştur. Eğitim hayatından sonra bürokrasiye giren Demirel sırasıyla İSKİ, Elektrik Etüt Dairesi gibi kurumlarda çalışır. 1954 yılında bir bursla eğitime gittiği ABD'den dönüşünde DSİ genel müdürlüğüne getirilir. Siyasete ise 1962 yılında Adalet Partisi GİK üyesi olarak girmiş iki yıl sonra partinin genel başkanı seçilmiş ve bu tarihten itibaren 2000'li yıllara kadar Türk siyaseti için kilit bir isim olmuştur. 1980 sonrasında siyasî yasaklıyken de siyaset mücadelesine devam eden Demirel, önce Büyük Türkiye Partisi'nin bu partinin kapatılmasının ardından da Doğru Yol Partisi'nin kuruluşuna öncülük etmiştir. 1987'de yasakların kalkmasının ardından bu partinin genel başkanı olarak 1991 seçimlerinde partiyi iktidara getirmiş kendisi de 1993 yılında 9. cumhurbaşkanı seçilmiştir (Turgut, 1992: 11, 12).

Türk siyasetinin Karaoğlan'ı olarak da bilinen Bülent Ecevit 1953'de CHP'ye üye olarak siyasete girmiş, 1957 seçimlerinde de bu partiden milletvekili seçilmişti. 1961 yılında İsmet İnönü'nün kurduğu hükümette Çalışma Bakanlığı görevini üstlendi. 1965'te Adalet Partisi'nin iktidara gelmesiyle birlikte ana muhalefet konumuna gelen CHP'yi iktidar yapacak yol olarak gördüğü "ortanın solu" görüşünün parti içindeki öncüsü konumuna geldi ve 1966 yılındaki kongrede parti genel sekreterliği görevine seçildi. Süreç içerisinde Ecevit, genel başkan İnönü ile fikir ayrılıkları yaşamaya başladı. "Ortanın soluna açılan CHP, 1971'de askerî muhtırayla sivil yönetime son verilince siyaseten iki ana aksa ayrıldı. İsmet Paşa'nın başını çektiği ekip askerî darbeye destek verirken başını Bülent Ecevit'in çektiği "demokratik solcu"lar darbelere karşı çıktığı gibi parti içinde de sert bir muhalefet başlattı" (Övür, 16.05.2011, 12 Eylül'den 12 Haziran'a Siyasi Partiler <http://file.setav.org/Files/Pdf/12-eylulden-12-hazirana-siyasi-partiler-chp.pdf>, Erişim Tarihi: 12.10.2017). Bu parti içi muhalefet il kongrelerinde başlayarak büyük kongreye taşındı. 5 Mayıs 1972'deki kongreyi İnönü yanlıları kaybedince İnönü derhal istifa etti ve 14 Mayıs 1972'deki genel başkanlık seçimlerinde Bülent Ecevit CHP genel başkanı seçildi (Koloğlu, 2001: 353). Bu değişimle birlikte CHP tek parti döneminden sonra ilk kez 1973 seçimlerinde birinci parti olarak iktidara geldi.

1980 Darbesi sonrası dönemde siyasî yasaklı hâline getirilen Ecevit, 1985 yılında eşi Rahşan Ecevit'in önderliğinde DSP'nin kurulmasını sağlamış daha sonra

14 yıllık bir siyasi mücadelenin sonucunda 1999 seçimlerinde bu partiyi birinci parti yaparak uzun bir aradan sonra tekrar başbakanlık koltuğuna oturmuştur.

Ecevit'in CHP genel başkanı olmasıyla Demirel'in AP genel başkanı olması benzerlikler taşımaktadır. İkisi de partilerinde giriştikleri kongre mücadeleleriyle büyük kongre delegelerinin iradesi sonucunda genel başkanlık makamına oturmuşlardır. Tek fark Ecevit, İnönü gibi güçlü bir lidere karşı bu mücadeleyi kazanırken Demirel mevcut genel başkanın vefatı sonrasında oluşan boşluk ortamında genel başkanlık koltuğuna oturmuştur. İlber Ortaylı'ya göre Demirel ve Ecevit arasında çok ciddi çatışmaların yaşanması normaldir ve Demirel'in projeleriyle Ecevit'in dünyasının hiçbir ilgisi yoktur. *“Demirel'e Köy-kent projesinden bahsedebilir misiniz? Mümkün değil. Köyle kent arasında bir eşitsizlik olması onu fazla alakadar etmez. “Köyü kalkındırmaya bakalım” der. Daha gerçekçi yaklaşımdır”* (Ortaylı, 2012: 215).

Alparslan Türkeş de benzer şekilde önce Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'ne katılmış ve kongre yoluyla bu partinin genel başkanı olmuştur. Daha sonra bu parti Milliyetçi Hareket Partisi adını almıştır. Türkeş, 1980 sonrası dönemde de daha sonra Milliyetçi Hareket Partisi adını alacak olan Milliyetçi Çalışma Partisi'nin kuruluşuna öncülük etmiş, siyasî yasağının kalkmasının ardından bu partinin genel başkanı seçilerek vefatına kadar bu görevi sürdürmüştür.

Necmettin Erbakan, 1969 yılında Adalet Partisi'nden milletvekili aday adayı olarak siyasete girmiş, Süleyman Demirel tarafından milletvekili aday listesine alınmaması üzerine Konya'dan bağımsız aday olarak milletvekili seçilmiştir. 1970 yılında Milli Nizam Partisi'ni, bu partinin kapatılmasının ardından da 1973 yılında Milli Selamet Partisi'ni kurmuştur. 1980 sonrası süreçte Refah Partisi'nin kuruluşuna öncülük eden Erbakan siyasî yasağının kalkmasının ardından bu partinin genel başkanı olmuş ve 1995 seçimlerinde partisini birinci parti yaparak kendisi de başbakan olmuştur.

Türk siyasetinde ilk kadın parti genel başkanı olma unvanına sahip olan Behice Boran 1962 yılında Türkiye İşçi Partisi'ne üye oldu. 1965 seçimlerinde de bu partiden Urfa milletvekili seçildi. 1971 Muhtırası'ndan sonraki dönemde tutuklanan Boran, 1974 yılındaki genel aftan faydalanarak serbest kaldı ve 1975'te tekrar

kurulan TİP'in genel başkanlığına seçildi. 1980 sonrasında yurtdışına çıktı, 1981 yılında ise yurttaşlıktan çıkarıldı. Behice Boran gerek bir siyasî parti genel başkanı olan ilk kadın siyasetçi olmasıyla gerek de Türk solu içerisindeki kendisine has fikirleriyle Türk siyaseti açısından önemli bir isim olmuştur. Kazan Tatarı asıllı göçmen bir ailenin kızı olan Behice Boran, Amerikan Kız Koleji'ni bitirmiş ardından üniversiteden aldığı davet üzerine ABD'ye giderek Michigan Üniversitesi'nde sosyoloji eğitimi almıştı. Daha sonra da yurda dönerek akademisyenliğe başlamıştı.

Uzun yıllar süren siyasî ve ekonomik karışıklık ortamının sonunda 12 Eylül 1980'de ordu, emir-komuta zinciri içerisinde yönetime el koydu. 16 Ekim 1981'de bütün siyasî partiler kapatılıp siyasî faaliyetler askıya alındı. Bu yasak ancak 1983 yılında kaldırıldı. 12 Eylül öncesi dönemin siyasî şartlarının tekrar oluşmasını istemeyen askerî yönetim siyasî sistemi baskı altında tuttu. *'Bu amaçla daha önceki siyasal partilerin önderlerine kısıtlamalar kondu. Partilerin çoğalmasını önlemek için % 10'luk bir baraj kabul edildi. Ülke çapında oyların % 10'undan azını alan bir parti mecliste temsil edilmeyecekti'* (Akşin, 2013: 280). Sonunda 1983 yılında üç partinin katıldığı bir genel seçim yapıldı ve bu seçimler neticesinde Turgut Özal liderliğindeki Anavatan Partisi iktidara geldi.

1980 sonrasında oluşan siyasî boşluğu doldurmak için dört eğilimi birleştirme iddiasıyla kurulan Anavatan Partisi, bürokrat, teknokrat ve iş adamı ağırlıklı bir kurucular kuruluna sahipti. Kurucu genel başkan Özal ise 1977 seçimlerinden Milli Selamet Partisi'nin İzmir milletvekili adayı olup seçilememiş daha sonra başbakanlık müsteşarlığı yaparak Türkiye ekonomisini liberalleştirmeye yönelik bir adım olan '24 Ocak Kararları'nın hazırlanmasında önemli bir rol oynamıştı. 12 Eylül 1980 askerî müdahalesi sonrasında kurulan Bülent Ulusu hükümetinde ise ekonomik işlerden sorumlu başbakan yardımcılığı görevini yürütmüştü. 1982 yılında bu görevden ayrılıp 1983 yılında Anavatan Partisi'ni kurarak aynı yıl yapılan seçimlerde iktidara geldi ve altı yıl boyunca başbakanlık görevini yürüttü. 1989 yılında ise 8. Cumhurbaşkanı seçilip vefatına kadar bu görevi sürdürdü. Akşener'in İyi partisi ile Özal'ın Anavatan Partisi, her fikre açık oluşları, ideolojik tabanlı olmayışları nedeniyle yapı olarak birbirlerine benzemektedir.

Anavatan Partisi'nde Özal sonrası 1989-1991 arası dönemde parti içindeki muhafazakâr kanada mensup bir isim olan Yıldırım Akbulut genel başkanlık ve başbakanlık görevlerini yürüttü. 1991 yılındaki parti kongresinde ise liberal kanadın adayı eski dış işleri bakanı Mesut Yılmaz, Yıldırım Akbulut'a karşı kongreyi kazanarak önce ANAP genel başkanı, Yıldırım Akbulut'un istifasının ardından da başbakan oldu. Bu olay ile birlikte Türk siyasetinde ilk kez bir başbakan parti kongresi sonucunda devrilmiş oluyordu. Bu partide kadın genel başkan olması bakımından Nesrin Nas'ı da hatırlamak gerekir. 11 Ekim 2003'te yapılan kongrede genel başkan seçilen Nesrin Nas ANAP'ın 5. genel başkanı seçilmiştir. 25 Kasım 2004'te genel başkanlıktan ayrılan Nas, daha sonra partisinden istifa etmiştir.

Merkez sağıın diğer partisi olan Doğruyol Partisi'nde ise 1993 yılında Süleyman Demirel'in Çankaya'ya çıkışıyla birlikte bir lider arayışı başlamıştı. Aynı yıl düzenlenen kongrede genel başkan seçilen kişi aynı zamanda başbakan olacaktı. Medyanın 'sarışın, güzel kadın' olarak tanımladığı, diğer adaylara göre partiye çok daha yakın bir tarihte 1990 yılında katılan ve mevcut devlet bakanı olan Tansu Çiller, kongreyi kazanarak DYP genel başkanı ve başbakan oldu. Böylece Türk siyasetinde ilk kez bir kadın başbakanlık görevine geldi. Çiller, farklı hükümetler döneminde başbakanlık görevini ve 1993'ten 2002'ye kadar da DYP genel başkanlığını yürüttü. 2002 yılında partisinin seçim barajının altında kalması üzerine aktif siyaseti bıraktı. Tansu Çiller, sırasıyla Robert Koleji ve Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümünü bitirmiş, ABD'de doktora eğitimini tamamlayarak Türkiye'ye dönmüş ve Boğaziçi Üniversitesi'nde akademisyen olmuştu. 1990 yılında parti vitrinini süslemesi ve partinin ekonomi siyasetlerini hazırlaması için Süleyman Demirel tarafından DYP'ye davet edilmişti. Bu daveti kabul ederek DYP'de siyasete atılan Çiller, üç yıl sonra kongre yoluyla bu partinin genel başkanı ve başbakan oldu.

28 Şubat 1997'de *postmodern darbe* ile başlayan süreç Türk siyaseti için bir değişim dönemini başlatıyordu. DYP ile kurduğu hükümet ile ülkeyi yöneten parti olan Refah Partisi hakkında kapatma davası açılmış ve sekiz ay sonra bu parti kapatılmıştı. Partinin önde gelen isimleri siyasî yasaklı hâle getirilse de aynı geleneğin devamı olarak kısa bir süre içinde Fazilet Partisi kurulmuştu. Bu partinin 14 Mayıs 2000'deki kongresinde Erbakan çizgisini savunan gelenekçilerin adayı Recai Kutan ve yenilikçilerin adayı Abdullah Gül arasında yaşanan mücadele aslında

Türk siyasî hayatını uzun yıllar boyunca etkileyecek olan bir kırılmayı da doğuruyordu. Recai Kutan kongreyi az bir farkla kazansa da parti içinde yenilikçilerin gücü görülmüştü. Yenilikçiler eski siyaset tarzını reddederek dinamik, her kesime güven veren ve uzlaşmacı bir siyaset tarzını öneriyorlardı. Kongrede yenilikçiler adına yarışa Abdullah Gül katılsa da bu kadının en güçlü ismi, okuduğu bir şiir nedeniyle hapis yatan eski İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'dır (Çakır, R., 10.01.2001, <http://bianet.org/bianet/bianet/274-yenilikcilerin-neresi-yeni>).

Bu kadro Fazilet Partisi'nden koparak 14 Ağustos 2001'de Recep Tayyip Erdoğan'ın genel başkanlığında AK Parti'yi kurdu. Fazilet Partisi'nin yenilikçi kadrolarına farklı geleneklerden gelen çok sayıda siyasetçinin de eklenmesiyle kurulan AK Parti, siyaset tarzı olarak eski millî görüş partilerinden farklı bir noktada konumlanmıştı ve geleneksel merkez sağ oylarını arkasına alarak 3 Kasım 2002 seçimlerinde iktidara geldi. *“Merkez sağ partilerin tarihi ve çizgi serüveni çerçevesinde AK Partiyi büyük ölçüde bu geleneğin devamı olarak görmek mümkündür”* (Mert, 2007: 118).

Meral Akşener'in genel başkanlık sürecine geçmeden son olarak bir kadın parti genel başkanını, CHP'den ayrılıp 14 Kasım 2014'te Anadolu Partisi'ni kurup 18 Aralık 2015 tarihinde partisini kapatma kararı almış ve bu süre içerisinde genel başkanlığını da yapmış olan Emine Ülker Tarhan'ı da burada kaydetmek gerekir.

Kocaeli Üniversitesi'nde akademisyenken DYP'den gelen Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanlığı adaylığı teklifini kabul ederek siyasete giren Meral Akşener 1995 ve 1999 yılındaki seçimlerde de bu partiden milletvekili seçildi. 1997 yılında İçişleri Bakanlığı gibi kritik öneme sahip bir makama getirildi. Bu görevi yürüttüğü sırada Türkiye, 28 Şubat postmodern darbe sürecini yaşıyordu. Akşener bu süreçte askerî vesayete karşı âdeta demokrasinin savunuculuğunu üstlenerek yargı mensuplarının rektörlerin katıldığı “Batı Çalışma Gurubu” nun seminerlerine vali ve kaymakamların katılımına izin vermemiş, kız öğrencilerin başörtüleriyle üniversitelere girmeleri gerektiğini savunmuş, muhafazakâr kesimin ve kamuoyunun takdirini kazanarak Türk siyasetinde marka bir isim hâline gelmiştir (Ek 15. TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı, 25.06.2012, TBMM Darbeleri Araştırma

Komisyonda 28 Şubat ve 27 Nisan Araştırma Alt Komisyonu, TBMM Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığında Meral Akşener'in ifadesi, 25.06.2012). Daha sonraki süreçte DYP'den kopan Akşener 2001 yılında MHP genel başkanı Devlet Bahçeli'nin daveti üzerine MHP'ye katılarak 2007, 2011 ve 7 Haziran 2015 seçimlerinde bu partiden İstanbul milletvekili seçilmiş, bu süreçler içerisinde uzun yıllar TBMM başkanvekilliği görevini de yürütmüştür.

1 Kasım 2015'te yapılan genel seçimler sonucunda MHP'nin 7 Haziran 2015 seçimlerine göre yaşadığı büyük oy kaybı parti tabanında genel merkez yönetimine karşı güveni sarsmış ve yönetimde ve yönetim anlayışında bir değişim talebini doğurmuştu. Bu doğrultuda çok sayıda eski bakan, milletvekili, mevcut il, ilçe başkanı ve büyük kongre delegesinin de yoğun talebiyle MHP genel başkan adaylığını açıklayan Akşener, demokratik hakkını kullanarak yeterli sayıda delegenin imzasıyla büyük kongre talebinde bulunmuş ve ülke genelinde il gezilerine başlayarak MHP tabanını mobilize etmişti. Ancak genel başkan Bahçeli yönetimi bu yoğun talebe rağmen kongre yapmamakta direnmiş, MHP'yi kongreye götürmek isteyen ve değişim talep eden siyasî mücadelenin lideri olan Akşener'i 8 Eylül 2016 tarihinde partiden ihraç etmiştir. Partinin bu tutumuna rağmen 16 Nisan 2017 tarihinde düzenlenen başkanlık referandumunda "Hayır" kampanyasının en etkili aktörlerinden birisi olarak Türkiye'yi dolaşan Akşener'i karşılayan ve dinleyenlerin içerisinde MHP'li teşkilatlar ve kitleler ile her görüşe mensup "Hayır" kampanyasını destekleyen vatandaşlar bulunmaktaydı. MHP içerisindeki talebi de aşarak Türkiye siyasetinde demokratik bir değişim isteyen bütün kesimlerin ilgisi ve desteği altında olgunlaşan bu yeni siyasî hareket Meral Akşener önderliğinde 25 Ekim 2017 tarihinde İyi Parti'nin kurulmasıyla sonuçlanmıştır.

Akşener, 1994 yılında girdiği aktif siyasette yirmi üç yılı arkada bıraktı. Meral Akşener, parti kurma açısından mevcut partilerinden ayrılarak yeni parti kuran, Bayar-Menderes ve Erdoğan-Gül ile benzerlikler taşımaktadır. Ancak Bayar ve Menderes CHP'de bir kongre mücadelesine girmeden ayrılarak DP'yi kurmuşlardır. Erdoğan ve Gül ise Fazilet Partisi'nde kongre mücadelesine girmiş kongreyi kaybettikten sonra ayrılarak AK Parti'yi kurmuşlardır. Akşener ise yeterli sayıda delegenin de desteğini alarak MHP'de bir kongre talebi ortaya koymuş ancak parti yönetimi kongre yollarını kapayarak Meral Akşener'i ve onu destekleyen delegeleri

ihraç etmiştir. Akşener, MHP içerisinde siyaset yollarının tıkanması üzerine yeni bir siyasî parti olan İyi Parti'nin kuruluşuna öncülük etmiş ve bu partinin kurucu genel başkanı olmuştur.

Demirel, Ecevit, Boran, Türkeş, Yılmaz ve Çiller ise partilerinde kongre sonucunda genel başkan olmuş siyasî liderlerdir. Erbakan ise kendi partisini kurarak lider olmuştur. Akşener, bu liderler içinden sosyoekonomik açıdan Süleyman Demirel ile büyük benzerlikler taşımaktadır. İki lider de orta hâlli, köylü ailelerin çocukları olarak parasız yatılı ile devlet desteğiyle eğitim almışlardır. Söylem açısından da iki lider arasında önemli benzerlikler bulunmaktadır. *“İYİ Parti lideri Meral Akşener’i dün propaganda çalışmalarının başlangıcını yaptığı Ahlat’ta izlerken gözümün önünde bu hareketin en önemli uygulayıcısı merhum Süleyman Demirel canlandı. Belki bunda Akşener’e yol boyunca dizilmiş seçmenin Demirel’i andıran tarzda seslenişinin etkisi de vardı. Demirel de bir yerleşime girdiğinde çevredekiler “Hoş geldin Baba...” diye bağırdı; baktım seçmen Akşener’e de “Hoş geldin Meral Abla... diye sesleniyor”* (Sarıkaya, 03.11.2017, <http://www.haberturk.com/yazarlar/muharrem-sarikaya/1698321-aksener-ittifaka-acigiz>, Erişim Tarihi: 03.12.2017).

Diğer kadın liderler Behice Boran ve Tansu Çiller’in eğitim hayatlarında belirgin bir ABD etkisi görülmektedir. Bu iki lider, Amerikan Koleji ve Robert Koleji mezunudur ve daha sonra ABD’de eğitim almış, kültürel olarak da ABD etkisinde kalmışlardır fakat Behice Boran Amerikan karşıtı politikaları benimsemiştir. Akşener ise eğitim hayatını Türkiye’de tamamlamış ve herhangi bir yabancı kültürün etkisine girmemiştir. Bir diğer fark da Akşener diğer kadın liderlere göre Türk siyasetinde daha kalıcı olmuş ve kendi partisini kurarak mücadele etme yolunu seçmiştir. Meral Akşener, kendine güvenen başarılı bir siyasetçidir. *“Başarının en önemli faktörü de kendine gerçek bir güveni olmadır”* (Adasal, 1980: 338). Akşener’in bakanlık döneminde medyaya yönelik sert söylemleri büyük yankı uyandırmış, tepkileri üzerine çekmiştir. İlk vekillik döneminde medya ile Akşener arasında başlayan gerginlik, bakanlık dönemde ileri boyutlara taşınmıştır. 28 Şubat Döneminde Akşener yazılı basında “Akşener’e orduyu tahkirden inceleme, tehlikeli tahrik” iddiaları ile yer almıştır (Ek 2 Hürriyet Gazetesi, “Akşener’e Orduyu Tahkirden İnceleme” 17.07.1997, “Tehlikeli Tahrik” manşetleri, 09.07.1997).

Çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu milletvekillerinin tehditlere boyun eğerek partilerinden istifa ettikleri 28 Şubat Dönemi'nde bir kadın milletvekili olarak post modern darbeye askerî vesayete karşı durduğu, askerî çevrelerden aldığı tehditlere rağmen dik bir duruş sergilediği, geri adım atmadığı iddia edilmiştir. Doğru Yol Partisi milletvekilliği görevini sürdürdüğü sırada Genel Başkan Tansu Çiller'e muhalefet ederek Türk siyasetinin alışık olmadığı türde bir tavır sergilemesiyle dikkatleri üzerine çekmiştir. Farklı dönemlerde DYP ve MHP gibi iki ayrı partiden milletvekili seçilerek görev yapmıştır. Hem DYP'de hem de MHP'de potansiyel genel başkan adayları olarak görülmüş olması Türk siyasetinde sık rastlanan bir durum değildir.

Yine 2014 yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesi siyasî kulislere CHP ve MHP'nin ortak aday göstereceği isimler arasında adı en çok öne çıkan siyasetçi olmuş fakat cumhurbaşkanı adaylığı yapılmamıştır. Mensup olduğu MHP'de bir muhalefet partisi milletvekilinin gelebileceği en üst göreve TBMM Meclis Başkan Vekilliği'ne getirilmiş, bu görevi sekiz yıl sürdürmüştür. TBMM Meclis Başkan Vekilliği görevini yürütürken tarafsız tavır sergilediği, farklı ideolojilere sahip parti temsilcileri tarafından da dile getirilmiştir. 7 Haziran 2015 yılı Genel Seçimleri öncesinde Meral Akşener'e yönelik iddia ve kanıtlanamayan iftira girişimleri Türk toplumu tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Türkiye'de siyaset ve medya temsilcileri ispat edilemeyen iddia ve iftiralar karşısında Akşener'in temiz ve dürüst bir insan olduğunu beyan ederek desteklerini açıklamışlardır. Hayrünnisa-Abdullah Gül (Abdullah Gül, 15.05.2015, <http://www.milliyet.com.tr/Milliyet-Tv/video-izle/Abdullah-Gul-den-Meral-Aksener-aciklamasi-lAgwDXWVPYlA.htm>, Erişim Tarihi: 20.10.2016). Emine, Recep Tayyip Erdoğan, (Emine, Recep Tayyip Erdoğan, 14.05.2015, <http://www.posta.com.tr/erdogan-ve-esinden-aksenere-telefon-haberi-282075> Erişim Tarihi: 25.07.2016). Selahattin Demirtaş, (Selahattin Demirtaş, 12.05.2015, <http://www.posta.com.tr/demirtastan-mhp-li-meral-aksenere-destek-videosu-530773>). yaptıkları açıklamalarla birçok gazeteci, köşe yazılarıyla Akşener'e destek olmuşlardır. 7 Haziran 2015 Genel Seçimlerinin ardından anayasa hükümlerince oluşturulacak olan seçim hükümetini kurmakla görevlendirilen Başbakan Ahmet Davutoğlu, Akşener'e bakanlık teklifinde bulunmuştur (Ek 18 T.C. Başbakanı Ahmet Davutoğlu 26.08.2015 Meral Akşener'e

kurulacak hükümette bakan olarak yer alması için gönderdiği teklif mektubu). Akşener, partisinin bu hükümete üye vermeme kararına uyararak bakanlık teklifini reddetmiştir (Ek 19. Meral Akşener'in T.C. Başbakanı Ahmet Davutoğlu'na kurulacak hükümette bakan olarak yer alması için gönderdiği teklifi ret ettiği cevap mektubu 26.08.2015). Akşener'in 1 Kasım 2015 yılı Genel Seçimlerinde MHP Genel Merkezi tarafından milletvekili aday listesine alınmaması ülkücü camia ve MHP tabanında tepkiyle karşılandı. Akşener'in potansiyel genel başkan adayı olabileceği endişesinin MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'yi korkuttuğu, bu nedenle de listeye alınmadığı yorumları yapılmıştır. Meral Akşener'in sadece aday olduğu İstanbul 3. Bölgeye hitap etmediği aynı zamanda bütün Türkiye'ye hitap eden bir isim olduğu iddia edilerek MHP Genel Başkanı'nın bu kararı eleştirilmiştir. Meral Akşener, 15 Temmuz Darbe girişimiyle ilişkilendirilerek itibarı zedelenmeye çalışılmış ve Akşener'e yönelik medya ambargosu uygulanmıştır. 15 Temmuz 2017 tarihinden 08 Mart 2017 tarihine kadar Halk TV ve Türkiyem TV haricindeki hiçbir televizyon programına katılamamış olması, televizyon programlarında kendisine yönelik iddialara cevap verme hakkının kullandırılmaması, "Meral Akşener'e yönelik siyasî baskı uygulanmaktadır" iddialarını kuvvetlendiren deliller olarak kamuoyuna sunulmuştur.

Meral Akşener, siyasî hayatı boyunca birçok eleştiriyle karşılaşmıştır. Kameralar önünde elinde teşpihle gezerken görüntü vermesi, görevden aldığı bürokratin görev yerini terk etmemesi nedeniyle gece yarısı bürokratin boşaltmadığı odanın kapısını baltayla kırdırarak boşalttığı, yerine atadığı bürokrati odaya yerleştirdiği iddia edilmiştir. Bu iddialar Meral Akşener'in siyaset alanında varlığını sürdürebilmek için erkeklediği, erkeksi tavırlar sergilediği, o nedenle siyaset alanında kalıcı olduğu yönünde yorumların yapılmasına yol açmıştır. MHP Genel Başkan Adayı olmasıyla birlikte Akşener'e yönelik eleştirilerin dozu artmıştır. MHP'den ihraç edilmiş fakat toplantılarının mitinglerinin kalabalık topluluklar tarafından rağbet görmesi nedeniyle kamuoyunda karşılığı olan partisiz siyasî lider olarak görülmeye başlanmıştır. Akşener, yaklaşık 23 yıllık siyasî hayatında herhangi bir ekonomik kökenli iddia ve davayla karşılaşmamıştır. Akşener'in siyasî hayatının ayrıntılarını tek tek ve kronolojik olarak ele almak mümkün olabileceği gibi belediye başkan adaylığı, milletvekilliği ve genel başkan adaylığı süreci olarak ayırmak ve

değerlendirmek daha uygun olacaktır düşüncesiyle hareket ederek belirttiğim şekilde bölümlendirerek çalışmaya devam ettim. Akşener'in İzmit Büyükşehir Belediye Başkan Adaylığından başlayarak İyi parti kuruluşuna kadar geçen süreci aktarmaya çalışacağım.

3.2. İZMİT BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKAN ADAYLIĞI

Meral Akşener'in siyasî hayatı 1993 yılında Kocaeli'de Doğru Yol Partisi'ne üye olarak kayıt olmasıyla başlamaktadır. Akşener'in siyasete girişinin nasıl gerçekleştiği araştırılırken siyaset yolcuğunun başlangıcında ona eşlik ve tanıklık eden Doğru Yol Partisi'nin Kocaeli il ve ilçe teşkilatları mensuplarıyla görüşmeler yapılmıştır. Gönüllü olarak o günleri anlatanların yanı sıra konuşmaktan çekinenlerle de karşılaşmıştır. Bu kişiler ikna edilmeye çalışılırken önce korktukları zannedilmiş fakat irdelendiğinde “ya yanlış bir şey söylersek Meral Hanımı incitirsek” hassasiyeti taşıdıkları görülmüştür. Bu çalışmada Akşener'in doğruları ya da yanlışları üzerine yargılayıcı bir çalışma yapılmadığı, hayatının anlatılmaya çalışıldığı belirtilerek ikna edilmeye çalışılan fakat ikna edilemeyen kişilerle de karşılaşmıştır.

Bu kişilerden en önemlisi Asuman Özgün'dür. Bütün çabalara rağmen Asuman Hanım konuşmaya ikna edilememiştir. Akşener ile siyasette yol arkadaşı yapan kişilerin Akşener'i koruma içgüdüleriyle hareket ettikleri tespit edilmiştir. Yine benzer bir durumu akademisyen Serpil Çakır'ın “Erkek Kulübünde Siyaset”, “Kadın Parlamenterlerle Sözlü Tarih” isimli kitabında görülmektedir. Serpil Çakır, Meral Akşener'le yaptığı mülakatı A.G. rumuzuyla yayınlamıştır. Oysa Meral Akşener farklı çalışmalarda çok daha ağır konuları kendi kimliğiyle açık bir şekilde açıklamaktan çekinmemiştir. Serpil Çakır, konuştuğu kadın parlamenterlerin kimliklerini açıkça belirtmemiştir, isimler yerine rumuzlar kullanmıştır. Hassasiyetinin nedeni ise mülakat yapılan kadın parlamenterlere herhangi bir zarar gelmesini önlemektir. Asuman Özgün, 1994 DYP Kocaeli İl Teşkilatı Kadın Kolları Başkanlığı görevini yürütmektedir. Bu çalışmayı hazırlarken konuştuğum herkes “*Meral Ablayı partiye Asuman Abla getirdi*” demişlerdir. Asuman Hanım çok önemlidir fakat bütün ısrarlara rağmen Asuman Özgün mülakat için ikna edilememiştir. “*Meral Hanım'a zarar verebilecek yanlış bir şey söyleyebilirim, bir hata yapabilirim o nedenle konuşmak istemiyorum*” diyerek görüşme taleplerimi reddetmiştir. Meral Akşener, mülakatlar esnasında bu konudan haberdar edildiğinde

konuyla ilgili “*O kadar çok saçma durumlarla karşılaştım ki kadınlar bana yapılan saldırıların siyasî nedenlerden değil de bir kadın siyasetçi olduğum için yapıldığını düşünüyorlar*” demektedir. Akşener yıllar içinde hiç geri adım atmadığını, mücadele etmeye devam ettiğini bunun kadınlar tarafından görüldüğünü, kadınların bu saldırıların bundan dolayı artarak devam ettiğine inandıklarını belirtmektedir. Meral Akşener olarak ayakta durmaya çalışan kadını temsil görevi de olduğunu vurgulamaktadır. Akşener, akademisyen, siyasetçi, çalışan, çalışmayan ya da ev kadınları tarafından siyasî yelpazenin her bölgesinde duran kadınların yaşadığı olaylar karşısında belki içgüdüsel olarak belki hemcinslerine destek adına belki de uzun yıllardır siyaset içerisinde bulunarak hayatta ve ayakta durabilmeyi başaran bir kadın olduğu için sanki âdeta koruma altına alındığını hissettiğini açıklamaktadır. “*Bu duyguyu artık her yerde hissetmeye başladım, korkusuz birisi olduğumu, Allah’tan başka hiçbir şeyden korkmadığımı birçok zeminde dile getirmiş birisiyim ama hemcinslerimin beni korumak adına takındıkları tavır beni mutlu ediyor*” (Akşener, kişisel görüşme, 7 Mayıs 2016).

Konuştüğüm kişiler Akşener’in gıyabında Sn. Bakan, Sn. Başkan diye hitap etmektedirler. Fakat Meral Hanım, Meral Hanım Kızımız ya da Meral Abla diye söze başlamaktadırlar. Meral Akşener’in Kocaeli’de siyasete giriş yaptığı dönemde çevresiyle samimi bir şekilde iletişim kurduğu anlaşılmaktadır. Meral Akşener’in hayatını anlatan bir çalışma yürütüldüğü söylendiğinde Akşener’in yıllar içerisinde sergilediği siyasî duruşunun sonradan oluşmadığı siyasete girdiği ilk günlerden itibaren aynı duruşu sergilediği vurgulanmaktadır. Daha önceki yıllarda İzmit’te bir kadın, Leyla Atakan, aday olmuştur ve İzmit’in ilk kadın belediye başkanı seçilmiştir. Bu örnek Meral Akşener’in işini bir taraftan kolaylaştırırken diğer taraftan zorlaştırmaktadır. Geçmişte İzmit bir kadın belediye başkanı tarafından yönetildiği için bir kadının aday olması garip karşılanmamıştır. Fakat ‘*bu bir kere gerçekleşti ikincisinin gerçekleşmesini beklemek hayalcilik olur*’ şeklindeki eleştiriler de bir hayli yoğun biçimde DYP teşkilatına doğru yöneltilmiştir.

1994 yılında Doğru Yol Partisi Kocaeli Gençlik Kolları İl Başkanlığı görevini sürdürmekte olan Ufuk Turan 1994 yerel seçimlerinde Meral Akşener ile birlikte yoğun bir çalışma yaptıklarını belirtirken Akşener’in müthiş bir motive yeteneğinin olduğunu sanki kendi ablasının belediye başkanı olması için çalıştıkları hissine

kapıldıklarını belirtmektedir. Ufuk Turan, Meral Akşener'i partiye 1993 yılında Asuman Özgün'ün getirdiğini (Asuman Özgün İl Kadın Kolları Başkanı) Metin Gürsoy ile tanıştırdığını belirtmektedir (Kocaeli il başkanı). DYP'nin o sıralar bir aday arayışı içerisinde olduğunu aktaran Turan, Asuman Özgün'ün Meral Akşener'in bu işe çok uygun olduğunu, faydalı olabileceğini, geçmişte yaptığı çalışmalarını anlatarak Metin Gürsoy'u ikna ettiğini, Metin Gürsoy'un da genel merkezleriyle konuşup Akşener'in adaylığını onaylattığını ifade etmektedir. Ufuk Turan, o yıllarda Merkez ilçe ile il teşkilatı arasında bir gerginliğin varlığı nedeniyle Akşener'in seçim çalışmalarında yalnız bırakıldığını fakat bunun ona karşı olan bir tavır olmadığını dile getirmektedir. Ufuk Turan, gençlik teşkilatı olarak ellerinden gelen bütün desteği verdiklerini, günde 18 saat her yerde Akşener ile birlikte çalışmalara katıldıklarını, 40 gün boyunca böyle devam ettiğini aktarmaktadır. Turan, Akşener'i dirayetli, çalışkan, hırslı, kendilerini motive eden kazanacaklarına inandıran sanki bir siyasî parti faaliyetinin dışına çıkmış kendi ablalarını belediye başkanı seçtirmeye çalışıyormuşçasına bir havaya soktuğunu anlatmaktadır. Akşener'in hiç kimseye herhangi bir konuda hiçbir söz vermediğini, son hafta belediyeye 5000 kişi alındığı için seçimleri kaybettiklerini, son hafta bu hareket olmasaydı eğer Meral Akşener'in İzmit Büyükşehir Belediye Başkanı seçilmiş olacağını aktarmaktadır. *"Bu seçimlerden sonra Meral Abla ile temasım hiç kesilmedi partiler değişti ama dostluklar değişmedi o hep Meral abla olarak kaldı. Özel bir çalışmayla bir siyasî duruş sergilediğini düşünmüyorum o olduğu gibi birisi zamana zemine bulunduğu göreve göre davranışları değişmiyor. Bana göre en önemli özelliği insana değer veriyor"* (U. Turan, kişisel görüşme, 3 Aralık 2016).

1994 yılında Kocaeli'de Doğru Yol Partisi'nin İl Başkanlığı görevini Metin Gürsoy yürütmektedir. Metin Gürsoy, Meral Akşener'in siyasete girişi ve İzmit Büyükşehir Belediye Başkan Adaylığı sürecinde Kocaeli'de en yetkili kişiler içerisinde yer almaktadır. Başbakan ve Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Tansu Çiller ile görüşerek Meral Akşener ile seçimleri kazanabileceklerini ifade ettiklerini ve bu konuda Tansu Çiller'i ikna ettiklerini dile getirmektedir. Metin Gürsoy, Meral Akşener'i partiye Asuman Özgün'ün getirdiğini, tanıştırdığını aktarmaktadır. Asuman Hanım'ı çok çalışkan, ileri görüşlü, partilerine ve halka hizmet eden aydınlık ileri görüşlü bir hanım olarak nitelendirmektedir ve Meral Akşener ile

seçimleri kazanabileceklerine kendilerini inandırdığını belirtmektedir. Metin Gürsoy, Meral Akşener'in hem üniversitede hem de sivil toplum kuruluşlarında yaptığı görevlerle iyi bir alt yapı oluşturduğunu, İzmit medyasında popüler bir isim olarak yer aldığını, meselenin geri kalanının Ankara'yı, genel merkezlerini, Başbakan Tansu Çiller'i ikna etmek olduğunu bildirmektedir. Gürsoy, DYP, GİK üyesi ve Mahallî İdarelerden sorumlu genel başkan yardımcısı İzmir Milletvekili Rıfat Serdaroğlu'nun kendisinin asker arkadaşı olduğunu önce onunla konuştuğunu ondan destek sözü aldıklarını açıklamaktadır. Daha sonra DYP Genel Başkanı Başbakan Tansu Çiller'in Leyla Atakan gibi bir ismi belediye başkanı yapan İzmit'in yine bir kadını belediye başkanı seçebileceğini düşündüğü için Kocaeli'de İzmit belediye başkan adaylığına kadın aday göstermek istediğini öğrendiklerini, bu duyumu almalarının işlerini kolaylaştırdığını vurgulamaktadır. Gürsoy, Başbakan Tansu Çiller ile görüşüp eğer Meral Akşener ile seçime girerlerse başarılı olacaklarını söyleyerek ikna ettiklerini ve Akşener'in adaylığını bazı milletvekili arkadaşlarının itirazlarına rağmen onaylattıklarını, adaylığı konusunda ve seçimlerde her türlü desteği sağladıklarını ifade etmektedir. *“Meral Hanım, uyumlu, azimli çalışkan, mert, bir hanımefendidir. Hani bileğinin gücüyle diye bir söz vardır ya işte Meral Hanım, bulunduğu görevlere aynen öyle bileğinin gücüyle geldi ve geldiği her makamı hak ederek elde etti”* (M. Gürsoy, kişisel görüşme, 5 Aralık 2015).

1994 yılında Kocaeli DYP Merkez İlçe Gençlik Kolları Başkanı olarak görev yapan Veysel Leblebicioğlu, Meral Akşener'in çok farklı bir siyasetçi olduğunu aktarmaktadır. Meral Akşener'in eşi ve eşinin ailesinin İzmit'li olduklarını kendisinin de İzmit'li olduğu için daha önceden ailece tanıştıklarını ama partiye Asuman Hanım vasıtasıyla geldiğini, kendisinin de buna çok sevindiğini belirtmektedir. Veysel Leblebicioğlu, Meral Akşener'in sivil toplum kuruluşu örgütlerinde yaptığı çalışmalardan haberdar olduklarını, Kocaeli medyası tarafından iki yıl art arda yılın en başarılı iş kadını seçildiğini, ağabeyi Nihat Gürer'in çalışmalarının geçmişte MHP'de il başkanlığı ve Aydınlar Ocağı gibi kurumlarda görevler almış olmasının Akşener'e önemli bir alt yapı sağladığını aktarmaktadır. DYP'ye katılıp belediye başkan adayı olduğunda Akşener'in MHP kökenli bir ülkücü olduğunu bildiklerini bunun da partilerine fayda sağlayacağını düşündüklerini ve fayda sağladığını da belirtmektedir. Leblebicioğlu, Akşener'in hitabet yeteneğinin

ikna kabiliyetinin kendisi dâhil herkesi çok etkilediğini, çok çalışkan olduğunu ve herkesi de çalıştırdığını vurgulamaktadır. Gittikleri görüşmelerde insanları etkilediğini gözlemleyebildiğini, bu durumun kendilerini son derece motive ettiğini, durmak istemediklerini, o mahalle senin bu mahalle benim sürekli çalışıp seçmenlerle görüştiklerini anlatmaktadır. Leblebicioğlu, çok yoğun bir tempo içerisine girdiklerini, çalışmalarının ses getirdiğini, Genel Merkez'in dikkatini çektiklerini, kendilerine Kocaeli'de Gençlik Kolları Marmara Bölge toplantısı düzenlemeleri teklifi geldiğini, bunu kabul ettiklerini ve bu toplantıyı Meral Akşener önderliğinde başarılı bir şekilde organize ettiklerini aktarmaktadır. Veysel Leblebicioğlu, DYP Gençlik Kolları Genel Başkanı Fuat Kara'nın da bir süre çalışmalarına katılarak Meral Akşener'in seçimleri kazanması için çaba sarf ettiğini, bu toplantıdan sonra kendisine ve teşkilattaki arkadaşlarına genel merkezden çeşitli görevlerde bulunmaları için teklifler geldiğini, bütün bunları Meral Akşener'in kendilerine kazandırdıklarıyla başardıklarını ifade etmektedir. *“Onunla çalışmak, öğrenmek ve gelişmek demektir. Bana göre en önemli özelliği, yenilenmeyi, yenilemeyi, etkilemeyi başarabilen, aldığı görevi daha ileri taşımaya çalışan, verdiği sözleri tutan bir siyasetçidir. Onu yaşadığı mücadelelerini hayranlıkla izlemeye devam ediyorum”* (V. Leblebicioğlu, kişisel görüşme, 25 Şubat 2016).

1994 yılında Kocaeli Merkez İlçe Gençlik Kolları'nda üye olarak çalışan daha sonra Kocaeli Merkez İlçe Gençlik Kolları Başkanlığı görevini yürüten Yusuf Arıkan, Meral Akşener'in başlangıçta Saraybahçe Belediye Başkan Adayı olmak için yola çıktığını ve desteğin çoğalmasıyla İzmit Belediye Başkan Adayı olduğunu belirtmektedir. Yusuf Arıkan, merkez ilçede Saraybahçe Belediye Başkanlığı için başka bir isim telaffuz ediliyorken Asuman Özgün'ün kendilerini Meral Akşener ile tanıştırdığını ve Meral Akşener'in Saraybahçe Belediye Başkan Adayı olabileceğinin konuşulmaya başladığını sonra birden bire Meral Akşener'in Büyükşehir aday olduğunu, Akşener'in daha ilk adımlarda çok çabuk terfi ettiğini aktarmaktadır. Arıkan, o yıllarda Akşener ile birlikte çok çalıştıklarını, ilk ev toplantılarından birini İzmit'teki kendi evinde gerçekleştirdiklerini ifade etmektedir. Arıkan, Akşener'in konuştuğu insanları etkileyebildiğini sanki arkadaşlarıyla sohbet ediyor gibi farklı bir üslubu olduğunu, Akşener'in milletvekili adaylığı sırasında kendisinin İzmit Merkez İlçe Gençlik Kolları Başkanı olması nedeniyle yeniden birlikte çalışma imkânı

bulduğunu belirtmektedir. *“Meral Akşener ile çalışırken kendinizi değerli hissedersiniz. Meral ablanın onurlu bir duruşu vardır, inancından ilkelerinden taviz vermeyen bir çizgisi vardır”* (Y. Arıkan, kişisel görüşme, 5 Kasım 2015).

1994 yılında İzmit Merkez İlçe Başkanlığı görevini yürüten İrfan Seymenbaşı, Merkez İlçe Başkanlığı'nın eskiden etkili bir görev olduğunu, çok geniş bir alana hitap ettiklerini o nedenle aday belirlenmesinde aktif rol aldıklarını, Meral Akşener'in adaylığında etkin rolü olduğunu dile getirmektedir. Meral Akşener'in siyasete başladığı zamanki çizgisini hiç kaybetmediğini belirtmektedir. İrfan Seymenbaşı, kendilerine bağlı 23 köy olması nedeniyle partilerinin adaylarının belirlenmesinde aktif rol aldıklarını vurgulamaktadır. Seymenbaşı, Meral Akşener'i İzmitli olması nedeniyle zaten tanıyor olduklarını hem Akşener'in ailesi hem de eşinin ailesiyle yakın münasebetlerinin olduğunu, Meral Akşener'in ağabeyi Nihat Gürer ile kendisinin yakın arkadaşlığının bulunduğunu aktarmaktadır. Akşener'in MHP'li bir çizgide yetiştiğini, ülkücü olduğunu da bildiklerini, adaylığının partileri için faydalı olacağına inandıklarını vurgulamaktadır. Seymenbaşı, Meral Akşener'in ismini ilk kez ilçe yönetim kurulunun iki üyesinin zikrettiğini, o kişilerin aynı zamanda Kocaeli Aydınlar Ocağı üyesi olduklarını, Meral Akşener ile tanışıyor olmalarına rağmen belediye başkan adaylığı için isminin kendilerine Kocaeli Aydınlar Ocağı tarafından getirilmiş olduğunu açıklamaktadır. Seymenbaşı, Akşener'in üniversitede ve sivil toplum kuruluşlarındaki faaliyetleriyle ismini bir ölçüde duyurmuş olduğunu, İzmit Büyükşehir Belediye Başkan Adayı olması için her türlü desteği sağladığını, uğraştığını, seçilmesi içinde büyük bir çalışma içerisine girdiklerini ifade etmektedir. *“Meral Akşener, siyasete başladığı zaman nasıl idiyse şimdi hâlen öyle, çizgi sahibi bir politikacı ve çizgisini hiç bozmadı eğilip bükülmedi. Partimizden ayrılmış olmasına rağmen dostluğumuz hiç bozulmadı hâlen de görüşmeye devam etmekteyiz. Bu da onun bir özelliği, dostlarıyla irtibatını hiç koparmaz, kendisine yapılan yardımı, desteği hiç unutmaz”* (İ. Seymenbaşı, kişisel görüşme, 10 Temmuz 2015).

Oya Tuncel, 1994 yılında Kocaeli, Gebze DYP İlçe Teşkilatı'nda hem teşkilat başkanı hem de kadın kolları başkanı olarak görev yapmıştır. Daha sonra Ak Parti'ye katılarak 2015 yılına kadar Ak Parti Kocaeli İl Kadın Kolları Başkanlığı görevini yürütmüştür. Halen Gebze belediye meclis üyesi olarak görev yapmakta olan Oya

Tuncel, 1994 yılında Meral Akşener ile çalışıncaya kadar siyaset yapan kadınların kahvehanelere girip konuşma yapmadığını, Meral Akşener'in aday olması ile birlikte kadınların da artık kahvehanelere girip konuşma yapmaya başladıklarını vurgulamaktadır. Oya Tuncel hem ana kademedeki teşkilat başkanı hem de kadın kolları başkanlığıyla Akşener ile çok yoğun bir şekilde çalıştıklarını aktarmaktadır. Tuncel, Akşener'in İzmit Büyükşehir Belediye başkan adaylığı olması nedeniyle görev icabı tanıştıklarını ama kısa zamanda çok yakınlaştıklarını, Akşener'in cana yakın sıcak bir insan olduğunu ve siyaseti sevdiğini her haliyle gösterebildiğini aktarmaktadır. Tuncel, Meral Akşener'in çok çalışkan birisi olduğunu ve hiç yorulduğunu görmediğini, hiçbir şeyden çekinmediğini, propaganda süresince her yere gittiklerini, kahvelere bile girerek Akşener'in kendini tanıtır konuşmalar yaptığını ifade etmektedir. *“Akşener, çalışkan, dinamik, yürekli, hiç kimseden hiçbir şeyden korkusu olmayan cesur bir kadındı. Bu özelliklerinden dolayı Tansu Çiller tarafından İçişleri Bakanı yapıldı. Bir zaman geldi ikimizde DYP'den ayrıldık, ayrı partilerde siyaset yapmaya başladık. Şu anda partilerimiz farklı olsa da dostluğumuz bakidir”* (O. Tuncel, kişisel görüşme, 3 Eylül 2015).

Özcan Özalgın, 1984 yılındaki belediye başkanlığı seçimlerinde Kocaeli'nin ilçelerinde DYP'den seçim kazanan ilk belediye başkanı olmuştur. 1989 yılındaki seçimleri de kazanmıştır, 1994 yılında Karamürsel Belediye Başkanlığı görevine getirilmiştir. 1994 yılı seçimlerinde yeniden aday olup seçimleri kazanmıştır ve üç dönem on beş yıl boyunca bu görevini sürdürmüştür. Belediye başkanlığından önce on beş yıl Adalet Partisi'nde Karamürsel İlçe Başkanlığı görevini de yürütmüştür. Kocaeli'de DYP'nin en önemli isimlerinden birisi olan Özcan Özalgın, Meral Akşener'in İzmit Büyükşehir Belediye başkan adaylığı olmasını dahi büyük bir başarı olarak nitelendirmektedir. Özcan Özalgın, 1994 yılında başkanlık görevi devam etmekteyken yeniden aday olduğunu, eskilerden ve tanınmış bir siyasetçi olduğu için diğer ilçelerdeki çalışmalarını yakın takip ederek oradaki aday arkadaşlarına da destek olmak için yardımlara gittiğini ifade etmektedir. Özalgın, Meral Akşener isminin ortaya atıldığında Genel Başkan'ın kadın, Büyükşehir adayının kadın olması nedeniyle bu duruma biraz ihtiyatlı yaklaştığını aktarmaktadır. Özalgın, Akşener hakkında araştırma yapıp kendisini tanımaya başlayınca 'neden olmasın, belki bir şeyler olabilir' diye düşündüğünü açıklamaktadır. Özalgın o sıralar Akşener'in

karşısında hâlen görevde bulunan ve yeniden aday olan CHP'li Sefa Sirmen'in olduğunu ve o dönemde çok güçlü olduğunu, Akşener'in seçilmesinin çok zor görüldüğünü düşündüğünü aktarmaktadır. Özalgın, Meral Akşener'in çok çalışkan olduğunu, hiç durmadığını, sürekli gençlerle birlikte çalıştığını, bir ara herkesin inandığını, umutlandığını, seçimleri kazanacaklarını beklediklerini anlatmaktadır. Özcan Özalgın'a göre Akşener'in Sefa Sirmen karşısında elde ettiği netice bile çok büyük bir başarıdır. Özalgın, Meral Akşener'den önce partilerinin Büyükşehir adayına bakıldığında İsmail Kalkandelen olduğunu ve İsmail Kalkandelen'in İzmit'in en eski esnaflarından Kocaelispor Başkanlığı'nı yapmış, tanınmış bir isim olduğunu belirtmektedir. Özalgın, Kalkandelen'in 1991 yılında yapılan genel seçimlerde oy pusulasında milletvekili sıralamasında 5. sırada olmasına rağmen tercihli kullanılan oyların sonucunda 5. sıradan 1. sıraya yükselerek milletvekili seçilmiş bir isim olduğunu hatırlatmaktadır. Özcan Özalgın, Meral Akşener'in böylesine popüler bir ismin ardından İzmit Büyükşehir Belediye Başkan Adayı olmasının bile tek başına büyük bir başarı olduğuna inandığını dile getirmektedir. Özalgın, Akşener'in hak ederek ilerlediğini ve yürüdüğünü çünkü çok çalıştığını, hiç durmadığını belirtmektedir. *“Meral Akşener, beni gördüğünde ooo büyük başkan der. Bir kez daha başkan der, ardından sohbet ağabey diye hitap etmesiyle devam eder. İnsanı seviyor ve son derece saygılıdır. Yüreğinde insan sevgisi olan politikacılar ayrı bir çizgi sahibi olur, Meral kızımızda yani Meral Akşener'de o var”* (Ö. Özalgın, kişisel görüşme, 15 Ocak 2015).

İsmail Kalkandelen, Kocaelispor Kulübü Başkanlığı görevinde bulunmuştur. DYP İzmit Belediye Başkan Adayı olmuş, DYP'den milletvekili seçilmiş, 19. ve 20. dönem TBMM'de Kocaeli milletvekili seçilmiştir. Aynı zamanda DYP Genel İdare Kurulu Üyeliği görevinde de bulunmuştur. İsmail Kalkandelen, Ankara'da DYP Genel İdare Kurulu toplantısında İzmit Belediye Başkanlığı için Meral Akşener'in isminin bakanlar tarafından tavsiye edildiğini, kendisinin de desteklediğini belirtmektedir. İsmail Kalkandelen, Meral Akşener'i çok daha önceden tanıdığını, babalarının bile arkadaş olduğunu, ağabeyi Nihat Gürer ile de çok iyi münasebetlerinin olduğunu aktarmaktadır. Kalkandelen, Akşener'in ailesini çok iyi tanıdığını ayrıca KOÜ'de öğretim görevlisiyken yaptığı çalışmalarını da takip ettiğini, bildiğini ve İzmit'in yetiştirdiği bir değer olduğunun farkında olduklarını dile

getirmektedir. Kalkandelen, kendisinin milletvekili, GİK üyesi olması nedeniyle Akşener'in ziyaret ederek adaylık meselesini konuştuğunu, bunun bir nezaket ziyareti çerçevesinde değerlendirildiğini ama kendisinin çok mutlu olduğunu, ince bir zarafet örneğinin sergilendiğini aktarmaktadır. Kalkandelen daha önce aynı heyecanı yaşayan birisi olarak Akşener'i kutlayıp kendisini sonuna kadar destekleyeceğini söylediğini, kendisinin İzmit Belediye Başkanlığı seçimlerini az bir farkla kaybettiğini ama Akşener'in kazanacağına inandığını belirtmektedir. Kalkandelen, Ankara'da Doğru Yol Partisi Genel İdare Kurulu, partinin belediye başkan adaylarını belirlemek için toplandığında sıra Kocaeli'ye geldiğinde Meral Akşener'in isminin diğer isimlerle birlikte masaya geldiğini, Akşener'in isminin daha ön plana çıkıp önem kazandığını, bu toplantıda *“Meral Akşener ile bu seçimleri kazanabiliriz, o nedenle tavsiye ediyorum”* dediğini aktarmaktadır. Kalkandelen, bu toplantıda kendisiyle beraber katılan DYP Genel Başkan Yardımcısı Konya Milletvekili Mehmet Ali Yavuz'un eski İçişleri Bakanı, Aydın Milletvekili Nahit Menteşe ve Niğde Milletvekili Esat Kıratlıoğlu ile birkaç arkadaşının daha Meral Akşener'i tavsiye ettiklerini vurgulamaktadır. Kalkandelen, Başbakan ve Genel Başkan Tansu Çiller'in il milletvekili olması nedeniyle tekrar kendisine söz verdiğini ve Akşener ile bu seçimlerde başarı elde edebiliriz deyip adaylığı konusunda gereken desteği vermesiyle Akşener'in ve adaylığının kesinleştiğini açıklamaktadır. *“Meral Hanım, aile terbiyesi, eğitimi, kültürüyle mükemmel bir duruş sergiledi. Görev ciddiyeti ve çevresiyle olan barışıklığı ile farklı bir siyasî portre olarak Türk siyasî hayatında unutulmayanlar arasında yer alacak. Bütün bu özellikleri bunca yıl onu siyasette ayakta tuttu”* (İ. Kalkandelen, kişisel görüşme, 9 Haziran 2015).

1994 yılında DYP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'nı yürüten Fuat Kara, o dönemde il kurulu üyeleriyle merkez ilçe kurulu üyeleri arasında ve milletvekilleri arasında var olan anlaşmazlıkların Meral Akşener'i son derece olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Fuat Kara, Marmara Bölgesi'nde kadın ve gençlere yönelik bölge toplantısı düzenlediklerini, o nedenle toplantı tarihinden bir gün önce İzmit'e gittiğini, başkan adaylarının bir kadın ve siyasette yeni olduğu için onu desteklemek amacıyla bazı organizasyonlar yapmayı planladıklarını aktarmaktadır. Kara, il başkanlığı binasına gittiğinde Meral Akşener'i arkada küçük bir odada dokunsanız ağlayacak gibi bir durumda çok hüzünlü son derece üzgün bir vaziyette bulunduğunu

ifade etmektedir. Kara, Akşener'in il başkanıyla tartışmış olduklarını öğrendiğini, il başkanı ile konuşarak anlaşmazlık çıkan konuları ortadan kaldırmaya çalıştıklarını belirtmektedir. Fuat Kara, Meral Akşener'in aday olduğunu fakat henüz sahaya çıkamadığını, il kurulu üyeleriyle merkez ilçe kurulu üyeleri arasında ve milletvekilleri arasında var olan anlaşmazlıkların Meral Akşener'i son derece olumsuz bir şekilde etkilemiş olduğunu bildirmektedir. Kara o dağınık ortamda yapılacak en iyi iş gençlerin birlik olup propaganda yapmasını sağlamak ve sahaya inmek olduğunu düşünerek öyle yaptıklarını ifade etmektedir. *Kara*, ertesi günü Bursa Yenişehir Gençlik Kolları'nın seçim otobüsleriyle geldiklerini, Meral Akşener'i otobüsün üzerine çıkararak büyük bir konvoy düzenlediklerini, Meral Akşener'in ilk defa Kocaeli halkıyla bu şekilde otobüs üzerinde onları selamlayarak siyaseten tanışmış olduğunu ve siyasetin hazzını ilk defa orda yaşadığını aktarmaktadır. Fuat Kara, Akşener'in gençlerle birlikte Atatürk anıtına gidip çelenk koyduğunu, ardından Marmara bölge toplantısına geçtiklerini, orada Akşener'in yapacağı konuşmayla ilgili olarak 'Ne konuşacağım, nasıl bir konuşma olmalı' diye kendilerinden yardım istediğini anlatmaktadır. Kara, Akşener'e konuşması gereken konu başlıklarını söylediklerini, kürsüye çıkıp çok güzel bir konuşma yaptığını ve siyasî konuşmalarına o gün başladığını, hâlen de devam ettiğini dile getirmektedir. Fuat Kara, o günlerde Akşener ile aralarında başlayan dostluğun hâlen devam ettiğini, parti değiştirdi diye eleştirilmediğini, tepki görmediğini, aslında Akşener'in parti değiştirmedeğini, parti değişmeye zorlandığını bunun için de tepki görmediğini aktarmaktadır. *"Meral Akşener, her zaman saygı duyduğum bir isimdir, samimidir, entrikası yoktur, düzdür, sadedir, harbidir, karakterli, omurgalı bir duruşu vardır. Böyle olması nedeniyle yıllardır siyasette ayakta kalmış farklı partilerde görev yapanların bile sevgisini saygısını kazanmıştır. Son yıllarda siyasette böylesi karakter sahipleri özlenen, aranan kişilerdir"* (F. Kara, kişisel görüşme, 21 Eylül 2016).

Meral Akşener ile ilgili olarak aday olduğu yıllarda görev yapan DYP'li teşkilat mensuplarıyla görüşülmekle birlikte farklı partilerde görev yapan yolları Akşener ile kesişen siyasetçilerle de görüşmeler yapıldı. Sefa Sirmen de o siyasetçilerden birisidir. Sefa Sirmen, üç dönem İzmit Büyükşehir Belediye Başkanlığı, bir dönem de Kocaeli CHP milletvekilliği görevlerinde bulunmuştur.

İkinci kez CHP'den İzmit Büyükşehir Belediye Başkan adayı olduğu dönemde Meral Akşener ile rakip olmuşlardır. Sefa Sirmen, belediye başkan adayı olan Meral Akşener'in seçimlerde kendisine karşı yürüttüğü kampanyayı çok acımasız bir kampanya olarak nitelendirmektedir. Sefa Sirmen, Meral Hanım'ın üniversitede öğretim görevlisi olduğunu bildiğini, daha önceden tanışmadığını, aday olduğunda tanıştığını aktarırken Meral Akşener'in 1994'te aday olduğunda kendisine karşı hırslı, çok sert ve acımasız bir propaganda yürüttüğünü, ağır eleştirilerle yüklü bir propaganda dönemi yaşadığını dile getirmektedir. Sirmen, Akşener'in yapacaklarını anlattığı değil kendisini eleştirmeye yönelik bir kampanya sürdürdüğünü, o dönemde kendisini rahatsız edecek bir rakip olarak görmediği için bir de hanım olması nedeniyle kendisine karşı incitici, rahatsız edici bir kampanya yürütmediğini ifade etmektedir. Sirmen, siyasetin yerel yönetimde farklı bir biçimde parlamentoda farklı biçimde yürüdüğünü, kendisini parlamentodaki dönemi açısından değerlendirdiğinde başarısız bulduğunu fakat Meral Akşener'i parlamentoda başarılı bulduğunu vurgulamaktadır. Sirmen, Akşener'in parlamentodaki süreci iyi değerlendirip başarılı olduğunu, parti değiştirdiğini ama parti değiştirmesine rağmen hiç yadırganmadığını tepki de görmediğini aktarmaktadır. *"Herkesi kucaklayan bir siyasetçi, herkese yakın oldu. İnsan ilişkilerinde parti ayrımı yapmadı bu yüzdende siyasetin her kesimindeki insanlar tarafından sevildi. Herkesle iletişim kurabilen yakın duran bir karaktere ve kişiliğe sahip"* (S. Sirmen, kişisel görüşme, 2 Şubat 2016).

DYP Kocaeli Teşkilatı'nın önemli isimlerinden olan İbrahim Artvinli, gençlik kollarından gelmektedir ve 1994 yılında DYP Kocaeli milletvekilliği görevini yürütmüştür. Artvinli, Tansu Çiller'in Meral Akşener'i Alparslan Türkeş'in tavsiyesi üzerine İzmit Büyükşehir Belediye Başkan Adayı yaptığını ileri sürmektedir. İbrahim Artvinli, Meral Akşener'e daha önce Kandıra'da bir törende plaket verdiğini, öğretim görevlisi olarak tanıdığını fakat Nihat Güner'in kardeşi olduğunu kendisini ziyarete geldiklerinde öğrendiğini belirtmektedir. Artvinli, 1980 öncesinde Kocaeli Adalet Partisi Gençlik Teşkilatı Başkanlığı görevini yürütürken Nihat Güner, MHP il başkanlığı görevini yürütmektedir. Artvinli ile Nihat Güner arasındaki arkadaşlık uzun yıllardır devam etmektedir. Artvinli, Nihat Güner'in kız kardeşine Saraybahçe Belediye Başkan Adaylığı teklif edildiğini bu konuda yardımcı olmasını, desteğini istediklerini söylediğini, kendisinin de onlara neden İzmit Büyükşehir Adaylığını

düşünmediklerini sorduğunu aktarmaktadır. Artvinli, Nihat Gürer'in kendisine nasıl olur? Ona gücümüz yetmez, Büyükşehir adayları genel merkez tarafından belirleniyor dediklerini anlatmaktadır. Artvinli, kendisinin de Nihat Bey'e Alparslan Türkeş ile aralarının iyi olup olmadığını sorduğunu, gayet iyi şekilde cevap alması üzerine Alparslan Türkeş'i arayıp durumu anlatın, size Özer Çiller'den randevu alsın, gidin görüşün dediğini ifade etmektedir. Artvinli, Nihat Bey'in şaşırıldığını ne alakası var Türkeş ile diye sorduğunu, kendisinin de arayın Türkeş'i dediklerimi yapın bu işi halledelim dediğini dile getirmektedir. Artvinli, bu konuları cuma günü görüştüklerini, Nihat Gürer'in Türkeş'in Özer Çiller'den randevu aldığını, salı günü görüşmeye gideceklerini kendisine bildirdiğini, çarşamba günü döndüklerinde de görüşmelerini kendisine anlattıklarını ifade etmektedir. Artvinli, Nihat Gürer ve Meral Akşener'in Özer Çiller ile görüştüklerini, bir an Tansu Çiller'i de gördüklerini, Özer Çiller'in kendilerini Tansu Çiller ile tanıştırdığını anlattıklarını ancak Nihat Gürer'in çok umutlu olmadığını aktarmaktadır. İbrahim Artvinli, Nihat Gürer'e bekleyin, tamam bu iş bitmiştir, hayırlı olsun dediğini, aynı gün Tansu Çiller'in Malatya Havaalanı'nda sorulan bir soru üzerine İzmit Büyükşehir Belediye Başkan Adayımız bir kadın olacaktır diyerek Meral Akşener'in adaylığını açıklamış olduğunu aktarmaktadır. *“Meral Hanım'ın İzmit Büyükşehir Belediye Başkan Adayı olmasını sağlayan rahmetli Alparslan Türkeş'tir. Nihat Beyi, Meral Hanımı, aile olarak severim, iyi zamanlarımız oldu, çalışmalarımız oldu. Meral Hanımın siyasi duruşunu beğeniyorum”* (İ. Artvinli, kişisel görüşme, 20 Ekim 2015).

Meral Akşener'e İbrahim Artvinli'nin *“Meral Akşener'i Alparslan Türkeş belediye başkan adayı yaptırdı”* şeklindeki söylemi sorulduğunda Meral Akşener o konuyu bilmediğini fakat ağabeyi Nihat Gürer'in Alparslan Türkeş ile çok yakın temaslarının hep sürdüğünü, hiç kopmadıklarını o kanaldan da bir hareket gerçekleşmiş olabileceğini belirtmektedir. *“Ben onu bilmiyorum gerçekten bilmiyorum. Sayın İbrahim Artvinli söyledi, bana daha öncede söylemişti. Şöyle bir şey oldu onu biliyorum. 1994 yılında İzmit Büyükşehir adaylığım esnasında rahmetli başbuğumuzun yani benimle ilgili MHP tabanına güzel şeyler söylediğini biliyorum. Çünkü sayılı, o günün şartlarında 5000 Milliyetçi Hareket Partili'nin oyunu aldım ben. Onu nerden biliyorum büyük şehir de bana oy vermişler diğer ilçelerde merkez ilçeler vardı biliyorsunuz, Milliyetçi Hareket Partisi'ne vermişler oyları. 5000 oy*

vardı oralarda. Ben öyle bir olumlu bir tavsiyesi olduğunu biliyorum Milliyetçi Hareket Partisi tabanına. Ama diğerini bilmiyorum. Tansu Hanım ile Başbuğ'un çok özel ve saygıdeğer bir iletişimleri vardı. O dönemde rahmetli Başbuğumuz ile görüşürdük. Bana hep doğru tavsiyeleri olmuştur (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Kocaeli'nin ve DYP Kocaeli Teşkilatı'nın önemli isimlerinden Kazım Dinç, 1994 yılında Sağlık Bakanlığı görevini yürütmüştür. Kazım Dinç, Kandıra'da 1977 yılında Adalet Partisi'nden belediye meclis üyesi seçilmiştir. 1983 yılında Kandıra DYP teşkilatını kurarak ilçe başkanlığına seçilmiştir. 1991 yılında ise Kocaeli DYP'den 19. Dönem Milletvekili seçilerek parlamento'ya girmiştir. 1993-1994 yılları arasında 50. Hükümet'te T.C. Sağlık Bakanlığı görevini sürdürmüştür. 1996-1997 yılları arasında Deniz Nakliyat Yönetim Kurulu Başkanlığı görevinde bulunmuştur. DYP Merkez Karar Kurulu Üyeliği'nde yer almıştır. Şu anda SÜRDER Sağlık Ürünleri Derneği'nde yönetim kurulu başkanlığı görevini sürdürmektedir. 2015 yılında kurulan Adalet Partisi'nin kurucu üyelerinin arasında yer almaktadır ve siyasî çalışmalarına devam etmektedir. Kazım Dinç, Akşener'in İzmit Büyükşehir Belediye başkan adayı olabilmesi için kendisinin çok çaba sarf ettiğini vurgulamaktadır. Kazım Dinç, Akşener ile 1993 yılında bakanlığı başlayıncaya kadar tanışmadıklarını, eşi Nihal Dinç Hanım ile Meral Akşener'in Bursa Kız Öğretmen Okulu'ndan sınıf arkadaşı olduklarını bildirmektedir. Akşener'in Asuman Özgün vasıtasıyla eşini ve kendisini arayıp randevu isteyerek nezaket ziyaretinde bulduklarını, bu vesileyle tanışmış olduklarını aktarmaktadır. Dinç, daha sonra Akşener'in evlerine ziyarete gelip İzmit Büyükşehir Belediye başkan adayı olmak istediğini söylediğini ve o günden sonra Akşener'in Nihal Hanım'ın da desteğini alarak kardeşleri yerine konulduğunu, aday olabilmesi için çalışmalara başladıklarını dile getirmektedir. Kazım Dinç Ankara'da Başbakan Tansu Çiller ile yaptıkları bakanların ve başkanlık divanı üyelerinin katıldığı toplantıda Tansu Çiller'in büyükşehirlerden birisinde bir kadın başkan adayının olmasını arzu ettiğini söylediğini aktarmaktadır. Dinç, bir süre bekleyerek hiçbir il için hiç kimseden bir talep gelmeyip ses çıkmayınca kendisinin Meral Akşener'i anlattığını ve ismini başbakan Tansu Çiller'e verdiğini açıklamaktadır. Dinç, daha sonra başbakan Tansu Çiller'in kendisinden Meral Akşener'in öz geçmişini istediğini, öz geçmişi Başbakan'a verdiğini, ardından da

randevu alıp Akşener ile Tansu Çiller'i tanıştırdığını ve Meral Akşener'in İzmit belediye başkan adayı olduğunu aktarmaktadır. Kazım Dinç, Akşener'in MHP'li olduğunu, ağabeyi Nihat Gürer'den dolayı bildiklerini, ona rağmen desteklediklerini, seçimleri kaybettikten sonrada desteklerinin devam ettiğini, seçimden sonra da Meral Akşener'i Tansu Çiller ile görüştüğünü belirtmektedir. Dinç, Akşener'in Tansu Çiller'e bir dosya sunduğunu, bir süre sonra yoğunluktan dolayı Tansu Çiller ile görüşme imkânı bulamayınca eşi Nihal Dinç'in devreye girerek Özer Çiller'den randevu alıp Akşener ile birlikte Özer bey ile görüşmeye gittiklerini aktarmaktadır. *"Meral Hanım, Özer Bey ile tanıştıktan bir süre sonra Şehit Anneleri Vakfı'nda yönetici oldu ve ilerleyişi devam etti"* (K. Dinç, kişisel görüşme, 4 Mayıs 2016).

Kocaeli ve Türkiye siyasetinin önemli isimlerinden olan Osman Pepe, Millî Görüş geleneğinden gelmektedir. Siyasete çok genç yaşta başlamıştır. Henüz 26 yaşındayken MSP Kocaeli il başkanlığı görevini yürütmüştür. 20, 21, 22. dönemde Kocaeli milletvekili seçilmiş. 21. dönemde TBMM Başkanlık Divanı İdare Amirliği, 58. Hükümet'te Orman Bakanlığı, 59. Hükümet'te Çevre ve Orman Bakanlığı görevlerinde bulunmuştur. 1994 yılında yapılan mahallî seçimlerde Osman Pepe, Refah Partisi İzmit Büyükşehir Belediye Başkan Adayı olmuştur. Osman Pepe Meral Akşener'in adaylık sürecini *"siyasete öğretim üyeliğinden geçiş yapmış yeni birisi için çok iyi bir performans gösterdi"* şeklinde nitelendirmektedir. Osman Pepe, Meral Akşener ile 1994 mahallî seçimlerinde belediye başkan adayı olduğunda tanıştıklarını, siyasî geçmişinden dolayı Meral Akşener'in ağabeyi Nihat Gürer'i iyi tanıdığını belirtmektedir. Pepe, o dönemde Meral Akşener'in kampanyasını Hüseyin Kocabıyık'ın hazırladığını, Sefa Sirmen'in kampanyasını rahmetli Erhan Göksel'in yürüttüğünü, Refah Partisi'nin kampanyasını ise garip, guraba, fakir, fukara kampanyası olduğunu dile getirmektedir. Osman Pepe, Sefa Sirmen'in başkan olduğunu, kendisinin ikinci, Meral Akşener'in üçüncü olduğunu aktarmaktadır. Pepe, Akşener'in siyasete öğretim üyeliğinden geçiş yapmış yeni birisi için çok iyi bir performans gösterdiğini, o dönemde DYP'nin alabileceği oyun çok daha üzerinde bir oy aldığını belirtmektedir. Osman Pepe, siyasette centilmenliğin kalitenin her zaman bulunmadığını, seviyeli, kaliteli bir seçim dönemi yaşadıklarını ifade etmektedir. Osman Pepe, Meral Akşener ile daha sonra "Erdemliler Hareketi" içerisinde kısa bir dönem beraber çalıştıklarını, Ankara'da siyasî araştırmalar merkezindeki çalışmalara

birlikte katıldıklarını aktarmaktadır. Osman Pepe, Ak Parti kurulmadan önce yurt gezilerine çıkıp Karadeniz’de bazı il ve ilçe ziyaretlerini Tayyip Bey ve Meral Akşener ile birlikte gerçekleştirdiklerini, yolculuklar ve ziyaretler sırasında uzun uzun sohbet etme imkânı bulduklarını, Akşener’in Afyon toplantılarına katılmayıp Ak Parti kuruluşu gerçekleşmeden önce hareketten ayrıldığını aktarmaktadır. Pepe, Akşener’in neden ayrıldığını bilmediğini, bildiği kadarıyla o dönemde Akşener’in Tayyip Erdoğan ile bir problemi olmadığını ama öyle bir tercihte bulunduğunu belirtmektedir. Pepe, o tarihten sonra Akşener ile pek görüşmediklerini aktarmaktadır. *“O zamana kadar benim tanıdığım Meral Akşener, temiz ve dürüst bir hanım siyasetçidir. MHP’ye katılıp 2007’de tekrar milletvekili seçilip meclise girdi, sonrasını takip etmedim. Kendi partisinde ne yaptı, AKP’ye muhalif olarak nasıl bir yol izledi bilmiyorum, bilgi sahibi olmadığım için herhangi bir değerlendirme de yapmam”* (O. Pepe, telefon görüşmesi, 3 Aralık 2016).

Meral Akşener, İstanbul’dan milletvekili adayı olmuş, seçimlerin sonucunda DYP’li seçmen tarafından seçilip vekil olarak meclise gönderilmiş daha sonra Tansu Çiller ile aralarında çıkan anlaşmazlıklar nedeniyle istifa edip MHP’ye geçmiştir. Bu terk ediş ve yaşanan olumsuzluklara rağmen DYP tabanından ciddi bir tepki görmemiş olması DYP tabanının Akşener’e yönelik sevgi ve saygısını sürdürmesiyle birlikte Akşener’in kurduğu iletişim modelinden de kaynaklanmış olduğu dikkatlerden kaçmamalıdır. Diğer yandan Akşener, aday olabilmek için yaptığı çalışmalar sırasında Kocaeli milletvekilleri başta olmak üzere etkili, etkisiz bütün il ve merkez ilçe teşkilatı mensuplarıyla görüşerek adaylığını herkese onaylatma çalışması yürütmüştür. Akşener’in çalışma modeli sayesinde belediye başkan adaylığı partisindeki bütün kesimler tarafından kabul görmüştür. Meral Akşener belediye başkan adaylığının onaylanmasından sonra teşkilat mensuplarıyla birlikte yoğun bir kampanya dönemi geçirmiş, yüksek oy almasına rağmen belediye seçimlerini kaybetmiştir. Fakat bu kaybediş sırasında gösterdiği yoğun performans, çalışma şekli, kurduğu iletişim modeli Akşener’e yeni kapılar açmıştır. DYP’nin parti içi seminerlerinde Türkiye’deki teşkilat mensuplarına dersler vermeye başlayarak kendini tanıtmaya imkânı bulmuştur. Kısa zamanda DYP’lilerin sevgisini kazanabilmeyi başarmış ardından DYP Kadın Kolları Genel Başkanlığı görevine getirilmiştir. Bu görev, Akşener’in yerel siyasetten genel siyasete terfi etmesinin ilk

basamağı olarak kabul edilebilir. Meral Akşener siyasete girmeden önce ya da siyaset yıllarında iletişim konusunda herhangi bir özel eğitim almış mıdır? İletişim konusuyla ilgili düşüncelerini aktaran Meral Akşener, özel olarak iletişim diye bir eğitim almadığını genelde irticalen konuştuğunu belirtmektedir. Akşener, bir köyde doğduğunu orada ilişkilerin sıcak ve insanların birbirlerine yardımcı olduklarını aktarmaktadır. Akşener büyük kalabalık bir ailede büyüdüğünü, sevgi gördüğünü, saygı gördüğünü ve gördüğünü uyguladığını dile getirmektedir. Akşener, öğretmen okulunda okuduğunu, öğretmenlik mesleğini seçtiğini, başarılı bir öğrenciyken daha farklı üniversitelerde farklı bölümler okuyabilme yeterliliği varken öğretmenliği daha lisede seçtiğini, bunun insan sevgisiyle alakalı bir durum olduğunu vurgulamaktadır. Akşener, insanlar sevilince iyi iletişim kurulabildiğini, yürekte insan sevgisinin olması gerektiğini belirtmektedir. Akşener, herkesi yakını gibi gördüğünü, yaşlı insanlara sarıldığını, onları sevdiğini, ellerini öptüğünü, büyük küçük bildiğini anlatmaktadır. Akşener, büyüklerinden öyle gördüğünü iki kişiyle tokalaştıktan sonra ellerini dezenfektan mendillerle silen siyasetçilerden olmadığını aktarmaktadır.

Akşener, ulaşılabilir bir siyasetçi olduğunu, partililerin, vatandaşların her zaman kendisini aradıklarını, onlarla konuştuklarını vurgulamaktadır. Akşener, İstanbul'da bürosu olmadığını, partililerle vatandaşlarla evinde görüştüğünü, evine davet ettiğini, bir kez konuştuğu insanı unutmadığını ifade etmektedir. Akşener, insanların hangi şartlar altında siyaset yaptıklarını ve nelerden vazgeçtiklerini bildiğini, hüzneleri, sevinçleri paylaştığını, bugüne kadar iyi günlerde de kötü günlerde de yetişebildiği oranda herkesin yanında olmaya çalıştığını anlatmaktadır. Akşener, siyasetin meşakkatli iş olduğunu o nedenle arkadaşlarına saygı duyduğunu, bunu da arkadaşlarının hissedebildiğini belirtmektedir. Akşener, tanıştığı kişileri unutmamaktadır. İletişime devam etmektedir. Türkiye'nin her bölgesine şehrine kasabasına hatta köyelerine bile defalarca gitmiş ve oralarda tanıştığı insanlarla iletişimini sürdürmüştür. Akşener, her şeyin başının sevgi olduğunu, ülkesini sevdiğini, milletini sevdiğini ve karşılığını da gördüğünü ifade etmektedir. Akşener, anlattıklarının dışında herhangi bir modellemesinin olmadığını, insanlarla iletişimini ailesinden gördüğü gibi devam ettirdiğini dile getirmektedir. Akşener, kendisi için durumun anlattıklarından ibaret olduğunu fakat parti açısından bakıldığında durumun farklılaştığını, genele ulaşmak için propaganda yöntemlerinin ve iletişim

modellerinin olduğunu, o konuda da bilgi sahibi olduğunu aktarmaktadır. Akşener, kendisinin milletin içinden gelen milletiyle birlikte yaşayan bir siyasetçi olduğunu, Türk milletini tanıdığını, pozitif enerjili bir insan olduğuna inandığını, en önemli noktanın da bunlar olduğuna dikkat çekmektedir. Akşener, nefret aşılmadığını, nefret dili kullanmadığını, eleştirisini bile sert bir üslupla yapmamaya dikkat ettiğini fakat son zamanlardaki iftiraların yalanların yapılanların zaman zaman sinirlenmesine yol açabildiğini belirtmektedir. Meral Akşener, ülkeyi sevmenin milletini sevmek ve pozitif enerji yaymak olduğunu, partililerinin kendisine Meral Abla, Meral Anne dediklerini, kendisini ailelerinden biri gibi gördüklerini, kendisinin de onlara aynı şekilde baktığını aktarmaktadır. *“30 Kasım 2015’de kurultay çağrısı yaptığım basın toplantısında ki orada aday olma meselesinde ilk adımları atıyordum. Peygamberimiz Hz. Muhammed efendimizin ‘Birbirinizi sevmedikçe cennete giremezsiniz’ hadisi rehberimiz olacaktır diye başlamıştım konuşmama. Bu hadis benim hayatım boyunca bana rehber oldu. Benim iletişim modelimin adı olsa olsa sanırım sevgi dili, sevgi modeli olur”* (Akşener, kişisel görüşme, 19 Mart 2016).

3.3. AKŞENER TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİNDE

Akşener, DYP Kadın Kolları Genel Başkanlığı görevini sürdürürken yaptığı başarılı çalışmalar nedeniyle milletvekili adayı yapılarak bir nevi ödüllendirilmiştir. Kadın kolları başkanlığı sırasında gösterdiği performansı onu milletvekilliğe taşımıştır. Kadın kolları genel başkanlığı sırasındaki çalışmalarıyla ilgili olarak Serpil Çakır’ın “Erkek Kulübünde Siyaset” isimli kitabı için verdiği mülakatta Akşener, yaptığı çalışmalar sırasında yaşadığı bir anısını aktarmaktadır:

“1995’de Kadın Kolları Genel Başkanı oldum. DYP’deki Büyükşehir Adaylığı’ndan sonra Kadın Kolları Genel Başkanlığı daha alt bir kadrodur aslında. Yani siyasî kadrolar açısından. Ben bunu kadın meselesine yıllardır kafa takmış olduğum için yaptım. Çalışmaya başladık ve 95 seçimlerine geldiğimiz zaman DYP’nin 45 ilinde kadın örgütlenmesini yapmıştım. Hatta Sayın Baykal’la habire uçakta karşılaştık, şaşırırdı. O bir yere gidiyor, onlarında işte kongreleri var. Karşılaştık. Birgün bana sormuştu “Ne yapıyorsunuz siz” diye? Sekiz ayda sekiz buçuk ayda 45 ile gitmiştim (Çakır, 2013: 261).

Meral Akşener, 1995 yılında yapılan genel seçimlerde DYP'den İstanbul 20. Dönem Milletvekili seçilerek parlamentoya girmiştir (Ek 1. TBMM., Sayı: A.01.0.GNS.0.12.00.02-12090, Meral Akşener, 20. Dönem İstanbul Milletvekili Seçildi, 24.11.1995). 54. Hükümet'te İçişleri Bakanı olarak görevi yapmıştır. 21. Dönemde DYP'den Kocaeli milletvekili seçilerek yeniden parlamentoya girmiştir. (Ek 10. TBMM, Sayı: A.01.0.GNS.0.10.00.02-668, Meral Akşener, 21. Dönem Kocaeli Milletvekili Seçildi, 24.11.1995). DYP Genel Başkanı Tansu Çiller ile çeşitli anlaşmazlıklar nedeniyle yollarının ayrılmasından sonra DYP'den istifa etmiş (Ek 11. TBMM, Sayı: A.01.0.GNS.0.10.00.02-11209, Meral Akşener, DYP'den İstifa Etti, 04.07.2011) MHP'ye katılmıştır (Ek 12. TBMM, Sayı: A.01.0.GNS.0.10.00.02-12110, Meral Akşener MHP'ye Katıldı, 05.11.2001). Akşener, 2002 yılındaki Türkiye Milletvekili Genel Seçimlerinde MHP'den İstanbul milletvekili aday olmuştuk fakat MHP'nin yüzde onluk Türkiye barajını aşamaması nedeniyle milletvekili seçilememiştir. 2007 yılında 23. Dönemde MHP'den İstanbul milletvekili seçilerek yeniden parlamentoya girmiştir (Ek 13. TBMM, Sayı: A.01.0.GNS.0.12.00.02-18901 Meral Akşener, 23. Dönem İstanbul Milletvekili Seçildi, 24.11.1995) ve yaklaşık sekiz yıl sürecek olan TBMM Meclis Başkan Vekilliği görevine seçilmiştir (Ek 14. TBMM, Sayı: A.01.0.GNS.0.10.00.02-068 Meral Akşener TBMM Meclis Başkan Vekili Seçildi). 10.08.2007 tarihine 24. Dönemde de MHP'den İstanbul milletvekili olarak parlamentoya giren Akşener, Meclis Başkan Vekilliği görevini 2015 yılına kadar sürdürmüştür.

3.4. MERAL AKŞENER TÜRKİYE'NİN İLK KADIN İÇİŞLERİ BAKANI

Necmettin Erbakan'ın başkanlığında 28 Haziran 1996 tarihinde Refah Partisi, Tansu Çiller'li DYP'nin 54. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ni kurmuştur. 3 Kasım 1996 tarihinde meydana gelen Susurluk kazası sonrasında Mehmet Ağar, İçişleri Bakanlığı görevinden istifa etmiştir. Mehmet Ağar'ın yerine İçişleri Bakanlığı görevine DYP İstanbul Milletvekili Meral Akşener getirilmiştir ve Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki ilk ve tek kadın İçişleri Bakanı olarak tarihe geçmiştir.

Akşener'in milletvekilliğinden bakanlığa yükselme süreci nasıl yaşanmıştır? Akşener, bakanlığa getirilişini ve o günlerin şartlarını aktarmaktadır. Akşener, İstanbul 4. sıradan milletvekili olduğunu, seçilemeyebileceğini, hemşerilerinin kendisine çok destek çıktıklarını o nedenle Allah hep razı olsun hepsinden dediğini

dile getirmektedir. Akşener, bakanlıkla ilgili herhangi bir beklentisi olmadığını, olursa da kendisine Kültür Bakanlığı'nı uygun görmekte olduğunu belirtmektedir. Akşener, Refah Yol'un kurulduğunu, itirazların olduğunu, Tansu Hanım'ın Avrupa Birliği'ni öne koymayı tercih ettiğini o esnada İçişleri Bakanlığı'nda sorun ortaya çıktığını anlatmaktadır. Akşener Avrupa Birliği ile ilgili ilişkilerde üç birim sorunumuz var ise iki birimin İçişleri Bakanlığı bünyesinden çıktığını o nedenle de İçişleri Bakanlığı'na bir kadın öngörüldüğünü, Mehmet Ağar'ın gidişi sonrasında da kendisinin İçişleri Bakanı olduğunu, özel bir çabası olmadığını belirtmektedir. Akşener, Refah Yol kurulduktan sonra Ağar'ın Susurluk meselesi gündeme gelmesi ve istifasıyla bir kadının İçişleri Bakanlığı'nı yönetmesinin doğru olduğu yönündeki fikirlerin öne çıktığını, Sayın Çiller'in Margaret Thatcher'ın bir yakınında bulunan danışmanı ile görüştüğünü hatırladığını, bunu ben Meral Akşener anlamında söylemediğini bir kadın olmasından yana görüş bildirildiğini aktarmaktadır. Akşener, o dönemde partilerinde kadın milletvekillerinden Ayfer Yılmaz'ın bakan, Işıl Saygın'ın bakanlık görevinde olduğunu, bir de kendisinin olduğunu ifade etmektedir. Kendisinin Genel Başkan Yardımcısı olduğunu, Bakan olmayı düşünmediğini, parti teşkilatları üzerinde Çiller'in tercihi olarak orada etkili olmasının gerektiğini, Ana-Yol ve Refah-Yol kurulurken bakan olacağını hiç gündeme gelmediğini bildirmektedir. Akşener diğer geriye kalan kadın vekillerin Ümran Akkan, Ayseli Göksoy ve Gencay Gürün olduğunu, Gencay Gürün ve Ayseli Göksoy'un Sayın Çiller ile sorunları olduğunu, kendisi ve Ümran Akkan arasında kendisinin tercih edildiğini ifade etmektedir.

Akşener, Doğru Yol Partisi bünyesinde Demokrat Parti de dâhil Adalet Partisi de dâhil genel başkan yardımcılığı ile bakanlığı aynı anda götüren ilk kişinin kendisi olduğunu bildirmektedir. Hem genel başkan yardımcılığının sürdüğünü hem de içişleri bakanlığının sürdüğünü, böyle bir şeyin daha önce hiç olmadığını dile getirmektedir. Akşener, normalde bakan olanların genel idare kurulundan genel başkan yardımcılığından istifa ettiklerini, kendisinin ise istifa etmediğini, genel merkezde yaptığı görevin Çiller açısından ne kadar önemli olduğunu gösteren bir uygulama olduğuna da dikkat çekmektedir. Meral Akşener hem içişleri bakanı hem de kadın ve gençlikten sorumlu genel başkan yardımcısı olmuştur. Bu uygulama Türkiye'de ilk örnektir. Akşener kadın olduğu için bakan olduğunu, herhangi bir

telkinle ya da herhangi bir kişinin veya kurumun telkiniyle içişleri bakanlığına atanmadığını ifade etmektedir. İktidarın onaylaması gereken ortaklardan oluştuğunu vurgulamaktadır. Akşener'in Çiller tarafından önerilmesi rahmetli Erbakan tarafından kabulü ve rahmetli Demirel tarafından onaylanması da söz konusu olduğunu, atamanın üçlü bir sistem içerisinde gittiği için bir uzlaşmanın gerektiğini vurgulamaktadır. Akşener, genel başkan yardımcısı olduğu dönemde zaman zaman rahmetli Erbakan ile Çiller arasında iletişim görevinin olduğunu, başkalarının bilmediği konuları götürüp getirdiği bir görevinin varlığını, Erbakan'ın kendisini yakın tanıdığını dile getirmektedir. Akşener, içişleri bakanlığına bir kadının atanıyor olmasına o günün şartlarında Başbakan Rahmetli Erbakan'ın itirazı söz konusu olabileceğini fakat o manada kendisini tanıdığı için güvendiğini aktarmaktadır.

Akşener, Süleyman Demirel ile ilgili kendisine Nazmiye Demirel'in anlattığı bir anısını anlatmaktadır: *“Rahmetli Nazmiye Hanım, Süleyman Demirel'e Demirel diye hitap ederdi. Akşam yemeğinde benim kararnamem imzalandıktan sonra Nazmiye Hanım Demirel'e Demirel o kız daha çok küçük yani ben, 40 yaşında içişleri bakanlığına nasıl atadın deyince ben onun dayısını tanırım yani annemin dayısından bahsedip Recep Köken'in yeğeni o, Nazmiye Hanım, onun kanı temiz, kanı temiz demiş. Bunu Nazmiye Demirel'den biliyorum Allah rahmet etsin hepsine”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

İçişleri bakanlığı tecrübesine sahip olan Akşener, ülkemizdeki yaşanan ve yaşanmakta olan terör probleminin nasıl çözüleceğini bildiğini hem siyasetçi hem de akademisyen hoca kimliğiyle baktığında demokrasinin ekonominin ve millî eğitimin bu noktada önemli olduğunu ifade etmektedir. Akşener, ekonominin önemli olduğunu, bir ülkenin ekonomisinin iyi bir noktada oluşunun sosyal adaletin mümkün olduğunca yaygın olarak uygulanabilmesine bağlamaktadır. Bir üniversiteden liseden veya ilköğretimden mezun olan bir gencin iş bulma umudunun yüksek olmasının sağlanmasının gerektiğini vurgulamaktadır. Akşener, iyi ekonominin demokrasiyi son derece daha işler hâle getirdiğini, buna bağlı olarak bireysel olarak bir ekonominin iyi olması gerektiğini; iki bireysel olarak amasız, ancaksız, keşkesiz, birey haklarının önünde engel bırakılmaması gerektiğini savunmaktadır. Akşener, demokrasinin kalitesi açısından bunların birbirine bağlı

olduğunu, hepsinin üstünde hukukun üstünlüğünü, bir hukuk devleti olmayı, adaletin sağlanmasının zorunluluğunu vurgulamaktadır.

Akşener, eğitimin çok önemli olduğunu, bir milyon öğretmen ve 30 milyon gençle öğretim yılının başladığını ve eğitim kalitesinin de rezalet durumda olduğunu savunmaktadır. Akşener, ülke olarak anaokulundan itibaren mükemmel bir eğitim oluşturmak zorunda olduğumuzu, mükemmel bir eğitim vermemiz gerektiğini, yaparak yaşayarak öğrenmenin gençlerin sorgulayıcı, itiraz eden yanlarını öne çıkaran bir eğitimin gerekliliğini vurgulamaktadır. Akşener, mükemmel bir üniversite eğitimi sağlanmalıdır, uluslararası alanda rekabet edebilir kafada gençlerin yetişmesine yol açılmalıdır. Gençlerin çok orijinal düşündüğünü, bu orijinal düşünme hallerinin gençlerin kafalarına vura vura ittire ittire yok edildiğini ifade etmektedir. Bu durumun ortadan kaldırılması gerektiğini, gençlerin yaratıcılıklarını, özgün ve orijinal düşüncelerini ortaya koymalarına imkân tanıyarak o icatçı düşüncelerinden de para kazanmanın yollarını açacak sistemlerin uygulanmasının zorunluluk olduğunu dile getirmektedir. Akşener, bütün bunları yaptıktan sonra ayrılıkçı terör örgütünün elindeki argümanları bu uygulamaların alacağını, ondan sonra da şahin olarak terör örgütünün tepesine çökülerek yok edilebileceğini aktarmaktadır. *“Bir de gençler tarihlerini bilecekler, nereden gelip nereye gidiyoruz onu bilecekler. Kimler bizden ne istemiş ne yapmaya çalışmış hâlen de ne yapmaya çalışıyorlar? Bunları bilecekler ki yanlış yollara girmeyecekler. Millî Eğitim millî olmalı. Geçmişte neler başarılmış, neler başarılabilir, hangi yanlışlar yapılmış? Bunları bilecekler. Millî eğitim bütün bunların anlatılması ve gençlerin özgür gençlerin motive edilmesidir bir ölçüde”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

3.5. SUSURLUK OLAYI VE AKŞENER

Meral Akşener, Susurluk olayının yaşanmasının ardından Mehmet Ağar'ın İçişleri Bakanlığı'ndan istifa etmesi üzerine 8 Kasım 1996'da T.C. 54. Hükümeti'nin İçişleri Bakanlığı'na getirilerek Türk tarihinin ilk kadın içişleri bakanı olarak tarihe geçmiş ve 30 Haziran 1997'ye kadar bu görevini sürdürmüştür. (Ek 4. Susurluk kazası olayı, Sabah Gazetesi, 04 Aralık 1997, S: 1). Akşener, bakanlığı süresince sürekli olarak ülkenin gündeminde yer almış, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürü Alaaddin Yüksel'i 26 Mayıs 1997'de görevden alarak yerine Kemal Çelik'i ataması medyada çok tartışılmıştır. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün kapısını gece

yarısı kırarak içeri girip Alaaddin Yüksel'i görevden aldığı iddia edilmiştir. İçişleri Bakanlığı döneminde Akşener'in elinde tespih ile görüntü vermesi bazı kesimler tarafından eleştirilirken özellikle partisinin mensupları tarafından desteklenmiştir. Bu görüntüler ve farklı konular Levent Kırca ve Oya Başar tarafından *Olacak O Kadar Televizyonu* isimli komedi programıyla ekranda hicvedilerek canlandırılmıştır (Levent Kırca, Oya Başar, *Olacak O Kadar Televizyonu* Meral Akşener Tiplemesi, 1997, <http://www.dailymotion.com/video/x4quhc4>, Erişim tarihi: 12.01.2016). Televizyon programındaki canlandırmadan hemen sonra Meral Akşener, Levent Kırca'yı arayarak "*Hayatımda bu kadar gülmedim çok teşekkür ederim*" demiştir (M. Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016). Susurluk olayının üzerine gitmediği yönünde eleştiriler yöneltilen Akşener, bu eleştirileri hiçbir zaman kabul etmemiştir. Akşener, kendisiyle yaptığımız görüşmelerde Susurluk olayına karıştığı iddia edilen kişilerin kendisinin içişleri bakanlığı döneminde yargıya teslim edildiğini, kendisine yöneltilen eleştirilerin son derece haksız eleştiriler olduğunu iddia etmiştir. Bununla birlikte Alaaddin Yüksel'in görevden alınması ile ilgili yaşananların medya tarafından başka mecralara taşındığını vurgulamaktadır. Türkiye'nin üç bin yıllık mazisi olan bir devlet geleneği ve kültürüne sahip bir hukuk devleti olduğunu, icraatların hukuk kuralları, yasa ve yönetmeliklere bağlı kalarak yapıldığını, hukuk devletinde göreve geliş ve ayrılışların görevden alınmaların kurallara bağlandığını kendisinin de icraatlarını bu kurallar çerçevesinde yapılandığını belirtmektedir. 07.12.2015 tarihinde CNN Türk TV'de saat 21'de yayınlanan "Türkiye'nin Nabzı" isimli televizyon programında sunucu Didem Arslan Yılmaz'ın aynı konudaki sorusu karşısında düşüncelerini ifade etmiştir: "*O yıllarda 40 yaşındaydım çok tecrübeli değildim. Alaaddin Yüksel kendisini görevden aldığımda mahkemeye müracaat edebilme hakkı vardı, idarî mahkemeye gidebilirdi ama sen kimsin beni görevden alıyorsun edasıyla hareket etti. Öyle kapı kırma olayı yaşanmadı. Şimdi aynı şey yaşansa tecrübe kazandığım için daha usulet ve suhulet ile çözebilirim*" (Arslan Didem, 07-12-20159, Türkiye'nin Nabzı, Meral Akşener, CNN Türk TV'de, <https://www.youtube.com/watch?v=ECwGxa4F9PA>, Erişim Tarihi: 11.12.2015).

Akşener, 25.06.2012 tarihinde TBMM Darbeleri Araştırma Komisyonu'nda 28 Şubat ve 27 Nisan Araştırma Alt Komisyonu'na davet edilerek o günlere dair yaşadıklarını anlatması istendiğinde Susurluk olayı ile ilgili aktardıkları şöyledir:

“Susurluk mevzusu şöyle birşey: 29 soruşturma açıldı Susurluk’la ilgili, bunun 27’sini ben açtım ve mülkiye müfettişleri üzerinden götürdüm. Çünkü mülkiye müfettişlerinin şöyle bir özelliği vardır: Mülkiye müfettişlerine böyle siyasî baskı sökmez. Öyle bir anlayışta insanlardır ve hızlı yapılmasını, çok hızlı bir şekilde de yargıya gönderilmesini sağlamaya çalıştım” (Ek 15. TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı, TBMM Darbeleri Araştırma Komisyonunda 28 Şubat ve 27 Nisan Araştırma Alt Komisyonu TBMM Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığında Meral Akşener’in ifadesi, 25 Haziran 2012, S: 21). Susurluk olayı yaşanmasaydı Akşener içişleri bakanı olabilir miydi? Akşener, bu konuyla ilgili görüşlerini ifade etmektedir: Akşener, bir gün bir bakanlık görevine getirileceğini düşündüğünü fakat içişleri bakanlığının aklının ucundan bile geçmediğini bildirmektedir. Akşener, Tansu Çiller’in danışmanlarının Susurluk olayı sonrası bir bayanın içişleri bakanı olmasının daha iyi olacağını söyleyerek Tansu Hanım’ı kadın içişleri bakanı ataması konusunda ikna etmesinin sonucunda Tansu Hanım’ın bu görevi kendisine teklif ettiğini, eşi Tuncer Akşener’in itirazlarına rağmen kabul ettiğini aktarmaktadır. Akşener, Susurluk olmasaydı yine bakan olabileceğini fakat içişleri bakanlığının o dönemde kendisi için uzak bir bakanlık olduğunu dile getirmektedir (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

3.6. SİLAH RUHSATLARI VE AKŞENER

Meral Akşener 10 Ağustos 2007’de içişleri bakanlığı görevine getirildiğinde ilk icraatlarından biri, daha önceki içişleri bakanları tarafından imzalanan ateşli silah taşıma ruhsatlarının imzalanma yetkisini valilere devretmesidir. Aslında iktidar sahipleri ellerindeki gücü bölüp paylaşmak istemezler. Akşener, bu görüşe aykırı hareket ederek bakanlığının elinde bulunan bir yetkiyi valilere devretti. Silah ruhsatı almak isteyen kişiler ikamet ettikleri yerlerde silah ruhsatı için müracaat ederler, emniyet görevlilerince çeşitli araştırmalar yapıldıktan sonra düzenlenen evraklar Ankara’ya gönderilir, bakan imzasına sunulurdu. Silah ruhsatı almak isteyen kimseler evraklarının imzalanması, işlerinin hızlanabilmesi için bakana ulaşmaya çalışırlar, ricacı olurlardı. Bu ricacıların içerisinde gazeteciler, kanaat önderleri, sporcular, iş adamları, sivil toplum kuruluşu liderleri vb. kimseler bulunurdu. Akşener, kendisine müracaat edecek böylesi bir ricacı gurubun var olduğunu bildiği hâlde bu yetkiyi, gücü valilere devretti. Çünkü silah ruhsatı alabilmek için arayan bir

işadamından onun fabrikasında çalıştırılmak üzere parti teşkilatınızdaki gençler için işçi kontenjanı alabilirsiniz. Partili gençlere iş imkânı sağlayıp teşkilat mensuplarının sevgisini, ilgisini kazanabilirsiniz. İçişleri bakanlarına yasalar, belirli kıstaslar doğrultusunda diledikleri kimselere silah hediye edebilmek hakkını vermektedir. Meral Akşener ise Cumhuriyet tarihi boyunca içişleri bakanlığı yapıp hiç kimseye hiçbir silah hediye etmeyen tek içişleri bakanıdır (Akşener, kişisel görüşme, 14 Mayıs 2016).

3.7. 28 ŞUBAT SÜRECİ VE AKŞENER

Meral Akşener'in Türk kamuoyunun hafızasında yer edinmesinin en önemli nedenlerinden biri de Türk tarihinin ilk ve tek kadın içişleri bakanı olmasının yanında kamuoyunda “*post modern darbe*” olarak adlandırılan 28 Şubat sürecinde sergilediği siyasî tavrı ve duruşu olmuştur. 28 Şubat'ın gerdiği siyasî ortam Akşener ile Türkiye medyası arasında başlayan tartışmanın şiddetinin büyümesine yol açmıştır. Yaşanan tartışmaların dozunun yükseldiği günlerde Hürriyet Gazetesi'nin Akşener için “vatana ihanetle yargılanacak” Akşener'e “orduyu tahkirden inceleme, tehlikeli tahrik” iddiaları manşetlerini atmasıyla birlikte alevlenen mücadele daha da sertleşmiştir. Tartışmalar mahkeme koridorlarına kadar taşınmıştır. 28 Şubat'ta ne oldu? Kısaca onu hatırlayalım. 8 Temmuz 1996'da Refah Partisi ve Doğru Yol Partisi'nin beraberliği ile Necmettin Erbakan'ın Başbakanlığı'nda 54. Hükümet kurulmuştur. Hükümetin kuruluşunun ardından yaşanan birtakım olaylar “*post modern darbe*” olarak adlandırılan 28 Şubat sürecinin yaşanmasına gerekçe olarak gösterilmiştir. Bu olaylar ise sırasıyla şöyle gelişmiştir. Başbakan Necmettin Erbakan 2 Ekim 1996 ile 7 Ekim 1996 tarihleri arasında Mısır, Nijerya ve Libya'ya yurt dışı gezisine çıkmıştır. Libya'da Muammer Kaddafi ile yaptığı görüşmede Kaddafi'nin yaptığı açıklamalar Türkiye'de tepkiyle karşılanırken medyada Erbakan hedef olmuş, yoğun eleştirilerle karşılaşmıştır.

3 Kasım 1996 tarihinde meydana gelen Susurluk kazası, mafya, siyaset, polis ilişkilerinin ortaya çıkması nedeniyle kamuoyunu sarsmıştır. Susurluk olayının ardından yaşanan vatandaşların saat 21'de ev ve iş yerlerinin elektriklerini bir dakika kapatarak gerçekleştirdikleri “*bir dakika karanlık*” protesto eylemlerini Adalet Bakanı Şevket Kazan'ın “*mum söndü oynuyorlar*” diye ifade etmesi tepkilere yol açmıştır. Atatürk'ün ölüm yıldönümü olan 10 Kasım 1996 tarihinde Kayseri'de

Kayseri Belediye Başkanı Şükrü Karatepe'nin Refah Partisi il divan toplantısında yaptığı konuşma laiklik karşıtı eylem olarak değerlendirilmiştir. 11 Ocak 1997 Cumartesi günü Başbakan Necmettin Erbakan tarikat liderleri ve şeyhlere iftar yemeği vermesi medyanın yoğun eleştirilerine neden olmuştur. Sincan Belediye Başkanı Bekir Yıldız, 30 Ocak 1997'de Kudüs Gecesi düzenlemiş "Cihat" isimli oyun sergilenmiştir. Bu geceye İran büyükelçisi konuk olarak katılmıştır (Ek 5. Sincan Belediye Başkanı Bekir Yıldız, 30 Ocak 1997'de Kudüs Gecesi, Cihat isimli oyun sergilenmiş bu geceye İran büyükelçisi konuk olarak katılmıştı, 2 Şubat Pazar 1997 Sabah Gazetesi). Bu olaya tepki olarak Silahlı Kuvvetler 5 Şubat 1997 tarihinde Sincan sokaklarında yirmi tank ve on beş zırhlı araçla bir geçiş yapması, askerlerin yaşanan olaylara kayıtsız kalmayacaklarını gerekirse müdahale edebileceklerini gösteren uygulamalar olarak değerlendirilmiştir. Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Güven Erkaya, irticanın PKK'dan daha tehlikeli olduğunu söylerken 22 Ocak 1997 tarihinde Gölcük'te toplanan yüksek rütbeli subaylar irticanın iktidarda olduğunu tartışmışlardır (Ek 7. Gölcükte toplanan yüksek rütbeli subaylar irticanın iktidarda olduğunu tartışmışlardır, Cumhuriyet Gazetesi, 22 Ocak 1997). 11 Şubat 1997 tarihinde şeriata karşı, tanınmış sosyete mensuplarının da içerisinde bulunduğu kadınlar tarafından protesto yürüyüşü yapılmıştır. 28 Şubat 1997'de yapılan dokuz saat süren tüm zamanların en uzun MGK toplantısında "*Laiklik, demokrasi ve hukukun teminatıdır*" vurgusu oldukça sert bir biçimde ifade edilmiştir. (Ek 9. 28 Şubat 1997'de yapılan 9 saat süren en uzun MGK toplantısında laiklik, demokrasi ve hukukun teminatıdır vurgusu oldukça sert bir biçimde ifade edildi haberi, Milliyet Gazetesi, 29.02.2017). 21 Mayıs 1997 tarihinde Yargıtay Baş Savcısı Vural Savaş, "*Refah Partisi Türkiye'yi bir iç savaşa sürüklemektedir*" suçlamasıyla Refah Partisi'nin kapatılması için dava açmıştır.

10 Haziran 1997 tarihinde ise genelkurmay başkanlığına davet edilen Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay Başkanları ile üyelerine irtica konulu bir brifing verilmiştir. (Ek 8. Genelkurmay Başkanlığı'na davet edilen Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay Başkanları ile üyelerine irtica konulu bir brifing verildi haberi, Sabah Gazetesi, 10.06.1997). Askerler tarafından "Batı Çalışma Gurubu" olarak adlandırılan laiklik karşıtı faaliyetleri izlemekle görevli bir birim kurulmuştur. Bütün bunlar yaşanırken Meral Akşener, Susurluk kazası sonrasında içişleri bakanlığı

görevine atanmıştır ve bu görevi sürdürmüştür. 28 Şubat sürecini gerçekleştiren kadrolar ile Meral Akşener'in karşı karşıya gelmesine neden olan olaylar zinciri içerisinde en önemli olanı şudur. Akşener, Batı Çalışma Gurubu'nun verdiği seminerlere vali, emniyet müdürü ve kaymakamlarla birlikte içişleri bakanlığı personelinde hiç kimsenin gitmesine izin vermeyeceğini, bu toplantılara katılan ya da katılanlar olursa görevden alacağını açık, net ve kesin bir biçimde ifade etmiştir. *"Bu toplantıya gidecek olan içişleri bakanlığı personeli görevden alınacaktır. "81 ilin valisi de gitse 81'ini de görevden alırım"* demesi, asker ve medyanın Akşener ile arasındaki ilişkilerin gerilmesine yol açmıştır. Akşener o günlerde yaşadıklarını şu ifade ile aktarmaktadır: *"Brifingler başladı, 28 Şubat kararlarından sonra. Şimdi bütün hâkimler, savcılar, gazeteciler, iş adamları, üniversiteler, sivil toplum örgütleri, sıra sıra gitti insanlar."* Akşener, İçişleri Bakanlığı'na bağlı çalışan valiler, emniyet müdürleri ve kaymakamlar gibi devlet görevlilerinin bu brifinglere katılmalarına izin vermediğini aktarmaktadır (Ek 15, TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı, 25.06.2012, TBMM Darbeleri Araştırma Komisyonunda 28 Şubat ve 27 Nisan Araştırma Alt Komisyonu, TBMM Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığında Meral Akşener'in ifadesi, 25.06.2012). Bu yaşanan brifing yasağının ardından Deniz Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Daire Başkanlığı'nda onbaşı olarak görev yapan, sivil hayatta da polis olarak görev yapmakta olan Kadir Sarmusak'ın Batı Çalışma Gurubu hakkında elde ettiği bazı belgeleri İçişleri Bakanlığı İstihbarat Daire Başkanı Bülent Orakoğlu'na ilemesiyle patlak veren ve kamuoyunda Er-Sarmusak skandalı olarak adlandırılan olayın yaşanması, askerler ile Akşener arasında yaşanan tartışmayı en üst seviyeye taşımıştır (Ek 6. Bülent Orakoğlu, Er-Sarmusak skandalı iddiaları, Sabah Gazetesi, 22.07.1997). Er Sarmusak'ın elde ettiği belgelerin askerin darbe hazırlığında olduğunu bildiren belgeler olduğu iddia edilmektedir. Bu belgelerin sırasıyla önce Meral Akşener'e sonra Tansu Çiller'e ardından Başbakan Erbakan'a Erbakan tarafından da Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e iletilmiş, Süleyman Demirel'in de Genelkurmay Başkanı'na bu konuda sorular sormasıyla açığa çıktığı iddia edilmiş, bu iddia büyük tartışmalara yol açmıştır.

Meral Akşener'in bu konuyla ilgili olarak TBMM Darbeleri Araştırma Komisyonu'nda 28 Şubat ve 27 Nisan Araştırma Alt Komisyonu'nda verdiği

ifadesinde aktarmaktadır. Akşener, basın toplantısı için meydan okuyan sorumluluğu kabul eden vesayeti reddeden Batı Çalışma Grubu'nun illegal olduğunu söyleyen bir metin hazırladıklarını aktarmaktadır. Akşener, çok iddialı laflardan nefret ettiğini ama Orakoğlu'nun da Kadir Sarmusak'ın da haklı olduğunu söyleyen yani siyasî sorumluluğun kendisine ait olduğunu söyleyen oldukça sert bir metin olduğunu belirtmektedir. Akşener hemen o basın toplantısının ardından Deniz Kuvvetleri Komutanı Güven Erkaya'nın askerî kıyafetleriyle basın toplantısı yaptığını aktarmaktadır. O günkü atmosferi anlatan Akşener, bir iş adamının daha sonra kendisine aktardığı bilgiye göre Çevik Bir ile Erkaya, Akşener'in basın toplantısını birlikte izlerken Güven Erkaya'nın *"Bu kadın kendini ne zannediyor? Bizi döviz büfesi mi sandı?"* şeklindeki beyanlarının olduğunu vurgulamaktadır. Akşener, ertesini günü Genelkurmay'ın kendisine yönelik muhtıra gibi bir bildiri yayınladığını ve mahkemeye verildiğini belirtmektedir. Akşener, bir sonraki gün, Kadir Sarmusak ile Orakoğlu davalarına bakan savcının kendisini meclisten ifadeye çağırdığını aktarmaktadır. Akşener, bir yazı yazarak *"Sanık mıyım tanık mıyım?"* diye sorduğunu sonrasında ise çağırmaktan vazgeçtiklerini ifade etmektedir (Ek 15. TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı, 25.06.2012, TBMM Darbeleri Araştırma Komisyonunda 28 Şubat ve 27 Nisan Araştırma Alt Komisyonu TBMM Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığında Meral Akşener'in ifadesi, 25 Haziran 2012). Yaşananlar bununla da kalmamıştır, Akşener, kendisine aracılar vasıtasıyla haber gönderen askerler tarafından açık bir şekilde ahlaka uygun olmayan sözlü saldırılara maruz kalarak tehdit edilmiştir. Meral Akşener'e yine bir general tarafından aracılar vasıtasıyla *"Gelirsek o kadını yağlı kazığa oturturuz"* mesajı yollanmış, Akşener'in ise mesaja karşılık *"Söyleyin ona ben Balkanlıyım. Kazık deyince aklıma Balkanlı olan Kazıklı Voyvoda geldi. Kazıklı Voyvoda'yı da iyi tanırız. Ama unutulmasın ki Kazıklı Voyvoda sapıktır"* dediği iddia edilmiştir. Bu iddia Tercüman Gazetesi Ankara Temsilcisi Hakan Akpınar'ın *"28 Şubat Post Modern Darbenin Öyküsü"* adlı kitabında yayınlanmıştır. Akşener, davet edildiği televizyon programlarında yaptığı açıklamalarda kitapta yazılanların doğru olduğunu ve bu yüzden bugüne kadar tekzip yoluna gitmediğini söylemiştir (M. Akşener'e askerler tarafından yöneltilen tehdit, <http://beyazgazete.com/video> 23.02.2015, Erişim Tarihi: 10.10.2016). 28 Şubat MGK toplantısında Akşener'in kendisine gösterilen bir fotoğrafa tepki göstermesi milliyetçi muhafazakâr kesimin sevgisini

kazanmasına neden olmuştur. *"Eski bir pardösü, ucuz bir eşarp, ayağında topukları yenmiş bir çift siyah ayakkabı, yanında da elinden tuttuğu kabak kafalı bir çocuk olan kadının" irtica örneği olarak lanse edilmesine kızan Akşener, komutanlara şu uyarıyı yapıyor: "Ben polislere emredeceğim ve bu hanımın başındaki örtüyü çektireceğim. Fransız askerleri de çekmişti Maraş'ta. Bunun karşılığına hazır mısınız?"* (Akpınar, 2006: 82)

28 Şubat sürecinde Akşener'in askerlerin ve medyanın hedefi hâline gelmesi ve kendisine yönelik tehditler karşısında geri çekilmeyip aynı sertlikte cevaplar vermesi kamuoyunda onun ön plana çıkmasına neden olmuştur. Yine 28 Şubat MGK'sında da aynı tavrı sürdürmesi *"birçok erkek politikacının masa altlarında saklanırken Akşener yumruğunu masaya vurabildi"* şeklinde yorumlanmakla birlikte korkusuz, dik duran, eğilmeyen, baskılar karşısında geri çekilmeyen kadın siyasetçi imajının yanında dindarları, başörtülülere savunan hürlükleri savunan kadın siyasetçi olarak muhafazakâr kesimin hafızasında özel bir yer edinmiştir. Meral Akşener 28 Şubat 1997'de yaşananları gözlemlediklerini aktarmaktadır: Akşener, başörtülü olanların başörtüsüzden korktuğunu, başörtüsüz olanların başörtülülerden korktuğunu, birisinin başının örtüsünün çekileceğinden diğerinin saçının başının yolunacağından korktuğunu, bir türlü akliselimi, sağduyuyu oluşturma konusunda problem yaşadıklarını dile getirmektedir. Akşener, Türkiye'de radikal anlamda -o günler için- bir rejim değişikliğini isteyenlerin az sayıda belki var olabileceğini fakat bu alanın gereğinden fazla genişletilerek toplumun büyük kısmının gerildiğini vurgulamaktadır. Akşener, cumhuriyet veya demokrasi, laiklik veya din denildiğini, niçin bunun içine 've'yi koymuyoruz sorusunu sorarak laiklik ve din, cumhuriyet ve demokrasi demenin Osmanlı ve Cumhuriyet demenin sağlanamadığını, esas meselenin bu olduğunu ifade etmektedir. Akşener, bugün de belki bunun sağlanmasının gerektiğini, bütün soruların cevabının "veya"nın üstünden bugüne getirildiğinde -Türk veya Kürt, Alevi ve Sünni vb.- Türkiye'nin "ve"ye ihtiyacının olduğunu, bütün siyasî yapıların ve kanaat oluşturucularının bu söylemin içinde yer almalarının gerektiğini aktarmaktadır. *"Bütünüümüz için konuşuyorum yani bugün de dâhil olmak üzere. Yani bugün benim size söylemeye çalıştığım şu, o, günlerden ders çıkarmak"* (Ek 15. TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı, 25.06.2012, TBMM Darbeleri Araştırma Komisyonu, 28 Şubat ve 27 Nisan Araştırma Alt Komisyonu,

TBMM Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığında Meral Akşener'in ifadesi, 25 Haziran 2012).

28 Şubat sürecinin gerçekleştiği dönemde Meral Akşener'e yönelik eleştiriler hakarete kadar varabilmektedir. Hükümetin Başbakanı Necmettin Erbakan'dan DYP Genel Başkanı ve Dışişleri Bakanı Tansu Çiller'den daha çok Meral Akşener medyanın hedefi olmuştur. Akşener bu durumu köyde doğmuş olmasına bağlamaktadır. Hem köyde doğmuş hem de bir kadın olmasına rağmen devlette bu derece yükselmesinin geldiği sınıf itibarıyla birtakım çevreler tarafından içlerine sindirilemediğine inanmaktadır. Diğer taraftan da üst düzey basın mensuplarıyla gazetelerin patronları, genel yayın yönetmenleriyle görüşmediğini onların yerine bu işin zahmetini çeken sahada çalışan emek harcayan gazete muhabirleriyle görüşmeler yaptığını, bu nedenle de medya patronlarının ve üst düzey basın mensuplarının tepkisini çektiğine inanmaktadır. Akşener, 28 Şubat'ı anlattığı TBMM Darbeleri Araştırma Komisyonu'nda bu konuyla ilgili düşüncelerini aktarmaktadır: Akşener, kendisine o zamanlar 'fakir köylü kızı' dendiği için iş adamlarının kendisiyle görüşmediklerini, siyasî partilerde o dönemde başka başka temsilcilerle görüştiklerini, kendisini küçümsediklerini anlatmaktadır. Akşener, bir kadın yazarın kendisi hakkında evinde melamin tabak kullandığını, bir başkasının ise giyim kuşamdan haberinin bulunmadığı yönünde aşağılayıcı yazılar yazdıklarını ifade etmektedir. Akşener, bir kitapta ise pencereden halı silkeleyen kolu bilezikli, bir koyun tüccarının karısı olması gereken kafası büyük, elleri yer silmekten cam ovmaktan eski zaman hizmetçilerine benzeyen kavruk kadının adı Meral Akşener diye yazıldığını, bunun anlamının ise "sen o sandalyede niye oturuyorsun?" manasına geldiğini belirtmektedir.

Akşener, şahsıyla ilgili hep sınıfsal bir problem gördüğünü 'fakir köylü kızı' muamelesi gördüğü için iş adamlarının elit kesimin kendisiyle özel bir temaslarının olmadığını aktarmaktadır. Akşener, çok etkin bir gazetecinin telefonlarımıza çıkmıyor diye televizyondan kendisini şikâyet ettiğini, kendisinin küçük bir memurun kızı olduğunu, çok zor şartlar altında çalıştığını, gazetelerin İçişleri Bakanlığı'nı takip eden muhabirleriyle şuurlu bir biçimde görüştüğünü, asla bir köşe yazarıyla oturmadığını, görüşmediğini vurgulamaktadır. Akşener, bu nedenlerden dolayı bazı kesimlerin kendisinden hiç hoşlanmadıklarını, mutfakların kendisini

sevdiklerini, patronların ve çok meşhur olanların sevmediklerini dile getirmektedir. *“Yani bu muhabirler arasında da o zamanlar konuşulurdu. Mesela benim verdiğim beyanlardan dolayı atlatma haber yapıp maaş ödülü alanlar -o muhabir çocuklar imzasıyla çıkıyordu, o zaman öyleydi sistem- olmuştur. Sendika konusunu, tekelleşmeyi basında gündeme getiren ilk benim. O zaman hemen böyle bir sürü şirket kurup gazetecileri oradan oraya oradan oraya yılı dolunca sevk ederlerdi, şimdi nedir onu bilmiyorum”* (Ek 15. TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı, 25.06.2012, TBMM Darbeleri Araştırma Komisyonunda 28 Şubat ve 27 Nisan Araştırma Alt Komisyonu TBMM Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığında Meral Akşener’in ifadesi, 25 Haziran 2012). Akşener, 28 Şubat sürecinde İçişleri Bakanı olarak görevini yaptığını vurgulamaktadır. Kendi Bakanlığının personelinin kendisinden izinsiz hiçbir kurumun toplantısına gidemediğini, hiçbir kurumdan kendisinin bilgisi dışında alınan emirlerle eylem yapılmasına izin vermediğini, bu tür eylemlere kalkışacak personelini ne pahasına olursa olsun görevden alacağını duyurduğunu belirtmektedir. Devlete ve demokrasiye yönelik bütün tehditlere karşı durduğunu, çeşitli vesilelerle korkutulmak istendiğini ama asla korkmadığını ve korkmayacağını açık ve net bir biçimde ifade etmektedir.

3.8. MERAL AKŞENER VE TAZMİNAT DAVALARI

Meral Akşener, siyasî hayatında birçok tazminat davasıyla karşı karşıya kalmıştır. İlginç olan ise bütün bu davaların 28 Şubat sürecinin hemen ardından Bakanlık görevi sona erdikten sonra açılmış olmalarıdır. TBMM’den Akşener’in mal bildiriminin istendiği, birçok mahkeme ara kararları mevcuttur. Fakat asıl önemli olan dava ise Akşener’in oldukça yüklü bir miktar olan, faizleriyle birlikte yaklaşık 156 bin Türk lirası, Ertuğrul Özkök’e ve diğer gazetecilere ödemekle cezalandırıldığı, medyada “Tele Kulak” olayı şeklinde kasıtlı olarak yanlış aktarılan dava ve sonucudur. Meral Akşener birilerini dinletmiş ve o nedenle tazminat ödemeye mahkûm edilmiş gibi lanse edilerek Akşener’in itibarı zedelenmeye çalışılmıştır. Oysa Akşener telefon dinlemek ve dinletmekten değil “ Özel hayatın açıklanmasına nezaret etmek” suçlamasıyla cezalandırılıp tazminat ödemeye mahkûm edilmiştir. Olayın gelişimi ise şöyle yaşanmıştır: Gazeteci Ertuğrul Özkök zamanın bakanlarından Güneş Taner ile bir telefon görüşmesi yapmıştır. Bu

görüşmeyi dinleyen kişiler bu görüşmenin kayıtlarını DYP'ye göndermişlerdir. DYP yöneticileri, bu kasette geçen konuşmaları basına açıklama kararı almışlar ve basına açıklama, basına paylaşma işini yapacak bir ekibe basın toplantısı düzenletmeye karar vermişlerdir. Yöneticiler birtakım tehlikelerin farkında olduklarından DYP'ye herhangi bir zarar gelmemesi için basın toplantısının parti binası dışında bir otelde gerçekleştirilmesine karar vermişlerdir. Basın toplantısının yapılacağı an geldiğinde Akşener ile birlikte görevlendirilen diğer milletvekillerinden bazıları rahatsızlanmış, kimisine telefon gelmiş kimisinin işi çıkmış, toplantıyı başlatmak ve konuşmayı basına paylaşmak Akşener ile birlikte bir milletvekiline kalmıştır. Akşener'in konuyla ve bütün ilgisi bu kadardır. Kasette ne olduğunu dahi bilmemekte partisinden kendisine verilen görevi yerine getirmektedir. Basın toplantısı yapıldıktan sonra konuyla ilgili dava, toplantıda başka milletvekilleri de olduğu hâlde yalnızca Meral Akşener'e açılmıştır ve medyada konuşmaları Akşener dinletmiş, kaydettirmiş gibi bir algı oluşturulmuştur. Mahkeme esnasında Akşener savunma bile yapamamıştır. Kayıta var olan konuları konuşulması yasaklanmış, aynı konuları tekrar ederse yeni dava konusu olacağı konusunda davacı vekili ve davaya bakan hâkim tarafından uyarılmıştır. O kayıtlarda neler olduğunu, neler konuşulduğunu yazamamaktayız. Aksi takdirde özel hayatın açıklanmasına nezaret suçlamasıyla bir dava ile karşılaşabiliriz. Akşener, o dönemde yaşananlarla ilgili düşüncelerini ifade etmektedir: *“Bir kurban gerekiyordu, beni seçtiler ama mücadele ettim. Bütün bunlarla uğraştım hâlen ayaktayım”* (M. Akşener, kişisel görüşme, 21 Mayıs 2016). DYP Genel Merkezi ya da Tansu Çiller bu cezanın ödenmesi konusunda Akşener'e yardımcı olmak gibi herhangi bir eylemde bulunmamış, toplamda yaklaşık 156 milyar TL'yi aşan miktarda (Eski para değeri ile) tazminat cezası ödemek zorunda kalmıştır (M. Akşener, Tazminat Cezası, 20.05.2015, <http://www.timeturk.com/hurriyet-gazetesi-aksener-i-neden-tazminata-mahkum-etmisti/haber-3007>, Erişim Tarihi: 01.08.2015).

3.9. MERAL AKŞENER VE TANSU ÇİLLER'İN YOLLARININ AYRILMASI

Meral Akşener Tansu Çiller ile çok yakın olduklarını ifade etmektedir: *“Tansu Çilleri annem gibi görüyordum ve ona herhangi bir zarar gelmesini istemiyor, ona göre de her alanda onu savunuyor, ne yapmam gerekirse hiçbir şeyden hiç kimseden korkmadan çekinmeden yapıyordum”* (Akşener, kişisel görüşme, 21 Mayıs 2016).

Meral Akşener ve Tansu Çiller arasındaki ilişki anne kız boyutundadır. Akşener, Tansu Çiller'e yönelen her saldırının önüne kendini siper etmiştir. Bu özelliği nedeniyle hakarete varan eleştiriler alıp konutun hizmetçisi, evin bulaşıkçısı ve benzeri cümlelerle aşağılanmaya çalışılmıştır. Fakat Akşener, bütün bu eleştirileri görmezden gelerek bildiği inandığı gibi hareket etmeye devam ettiğini, eleştirilerin ona geri adım attırmadığını ifade etmektedir. Tansu Çiller ile aralarındaki her şey gayet iyi durumdayken birdenbire önce kulislerde sonra medyada aralarının açıldığı haberleri yayılmaya başlamış ardından da bu haberlerin gerçekliği ortaya çıkmıştır. 1999 yılında yapılan genel seçimler sonrasında yapılan GİK toplantısında teşkilatın yeteri kadar çalışmadığı, seçimlerde bundan dolayı yenilgi alındığı görüşü ağır basmıştır. Fakat Akşener bu görüşe katılmadığı gibi yenilginin nedeninin genel merkezden kaynaklandığını söyleyip “*Hata varsa teşkilatın değil bizimidir*” demiştir. Akşener, partide yanlış gördüğü konuları açıklıkla anlatması sonucunda kendisine yönelik bir yıpratma çalışmasının başladığını belirtmektedir.

Bu olaydan sonra Meral Akşener'in genel başkan adayı olacağı kulislerde yayma çalışması yürütülmüştür. Çiller ile Akşener'in yollarının ayrılması bu olaylarla başlamıştır. 1999 Genel Seçimleri öncesi Akşener'in doğup büyüdüğü kente kontenjan adayı olarak gönderilmesi, Akşener ile Tansu Çiller'in arasını açmak isteyenlerin ilk icraatı olarak nitelendirilmektedir. Akşener'in İzmit'te çok sevildiği ve İzmit'ten aday olması gerektiği anlatılarak Çiller ikna edilmiştir. Akşener daha önce İstanbul milletvekili olduğu için çalışmalarını ve yatırımlarını İstanbul'da yapmıştır, asıl amaç onu zor durumda bırakmak, doğduğu yerde kontenjan adayı yapılarak tepki oluşmasını sağlayıp siyasetin dışına itmektir. Bir yandan bu ve benzeri olaylar organize edilirken diğer taraftan Akşener'in genel başkan adaylığına hazırlandığı yönünde deliller toplanarak Çiller bu konuda ikna edilmeye çalışılmıştır. Akşener'in daha önceki seçimlerde kullandığı “*Türkiye'ye Meral Lazım, Türkiye'ye Moral Lazım*” sloganı ise bu konuda en büyük delil olarak gösterilmiştir. Anlaşmazlıklar kısa sürede büyümüş ve Akşener'in ön seçim yapılmaması ve genel merkezin hatalarının teşkilata yüklenmesine yönelik itirazları parti içi çekişmelerin de katkısıyla sonunda Akşener, Çiller, anlaşmazlığına dönüştürülmüştür. Meral Akşener, genel merkezin yaptığı hataları düzeltmeden ve ön seçim yapılmaksızın Tansu Çiller'in genel başkanlığında gidilecek ilk seçimde DYP'nin barajı

aşamayacağını, parlamento dışında kalacağını iddia etmiştir. Hiçbir düzeltme girişimi yaşanmadığı için Köksal Toptan'ın genel başkan adaylığını desteklemiştir ve Köksal Toptan'ın listesinden aday olmasıyla birlikte Akşener ve Çiller arasındaki bütün köprüler tamamen yıkılmıştır (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Diğer yandan Tansu Çiller ve Meral Akşener 28 Şubat sürecinde hem medya ile hem de "İstanbul Sermayesi" diye adlandırılan iş adamlarından oluşan gruplarla büyük bir kavgaya tutuşmuşlardır. Kavga o kadar ileri boyutlara taşınmıştı ki Tansu Çiller devletten teşvik alan şirketleri ne kadar teşvik ve kredi aldıklarına varıncaya kadar açıklamıştır. Bütün bu kavgalarda Meral Akşener en ön safta Tansu Çiller'i savunmaktadır. Medya ve iş adamlarıyla arasını düzeltmek isteyen DYP ve Tansu Çiller'e gelinen durumun sorumlusu olarak Akşener'i göstererek medya ve iş dünyasıyla barışmayı planlaması tavsiye edilmiştir. Akşener'i kavgacı birisi olarak göstererek Tansu Çiller'i etkileyip bu ortama onu Akşener'in sürüklediği hem medyaya hem de iş dünyasına anlatılarak ikna edilebilecekleri, Akşener'in kurban verilmesi konusunda tavsiyelerle Çiller'in ikna edildiği iddia edilmiştir. Akşener'in partiden uzaklaştırılması gerekmektedir. Fakat onun mücadeleci kişiliği bilindiği için açık bir biçimde herhangi bir beyanda bulunulmamış, her şey gizli kapaklı yürütülmüştür. Akşener gerçekte yaşananların böyle olmadığını anlatmakta güçlük çekmemiş, kendisini ve yaptıklarını ifade etmekte zorlanmamıştır. Tansu Çiller ile yollarının ayrılışının nedenleri olarak bunları anlatan Akşener, Türk siyaset dünyasında genel başkanına itiraz edebilmiş nadir siyasetçilerdendir. Sonuçta Akşener'in iddiaları gerçekleşmiş. DYP, Tansu Çiller'in genel başkanlığında girdiği ilk seçimde barajı aşamayarak parlamento dışı kalmıştır (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2015).

Tansu Çiller ve Meral Akşener bugüne kadar birbirlerini hedef alarak kişisel suçlayıcı ifade kullanmamış, basın yoluyla kavga etmemiş, o yıllarda kendi aralarındaki mücadele sessiz ve derinden yaşanmıştır. Sadece Kocaelili gazeteci Nurettin Kolaylı, Matbaacılar Sitesi'nde Tansu Çiller ile karşılaştığını ve Çiller'e "*Meral Akşener, tazminat cezasına çarptırıldı ve bunu ödemek için mal varlığını satışa çıkardı. Neden kendisine yardım etmiyorsunuz?*" diye sorduğunu, Çiller'in ise "*kendi düşen ağlamaz*" dediğini anlatır (Kolaylı Nurettin, <http://www.hurriyet.com.tr/ciller-gercek-olan-fakirlesen-turkiye-39172393>, Hürriyet

Gazetesi, Erişim Tarihi: 12.11.2016). Bunun dışında ikilinin birbirlerine yönelik beyanlarına rastlanmamaktadır.

3.10. 28 ŞUBAT MAHKEMESİ VE MERAL AKŞENER

T.C. Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 2014/144 esas, dosya numaralı 73. celsede 28 Şubat'ın yargılandığı davada 16 Şubat 2015 tarihinde Meral Akşener tanık olarak dinlenmiştir. Meral Akşener mahkemede mahkeme başkanının oturabilirsiniz teklifini ret ederek yaklaşık 7 saate yakın bir süre ayakta ifade vermiştir. Meral Akşener kendisini bu davanın mağdurları arasında görmediğini ifade etmektedir: Meral Akşener, T.C. 54. Hükümeti'nin İçişleri Bakanı olduğunu, pek çok insanın mağdur, en önemlisi de Türk milletinin mağdur olduğunu vurgulamaktadır. Milletin peygamber ordusu olarak kabul ettiği, Metehan döneminden beri 2 bin 200 yıllık bir ordu olan Türk ordusunun bazı yöneticilerin davranışları nedeniyle milletteki ordu algısının tahrip olduğunu belirtmektedir. Akşener, 28 Şubat'ta kendisini bu nedenle mağdur saymadığını, saymama nedenini ise kendisinden çok daha fazla mağdur olanların bulunduğunu, hicap duyduğu için kendisini mağdur saymadığını ve mahkemenin sorularına cevap vermek için mahkeme salonunda bulunduğunu dile getirmektedir. (Ek 16. T.C. Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesinde 2014/144 esas, dosya numaralı 73. celsede 16 Şubat 2015 tarihli 28 Şubat'ın yargılandığı dava, Meral Akşener'in ifade tutanakları). Meral Akşener, askerlerin kendisine karşı taarruza geçmelerinin nedeni olarak Batı alışma Gurubu'na ait belgelerin eline geçmesini ve bunun gereğini yapmış olmasını göstermektedir. Meral Akşener, İstihbarat Daire Başkanı Bülent Orakoğlu ve devrin Emniyet Genel Müdürü Kemal elik'in beraber bir belge getirdiklerini bildirmektedir. Belgeyi inceleyerek önce DYP Genel Başkanı, Dışışleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Tansu iller'le konuşup daha sonra da Adalet Bakanı Şevket Kazan ile görüşüp Kazan, üzerinden belgeyi Başbakan Erbakan'a vermeleri gerektiği üzerinde bir anlaşma sağladıklarını ve sonuçta belgenin Erbakan'a Şevket Kazan üzerinden ulaştığını aktarmaktadır. Sonrasında Başbakan Erbakan'ın bu konu üzerinde iller'le yaptığı bir görüşme olduğunu, kendisinin bu konuşmanın içeriğini bilmediğini ifade etmektedir. Akşener, MGK'nın kuruluş yıldönümü nedeniyle mayıs ayı sonunda yapılan MGK toplantısında Batı alışma Gurubu belgesi üzerinden birden bire kendisini casusluk, köstebek ve Deniz Kuvvetleri'ni

dinletmekle ve izletmekle suçlanır bulunduğunu belirtmektedir. Akşener, daha sonra 3 Temmuzda 54. Hükümetin düştüğünü, Mesut Yılmaz'ın Başbakanlığı'nda bir hükümet kurulduğunu, 4 ya da 5 Temmuz sabahı uyandığında bütün gazeteler manşetlerinde ve televizyon kanallarında Hıyaneti Vataniye kanunuyla Divan-ı Harp'te yargılanacağı, casusluk yaptığı suçlamaları ile karşılaştığını aktarmaktadır. Akşener, 8 Temmuz 1997'de bir basın toplantısı yaparak basın açıklaması yaptığını, basın açıklamasında Bülent Orakoğlu ve Kemal Çelik'in getirdiği belgelerin de bulunduğunu, bu basın açıklamasında söylediklerinin bugün de arkasında durduğunu ifade etmektedir. Mahkeme başkanının herhangi bir tehditle karşılaştınız mı? Brifinglerde ne oldu? Şeklindeki soruya Akşener, kişisel olarak yüzüne karşı herhangi bir zorlama, tavır, söz ve davranışla karşılaşmadığını belirtmektedir.

Akşener, brifinglerin kendi iktidarları zamanında birdenbire 28 Şubat kararlarından sonra askerî bürokrasi tarafından yargı mensuplarının iki defa, medya mensuplarına sonra üniversitelere yazar, çizer takımına brifingler verildiğini ve yargı mensuplarının sekiz dakika ayakta alkışladıklarını aktarmaktadır. Akşener, askerlerin 54'üncü Hükümetin bir an evvel gitmesi lazım geldiğini söylediklerini, iktidardan düşmediği takdirde üst düzey silahlı bürokrat tarafından silah kullanılacağına dair tekzip edilmemiş bir gazete manşetinin olduğunu açıklamaktadır. Akşener, Refah-Yol hükümetinin bir protokolle kurulduğunu, Refah Partisi ve Doğru Yol Partisi'nin iktidar olduğunda iki yıl arayla önce Erbakan'ın sonra Çiller'in başbakan olacağı şeklinde anlaşmanın olduğunu fakat bir yıl önce karar alınarak iktidar değişimi, başbakan değişimi yapılmasına karar verildiğini aktarmaktadır. *“Sonuçta şu oldu. 282 imzalı milletvekili ile değişim Cumhurbaşkanı'na devrin Cumhurbaşkanı'na iletildi. Fakat sonra Sayın Cumhurbaşkanı, Sayın Mesut Yılmaz'a hükümet kurma görevini verdi ve istifa etmiş olan hükümet düşmüş oldu”* (Ek 16. T.C. Ankara 5. Ağır ceza mahkemesinde 2014/144 esas, dosya numaralı 73. celsede 16 Şubat 2015 tarihli 28 Şubat'ın yargılandığı dava, Meral Akşener'in ifade tutanakları).

Mahkeme başkanının tekrar tehdit konusunu hatırlatması üzerine Akşener, İçişleri Bakanlığı müsteşarı Ünüsan'ın ismini zikretmekten utandığı bir general ile bir resmî görüşme sonrasında bir yemekte şahsıyla ilgili *“Türkiye Cumhuriyeti Devletinin İçişleri Bakanı ileri geri konuşmasın, İçişleri Bakanlığı'nın önüne koyduğumuz bir yağlı kazığa kendisini oturturuz”* dediğini aktarmaktadır. Akşener,

bu konuyu kendisine Ünüsan'ın söylemediğini, Ünüsan'ın önce Bakan Bekir Aksoy'a Bekir Aksoy tarafından Çiller'e Çiller'in de kendisine mesaj ilettiğini açıklamaktadır. Akşener, Ünüsan'ı çağırıp görüştüğünü, yemin ettiğini, isim söylemeyeceğini ama böyle bir tehdidin var olduğunu da kendisine aktardığını dile getirmektedir. Meral Akşener'e bu tehditi, İzmit doğumlu, Ömer Gürer'in kızı, Rumeli göçmeni bir ailenin kızı olan, birisinin eşi, bir erkek çocuğun annesi olan, Meral Akşener'e yapılmış bir tehdit olarak algılamadığını belirtmektedir. Sıradan Meral Akşener'e yapılmış olsa idi böyle bir söz söylenmeyeceğini dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin İçişleri Bakanı'na yapılmış bir tehdit olarak kabul ettiğini ve hiyerarşik düzen içerisinde bu konuyu, Cumhurbaşkanı'na Türk Ordusu'nun Başkomutanına gereğinin yapılması için ilettiğini ifade etmektedir. Gereği yapılmadığı takdirde bu konuyu kamuoyu ile paylaşıp bu sefer kişisel olarak Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanı olarak gereğini yapmak üzere davranacağını söylediğini aktarmaktadır. Akşener, Cumhurbaşkanı Demirel'in kendisine bu konu ile ilgileneceğini, gereğini yapacağını ama Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bir kurumuna mensup olan bir şahsın böyle bir densiz, hadsiz, edep dışı davranışı sebebiyle kurumların tahrip edilmemesi gerektiğini söylediğini, Başbakan Erbakan ve Çiller'in de bu yoruma katıldıklarını ifade etmektedir. Akşener bu hakareti, tehdidi, kişisel olarak algılamamış olduğunu eğer kişisel olarak algılamış olsaydı aynı şekliyle elbette ki karşılığını verip gereğini yapabilecek iradeye sahip olduğunu, bunun da kayıtlara geçsin diye özellikle söylemek istediğini belirtmektedir. *“Çok üzüldüğüm, rencide olduğum bir konuydu. Ben Türk Ordusu'nun Metehan'ın kurduğu ona inanırım. 2200 senelik bir tarihi olduğuna inanırım. Dolayısı ile Türk Ordusu'nun bir generalinin kendisine ve bağrından Atatürk'ü çıkarmış bir ordunun generalinin kendine örnek seçe seçe Balkanlar'da Türk ve Müslümanlara büyük acılar çektirmiş Kont Vilat'ı örnek alması ayrıca benim için manidar olmuştur”*. Bu sözü söyleyen paşa, Çetin Saner'dir. (Ek 16, T.C. Ankara 5. ağır ceza mahkemesinde 2014/144 esas dosya numaralı 73. celsede 16 Şubat 2015 tarihli 28 Şubat'ın yargılandığı dava, Meral Akşener'in ifade tutanakları). Bu bölüm son derece önemlidir. Mahkeme başkanı Meral Akşener'e şikâyetçi misiniz? diye sorduğunda ise kendisini mağdur olarak ifade etmekten hicap duyduğunu daha önce söylediğini hatırlatarak çok insanın mağdur olduğunu beyan etmiştir.

28 Şubat'ın özellikle Batı Çalışma Grubu eliyle organize olan, tırnak içi yaptırımlarının tırnak içi psikolojik atmosferinin pek çok insanın hayatının değişmesine sebep olduğunu, kendi aile fertlerinin içinde de hayatında büyük değişiklikler olan genç hanımlar mevcut olduğunu vurgulamaktadır. Akşener, onları gördüğü zaman kendisini mağdur olarak tariflemesinin hicap duymasına sebep olduğunu dile getirmektedir. Akşener, mahkeme heyetinin karşısında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekili Meral Akşener olarak bulunduğunu, o nedenle kendisini mağdur saymadığını bildirmektedir. Kendisini mağdur saymadığı içinde doğal olarak şikâyetçi olmadığını beyan etmektedir. Akşener, mahkemeye görülmekte olan darbe davası ile ilgili olarak kendisine sorulacak soruları cevaplandırmak üzere geldiğini ifade etmektedir. *“Çok uzun yıllar bu konuda silahlar belde iken çok sert bir atmosfer varken bu konuda görüşlerimi çok açık net yıllar boyu dile getirmiş bir politikacıyım. O nedenle ne düşündüğüm ne yaptığım genel olarak çok açık bilgiler içerisinde mevcut. Onun içinde sadece dediğim gibi sorularınıza cevap vermek için soruları cevaplandırmak için buradayım.”* Mahkeme başkanı, Meral Akşener olarak şikâyetçi değilsiniz, İçişleri Bakanı olarak şikâyetçi misiniz? Sorusunu sormaktadır: Akşener ise o dönemde Tansu Çiller, Işıl Saygın, Ayfer Yılmaz ve Meral Akşener olmak üzere dört kadın bakan varken sadece İçişleri Bakanı Meral Akşener'e böyle bir tehdit geldiğini, bunun kendisinin kadın olduğundan kaynaklanmadığını belirtmektedir. Akşener, İçişleri Bakanlığı görevini yerine getirme gayretinden kaynaklandığını, o nedenle de o makama yapılan tehdidi, saygısızlığı, densizliği, hadsizliği ve edep dışı davranışı hiyerarşik düzen içerisinde Başkomutan'a kadar götürdüğünü ifade etmektedir. *“Sonuç itibarıyla herhangi bir davranış biçimi olmadı. O nedenle o gün gereğini yapmış olduğum için bugün herhangi bir şikâyetim yok. Meral Akşener olarak şikâyetim yoktur”* şeklindeki beyanıyla kendisinin kişisel olarak şikâyetçi olmadığını belirtmektedir (Ek 16. T.C. Ankara 5. ağır ceza mahkemesinde 2014/144 esas dosya numaralı 73. celsede 16 Şubat 2015 tarihli 28 Şubat'ın yargılandığı dava, Meral Akşener'in ifade tutanakları). Akşener bu davanın kendisinin kişisel meselesi olmadığını söyleyerek yaşananların Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ni ilgilendirdiğini, kendisini mağdur görmediğini mağdur saymadığını belirtip kişisel olarak ya da İçişleri Bakanı olarak şikâyetçi olmadığını beyan etmektedir. Yine *MGK toplantısında kararların imzalanması için herhangi bir kimseye hakaret ve tehdit gerçekleşti mi?* sorusuna verdiği cevap ise şöyledir:

Akşener, sorulan her soruya da sadece bildiği çerçevede cevap vereceğini, beyan etmektedir.

Akşener, MGK'nın özelliğini anlatırken ortada bir yerde Cumhurbaşkanı'nın bir tarafta bir grup bir tarafta bir grup şeklinde oturduğunu tarif etmektedir. Masada düğme bulunduğunu, düğmeye basarak söz alındığını, konuşma izni verildiğinde "Sayın Cumhurbaşkanım" diyerek sözlere başlanıldığını ve diğer insanlara söyleyeceklerin söylenebildiğini aktarmaktadır. Akşener, Cumhurbaşkanı'na hitap edilen bir yerde sövgünün olamayacağını, Cumhurbaşkanı'na hitap edilen bir yerde avaz avaz bağrış olamayacağını, hakaret edilemeyeceğini, hitabın birebir Cumhurbaşkanı'na olduğunu ifade etmektedir. Akşener, 28 Şubat tarihinde dokuz buçuk saat süren o toplantının gergin, soğuk, sert fakat belli bir nezaket çerçevesi içerisinde sürdüğünü açıklamaktadır. Akşener, ne bir kimseye ne de şahsına herhangi bir şahıs, silahlı bürokrasiden herhangi bir kişi, tabancasını uzatıp alınlarına yöneltip; *"Bunu imzalayacaksınız kardeşim"* diyen olmadığını aktarmaktadır. Akşener *"Demeye kalkışlıysaydı zaten mümkün değildi. İnadına yapardım, ne derlerse onun tersini yapardım. Ama böyle bir şey olmadı"* demektedir. *"Şimdi dolayısı ile yani şahısların başkalarına olmuş mudur? Olmamış mıdır? Onda da ben onlar adına bir şey söyleyemem. Benimle ilgili olmadı. Bunu en başından beri söylüyorum"* (Ek 16, T.C. Ankara 5. ağır ceza mahkemesinde 2014/144 esas dosya numaralı 73. celsede 16 Şubat 2015 tarihli 28 Şubat'ın yargılandığı dava, Meral Akşener'in ifade tutanakları).

Meral Akşener'e mahkeme heyeti tarafından T.C. 54. Hükümeti'nin Başbakanı Necmettin Erbakan'ın 28 Şubat MGK'daki tutumu sorulduğunda ise Akşener, Erbakan'ın yerli bir insan olduğunu, Türk Silahlı Kuvvetleri'ne gerçekten son derece saygısı olan, kumandanım ve komutanım diye hitap eden bir insan olduğunu belirtmektedir. Akşener, geçmişten kaynaklanan Refah Partisi eşittir irtica gibi bir algı olduğunu, Batılıların "algı gerçekliktir" dediğini hatırlatıp Erbakan'ın algı gerçekliktir meselesini çözebilmek ortadan kaldırabilmek için askerler ile olan ilişkilerinde son derece de kendini anlatmaya gayret eden "beni doğru anlayın" diyen bir insan olduğunu aktarmaktadır. Erbakan'ın beni anlayın dedikçe askerlerin kaşlarının kalktığını, kaşların çatıldığı bir durumun oluştuğunu aktarmaktadır. Akşener'e göre böyle bir atmosferde sonuç itibarıyla kimsenin kendisine tabanca

dayamadığını fakat dayanmış gibi bir atmosferin oluştuğunu dile getirmektedir. Akşener, Erbakan'a çok haksızlık edildiğini de düşündüğünü, son zamanlarda "direnmedi öyle yaptı, böyle etti, gitti" falan gibi konuşmaların olduğunu, bugün şartlar farklı noktaya geldikten sonra konuşmanın kolay olduğunu, 28 Şubat döneminde kendisinin telefonunun on defa bile çalmadığı günler geçirdiğini söylemektedir. O günleri bu günün şartlarında yargılamanın da çok haksızlık olduğunu düşündüğünü eklemektedir. Akşener, sürekli partisi kapatılmış bir lider Erbakan'ın ve asla iktidar verilmeyeceği iddia edilen bir siyasî geleneğin yüzde 22 oy aldığını, önce "Ana Refah" "Refah" "Anavatan" hükümeti kurulmaya çalışıldığını sonra Doğruyol'la bir iktidar kurulduğunu ifade etmektedir. Her şeyin iyi gittiği, asayişin iyi gittiği, emeklilere en yüksek zammın yapıldığı, işçilere en güzel zamların yapıldığı dönemde bir irtica üzerinden bir gerilim oluşturulduğunu aktarmaktadır. Akşener, Erbakan'ın ülkeyi yönetebileceğini hem muarızlarına hem de muvafıklarına bir şekilde anlatabilme önceliğiyle hareket ettiğini vurgulamaktadır.

Akşener, Necmettin Erbakan Hoca'ya yönelik "dik durmadı" şeklinde yöneltilen eleştirilerin doğru olmadığını, kendisine yönelik birçok eleştiri yapılabileceğini fakat Erbakan'ın kendisini savunmadığı için (hayatta olmaması nedeniyle) bu eleştirileri kabul etmediğini, o dönemi birlikte yaşadıklarını MGK'da beraber bulduklarını aktarmaktadır. Akşener, Başbakan Erbakan için şartlarında birinci önceliğin partisini yönetebilir algısıyla iktidarda tutmak olduğunu fakat bir siyasetçi gözüyle baktığında kendi yöneticileri ve kendi tabanının Erbakan'ı çok yalnız bıraktığını dile getirmektedir. Akşener, Doğruyol Partisi'nin milletvekillerinin kaçtığını fakat Erbakan'a da müthiş tazyik olduğunu diğer taraftan sürekli akıl verme pozisyonunda olan partililerinin baskısının olduğunu belirtmektedir. Akşener, Erbakan'ın çok nazik, son derece millî, son derece yerli ve inanılmaz zarif bir insan olduğunu, askerî cenahla da ilişkileri bu nezaket üzerinde sürdürmeye çalıştığını anlatmaktadır. Akşener'e göre Erbakan "Bizim bu siyasî hareketimiz yani ülkeye yanlış yapılmaz" mesajı vermeye çalıştığını vurgulamaktadır. "Din üzerinden din motivasyonu ile bir silahlı sisteme geçilmesinin ülke için kolay olmayacağını ama bunun yüksek oranda olmadığına hepimizi inandırdık. Yani böyle terör yapabilecek grupların yüksek oranda olmadığını, hep ben bakanken Sayın rahmetli Erbakan başbakanken o günlerde yaptığımız beyanlara baktığımızda genel olarak sapla

samanın ayrılması gerektiği üzerindendi. Yani uzlaşma mesajları veren bu da rahmetliyi bir şey gibi gösteren yani dik durmadığı gibi bir suçlama ile karşı karşıya bırakan bir şeydi.” Mahkemede Akşener, 28 Şubat MGK kararlarının uygulanması ile ilgili yaşananları aktarmaktadır. Kendisinin de bakan olduğu hükümet düşmüş, Mesut Yılmaz Başbakanlığı’nda yeni hükümet kurulmuştur. O dönemde İstanbul Üniversitesi’nde başörtüsü meselesinin başladığını, kendi yeğenlerinin de orada okuduğunu, başörtüsü eylemlerinin İstanbul Üniversitesi’nin önünde başladığını sonra tedbirlerin daha da şiddetlenerek yayıldığı bir dönem geçirildiğini aktarmaktadır. Akşener, kadın üzerinden kılık kıyafet eşittir başörtüsü durumuna gelindiğini, sakallı adamların üniversitelere girdiğini, küpeli gençlerin girdiğini kendisi açısından bunda sorun olmadığını, erkeklerin kılık kıyafeti ile bu ülkede kimsenin uğraşmadığını, kadınların ise her şeyiyle uğraşıldığını, bu sözlerini erkeklere yönelik söylediğini belirtmektedir. *“Bırakın bizi, biz kadınlarla baş başa yani o kadar önemli bir antidemokratik uygulamadır ki... İnsan hakları açısından başörtüsüne mesela hayat boyu hep itiraz etmişimdir. Başörtüsünü işte hangi sebeple takıyorsun, dinî sebeple mi örtüyorsun? Başka asla türban demedim hep başörtüsü demişimdir. Çünkü başörtüsünü canı ne istiyorsa ondan takar, ondan bağlar. İnanç için takabilir, yakıştıyordur, saçı azdır, peruk yerine onu takabilir yani”* (Ek 16, T.C. Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesinde 2014/144 esas dosya numaralı 73. celsede 16 Şubat 2015 tarihli 28 Şubat’ın yargılandığı dava, Meral Akşener’in ifade tutanakları).

Akşener, Türkiye’de bütün tanzimlerin kadın üzerinden yapılır bir hâle geldiğini, bunun çok daha vahim çok daha incitici olduğunu, o dönem belki travmalar açısından bakıldığında daha kolay atlatılabilirdi düşüncesine sahip olduğunu bildirmektedir. Akşener, başörtüsü ve kadın üzerinden tanzim meselesine biraz da sınıfsal baktığını sadece İslami hassasiyetler üzerinden bakmadığını, kendisinin başı açık ama İzmit’in Gündoğdu Köyü’nde doğmuş bir kişi olduğunu, kendisine hep fakir köylü kızı dendiğini hatırlatmaktadır. Akşener, inancının ötesinde bazı kimselerin İçişleri Bakanlığı sandalyesinde köylü kızı bir kadının var olmasına itirazlarının olduğunu, kendisi hakkında bir kitap yazıldığını, o kitapta kara kuru, elleri nasırlı, kafası ekmek yemekten büyük, vücudu kavruk kadının adı Meral Akşener şeklinde satırlar bulunduğunu aktarmaktadır. Akşener, bu satırlara gülümsediğini, bu ben değilim dediğini bildirmektedir. *“Benim temennim bundan*

sonrasında her birimizin taraflarını, her birimizin öznelere kendim olarak söyleyeyim. Başta ben olmak üzere her birimizin bütün bu konulardan bir ders çıkarıp bunların tekrarına yol açmamak üzere yeni yolun ortaya çıkmasını temenni ediyorum. Yani bundan sonrasında dolayısı ile o travmanın kadınlar üzerinden yürümüş olduğu için daha derin olduğunu düşünüyorum. Onun için de maalesef çok acı çeken millet mağdur oldu derken o nedenle ben kendimi mağdur saymıyorum çünkü ben bugün burada Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni yöneten bir kişi olarak bulunuyorum. Ben mağdurum dersem hakikaten bu insanlara haksızlık etmiş olurum. Onun için hep beraber birlikte bir acı çekildi. Yani somuttan ziyade çok psikolojik bir dönemdi.” Mahkemede avukatlar da Akşener'e sorular yöneltmekteydiler. Bu sorulardan ilginç bulduğum bir tanesi de daha önce çeşitli kaynaklardan bu konuyla ilgili bilgi vermiş olmama rağmen bu bilginin resmî kaynaklarca kayıt altına alınmış olması nedeniyle tekrar aynı konuya yer vermekteyim. Müşteki vekili avukat Hüsnü Tuna, Meral Akşener'e soru yöneltmektedir: “*Milli Güvenlik Kurulu toplantılarında askerlerce gösterilen ve ölüncüye kadar unutamayacağınız, Fatih Çarşamba'da çekildiği sanılan bir kadının, eşin, çocuğun ya da ananın fotoğraflarında sizi etkileyen nedir*”? (Ek 16, T.C. Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesinde 2014/144 esas dosya numaralı 73. celsede 16 Şubat 2015 tarihli 28 Şubat'ın yargılandığı dava, Meral Akşener'in ifade tutanakları). Akşener, bu konunun kendisi tarafından açıklanmadığını, olayın yaşanmasından sonra açığa çıktığı için artık açık bilgi hâline geldiğinden konuyla ilgili konuşacağını belirtmektedir. Akşener o zamanlar naklen yayınlar yapıldığını, yayının içinden bazı bilgilerin basına ulaştırıldığını düşündüğünü açıklamaktadır. Toplantıda söyledikleri bazı konuları daha aşağı inmeden duyduklarını, basının öyle bir gücünün olduğunu dile getirmektedir. Akşener MGK'nın o toplantısında irtica üzerinden Aczimendiler, vesaireler konuşulduğunu, o sunumlarda muhtemelen kendisi gibi göçmen bir hanım olduğunu tahmin ettiği kadından söz etmektedir. Akşener, kadının başında başörtüsünün ucuz bir eşarp, açık gri bozlaşmış bir pardösü, aksesuar ipleri beyazlaşmış ve yanında kabak kafalı saç tıraş edilmiş bir çocuğun olduğunu aktarmaktadır. “*Hiç unutmuyorum dört yaşlarında falan. Askılı bir arkadan çapraz eskiden askılar olurdu çocukların öyle bir askılı pantolonu olan bir küçük erkek çocuğu. Hiç unutamadığım o kadın ayakkabılarının topuklarının gitmiş olasıydı. Onunla ilgili o gün ben de ne hissettiğimi söyledim...*” (Ek 16, T.C. Ankara 5. Ağır

Ceza Mahkemesinde 2014/144 esas dosya numaralı 73. celsede 16 Şubat 2015 tarihli 28 Şubat'ın yargılandığı dava, Meral Akşener'in ifade tutanakları). Akşener'in o toplantıda komutanlara şu uyarıyı yaptığı, Tolga Akpınar'ın "28 Şubat Post Modern Darbenin Öyküsü" isimli kitabında "*Ben polislere emredeceğim ve bu hanımın başındaki örtüyü çektireceğim. Fransız askerleri de çekmişti Maraş'ta. Bunun karşılığına hazır mısınız?*" şeklinde anlatılmıştı. Akşener bu konuda ilk defa açıklama yapmış ve bu açıklama mahkeme tutanaklarına geçmiştir. Akşener'in 28 Şubat MGK'sında yaptığı bu konuşma belki de kadınların başından başörtülerinin kendi istekleri dışında zor kullanılarak çıkartılmasını, okullarda ve kamuda yasaklanan başörtüsünün başka alanlarda yasaklanmasını firenleyen bir konuşma olmuş olabilir.

Meral Akşener'in 28 Şubat süreci üzerine mahkemede yaptığı, kim kazandı sorusuyla biten açıklamasını tarihe kayıt düşülecek önemli bir değerlendirme olarak nitelendirebiliriz. Akşener, 28 Şubat sürecinde yaşanan bütün olayların neticesinde kendisinin çok üzgün olduğunu söylemektedir. Akşener neden üzgün olduğunu, kendisi gibi kadınların doğurduğu çocuklardan oluşan ordunun Zagedan ordusu olmadığını belirterek açıklamaktadır. Akşener, kendisinin İzmit'in Gündoğdu Köyü'nde doğmuş Balkan göçmeni bir ailenin çocuğu olduğunu ve Cumhuriyet sayesinde okuyup mahkeme heyeti karşısında Meclis Başkan Vekili olarak bulunduğunu, 28 Şubat zamanında İçişleri Bakanı olarak görev yaptığını bildirmektedir. Atatürk İlkeleri İnkılâp Tarihi Bölüm Başkanlığı'ndan ayrılıp politikaya atıldığını dile getirmektedir. Akşener, kendisi gibi annelerin, çocuklarını askere davul zurna ile gönderdiklerini, erkek çocuk doğurduklarında ya şehit ol ya gazi deyip en az bir buçuk yıl emzirdiklerini, 28 Şubat'ta asıl kendisi gibi kadınların tahrip edildiğini aktarmaktadır. "*Batı Çalışma Grubu üzerinden söylediğiniz öyle şeyler oldu ki herkes hakkında bilgi toplayalım derken son derece incitici son derece rencide edici yazılar geldi. Herkes için söylüyorum ben bunu. Dolayısı ile kim kaybetti, bu millet kaybetti. Bu millet mağdur oldu. Onun için ben mağdurum demiyorum. Hicap duyarım dedim. Kim kaybetti, kim? Dindar kesimin vatan duygusu tahrip oldu.*" Akşener, bütün yaşananlara bakıldığında esas olanın buradan mahkeme heyeti ve orada bulunan askerler de dâhil olmak üzere herkesin ders çıkarmak zorunda olduğunu söylemektedir. Akşener, asıl mevzunun ders çıkarmak olduğunu,

mümkün olduğunca hakkaniyetli ve adaletli olmaya gayret gösterdiğini, bir rövanş isteğinin kesinlikle söz konusu olmadığını vurgulamaktadır. Akşener, kendisini mağdur saymadığını, müşteki olmadığını fakat yaşananlardan ders çıkarılmasının faydalı olacağını ifade etmektedir. *“O günle bugün arasında yani o gün irtica sebebiyle bir iktidarı bu derecesinde bir psikolojik atmosfer yani -psikolojik savaş-demiyorum psikolojik atmosfer yaratıldı. Kim kazandı? Hiç kimse.”* Mahkemede ifade sırasında Özgecan Aslan cinayetinin işlendiği günlere denk gelmesi dolayısıyla Akşener, Özgecan üzerinden bütün erkeklere seslenmektedir: *“Şimdi ben önce rahmetli Özgecan için burada hepimiz adına herkes adına bütün kadınlar adına en önemlisi bir anne olarak analar adına çok derin bir üzüntü duyduğumu ifade etmek isterim. Bütün kadınlar gibi bugün siyah giyip gelecektim. Öyle bir şey oldu, çağrı oldu. Ama mahkeme olduğu için gündem sapmasın diye böyle giyindim. Başörtüsü devleti yıkıyor, algısı benim için ne kadar yanlış bir algıysa bir kızın bir kadının mini etek giyiyor olması dolayısıyla öldürülmesi ya da taciz edilmesi ya da tecavüz edilmesi, doğrudur denilmesi son derece yanlıştır* (Ek 16, T.C. Ankara 5. ağır ceza mahkemesinde 2014/144 esas dosya numaralı 73. celsede 16 Şubat 2015 tarihli 28 Şubat’ın yargılandığı dava, Meral Akşener’in ifade tutanakları).

Meral Akşener, ısrarla birşey söylediğini, bu erkek denilen arkadaşların kadınların üzerinden ellerini, dillerini, gözlerini çekmelerinin gerektiğini ifade etmektedir. Akşener, biz bu işleri kendi aramızda çözerdik demektedir. Akşener, ne bir üniversitede ne de bir kamu kuruluşunda ne başı açıkla başı kapalı, mini etekle uzun etek giyen arasında ne bir başka yerde kavga edene hiç rastlamadığını, erkekler devreye girdiği zaman böyle problemlerin oluştuğunu ve bu konudaki görüşlerinin çok net olduğunu aktarmaktadır.” Akşener, kadınların problemlerini yine kadınların çözebileceğini, kadınlar arasında problem olmayan şeylerin bile erkeklerin konuya girmesiyle probleme dönüştürüldüğünü vurgulamaktadır. Meral Akşener, kendisi ve partisi hükümetteyken kamuda çalışan, kadınlarla ilgili olarak kendilerinden bir talepte bulunulduğunu, kendisinin de Teoman Ünüsan’ı görevlendirdiğini, kamuda devlet sistemi içinde ve üniforma zorunluluğu olmayan kadınların örtüleriyle işlerine gidip gelebilmesinin bir yolunu bulmak masadıyla bir çalışma başlattıklarını açıklamaktadır. Akşener, bu konuda ressamlara kıyafetler çizdirme çalışması dahi yaptıklarını, bir uzlaşma sağlama yolunda gayretlerinin olduğunu belirtmektedir.

Akşener tam o dönemde nasıl olduğunu anlayamadığı bir şekilde kara yolu ile hacca gitme üzerinde bir problem çıktığını o problemle ilgilenmeleri nedeniyle başörtüsü meselesine ara vermek zorunda kaldıklarını anlatmaktadır. Akşener, kendilerinin Hükümeti'nin düşürülmesi sonrasında yeni kurulan hükümetle başörtüsünün üniversitelerde yasaklandığını dile getirmektedir. Akşener, İlahiyat Fakültesindeki bir yeğenin ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ndeki diğer yeğenin de dâhil olmak üzere başörtülerine yasaklar geldiğini aktarmaktadır. Akşener, başörtüsüne hürlük arayışı içerisinde olan bazı hanımefendiler -o zamanlar genç kız- yeğeni üzerinden kendisine gelip *“Başörtüsü eylemlerine katılıp destek verebilir misiniz?”* diye sorduklarını kendisinin de o eylemlere katılacağını bildirdiğini fakat sonra nedenini bilmediği sebeplerden dolayı kendisinin de katılacağı bazı eylemlerden ilgili kişilerin vaz geçtiklerini ifade etmektedir. *“Hatta ileri gidip dedim ki ‘kazıtın saçlarınızı, koyulum bir torbaya naylon torbaya üniversite yönetimine götürelim, tüy istiyor musunuz buyurun.’ Ben kazıtayım, çok ilginç bir biçimde bu eylem iptal edildi, böyle şeyler de oldu”* (Ek 16, T.C. Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesinde 2014/144 esas dosya numaralı 73. celsede 16 Şubat 2015 tarihli 28 Şubat'ın yargılandığı dava, Meral Akşener'in ifade tutanakları). Meral Akşener 28 Şubat'ın yargılandığı mahkemede 28 Şubat sürecinin sadece askerlerle yürütülmediğini belirtmektedir. Medya, bir kısım işadamları, bir kısım sendikalar ve bazı bürokratlar ile bir kısım yargı mensupları tarafından sürece katkı verildiğini ama sadece askerlerin yargılandığını, sürece açık ve net biçimde destek veren bazı bürokratların üst düzey görevlerine devam ettiklerini satır aralarında vurgulamaktadır. *“Ben İçişleri Bakanı olarak 28 Şubat sürecine karşı durdum, engel olmaya çalıştım, kendi Bakanlığım özelinde gereğini yaptım. Şikâyet etmeyi ve mağdur görünmeyi hiçbir zaman sevmem, seçmem. Mağduriyeti kullanmayı hiç tercih etmedim. Öyle acılar çekenler oldu ki onların yanında mağdurum demeyi utanç meselesi sayarım”* (Ek 16, T.C. Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesinde 2014/144 esas dosya numaralı 73. celsede 16 Şubat 2015 tarihli 28 Şubat'ın yargılandığı dava, Meral Akşener'in ifade tutanakları). Akşener, bu süreçte yapılanların ve yaşananların Meral Akşener'in şahsına yönelik olmadığını, ülkeye hükümete devlete yönelik olduğunu, olayı kişiselleştirmeyeceğini belirtip şahıs olarak şikâyetçi olmadığını açıklamaktadır. Bu mahkemedeki ifade süresince ilginç bir durum yaşanmaktadır. Akşener'e Tansu Çiller, Şevket Kazan ve benzer kişilerle ilgili soru sorulduğunda

“Bahsi geçen kişiler hayattalar. İfade verecekler. Kendilerine sorun” diye cevaplamaktadır. Fakat aynı soru Başbakan Erbakan için sorulduğunda farklı bir tavır takınmaktadır. Erbakan’ın hayatta olmadığını, birlikte aynı hükümette görev yaptıklarını belirterek bir nevi Erbakan’ı savunmaktadır. Erbakan’ın zarif, kibar bir beyefendi olduğunu kendi dava arkadaşları tarafından yeterince savunulmadığını o nedenle Erbakan ile ilgili soruları cevaplandığını belirtmektedir.

Meral Akşener’e 28 Şubat süreci içerisinde yaşadıkları ile ilgili düşüncelerini kendisiyle yaptığımız kişisel görüşmemizde şöyle özetlemektedir. Meral Akşener, 28 Şubat döneminde karşılarında belinde silah olan önemli bir güç, askerinin bir bölümünün olduğunu, siyaseti tanzim etme hâlinin söz konusu olduğunu, hem medyada hem sermayede hem üniversitede hem de hukuk alanında 28 Şubat’ı teşvik edenlerin, işbirlikçi olanların bulunduğunu vurgulamaktadır. Akşener, her an öldürülecekmiş gibi korkutulmaya yönelik durumlarla muhatap edilmek istendiğini belirtmektedir. Akşener, bu durumları, direkt kendisine değil dolaylı biçimde ulaştırılmaya çalışıldığını, birisinin koştura koştura yanına gelip sesini hafifletip sağına soluna bakarak *“Ana, çoluğunu çocuğunu çıkar, seni vuracaklar”* denildiğini anlatmaktadır. Akşener, dindar bir ailenin dindar bir çocuğu olduğunu dolayısıyla da ecelin ne bir fazla ne de bir nefes sonradır dediğini, nefesi bitmişse birilerinin vesile olacağını ya hastalığın vesile olacağına ya da başka bir şey vesile olacağına inandığını belirtmektedir. Akşener, kendisinin ölümle korkutulmadığını, inancı gereği ölümden korkmadığını, Allah’ın takdir ettiğinden ne bir nefes az ne de bir nefes fazla alınamayacağını, o nedenle korkutulmadığını aktarmaktadır. Akşener, o günlerle bu yaşadığımız günleri mukayese ettiğinde o gün, askerî alandan bahsettiğini, onların daha mert davrandıklarını bugünkü yaşadıklarının çok daha namertçe olduğunu, bunun altını çizmek istediğini vurgulamaktadır. *“Bir diğer şey ise medya, sermaye. O zaman da yani tarih tekerrürden ibaret, o zaman da aynı şekilde oldu. Bugün havuz medyası diye tarif ettiğim televizyon ve gazete sahiplerinin hani beni, 15 Temmuz gecesi saat bir ve bir buçuk arasından itibaren darbenin başbakanı gibi ilan ettikleri türden bir namertlik ve iğrençlikle karşı karşıya kaldım o günlerde. Şimdi ana akım merkez medya dediğimiz 28 Şubat’ın yanında yer almış ağabeyler cenahından. Değişmiyor hiç bir zaman yani benle ilgili olan ağabeyler, tırnak içi ağabeyler. O zaman bir sabah uyandım, vatan hainliği ile yargılanacağım*

söz konusu oldu. On gün boyunca telefonum hiç çalmadı. Şimdi bu güne getirirsek işi benim hiç kaderim değişmiyor” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016). Akşener, bugün de aynı şeyleri yaşadığını, o gün 28 Şubat’ı destekleyenlerin baskısı ile karşılaştığı gibi bu gün de bazı medya kuruluşları ile gazeteci ve televizyon yorumcularının baskısı ile karşılaştığını vurgulamaktadır. Akşener, ilginç bulduğu konunun o zamanlarda ana akım medya dediğimiz 28 Şubatçılarla yan yana olanların bugün iktidar medyası gibi davranmakta olduklarına dikkat çekmektedir. Akşener, kendisini ifade edebileceği, kendisine yönelik isnatlara cevap verebileceği yolların tamamının ana akım medya tarafından da kapatıldığını vurgulamaktadır. Tersine bir propaganda yapmamak ile birlikte bu propagandanın bu baskının kabul görmesi için derin bir sessizlik içine girdiklerini, kendisinin üzerine bir şal örttüklerini dolayısıyla hepsini aynı çuvalın içinde görmenin mümkün olduğunu dile getirmektedir. Akşener, kaderinin değişmediğini, şimdi üzerinde düşündüğünde 28 Şubat sürecinde 40 yaşında bugün ise 60 yaşında olduğunu söylemektedir. Akşener, bu ülkede çok şey yaşadığını, en uzun süre siyasette kalan tek kadın olduğunu, geriye dönüp baktığı zaman bir tespitte bulunduğunu ve bu tespitini gençler için paylaşmak istediğini bildirmektedir: *“Kalıcılığımı vicdanıma borçluyum. Vicdan, insanı dürüst kılıyor. Vicdan, insanı net kılıyor. Vicdan, insanı cesur kılıyor. Kendime ailemin hiçbir ferdine herhangi bir kişiye gruba kuruma yasal olmayan bir biçimde devletin imkânlarını kullandırmadım. Haksız menfaat sağlamadım, sağlatmadım, böyle şeylerle de suçlanmadım. Dolayısıyla ben vicdanımın emrinden ayrılmadım. Daha doğrusu ayrılmamaya gayret gösterdim. Bu, başımın hep belada olmasına sebep oldu ama beni kalıcı kıldı. Onun için değişen bir şey yok. Yani aradan yirmi yıl geçti aynı kavga tekrar başka bir alanda başladı. Guguk kuşu siyaseti o zamanda vardı, şimdi de guguk kuşu siyaseti devam ediyor”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

3.11. ERDEMLİLER (YENİLİKÇİLER) HAREKETİ VE MERAL AKŞENER

Erdemliler Hareketi, Ak Parti kurulmadan önce ortaya çıkan bir harekettir. Yeni bir yapılanmaya ihtiyaç vardır. Eski siyasî hastalıklardan kurtulmak lazımdır. Türkiye’de mevcut siyasî partilerin ve kadroların ülkenin sorunlarını çözmekte zorlandığı bundan dolayı yeni bir siyasî hareket ve yeni söylemlere ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Bireysel hürlükler alanının genişletilmesi ve hür

dünyadaki demokratik hakların elde edilmesi amaçlanmıştır. Hareketin öne çıkan ismi Tayyip Erdoğan'dır. Abdullah Gül, Bülent Arınç, Abdüllatif Şener de bu grubun içerisinde yer almıştır. Bu isimler Meral Akşener ile aynı hükümette bakanlık yapmış iktidar ortaklarıdır. 28 Şubat'ta ortak sıkıntılar yaşamışlar bir nevi kader arkadaşlıkları olmuştur. Tayyip Erdoğan'ın hapse girdiği dönemde eşi Emine Erdoğan, Zahit Akman'ı arayarak *“Koruma görevlilerimiz evimizin önünden alındılar bize bir şey mi yapacaklar”* diye sormuştur. Zahit Akman da Meral Akşener'i arayarak konuyu bildirmiştir. Meral Akşener Kanal 7'ye canlı yayına katılarak durumu protesto etmiş ve hemen zamanın İçişleri Bakanı'nı arayarak durumun düzeltilmesini istemiş ve düzeltilmesini sağlamıştır. Akşener bu konuyu Ahmet Hakan'ın sunduğu CNN Türk TV'de 23.12.2015 tarihinde yayınlanan *“Tarafsız Bölge”* isimli programda dile getirmiş ve doğruluğunu Ahmet Hakan'a da onaylatmıştır. Olayın yaşandığı tarihte canlı yayının gerçekleştiği televizyon kanalı olan Kanal 7'de Ana Haber Bülteni'ni Ahmet Hakan sunmaktadır (Hakan, Ahmet, Tarafsız Bölge, Kanal D, <https://www.youtube.com/watch?v=6QHaByDV7ys>, 23.12.2015, Erişim Tarihi: 27.12.2015). Akşener ile Tayyip Erdoğan ailesinin aralarında böylesine yakın bir dostluk da mevcuttur. Erdemliler Hareketi'nin lider kadrosu, farklı siyasî partilerden tecrübeye vakıf, temiz, önemli gördükleri isimleri bu hareket içine dâhil etmeye çalışmaktaydılar. Aynı dönemde DYP'de Genel Başkan Tansu Çiller ile Meral Akşener'in ilişkileri çeşitli nedenlerden dolayı kopma noktasındadır. Böyle bir dönemde Meral Akşener, 4 Temmuz 2001 tarihinde DYP'den istifa etmiştir (Ek 11, Sayı: A.01.0.GNS.0.10.00.02-11209, Meral Akşener, DYP'den istifa etti, 04.07.2011). Akşener, Erdemliler Hareketine beşinci önemli isim olarak katılmıştır. Harekete katıldıktan bir ay sonra 3 Ağustos 2001 tarihinde hareket partileşme yolundayken fakat daha partileşmeden Afyon'da yapılacak olan toplantıya katılmayarak yaptığı açıklamayla *“Hareketin düşündüğüm ve hayal ettiğim Türkiye vizyonumla örtüşmediğini ve bu hedefi samimiyetle gerçekleştirme imkânı bulamayacağımı gördüm. Bu bakımdan bu siyasî hareketle birlikte olmadığımı kamuoyunun bilgisine saygılarımla sunarım”* (Akşener, 03.08.2001, Erdemliler - Yenilikçiler- Hareketinden ayrıldı, <http://arsiv.ntv.com.tr/news/97639.asp>, Erişim Tarihi: 05.08.2015). Beyanıyla hareketten ayrıldığını duyurmuştur. 23 Aralık 2015 tarihinde Kanal D'de yayınlanan gazeteci Ahmet Hakan'ın sunduğu *“Tarafsız Bölge”* isimli programında aynı konuya değinildiğinde *“Hareket daha partileşmemiştir. Ben*

kurucular arasında ilk beşte yer almaktaydım. Hareketin iktidar olacağı görünüyordu. Görev taksimatı aşamasına gelinmişti. Ben genel başkan yardımcısı olacaktım. Prensiplerimle uyuşmadı, partileşme gerçekleşmeden ayrıldım. Benim kendim için koltuğu reddedebilme, koltuktan vazgeçebilmek gibi bir özelliğim var” demiştir (Hakan, Ahmet, 23.12.2015, Tarafsız Bölge, Kanal D, <https://www.youtube.com/watch?v=6QHaByDV7ys>, Erişim Tarihi: 27.12.2015).

Erdemliler Hareketi’ne katılıp partileşme sürecinde Ak Partili olan Abdülatif Şener ve Erkan Mumcu daha sonra Ak Parti’den istifa ettiler. Bu istifalar Meral Akşener’in Erdemliler Hareketi’nden ayrılıp Ak Parti’de yer almamasının kendisi açısından doğru bir karar aldığıın göstergesi olarak algılanmıştır. DYP’den istifa etmiş bir Meral Akşener ile ilgili Erdemliler Hareketi’ne katıldığında siyasî kulislerde artık herhangi bir yere gidemez, kurulacak partiye mahkûmdur şeklinde değerlendirmeler yapılmaktadır. Meral Akşener’in siyasî hayatını bitirme riskini de göze alarak iktidara yürüdüğü açıkça görülen Erdemliler Hareketi’nden ayrılması kamuoyunda şaşkınlık yaratmıştır ve *“artık siyasî hayatı bitti”* yorumlarının yapılmasına neden olmuştur. Meral Akşener’in Erdemliler Hareketi içerisinde yer aldığı dönemde Ak Parti ismi hiç zikredilmemiş, Meral Akşener Ak Parti’ye hiçbir zaman katılmamış, üye olmamıştır. Meral Akşener MHP genel başkan adayı olduğu dönemde bu konu çeşitli medya grupları tarafından çarpıtılarak kullanılmıştır, Akşener, Ak Parti’ye katılmış, üye olmuş, faaliyetlerde bulunmuş gibi yansıtılmış ve yansıtılmaya devam edilmektedir. Meral Akşener’in bu konuyla ilgili olarak hiçbir zaman Ak Partili olmadığını ama son dönemde Erdemliler Hareketi içerisinde bulunduğunu, 29 günlük sürece ait fotoğrafların belirli medya organları tarafından sanki Ak Partili olmuş gibi yayınlandığını, bunu mağduriyet meselesi yapıp kullanmadığını aktarmaktadır. Akşener, bunun açık bir iftira olduğunu fakat çok önemsemediğini, her zaman Türk milletinin ferasetine güvendiğini ve hiçbir zaman mağdurluğa sığınmadığını dile getirmektedir. *“Benim mücadelem sürececek. Yalana iftiraya sarılanların çaresizliklerine üzülüyorum. Bu tür davranışları sergileyenlere de sadece üzülüyorum”* (Akşener, kişisel görüşme, 29 Mayıs 2015).

3.12. MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ'NİN İDEOLOJİSİ VE MERAL AKŞENER

Milliyetçi Hareket Partisi, ideolojik olarak milliyetçilik ve Türkçülük yörüngesinde konumlanmış bir siyasî parti olarak kurulmuştur. Milliyetçilik ve Türkçülüğü içselleştirdiği ekseninde siyasî varlığını sürdürmüştür. Milliyetçilik ve Türkçülük akımı Osmanlı'nın son dönemlerinde popüler olmuş, taraftar bulmuş bir akımdır. Kemal H. Karpat, François Gerogeon'dan alıntıyla aktardığı *“Pratik milliyetçilik, Türkçülüğün zaferini ve Osmanlı ülkesinin bir Türk yurduna dönüştürülmesini hedefliyordu”* (Karpat, 2007: 15) Bu hedefe ulaşma gerçekleştirilememesine rağmen Türkçülük ve milliyetçilik akımı Osmanlı'nın yıkılışının ardından yeni bir devlet kurulması yolunda yapı taşlarının döşenmesini sağlamıştır. Bir yönüyle Yeni Cumhuriyet'i kuran kadrolar milliyetçi ve Türkçülerdi. Türk milliyetçiliğinin fikir babası olarak adlandırılan Ziya Gökalp'in düşünceleri hayata geçirilmiştir. *“Türkiye Cumhuriyeti, hiç şüphesiz ki milliyetçi bir irade tarafından kurulmuştu. Kurucu kadronun fikir babası Ziya Gökalp, Cumhuriyet dönemini neredeyse hiç görememişti ama fikirleri iktidara yükselmişti”* (Küçükcalcan, 2015: 13).

1965 yılında Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'ne üye olan Alparslan Türkeş, aynı yıl yapılan seçimle genel başkan seçilmiştir. Alparslan Türkeş, Şubat 1969'da yapılan kongrede partinin adını Milliyetçi Hareket Partisi olarak değiştirip amblem olarak üç hilali seçmiştir (Türkeş, Ty: 7) Alparslan Türkeş Türkçülük ve milliyetçilik anlayışlarını *“Tanrı dağı kadar Türk, Hira dağı kadar Müslüman'ız. Her iki felsefe bizim şiarımızdır. Türklük bedenimiz, İslamiyet ruhumuzdur”* (Arıkan, 2008: 17). Alparslan Türkeş bu sözleriyle ırk tabanlı bir siyaset gütmeklerini, Türkçülük, milliyetçilik ideolojilerini İslam'dan ayırmadıklarını, ırk tabanlı bir siyaset yapmadıklarını açıklamıştır. İslamiyet'in ve Türkçülüğün bir beden ve ruh gibi birbirini tamamlayan unsurlar olduğunu net bir biçimde belirtmiştir. *“Türk milliyetçiliği Batı kökenli olmakla beraber Türkiye'de aldığı şekil itibariyle orijinalinden bir hayli farklıdır. Türk liderler milliyetçilik kavramını kendi yenilikçi ve laik fikirlerinin ışığı altında memleketin ihtiyaçlarına uyacak şekilde kasten değiştirmişlerdir”* (Karpat, 2010: 332). Partilerin ve liderlerin milliyetçiliği yorumlamalarında farklılıklar olsa da Türk milliyetçiliğinin ideologlarından Ziya

Gökalp, Türk milliyetçiliğinin ırk temeline dayanmadığını, hars birlikteliği olduğunu savunuyordu. “*Milletin temeli harştır*” (Hey, 1980: 44) Türkeş’e göre milliyetçilik kendi milletini sevmektir, başkalarına düşmanca bakmak, kin beslemek değildir. “*Milliyetçilik Türk milletini sevmektir. Türk milliyetçiliği de Türk milletine karşı duyulan sevgidir. Yoksa başkalarına karşı beslenen düşmanlığın yarattığı kinden kuvvet alamaz*” (Türkeş, Ty: 68). Alparslan Türkeş, siyasî ideolojilerinin ırkçılığı ret ettiğini, çeşitli ortam ve zamanlarda defalarca dile getirip ırkçı bir ideolojiye sahip olmadıklarını beyan etmiştir. İslam dininin Türk milliyetçiliğinden ayıramayacağını, Türk milliyetçilerinin Müslüman olduğunu vurgulamıştır. “*Kalkınmanın manevî temelleri, milliyetçilik, iman, ahlak’tır. Türklük gurur ve şuuru ile İslam ahlak ve faziletine oy toplama endişesi ve siyaset riyakârlığının üstünde kalarak samimiyetle bağlıyız. Türklük, gurur ve şuur ve İslam ahlak ve fazileti, milletimizi meydana getiren manevî unsurların tam bir ahenk içinde birleşmesidir*” Türkeş, İslam ahlakı ile Türklüğün birleştiğini uyum içinde olduğunu belirterek milliyetçilik ile İslamiyet’i çatıştırmak isteyenlere karşı çok sert çıkışlar yapmıştır. “*Türklükle İslamiyet, bin yıldan beri aynı mukaddes potada kaynaşmış, etle tırnak misali ayrılması imkânsız bir hâle gelmiştir. Türk milleti, Müslüman olmakla içtimaiyi nizamın ve dinî hayatın en yüce değerlerini kazanmış ve Müslümanlık, Türk milleti ile emsalsiz yiğitlik ve iman aşkına sahip bir mücahit bulmuştur*” (Türkeş, Ty: 41). Burak Arıkan, “Türk Sağının Türk Sorunu Milliyetçi Hareket Partisi” isimli kitabında P. Huntington’un kurumsallaşma ilkeleri doğrultusunda MHP’yi incelemiştir. MHP’yi, şartlara ve çevreye uyum gösterme yeteneği, karmaşıklık, özerklik ve parti içi uyum açısından inceleyerek gerekli kurumlaşmanın gerçekleşmiş olduğunu belirtir. MHP’de Alparslan Türkeş’in ölümüyle lider değişmesine Devlet Bahçeli’nin genel başkan seçilmesine rağmen daha önceki liderden daha çok oy alan yeni liderle partinin kalıcı hâle geldiğini söylemektedir. MHP, Demirel’den sonra yok olan DYP’ye Özal’dan sonra varlığını sürdüremeyen ANAP’a benzemeyerek kurumsallaşmıştır. “*MHP’yi Türkiye’de kendine has kılan en önemli özellik, partinin milliyetçi duruşudur. MHP milliyetçiliğinin en önemli özelliği ise Aydınlar Ocağı’ndan esinlenerek siyasal bir harekete dönüştürdüğü Türk-İslam sentezidir. MHP’lilere göre Türklük “beden”i, İslamiyet ise “ruh”u temsil etmektedir. Parti, Kemalist modernleşme projesinin dışladığı din faktörünü (İslam) devletle çatışmadan ideolojisine eklememeyi başarmıştır* (Arıkan, 2008: 7).

MHP'yi diğer siyasî partilerden ayıran önemli bir özelliği de Ülkü Ocakları'nın varlığıdır. Ülkü Ocakları, resmîyette MHP'den ayrı bir kurum olarak varlığını sürdürüyor gibi görünse de gerçekte MHP'nin bir alt birimi gibi çalışmaktadır. *“Partinin yeni lider kadroları siyasete önce Ülkü Ocakları'nda adım atar daha sonra parti üyesi olurlar”* (Arıkan, 2008: 4) MHP'de ülkücülük kavramı son derece önemlidir. MHP mensupları kendilerini ülkücü olarak tarif etmektedirler. Ülkücülük Alparslan Türkeş'in tarifıyla *“Ülkücülüğümüz bir macera fikri değildir. Ülkücülüğümüz, Türk milletinin en kısa yoldan en kısa zamanda modern uygarlığın en üst kademesine yükseltilmesi, müreffeh, mutlu bir hayata erdirilmesi, kendi gücüyle ayakta durabilecek bir hâle getirilmesi ve her çeşit korkudan baskıdan uzak olarak hür, müstakil yaşaması ülküsüdür. Bu ülkü aynı zamanda Türk olan herkese karşı ilgi ve sevgi göstermeyi, onların mutluluğunu dilemeyi ve onların mutluluğunu, Türkiye'yi risklere tehlikelere maruz bırakmadan bırakmaksızın bırakmamak şartıyla sağlamaya çalışmayı içine alan bir ülkücülüktür* (Türkeş, 1972: 17). Reha Oğuz Türkkan, milliyetçiliğin psikolojik temellerini anlatarak aslında ülkücülerin devlet ve millet için nasıl fedakârca davranabildiklerini de aktarmaktadır. *“Bir ülkü ve inanç uğruna ya da sevdiği biri için kendini adayan hatta feda eden kişi aslında bunu kendisi için yapıyordur. Çünkü bu fedakârlığı yapmak onu tatmin ediyor, onu mutlu kılıyordur”* (Türkkan, 2006: 177).

MHP'de “lider, teşkilat, doktrin” üçlemesi otoriter bir yapının oluşmasını sağlamaktadır. Burak Arıkan “Alparslan Türkeş'in Liderlik Sırları” isimli kitabın yazarı Arslan Tekin'den aktardığı Erciyes Zafer Kurultayı'nda yaşanan bir olayla MHP'nin liderden kaynaklanan otoriter yapısını göz önüne sermektedir. *“Türkeş kürsüye gelir ve “Oturun!” der. Bu arada görüntü almaya çalışan gazeteciler oturmazlar ve Türkeş tekrar bağırır: “Sizler müstesna yaratıklar mısınız? Oturun dedim!” Tekin, o esnada Türkeş'in mikrofonu fırlattığını aktarır “gazeteciler, işin ciddiyetini kavrayıp oturuveriyorlar” diye anekdotu tamamlar.”* Aynı kurultayda bu kez MHP kameramanı kurultay çadırına ayakkabılarını çıkarmadan girince Türkeş kükrer ve şunları söyler: *“Burada namaz kılınıyor; hepimiz ayakkabılarımızı çıkarıyoruz... Sen niye giriyorsun!...”* *Ve ardından kameraman gencin yüzünde bir tokat patlıyor: Genç kekeliyor, özür dileyip geri çekiliyor”* (Arıkan, 2008: 41). Doktrin ise dokuz ışık olarak adlandırılan ilkelerden oluşur. Dokuz ışık: 1-

Milliyetçilik 2-Ülkücülük 3-Ahlakçılık 4-İlimcilik 5-Toplumculuk 6-Köycülük 7-Hürriyetçilik ve Şahsiyetçilik 8- Gelişmecilik ve Halkçılık 9- Endüstricilik ve Teknikçilik ilkelerinden oluşmaktadır (Türkeş, 1972: 13). Milliyetçi Hareket Partisi ideolojisi içinde özü Türk birliğini sağlamak olarak anlaşılan “Turancılık” olarak adlandırılan fikir de vardır. Türkeş’e göre Turan “*Benim fikrime göre Türkiye her şeyden önemlidir. Türkiye benim tasalarımın başında gelir. Memleketimizi, ilim, irfan, sanayi, iktisat alanlarında ve her sahada en ileri dereceye ulaşması için çalışmak lazımdır... Turan yani Türk birliği yalnız Asya’dakiler değil bütün Türklerdir. Bütün Türklerin birliğidir... Ruh birliği, gelenek birliği, kültür birliği ve iman birliği... Yani benim anlayışıma göre Turan, Yunanistan ve Bulgaristan’da ve diğer yerlerdeki bütün Türkleri de kapsayan bir mefhumdur*” (Türkeş, Ty. 76-77). Orhan Türkdoğan’a göre Türkçülüğün ideologlarından Ziya Gökalp Turan’ı “vatan bilinçtir” düşüncesini ayakta tutup kuşaktan kuşağa aktarılması olarak değerlendiriyor. “*Vatan ne Türkiyedir Türklere ne Türkistan. Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan. Görülüyor ki onun Turan anlayışı Türkiye veya Türkistan gibi belirli ve önceden Türklerin olmuş olan ülkeler değildir. Vatan sonsuz olan, ucu bucağı bulunmayan yani bilincin ki sonsuz olduğu için sınırlı olan maddeyi de aşar yoğunlaştığı yerdir. İşte gerçek Turan, bu bilinçlenmedir. Bir fert ya da fertler gurubu bu vatan bilincine sahip değilse millet olma yeteneğine de kavuşamazlar. 1948 yılında bugünkü İsrail kurulmadan önce her Yahudi’nin kafasında binlerce yıldan beri kurulmuştu. İsrail şuuru, İsrail vatani demektir. ‘Zemini mefkûre, seması hayal. Birgün gerçek ama şimdilik masal’*” (Türkdoğan, 1978: 138).

Meral Akşener’in milliyetçilik fikri, Milliyetçi Hareket Partisi’nin ideolojisini benimsemiş bir ülkücü olduğu, Kocaeli’de belediye başkan adayı olduğu dönemde bilinen bir gerçektir ve Akşener o dönemde dahi ülkücü olarak tanımlanmaktadır. Meral Akşener’in ülkücülüğe yönelişi nasıl başlamıştır? Akşener, siyasî tercihlerinin nasıl şekillendiğini ifade etmektedir: “*1960 ihtilalinden sonra rahmetli Başbuğ Başbakan Yardımcısı olduğunda babam devlet memuru. Gönderdiği genelgeler var. O genelgelerden çok etkilenen, açık seçik, memurun anlayabileceği, hızlıca hareket etmesine sebep olacak, karışık olmayan yazılar. Gönderilen emir ve talimatnamelerde babamı o zaman hatırlıyorum, demek ki dört yaşlarımdaymışım. O*

gece pastal yapılırken babam gelen yazular üzerine Türkiye artık kalkınır diyordu. Ağabeyim daha iyi hatırlar, onunla daha iyi konuşuyor o zaman, benden dokuz yaş büyük olduğundan. Biz ondan sonra babamdan Türkeşçi olduk yani babam oldu, o zamanki adı Türkeşçi sonra ağabeyim yoğun aktif görevler yaptı. Dolayısıyla siyasete alışık bir ailenin çocuğuydum. Ağırlıkla lisede siyasî tercihlerim şekillendi ülkücü oldum” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Göç ve göçmenlik, yurt değiştiren bir aile içerisinde doğmuş olması Akşener’in milliyetçilik tercihinde etkili olmuş mudur? *“Göçten önce yaşananlar, vatan kaybetmenin ne demek olduğunun bilinmesi etkiliyor tabii. Çok erken başladığımız için önceleri babamın tercihleriydi. Ondan sonra başlangıçta 60 ihtilalinden sonra rahmetli Başbuğ’un duruşundan etkilenmesi, onlar çok etkili olmuştur, tabii asıl faktör o göç hikâyeleri. Hem aile hem göç olayı, kendi tercihim hepsi beraber. Bir duruş, milliyetçilik, vatan sevgisi, insan sevgisidir” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).* Meral Akşener, İslam birliği ve Türk birliği konusundaki düşünceleri hangi istikamettedir? Bu hedefler gerçekleştirilecek hedefler midir? Akşener, *“İslam birliği konusunda çok uzman arkadaşlarımız yönetiyorlar şu anda ülkemizi, o soruyu onlara bırakalım”* demektedir. Türk birliği ile ilgili 2000 yılında ilk defa Türkiye Azerbaycan ile siyasî entegrasyonu düşünülmelidir. Bu tartışılmalıdır biçiminde bir öneride bulunduğunu, bu önerinin Türkiye’den çok Azerbaycan’da tartışıldığını dile getirmektedir. Bu birlikteliğin Avrupa Birliği için bir katalizör görevi yapabileceğini ve Türk dünyası bu entegrasyonu gerçekleştirebileceğini düşünmektedir. *“Rahmetli Aliyev diyordu ya tek millet çift devletiz. Dolayısıyla önce ekonomik bir uyum tartışılmalıdır. Önce ekonomiden başlamalı vesaire... Siyasî bütünleşmeyi tartışmalıyız. Şimdi gelinen noktada dolayısıyla Türk birliği kurulabilir. Önce ortak yani Türk dünyasındaki her devletin çıkarlarının ortaklaşmasını sağlamaktır. Esas olarak sağlanabilir. Ben bunun ütopya olmadığını düşünüyorum. İslam birliği de olabilir fakat İslam birliği’nde zorluk şu: İslam ülkelerinin bir kısmının yönetim anlayışında bazı ülkelere bağımlılık söz konusu. Orada büyük ülkelerin parmakları devrede. Ondan dolayı gerçekleşmesi zor görünüyor” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).* Meral Akşener, milletlerin gelişmesi ile tarih şuuru arasında önemli bir bağ bulunduğunu belirtmektedir. Akşener’e göre eğer bir millet ait olduğu tarihî geçmişini, kökünü, başardıklarını, başaramadıklarını doğru bilmezse geleceği

gelişmeyi yakalayamaz. Bir millet, öncelikle tarihini öğrenmek zorunda ve bundan ders çıkararak hedeflerini bu çıkardığı dersler üzerinden çağa göre yorumlayarak koymak zorunda olduğunu dile getirmektedir. Bunu sağlayanın tarih şuuru olduğunu, geleceği görmemizi sağlayan unsurun tarih şuuru olduğunu vurgulamaktadır. *“Tarih süreci içerisinde milletinizin başkalarıyla olan ilişkileri başka milletlerle olan ilişkisi dâhil ancak bunları tarihle öğrenirsiniz ve şuurla geleceğinizi yorumlar ve şekillendirirsiniz”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Meral Akşener, Türk milleti ve Türk milliyetçiliğinin yeni dünya düzeni karşısındaki durumu hakkında hangi düşüncelere sahiptir? Milliyetçilik akımı bir yok oluş sürecinde midir? Ya da aksine milliyetçilik yükselen değer midir? Akşener, Türk milliyetçilerinin Türkiye için ve sonrada dünya için tutum geliştirmek, çözüm önerileri geliştirmek zorunda olduklarını belirtmektedir. Küreselleşmenin bir olgu olduğunu, bir sel vaziyetinde bazı milletleri ezip geçmekte olduğunu, küreselleşmenin önünde Türk milliyetçiliğinin bir duruş göstermesi gerektiğini ifade etmektedir. Türk milliyetçiliğinin çözüm odaklı olduğu, sorunu tespit ederek çözüm önerisini de ortaya koyabildiğini vurgulamaktadır. Akşener’e göre Türk milliyetçiliği, küreselcilerin hedefindedir. Küreselciler, Türk milliyetçiliğinden korkarlar çünkü Türk milliyetçiliği köleliğe karşıdır. Akşener, Türk milliyetçiliğinin hiçbir zaman yok olmayacağını, Türkiye’de ise tam manasıyla Türk milliyetçilerinin hiç tek başlarına iktidar olmadıklarını belirtmektedir. *“Küreselcilerin ve diğerlerinin bütün saldırılarına rağmen dünyada pozitif ve negatif olmak üzere milliyetçilik akımı yükselen değer olma yolundadır. Irkçılığa varan negatif milliyetçiliktir. Bizim milliyetçiliğimiz tarif edilirken “hars” milliyetçiliği olarak geçer. Fakat diğer taraftan ulus devletlerin parçalanması durumları da söz konusu olmaktadır. Ülke olarak millet olarak sağlam durmak zorundayız, Ulus-devlet olarak saldırı ve risk altındayız”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016). Akşener *“Türk milliyetçiliği bir düşünce akımıdır fakat başlı başına bir bilim dalı olmalıdır”* demektedir. Bu fikrin ve sözün tarihçi İlber Ortaylı'ya ait olduğunu bildiğini ve bu söze bu öneriye tamamen katıldığını ve bunun gerçekleşebilmesi için çaba sarf etmeye devam edeceğini belirtmektedir. Akşener, Türk milliyetçiliğinin kökü çok derinlerde 150 yıllık müktesebatı olan bir fikri yapı, Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran irade olduğunu vurgulamaktadır. Türk milliyetçiliğinin mazlum milletlerin direnmesinin örneği

olduğunu, Rusya’da Kazan’da Kırım’da Azerbaycan’daki tutumlara bakıldığında orada da tek bir aynı şeyi görebileceğimizi bildirmektedir. Aynı şekilde İstiklal Savaşı’nı, Millî Mücadeleyi düşündüğümüzde Türkiye’de de aynısının gerçekleştiğini belirtmektedir. Türklerin gösterdiği bağımsızlık ve hürlik mücadelesinin mazlum milletlerin de o günkü adıyla işgalcilere müstevlilere karşı tutumunu belirleyen bir faktör olduğuna dikkat çekmektedir. O nedenle Türk milliyetçiliğinin bir bilim dalı olmasının gerektiğini, bunun çok büyük zorunluluk, fayda değil zorunluluk olduğunu düşünmektedir. Akşener, Türk milliyetçilerinin genellikle ırkçılıkla suçlandığını hatırlatıp bunun yanlış bir değerlendirme olduğunu ırkçılığın kan, soy, tüy, deri, kemik üzerinden tariflendiğini, ne kadar geriye doğru gidilirse gidilsin Türk tarihinde ırkçılığın yaşanmadığını savunmaktadır. Akşener, Türk milliyetçilerinin millet tanımını ‘Ernest Renan’ın tanımladığı biçimde anlaşıldığını, daha ziyade ortak hatıralardan ortak acılardan ortak sevinçlerden oluşan bir topluluğun milleti oluşturduğunu vurgulamaktadır. Türkiye coğrafyasında ya da Türklerin yaşadığı diğer coğrafyalarda Türk milliyetçiliğinin hiçbir zaman bir başka etnisiteyle ya da bir başka ırkla meselesi olmamıştır demektir. *“Türk milliyetçiliği bilime önem verir. Taa Ziya Gökalp’ten başlar. O zamanlar kimsenin aklında böyle bir şey yokken Mümtaz Turhan’la devam eder. Aynı zamanda Erol Güngör ile devam eder. Ama bir şey daha var sadece durum tespiti yapmakla da kalmaz aksiyonerdir, bir tavidir Türk Milliyetçiliği, tespiti yapar çözümü de söyler. Şimdi onun için bir bilim dalı olmalıdır”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016). Akşener ırkçılık konusunda Avrupa da iki türlü milliyetçilik varlığından söz edilebileceğini, birincisinin Almanların somut milliyetçiliği, kan, soy, kemik, tüy, saç rengi, deri vesaireye baktığını, bir de İngiliz, Fransız ekolü denilen soyut milliyetçilik olduğunu belirtmektedir. Soyut milliyetçiliğin Amerika’ya yansıması vatanseverliktir (*patriotizm*). Türk milliyetçiliğinin bu manada Alman ekolü dediğimiz o somut milliyetçilikle bir alakası olmadığını aktarmaktadır.

2000’li yılların başından itibaren siyasî partiler arasında çok büyük bir fark kalmadığı, siyasî partilerin programlarının bile aşağı yukarı aynı olduğu iddia edilmektedir. Meral Akşener bu düşünceye katılmakta mıdır? 7 Haziran ve 1 Kasım 2015 seçimleri dikkate alındığında seçmenin Ak Parti ve MHP arasında geçişli oldukları görülmektedir. AK Parti ve MHP aynı tabana mı hitap etmektedir? Meral

Akşener, bu konularla ilgili düşüncelerini açıklamaktadır. 1999 seçimlerine gidilirken Meral Akşener, seçmen davranışları açısından bir nokta keşfetmiştir. Akşener, keşfine -konulu seçmen- demektedir. 1999 seçimlerinde seçmenlerinin ana oy verme faktörü Abdullah Öcalan'ın yakalanmasıdır. Ecevit'in Başbakanlığı döneminde azınlık hükümeti kurulmuş, o zaman yakalanmış, Türkiye'ye teslim edilmiştir ve DSP yüzde 22 oy almıştır. Konulu seçmen zaman içerisinde şartlara göre değişmiş, keskinlikler azalmıştır. Fakat Türkiye ikiye bölünmüş seçmen olarak bir tarafta Adalet ve Kalkınma Partisi, iktidar partisi bir tarafta muhalefet partileri. Muhalefet partileri kendi aralarında farklılıklar taşımaktadır, seçmen buradan tercihler yapmaya başlamıştır. *“Muhalefetin kendi içinde Adalet ve Kalkınma Partisi'nin yöneticileri ve uygulamalarına karşı eleştiri yapmaktan ziyade artık bir nefret ve korku boyutuna geçtiğini görürüz. Öbür taraftan da bu tarafa bakışta da bir küçümsemenin yani o yönetici kitle tarafından buradaki seçmen kitlesini küçümseme, itikleme, öteki hâline getirme durumu görürüz”* şeklindeki değerlendirmesiyle birlikte Akşener, ortada psikolojik bir alan bulunduğunu bir diğer yönüyle de aynı koridordan oy alan yani milliyetçi, muhafazakâr seçmenin var olduğuna dikkat çekmektedir. Türkiye'de bir bölüm seçmenin MHP'ye de AKP'ye de oy verdiğini, aynı koridordan beslenen siyasî partiler hâline gelinebildiğini, MHP'nin ise hem zorluğunun hem de bir avantajlarının olduğunu hem MHP'nin hem CHP'nin hem de diğer küçük muhalefet partilerinin hem de Adalet ve Kalkınma Partisi seçmeninin 2. partisi konumunda bulunduğunu belirtmektedir. Akşener, bunun büyük bir avantaj müthiş bir potansiyel aynı zamanda da MHP'den her iki alana da oy kaçmasına sebep olan dezavantaj olduğuna fakat iki seçmen kitlesinin olmasının da büyük bir avantaj olduğuna dikkat çekmektedir. *“Milliyetçi Hareket Partisi hem başını örten kadının hem de şortla otobüse binen kadının emniyetinin saygınlığının saygı görmesinin teminatı gibidir. Hem buranın hem oranın barışmasını sağlayabilecek merkez nokta, şimdi bu büyük avantajı öyle bir milletle buluşturursunuz ki birinci parti çıkarsınız. Ama öyle bir iletişim eksikliğinizi olur, irtibat eksikliğinizi olur ki bu iki tarafa da oyunuz kaçar. Büyük şehirlerde CHP'ye kayar. İç Anadolu'da AKP'ye kaçar”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Meral Akşener “Kürt meselesi” olarak ifade edilen ve buna bağlı olarak çözüm süreci olarak adlandırılan süreci nasıl değerlendirmektedir? Meral Akşener'in “Kürt

sorunu” şeklindeki bir tanımlamaya itirazları vardır. Problemlerin tespit edilip adlandırılmasında yanlışlık yapıldığında yeni sorunlara yola açabileceğine inandığını ve yeni sorunların ortaya çıktığını, olayların bu yönde geliştiğini belirtmektedir. Akşener *“Kürt sorunu diye tarif ederseniz eğer bu iktidar onu yaptı, o zaman paradigmayı değiştirmiş olursunuz. Paradigmayı değiştirdiğinizde ise etnik grup üzerinden yani bu ülkenin içinde etnik aidiyetinin farklı olduğuna inanan, sen Türk’sün ben de Kürt’üm diyen insanlar var ve bu etnik aidiyet üzerinden sorun olduğunu bu ülkenin yöneticileri tariflerse eğer bu paradigma toptan değişmiş olur. Sizin çözümünüz siyasî olmak zorundadır. Benim itirazım bunadır”* diyerek kendisinin bu konudaki itiraz noktasını belirtmektedir. *“Tayyip Bey başbakandı, bunu söyledi 2005 yılında. ‘Kürt sorunu vardır bunu çözmek meselemdir.’ Diyarbakır’ı da yıldız yapacağım, dedi. Sonra çıktı ‘Kürt sorunu yoktur’ dedi. Bu zigzag hiç olmaz, o günden itibaren söylediğim bir şey var. Yani şöyle bir şey var, ben hastayım geldim. Siz doktorsunuz. Dediniz ki akciğeriniz rahatsız sonra hanımefendiye gittim. O da dedi ki kansersiniz, şimdi teşhis farklılığından bahsediyorum. Kanser ilaçları ile zatürree ilaçları farklıdır dolayısıyla bu ülkenin bütün hükümetlerinin beğeniriz beğenmeyiz bir terör sorunu diye tarifledikleri bir problemi var ve bu problemi 2005’te devrin başbakanı ve iktidarı Kürt sorunu, etnik aidiyet üzerinden sorun olarak tarifledi. Bunun anlamı, terör sorunu olarak tariflerseniz vereceğiniz başka bir şey, etnik aidiyet olarak tariflerseniz vereceğiniz ilaç başka bir şey. Aynı o iki doktorun farklı teşhisi gibidir”* (M. Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016). Akşener, Kürt sorunu var dersen federasyonu tartışsın, özerkliği tartışsın, bu manada siyasî çözümler tartışsın. Terör sorunu dersen bir tane ayrılıkçı terör örgütü vardır. PKK ile şahin biçiminde dövüşürsün, devlet olarak belini kırarsın. Ona gayret edersin, etnik aidiyetin ben Kürt’üm diyen ahaliyi, vatandaşı ayırırsın ve birliğini bütünlüğünü muhafaza edersin demektedir. *“Diyarbakır’da tekstil atölyelerinde kot kumaş taşılama işinde çalışan erken yaşta hastalıklarla mücadele etmek zorunda kalan gençleri, terör sorunu söz konusudur dersen konuşabilirsin. Diyarbakır’a göçün sorunlarını konuşabilirsin. Kürt sorunu vardır dedikten sonra bunları konuşmanın bir anlamı olmaz”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

1 Kasım 2015 tarihinde yapılan genel seçimlerde HDP ile MHP yaklaşık aynı sayıda milletvekili çıkarabildiler. Meral Akşener, bu tabloyu değerlendirirken kendi partisinin halkla milletle olan iletişim eksikliğinden kaynaklandığını, bu durumun propaganda konusundaki eksikliklerinden dolayı yaşandığını düşünmektedir. ‘‘Yani vatandaşın daha anlayabileceği bir şekilde bu kadar doğru şeyler söyleyip Milliyetçi Hareket Partisi’nin hem 1 Kasım’da hem de 7 Haziran’da öyle farklı neticeler alması. 1 Kasım’da listede yoktum ama programı projeleri açısından fevkalade olduğunu inanıyorum. Hem 7 Haziran’da savundum hem de 1 Kasım’da savundum. Listedeyoktum diye projelerin hakkını ortadan kaldıramam. Gayet güzel bir programı çok iyi bir seçim beyannamesi vardı. Amma ve lakin anlatmayınca kim dinleyecek’’ (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016). Meral Akşener, mensup olduğu partisinin propaganda uygulamaları açısından zayıf fakat program açısından son derece güçlü olduğunu, programlarının halka yeteri derecede anlatılmadığını savunmaktadır.

7 Haziran 2015 tarihinde yapılan genel seçimlerden kısa bir süre sonra 1 Kasım 2015 tarihinde yenilenen genel seçimlerde Türk milliyetçisi MHP ve HDP daha önceki oylarını korumamışlardır. Oylarında ve milletvekili sayılarında kayıplar yaşamışlardır. Bu iki partinin kaybettiği oylar Ak Parti’ye gitmiştir.

Ak Parti’nin hem Kürt oylarını hem de Türk milliyetçilerinin oylarını alabilmesi nasıl gerçekleşmektedir? Meral Akşener bu gerçeklik ile ilgili düşüncelerini açıklarken ‘‘Siyaset biliminde şöyle bir durum vardır. Kavramlar istismar edilir. Diyarbakır’da Van’da Batman’da gidersiniz (Adalet ve Kalkınma Partisi bunu yapıyor) orada Kürt milliyetçilerinin veya Kürt kökenli olup devletin varlığının ve birliğinin devamından yana olan insanların ruhunu okşayacak cümleler kurarsınız. Yozgat’a gelirsiniz, Kırşehir’e gelirsiniz, Kırıkkale’ye gelirsiniz, Türk milliyetçilerinin ruhunu okşayacak cümleler kurarsınız ama orada kalıcı olmazsınız. Rahmetli Özal’ın oynak merkez dediği şey kavram istismarıdır. Bu bilimsel bir şeydir ama kalıcı olmazsınız. Kalıcı olduğunuz yer Adalet ve Kalkınma Partisi açısından muhafazakârlıktır, din ögesidir. Özüne baktığınızda İç Anadolu’da din öndedir. Güneydoğu’da din öndedir. Şimdi dolayısıyla oraya bunu söylediğinde duymaz, ilgilenmediği için duymaz. Buraya bunu söylediğinde orası duymaz, böyle bir yöntemin varlığını biliyorum ben’’ demektedir. ‘‘Adalet ve Kalkınma Partisi

yöneticilerinin Sayın Cumhurbaşkanı'nın Başbakanlığı döneminden itibaren en dikkat ettikleri şey kamuoyu yoklamalarıdır. Şimdi Güneydoğu'dan çok yüksek oy aldıklarını söyleyemeyiz artık. Yani esasında HDP'ye kaptırdılar orasını. Biraz orada AKP oy alıyor ama iş Kürt milliyetçiliği hâline döndükçe Güneydoğu'da AKP'nin oyları azalıyor. Ama o dediğim gibi din ögesi üzerinden neticede oy veriliyor. Oransal olarak baktığınız zaman yüzde 70'e varıyor Diyarbakır'da HDP'nin oyu geriye kalanla mukayese ettiğiniz zaman” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

3.13. MERAL AKŞENER MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİNDE

Daha önce Meral Akşener'in siyasete girişinin anlatıldığı bölümde Akşener'in milliyetçi bir siyasî kimlik olduğu, ülkücü olarak bilindiği, ağabeyinin 1980 darbesinde MHP Kocaeli il başkanı olduğu başta babası olmak üzere bütün ailesinin “Türkeşçi” olarak bilindiği belirtilmiştir. O dönemi araştırılırken kiminle konuşulduysa öncelikle Meral Akşener'in bu özellikleri anlatılmıştır. Meral Akşener DYP'de siyaset yapmıştır ama DYP'deki ülkücü, milliyetçi, MHP'li Meral Akşener olarak nitelendirilmiştir. DYP eski milletvekili İbrahim Artvinli'nin “*Meral Akşener, Saraybahçe Belediyesi'ne aday olacaktı. Alparslan Türkeş, İzmit Belediyesi başkan adayı olmasını sağladı*” açıklaması, siyasete ilk girişinde ve sonrasında da bir yandan MHP ile bağının devam ettiğinin göstergesi olarak değerlendirilebilir. Meral Akşener'in bir gün MHP'de siyaset yapacağı bilinen beklenen bir durumdur. Bundan dolayı da Meral Akşener'in DYP'den istifa edip bağımsız milletvekili olarak MHP'ye geçmesi son derece doğal karşılanmış, herhangi bir eleştiri ya da tepkiyle karşılaşmamış, “*ait olduğu yere döndü*” şeklinde değerlendirilmiştir. Meral Akşener'e 1994 yılında DYP'den İzmit Büyükşehir Belediye başkan adayı olmuştur. Her kademedeki DYP'liler Akşener'in MHP'li bir tabandan geldiğini, ülkücü olduğunu bilmektedirler. Buna rağmen Akşener ne DYP'ye katılırken ne de DYP'den ayrılıp MHP'ye katılırken hiçbir tepkiyle karşılaşmamıştır. DYP'den milletvekili seçilmiş, istifa edip başka bir partiye MHP'ye geçmiş, gözle görülebilir herhangi bir tepki görmemiştir. MHP'de muhalefette gelinebilecek en yüksek makam olan meclis başkan vekilliği görevine getirilmiştir. Hem DYP'de hem MHP'de potansiyel genel başkan adayı olarak görülmüştür. Cumhurbaşkanlığı adaylığı için medyada adı sürekli gündeme gelmiştir. Akşener, nasıl bu kadar uzun süre gündemde

kalabilmiştir? Akşener bu görevlere layık görülmesinin nedenlerini ifade etti: “*Sevgi, saygı, ilgi ve milletimizin feraseti ve irfanıdır. Bir de nasıl gelip nasıl gittiğimi de biliyorlardı. Öyle sır falan yok, olduğum gibiyim. Beni şu an nasıl görüyorsanız hep öyleyim. Herhangi bir taktiğim, tekniğim yok. İnsanları seviyorum daha önce de söyledim. Saygı gördüm, sevgi gördüm, öyle bir ailede köyde doğdum büyüdüm. Şimdi sevgimi, saygımı gösteriyorum hep böyle yaşadım. Sanırım ana mesele budur. Birde ben vicdanımın emrinden ayrılmadım. Daha doğrusu ayrılmamaya gayret gösterdim. Kalıcı olmamın nedeni vicdanımdır, onun emrinde olunca temiz, dürüst kalıyorsunuz, millet bunu görüyor ve sizi her göreve layık görüyor*” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Akşener, MHP’lilerin ve Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin daveti üzerine 05 Kasım 2001 tarihinde MHP’ye katılmıştır. Meral Akşener’e yeni katıldığı MHP’de Genel Başkan Devlet Bahçeli’nin baş danışmanlığı görevi verilmiştir. Akşener, 2004 yılında yapılan belediye seçimlerinde MHP’nin İstanbul Büyükşehir belediye başkan adayı olup seçilememiştir. Meral Akşener, İstanbul Büyükşehir Belediye başkan adayı olduğunun gerekçesini açıklarken “*Kamuoyu araştırmalarını takip ederim. İyi okurum. Tabii ki bu seçimde başarılı olmayacağımı biliyordum. Genel başkanla konuşup İstanbul’a aday olmayı istediğimi söyledim. O dönemde belediye başkanı olamayacağımı biliyordum ama aday olarak kendimce İstanbul’u kurtarıyordum*” demektedir. “*O dönemde dış dünyadan Ak Parti’ye bazı isimler tavsiye ediliyordu. Aday olması muhtemel isimler arasında İstanbul için hayırlı olmayacağını düşündüğüm hem ülkemizin hem İstanbul’un zararına olacağını inandığım birilerinin aday yapılmasını engellemek için aday oldum ve engelledim. Asında aday olarak İstanbul’u korumuş oldum o açıdan kendimi başarılı görüyorum*” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

03 Kasım 2002’de yapılan genel seçimlerde Akşener, MHP listesinden Kocaeli birinci sıra adayı olmuştur. MHP Türkiye genelinde alınması gereken oy oranına ulaşamayıp yüzde on barajını aşamayınca Akşener milletvekili seçilememiştir. Bundan sonra yeniden meclise girinceye kadar geçen yaklaşık beş yıllık süre içerisinde Akşener kişisel donanımına yönelmiştir. Akşener, tarihçiydi. Siyaset bilimi, felsefe, sosyoloji ve psikoloji alanında okumalara incelemelere ve araştırmalara yönelmiştir. Bir yandan saydığı alanlarla ilgili yayınları takip etmekte diğer yandan

o alanların uzmanı olan kişilerle görüşmelere devam etmektedir. MHP'deki görevi gereği Türkiye gezilerine devam etmiş, il ve ilçelerde parti teşkilatlarının hazırladığı halka açık yerlerde konferanslar vermiştir. Kendisinin bir akademisyen olması nedeniyle hem kendi akademisyen arkadaşları ile hem de milliyetçi akademisyenlerle iletişimini genişletmiştir. Ülkenin yaşanan sorunları ve çözümleri konusunda akademik raporlar hazırlayarak milliyetçiliğin çözüm odaklı bir ideoloji olduğunu vurgulamıştır. Bu arada milliyetçi akademisyenlerin sorunlarıyla bire bir ilgilenmiştir. Bu dönem Meral Akşener'in kendisine yatırım yaptığı, kendisini kişisel olarak geliştirdiği, var olan siyaset, bakanlık ve devlet tecrübesi ile yeni kazanımlarını birleştirerek Türk siyasetinde şahsına münhasır edindiği yeri ilmî bir temele oturtmaya çalıştığı dönemdir.

3.14. MERAL AKŞENER TBMM MECLİS BAŞKAN VEKİLİ

Meral Akşener, 22 Temmuz 2007 tarihinde yapılan Türkiye Genel Seçimleri'nde MHP listesinden İstanbul üçüncü bölge birinci sıradan milletvekili seçilerek meclise girmiştir. TBMM'de 10 Ağustos 2007 tarihinde yapılan meclis divanı üyelikleri seçimlerinin üçüncü birleşiminde meclis başkan vekilliği görevine seçilmiştir (Ek 14, Sayı: A.01.0.GNS.0.10.00.02-068, Meral Akşener TBMM Meclis Başkan Vekili seçildi, 10.08.2007). TBMM'de bulunduğu süreler içerisinde medyanın yakın takibinde olduğu milletvekillerinden birisi olmuştur. Meclis başkan vekilliği görevini yürütürken renkli tartışma sahnelerin yaşandığı anların öznesi olarak televizyonların haber bültenlerinde sık sık yer almıştır. Akşener'in meclise başkanlığı yaptığı dönemlerde tarafsızlık ilkesine tam olarak uyduğu belirtilmektedir. Meclisi tarafsız, yasa ve kurallara uyararak yönetmiştir. Uygulamalarıyla meclisteki bütün siyasî parti milletvekillerinin takdir ve saygısını kazanmıştır. Fazla tarafsız davrandığı gerekçesiyle kendi yol arkadaşları olan MHP'li milletvekilleri tarafından esprili bir şekilde eleştirilmiştir. Akşener, meclisi yönettiği oturumlarda kimi zaman sinirlenmiştir, kızmıştır, kimi zaman da maksadını aşan sözler sarf ettiğini düşünerek muhataplarından özür de dilemiştir. Milletvekilleri ile daha çok da Kamer Genç ile olan tartışmaları, atışmaları TV ana haber bültenlerinde en çok izlenen bölümler, gülümseten sahneler olarak yer almıştır. Akşener bu görevi sırasında hata yaptığını düşündüğü anlarda hiç çekinmeden ilgili vekil ya da vekillerden özür dilemiştir. Meral Akşener, görevi süresince birleştiren, uzlaştıran, tarafsız, olgun, her partiye ve

partiliye saygılı bir başkan portresi çizmiştir. Bu sergilenen portre Akşener'in daha da saygınlık kazanmasına neden olmuştur. HDP Grup Başkan Vekili Pervin Buldan dahi Meral Akşener'e tarafsızlığından dolayı teşekkür etmiştir (Ek 30, Pervin Buldan'ın TBMM Başkanvekili Akşener'e son yönettiği oturumda tarafsızlığından dolayı teşekkürü, 13.03.2015). Akşener, 10 Ağustos 2007 tarihinden 07 Haziran 2015'e kadar meclis başkan vekilliği görevini sürdürmüştür. TBMM'nin 13 Mart 2015 tarihindeki 76 birleşiminde kendisi için yasama döneminin son birleşimi olduğunu belirterek bütün grup başkan vekilleri ve milletvekillerine yönelik teşekkür ve veda konuşması yapmıştır:

- *Gündeme geçmeden önce üç sayın milletvekiline gündem dışı da söz vermeden evvel 5 Nisan'a kadar çalışma kararı alındığından bugün benim sizlerle son günüm. Dolayısıyla dört yıl beraber mecliste mesai yaptık. Önce bütün siyasi partilerimizin grup başkan vekillerine sonra bütün milletvekillerimize çok teşekkür ediyorum (Alkışlar.) Çok güzel hatıralar biriktirdik, acı tatlı bir dört yıl geçirdik. Şimdi seçime gidiliyor; gidiş var dönmemek var, dönüp bulmamak var. Yarına çıkacağımızı Allah biliyor dolayısıyla ben varsa bir hakkım helal ediyorum, sizden de haklarınızı helal etmenizi istiyorum ("Helal olsun" sesleri, alkışlar). Teşekkür ederim, sağ olasınız (Ek 26 Meral Akşener'in TBMM'de başkan vekili olarak yönettiği son oturumda yaptığı veda konuşması). Bu sözler Meral Akşener'in hem başkan vekili hem de milletvekili olarak şu ana kadar TBMM'deki son sözleri olmuştur. Meral Akşener'in meclis başkan vekili olmasını "Devlet Bahçeli tarafından sunulan bir lütuftur" şeklinde değerlendirenler oldu. Bunun tam tersine Meral Akşener gibi devlet tecrübesi olan birisi varken bir başkası o göreve getirilemezdi. Meral Akşener'in TBMM meclis başkan vekili olması bir zorunluluktan diyenlerde vardır. MHP Kocaeli'den 21. dönem milletvekili görevini yürütmüş olan Cumali Durmuş, Akşener'in bu göreve getirilmesi lütuf mu zorunluluk mu? sorusunu şöyle değerlendirmiştir: "Meral Akşener, geçmişte çok önemli görevlerde bulunmuştu, devlet yönetme tecrübesine sahipti ve popülerdi. Partimizde kadın vekil sayısı çok azdı. Bütün bu nedenlerle birlikte sonuçta Sayın Devlet Bahçeli'nin tercihiydi. Lütuftu, zorunluluktan şeklinde bir değerlendirmeyi doğru bulmuyorum, Sayın Genel Başkan'ın tercihiydi" (Cumali Durmuş, kişisel görüşme, 15 Ekim 2016).*

3.15. MERAL AKŞENER'İ MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GENEL BAŞKAN ADAYLIĞINA GÖTÜREN SÜREÇ

Meral Akşener'in MHP Genel Başkan Adayı olabileceği kamuoyunda siyasî kulislere uzun zamandır konuşulmaktadır. Adaylığa giden sürecin başlangıcı olarak ise 10 Ağustos 2014 tarihinde yapılan cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde siyasî kulislere Meral Akşener'in aday yapılabileceği iddiaları konuşulmaktayken Devlet Bahçeli, Kemal Kılıçdaroğlu ile birlikte Ekmeleddin İhsanoğlu'nu aday göstereceklerini açıklayarak Meral Akşener'i bu sürecin dışında bırakmışlardır. Meral Akşener 02 Aralık 2015 tarihinde Hürriyet Gazetesi'nde Ahmet Hakan ile "Çarşamba Sohbetleri Röportajı"nda bu konu hakkında yaptığı açıklamada "Cumhurbaşkanlığı için MHP ile CHP'nin ayrı ayrı aday göstermesi ve benimde MHP aday olmam durumunda kesinlikle ikinci tura kalabileceğimi gösteriyordu. Eğer böyle bir durum olsaydı yüzde 50,5 yüzde 49,5 gibi bir sonuçla ya benim ya da Sayın Erdoğan'ın seçilebileceği kanaati oluşmuştu. Araştırmalar bunu söylüyordu. İşte bu durum ortaya çıkınca Sayın Bahçeli "çatı aday" formülünü ortaya attı ve Ekmeleddin İhsanoğlu iki partinin ortak aday oldu" (Ek 21 Ahmet Hakan ile Çarşamba Sohbetleri, Hürriyet Gazetesi Röportaj, Meral Akşener; *Cumhurbaşkanı adayı yapılıysaydım ikinci turda kazanabilirdim*, 02.12.2015). ANDY-AR Araştırma Şirketi'nin kurucu müdürü Faruk Acar ile Nazenin Tokuşoğlu'nun yaptığı 17 Ağustos 2014 tarihinde Haber Türk gazetesinde yayınlanan röportajında "MHP'nin ismi Meral Akşener, CHP'nin adayı Deniz Baykal olsaydı, Akşener ikinci tura kalırdı" diyerek Meral Akşener'in iddiasını doğrulayan bir açıklama yaptı. (Acar Faruk, (17.08.2014). Haber Türk Gazetesi, *ANDY-AR Araştırma Şirketi, Meral Akşener cumhurbaşkanı adayı olsaydı seçim ikinci tura kalırdı*, 17 Ağustos <http://www.haberturk.com/yasam/haber/980870-ihsanoglu-taninmiyordu-reklamini-erdogan-yapti>, Erişim Tarihi: 08.12.2014). Meral Akşener, Bahçeli ile yollarının neden ayrıldığını katıldığı televizyon programlarında cevaplamaktadır: "Sayın Bahçeli, seçim boyunca yapmadığı ziyaretleri yapmaya karar verdi ve birden Hürriyet gazetesinin Ankara bürosunu ziyaret etti. Orada Hürriyet Ankara temsilcisi Deniz Zeyrek ve arkadaşları, Sayın Bahçeli'ye 'Meral Akşener meclis başkan adayınız olacak mı?' diye sorunca Bahçeli 'Hep Meral Akşener hep Meral Akşener dersiniz... kendisini çizerim' dedi. Sonrası malum." Bahçeli'den neden böyle bir tepki geldiği kendisine sorulduğunda Akşener, düşüncelerini şöyle ifade etmektedir:

“Aramızda hiçbir problem yokken vatandaşlar ve gazetecilerin ismini zikretmeleri Bahçeli’yi kızdırdı. Bir anlam veremedim ama daha sonra bunun bir kıskançlık emaresi olduğu söylendi. Partililerimizin milletimizin şahsıma yönelik olan sevgisi Genel Başkan’ı memnun etmesi gerekirken onu kızdırdı” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Meral Akşener’in cumhurbaşkanı adayı olması durumunda seçimleri kazanamasa da alacağı oylar Akşener’in hanesine yazılabileceği için MHP genel başkan adayı olma ihtimalini artırabileceği düşüncesiyle Devlet Bahçeli tarafından adaylığının engellendiği siyasî kulislerde ve kamuoyunda seslendirilmiştir.

Akşener’in bir iftiraya uğraması ve bu sırada Devlet Bahçeli’nin yeterli derecede destek vermemiş olması da yolların ayrılması nedenleri arasında gösterilmektedir. İftira olayı A Haber televizyonunda canlı yayında yaşanmıştır. 13 Mayıs 2015 tarihinde A Haber’de yayınlanan “Gece Ajansı” programında gazeteci Cemil Barlas’ın *“Onun da kaseti mi var nesi var, nasıl ele geçirdiler” demesi üzerine devreye giren Latif Erdoğan “Cemil Bey’in dediği çok önemli. O kaseti olan birisidir ve şu an esaret altındadır” dedi. “Kaset nerede?” sorusu üzerine ise “Kaset... Biliyor da paralelcilerin elinde bir kadın için hiç de yakışmayacak kasetler var. Dolayısıyla o artık bir esire durumundadır. Ne derlerse yaptırırlar. Samanyolu’na da çıkar hatta minarede röportaj yapacağız derlerse oraya da çıkar. Şu an her şeyi yapabilecek hâlde. Bu kesin... Bunu ben bilgi olarak söylüyorum”* (Cemil Barlas, Latif Erdoğan, Gece Ajansı, A Haber TV, 11.05.2015, https://www.youtube.com/watch?v=NJ_PZVLsa6c, 15.05.2015, Erişim Tarihi: 17.05.2015). Beyanı üzerine programda bu iftiraları dillendiren Cemil Barlas ve Latif Erdoğan toplumun her kesiminden çok sert tepkilerle karşılaştılar. Meral Akşener, hakkında ortaya atılan iftiralarla ilgili, Twitter’den *“Bunlar Müslüman görünümlü münafiklar”* (M. Akşener, Twitter, 14.05.2015) benzetmesi yapıp iddia sahiplerinin iddialarını ispatlamaları için mahkemeye vereceğini açıkladıktan sonra Cemil Barlas sosyal medyada Twitter’den bir paylaşımda bulundu (M. Akşener, Twitter, 14.05.2015). *“Akşener’in kaset iddiasının sahibi Latif Erdoğan’dır. İddiasını ispatlamakla sorumludur. Umarım bu tartışma kasetli siyasetin sonunu getirir”* açıklamasını yaptı (Cemil Barlas, Twitter, 14.05.2015). Yine tepkiler üzerine Latif Erdoğan da aynı tarihte Twitter’den bir açıklamada bulundu. Meral Akşener gibi bir

hanımefendinin gerçekte böyle bir kaseti olmadığını montajla hazırlanmış iftira ve komplo bir düzenlemenin olduğunu ikrar ettiği açıklama “*Ben, diğer iftira kasetleri gibi bu kasetinde montaj olarak kurgulandığına kesinlikle inanan bir kişiyim ve asla böyle bir içeriği hiç kimse hakkında kabul etmem mümkün değildir. Çünkü TV programındaki ifadelerimin başı ve sonu kesilerek tahrif edilmiştir. Bunu kasıtlı yapanları Rabbime havale ediyorum*” (Latif Erdoğan, Twitter, 13.05.2015). Türk medya tarihinde başka bir örneği olmayan önce iftira atan sonra iddialarının iftira olduğunu kabul ve beyan eden başka bir programcı bulunmamıştır. Bu açıklamaların ardından kamuoyundaki tepkiler daha da yükselerek devam etmiştir. Başbakan’dan siyasî partilerin genel başkanları, gazetelerin köşe yazarları, milletvekilleri, eski cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve eşi, cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan ve eşi arayarak üzüntülerini ve desteklerini bildirmişlerdir. (Abdullah Gül’ün Akşener’e destek konuşması, 15.05.2015, <http://www.milliyet.com.tr/abdullah-gul-den-meral-aksener/siyaset/detay/2059607/default.htm>, Erişim Tarihi: 20.10.2016). Bülent Arınç açıklama yaparak Meral Akşener’i yakından tanıdığını, iddiaların iftira olduğunu belirtip Akşener’e destek vermiştir (Bülent Arınç’ın Meral Akşener’e destek konuşması, 14.05.2016, https://www.youtube.com/watch?v=TQ_RM5iFCs4, Erişim Tarihi: 15.10.2016). Türk milliyetçisi bir partiye mensup Meral Akşener’e HDP Genel Başkanı Selahattin Demirtaş da destek vermiştir (Selahattin Demirtaş, 12.05.2015, Meral Akşener’e destek konuşması, <http://www.posta.com.tr/demirtastan-mhpli-meral-aksenere-destek-videosu-530773>, Erişim Tarihi: 16.05.2015). Devlet Bahçeli’nin ise bu konuyla ilgili kamuoyuna hiçbir açıklama yapmaması MHP tabanında tepkiyle karşılanmış, Devlet Bahçeli kendi partisinin meclis başkan vekiline sahip çıkmamakla suçlanmıştır. Devlet Bahçeli’nin bu konudaki tutumuna rağmen Akşener mağduriyet oluşturmayıp partisi için çalışmaya devam etmiştir (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

1 Haziran 2015 seçimlerinden sonra oluşan tablo neticesinde bu defa siyasî kulislere Meral Akşener’in adı meclis başkanlığı için geçmeye başlamıştır. 11 Haziran 2015 tarihinde gazetecilerin sorusu üzerine Kanal D ana haberde yayınlanan görüntülerde “*TBMM meclis başkanı aday olarak İhsanoğlu ve Meral Akşener’in adı konuşuluyor*” şeklindeki soruya sert tepki gösteren MHP lideri Bahçeli: “*MHP’de baştan sona hep Meral Akşener hep Meral Akşener vardır demek*

edepsizliktir, partiye hakarettir. Zannediyorum başkanvekilliğini de kaybetti” açıklamasını yaparak tepki göstermiş ve bu tutumunu devam ettirmiştir. Bahçeli tarafından TBMM meclis başkan vekilliği için Meral Akşener yerine Trabzon milletvekili Koray Aydın aday gösterilmiştir.

25 Ağustos 2015 tarihinde başbakan Ahmet Davutoğlu Meral Akşener, Tuğrul Türkeş ve Ahmet Kenan Tanrıku’na bakanlık teklif etmiştir (Ek 18, T.C. Başbakan Ahmet Davutoğlu’nun Meral Akşener’e kurulacak hükümette bakan olarak yer alması için gönderdiği teklifi mektubu, 26.08.2015). Tuğrul Türkeş bu görevi kabul ederken Tanrıku ve Akşener bakanlık teklifini ret etmişlerdir (Ek 19, T.C. Başbakanı Ahmet Davutoğlu’nun Meral Akşener’e kurulacak hükümette bakan olarak yer alması için gönderdiği teklifi Meral Akşener’in ret ettiği cevap mektubu, 26.08.2015). Haber Türk isimli internet sitesinde gazetecilik yapan İsmail Türk, Tuğrul Türkeş’i Bahçeli’nin AKP’ye bizzat kendisinin gönderdiğini iddia edip Bahçeli, Meral Akşener’in de teklifi kabul etmesini istiyordu. Ondan kurtulmak istiyordu şeklinde haber yapmış, bu düşüncesini görüşmemizde de tekrarlamıştır (İ. Türk, kişisel görüşme, 15 Aralık 2015).

1 Kasım 2015 seçimlerine gidilirken genelde MHP aday listeleri, Yüksek Seçim Kurulu’na teslim edildikten sonra açıklanıyorken belki de ilk defa bir gün öncesinden basına verilmiştir ve listede Meral Akşener’in olmadığı, aday gösterilmediği görülmüştür. Listelerin bir gün önce açıklanmasını aday yapılmayan Akşener’in kızarak başka bir partiden aday olabileceği hesap edilerek yapıldığı da Gazeteci İsmail Türk’ün iddiaları arasındadır (İ. Türk, kişisel görüşme, 15 Aralık 2015).

Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Devlet Bahçeli, 15 Ekim 2015 tarihinde Haber Türk>Show TV ortak yayınında Didem Arslan Yılmaz’ın sorularını cevaplarken *“Akşener’i listeye almayan benim. Nedeni ulu orta konuşulacak şeyler değil. Hanımefendi biraz dinleneceklerdir”* açıklaması yapar. Bu açıklamanın Akşener’i incittiği, Bahçeli’ye olan sevgi ve saygısını bu açıklamadan sonra tamamen yitirdiği, kendisine yakın kaynaklar tarafından dile getirilmektedir.

Öte yandan Akşener ile ilgili iftira olayının Bahçeli’nin bu kararı almasında etkili olduğu iddiası Bahçeli’nin de başına geldiği söylenerek çürütülmüştür.

Bahsedilen olay şu şekilde gelişmiştir. Ergun Babahan, 26.05.2011 tarihinde Star Gazetesi'nde yayımlanan "Ürperten Haberler" başlıklı köşe yazısında "MHP'de kaset dalgasının seçime doğru hız kazanacağı iddiası tüm kulislerde dile getiriliyor. Doğrudan Devlet Bahçeli'yi hedef alan bu kasetlerde değişik türde ilişki görüntüleri olduğu iddiası da var. TİB elinden geleni yapıp bu tip kasetlerin yayınının mutlaka önüne geçmeli. Eğer herhangi bir site böyle bir imada bulunursa seçim sürecine fesat karıştırmaktan hemen kapatılmalı" şeklinde bir iddiada bulunup bir nevi Bahçeli'nin kaseti olduğunu ilan etmiştir. Gelen tepkiler üzerine 28.05.2011 tarihinde açıklama yaparak Devlet Bahçeli'den özür dilemiştir. "Dünkü yazımda Devlet Bahçeli'nin genel başkanlığını hedef alan MHP'lilere ait kasetler ifadem sanki MHP liderinin kaseti varmış gibi bir anlam kazanmış. Kastım kesinlikle bu değildi, kendisinden ve okurlardan özür dilerim!" (Ek 20, Babahan, Ergun, Star Gazetesi "Ürperten Haberler" başlıklı köşe yazısı, 26.05.2011).

Meral Akşener kendisine iftira atanları hiç vakit kaybetmeden dava etmiştir. Bahsedilen iftiranın yayımlandığı TV'ye RTÜK tarafından ceza kesilmiştir. Devlet Bahçeli ise Ergun Babahan'a dava açmamıştır. Gazeteci İsmail Türk "Bu tür iftiralar nedeniyle Akşener'in ismi çizilemez öyle bir durum varsa Devlet Bahçeli hiç aday olamazdı" demektedir (İ. Türk, kişisel görüşme, 15 Aralık 2015).

1 Kasım 2015 tarihinde gerçekleştirilen genel seçimlerde MHP'nin 40 milletvekili kaybetmesi ve seçim öncesi Devlet Bahçeli'nin sergilediği, her şeye hayır diyen uzlaşmayan lider görüntüsü ve seçimlerden başarısızlıkla çıkmış olması Devlet Bahçeli'nin liderliğini sorgulanır hâle getirmiştir. MHP kongre delegelerinden genel başkan değişikliği gerektiği açıklamaları yapılmaya başlanmıştır. Böyle bir ortamda Meral Akşener'in MHP genel başkan adayı olacağı siyasî kulislerde en çok konuşulan konular arasına girmiştir.

3.16. MERAL AKŞENER MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GENEL BAŞKAN ADAYI

Meral Akşener 30 Kasım 2015 tarihinde İstanbul'da yaptığı basın toplantısında (M. Akşener 30 Kasım 2015, MHP'yi kurultaya davet açıklaması, <https://www.youtube.com/watch?v=eji3yq1I3k8>, Erişim Tarihi: 20.12.2015). 1 Kasım 2015 Pazar günü yapılan genel seçimler sonucunda MHP'nin daha önceki 7

Haziran 2015 tarihinde yapılan seçimlerde aldığı oyun ve vekil sayısının yarısını kaybettiğini belirtmiştir. “MHP kongreyi toplayıp partinin gerçek sahipleri olan delegelerle bu kaybı konuşup tartışmalıdır. 7 Haziran 2015 Genel Seçimleri’nden 1 Kasım 2015 Genel Seçimleri’ne gidilen süreçte hatalar yapıldığını, kayıpların nedeninin bu hatalar olduğunu belirterek gerekenler yapılmalı, sorumluluk alması gerekenler sorumluluk almalıdır” açıklamasını yaparak MHP genel başkanına MHP genel merkezine “Kurultayı toplayın” çağrısında bulunmuştur. (Ek 22, Star Gazetesi, Meral Akşener, 30 Kasım 2015 tarihinde İstanbul’da MHP yönetimine kurultay çağrısı yaptığı basın toplantısı, 01.12.2015). Bu toplantıda Meral Akşener genel başkan adayım dememiştir. Neden adayım demediği sorulduğunda “Aday olmam için kongre toplanması gerekiyor. Toplanacak kongrede tüzük değişikliği yapılması zorunludur. Tüzükte var olan 622. maddeye göre olağanüstü kongrelerde genel başkan seçilememektedir. Öncelikle tüzük kongresi yapılacak daha sonra yapılacak olan olağanüstü kongrede genel başkan adayları yarışacaktır. Tüzük değişikliği gerçekleşikten sonra o konuyu tekrar değerlendiririz” açıklamasını yapmıştır. Akşener, adayım dememiştir ama artık kamuoyunda MHP genel başkan adayı Meral Akşener olarak anılmaya başlanmıştır (Ek 23, İnan, Mert, Milliyet Gazetesi, Meral Akşener, 30 Kasım 2015 tarihinde İstanbul’da MHP yönetimine kurultay çağrısı yaptığı basın toplantısı, 01.12.2015). Basın toplantısını düzenlediği 30 Kasım 2015 Pazartesi gününden itibaren 28 Şubat’ı yaşadığı döneme benzer bir dönem yaşamaya başlamıştır. AKP iktidarını destekleyen bazı medya kuruluşları ile birlikte MHP genel merkezini destekleyen medyanın yoğun taarruzuyla karşılaşmıştır. İktidara yakın medya kuruluşları 1 Kasım seçimlerine gidilirken kurulan seçim hükümeti için Meral Akşener’e bakanlık teklif edildiğini, MHP medyası ise MHP tarafından Meral Akşener’in muhalefetteki bir siyasî parti milletvekilinin gelebileceği en üst nokta olan TBMM başkan vekilliği görevine getirildiğini unutmuş görünmektedir Akşener’e yönelik yoğun bir saldırı başlamıştır.

Bu dönemde yaşanan en ilginç durum ise 28 Şubat sürecinde 28 Şubat medyası Meral Akşener’e yoğun saldırılar düzenlemiş “Vatana ihanetle yargılanacak” manşetleri atmıştır. İslamcı olarak adlandırılan basın ise Meral Akşener’i savunmuştur. Akşener’in MHP genel başkan adayı olarak ortaya çıkmasından sonra Bazı medya kuruluşları, 28 Şubat medyasının yaklaşık 19 yıl önce kullandığı

haberleri kullanarak Akşener'e yönelik asılsız iddiaları aynı 28 Şubat dönemindeki gibi manşetlere taşımıştır. Akşener, mafya lideri, faili meçhullerin sorumlusu gibi birçok suçlamaya maruz kalmıştır. Bizzat Devlet Bahçeli tarafından isim vermeden de olsa cemaatçi, paralelci ilan edilmiştir. Yine ilginçtir, Akşener, birbirine tezat olan Ergenekonculuk ve cemaatçilikle suçlanmıştır. Durum öyle bir hâl almıştır ki Akşener hem Ergenekoncu hem cemaatçi hem de dış güçlerin temsilcisi ve daha birçok şey olarak ilan edilmektedir. Akşener, gelinen durumu ironik bir şekilde ifade eder: *“Benim ne olduğuma bir karar verseler çıkıp anlatacağım ne olmadığını ama bir türlü karar veremediler. Her gün yeni bir iftirayla geliyorlar, onlarında kafası karıştı”* diyerek mizahî bir biçimde açıklama yaparak yazılanları çok önemsemediğini vurgulamaktadır (Beki, Akif, Baştan Sona Programı, CNN Türk https://www.youtube.com/watch?v=s37bu-8U_5M, 15.04.2101, Erişim Tarihi: 20.04.2016). Akşener bu yoğun taarruz altında çalışmalarına devam etmiş, 30 Kasım'dan sonra MHP delegelerine müracaat ederek kongrenin yapılabilmesi için imza toplamaya başlamıştır. Meral Akşener ile birlikte Sinan Oğan, Koray Aydın, tüzük kongresinden sonra yapılacak kongrede aday olacaklarını ilan edip hep birlikte delegelerden imza toplayarak ortak hareket edeceklerini bildirmişlerdir. Toplanan 543 imza 15 Ocak 2015 tarihinde noter ve avukatlar eşliğinde genel merkeze sunulmuştur. Bizzat Genel Başkan Devlet Bahçeli *“Kongreyi toplamayacağız. Mahkemeye gidin”* diyerek kongre toplanması talebini kabul etmemiştir. Bunun üzerine MHP tüzük kongresinin toplanması amacıyla Meral Akşener ve diğer adaylar Ankara 2. İcra Hakimliği'ne başvurarak olağanüstü kongrenin yapılması yönünde mahkemenin karar almasını istemişlerdir. 8 Nisan 2015 tarihinde 2. İcra Mahkemesi muhaliflerin talebini kabul edip adına çağrı heyeti denilen üç kişiden oluşan kayyum heyeti oluşturulmasına ve bu heyetin kurultay tarihini belirleyerek kurultayı yapmaya yetkili olduğu doğrultusunda karar vermiştir. MHP genel merkezi bu karara itiraz ederek konuyu yargıtaya götürmüş, Yargıtay, mayıs ayı içerisinde karar vereceğini duyurmuştur. Çağrı heyeti ise 15 Mayıs 2016 tarihinde kurultayın toplanması kararı alındığını açıklamıştır. MHP yönetimi Gemerek Sulh Hukuk Mahkemesi'ne başvuruda bulunarak kayyum atanması kararının yanlış olduğunu kurultay yapılması kararının durdurulmasını istemiştir. Karar kurultayın yapılmaması yönünde çıkmıştır. MHP, Gemerek Sulh Hukuk Mahkemesi'nin kararının ardından Ankara 25. İcra Dairesi'ne başvurarak kararın uygulanmasını ve önlemlerin alınmasını istemiştir. 25.

İcra Dairesi ise talebi kabul ederek Ankara Valiliği'ne bir yazı göndererek ve yargıtay kararı çıkmadan 15 Mayıs Pazar günü yapılması planlanan kurultaya izin verilmemesi gerektiğini belirtmiştir. MHP yönetimi Tosya Mahkemesi'ne de başvurup kurultayın yapılmaması yönünde bir karar daha çıkartmıştır. Fakat MHP yönetiminin talebi, Tosya Mahkemesi'nin verdiği karar yasal süre içerisinde Ankara 25. İcra Dairesi'ne ulaştırmadığı için işleme konulmamıştır. Bu kararlara muhalifler, Ankara 2. İcra Hâkimliği'ne başvurarak itiraz etmişlerdir. 2. İcra Mahkemesi ise muhaliflerin kararını kabul ederek 15 Mayıs'ta kurultayın yapılmasının önünü açmıştır. Fakat kısa bir süre sonra Gemerek Sulh Hukuk Mahkemesi, muhaliflerin yaptığı başvuruyu reddederek kurultayın yapılmaması yönünde bir karar daha almıştır. Meral Akşener, Adalet Bakanı'nın bu davada taraf olduğunu, müdahale ettiği iddiasını açıklamıştır. MHP olağanüstü kurultayı ile ilgili olarak 14 Mayıs 2015 tarihinde Ankara 25. İcra Dairesi, 2. İcra Hukuk Mahkemesi'nin kararının geçerli olmadığını belirterek tedbirin devam ettiğini açıklamıştır. İcra Dairesi Müdürü Hacı Mehmet Demircioğlu tarafından yazılan karar tensip tutanağında muhaliflerin başvurusunun reddedildiği ve Gemerek Asliye Hukuk Mahkemesi'nin kararı doğrultusunda tedbirin devam ettiği belirtilmiştir. Ankara Valiliği, MHP'de muhalifler tarafından 15 Mayıs Pazar günü yapılacağı açıklanan olağanüstü kurultaya ilişkin yaptığı açıklama: *“Valiliğimize tebliğ edilen mahkeme kararlarından MHP kongresinin yapılamayacağı anlaşılmıştır”* şeklindedir (Ek 24, Sözcü Gazetesi, 15 Mayıs 2016 tarihinde MHP'nin yapacağı *Tüzük Kurultayı engellendi*, 16.05.2016). Dört aday, Meral Akşener, Sinan Oğan, Koray Aydın, Ümit Özdağ, ortak açıklama yaparak 15 Mayıs'ta kongre salonunda olacaklarını kamuoyuna beyan etmişlerdir. 15 Mayıs Pazar günü dört aday kongre salonuna gitmek için birlikte otele doğru yola çıkarak binlerce partilinin toplanarak onları bekledikleri salona doğru hareket etmişlerdir. Kurultay'ın yapılacağı otele giden yol, polis tarafından tellerle kapatılmış, kongre salonuna geçişe izin verilmemiştir. Alanda toplanan partililer *“Bahçeli istifa”* sloganları atmışlardır. Meral Akşener, yetkililerden neden yollarının kesildiğini, içeriye girişlerine neden izin verilmediğini belirten bir belgenin kendilerine verilmeden alanı terk etmeyeceğini duyurmuştur. Yaklaşık beş-altı saat tellere tutunarak ayakta durarak hiç oturmadan alanı terk etmemiştir. Bu arada diğer adaylar alanı terk edeceklerini açıklamışlardır. Alanda bulunan partililer: *“Bizi buraya resim çektirmeye mi getirdiler? Fotoğraflar çekildi şimdi gidecek miyiz?”*

diyerek tepki göstermişler ve Meral Akşener'in alandan ayrılmama kararını desteklemişlerdir. Diğer adaylar kendileri alandan ayrılınca kalabalığın alanda kalmayacağını, Akşener'in çok az kişiyle alanda kalıp iddiasını kaybedeceğini düşündükleri için böyle davrandıkları iddia edilir. Diğer adaylar alandan ayrıldıktan sonra partililer alanı terk etmeyip Akşener'in etrafında toplanmışlardır. Saatler sonra kongre salonuna geçişe izin vermeyen görevliler, Akşener'in avukatlarına istediği belgeleri verir. Daha sonra Akşener alandaki eylemine son vererek otobüsün üzerine çıkıp coşkulu kalabalığa yönelik teşekkür konuşması yapar: *“Bu gün bize engel çıkarıp delegenin iradesine ipotek koyanlar, bizden korkanlar, bizim emniyet güçleriyle karşı karşıya kalıp olaylar çıkartmayı hesap etmiş olabilirler. Ben eski içişleri bakanıyım. Polislerimizin hangi şartlarda görev yaptığını biliyorum. Onların annesi yaşındayım. Anneleri sayılırım. Zengin çocukları değiller, kavruk Anadolu çocukları onlar, ben bu evlatlarımın kılına zarar gelsin istemem. Kötülük bekleyenler hayal kırıklığına uğradılar”* diyerek partililere teşekkür eder (Akşener, 15 Mayıs 2016, Yapılması engellenen kurultay toplantısında otobüs üzerinde yaptığı konuşma, <https://www.youtube.com/watch?v=UwsB4opx-dA>, 20.05.2015, Erişim Tarihi: 30 Mayıs 2016).

15 Mayıs 2016 Pazar günü ben de o alandaydım. Meral Akşener'in yurt gezilerinde ziyaret ettiği illerden büyük kalabalıklar gelmişti. Bir de şöyle bir fark tespit ettim, alana giren adaylara yönelik sloganlar atılmaktaydı. Kim hangi adayı desteklerse desteklesin hiçbir ayırım yapılmadan adaylara yönelik atılan sloganlara herkes destek vermekteydi. Sinan Oğan, Koray Aydın, Ümit Özdağ için Bozkurt Sinan Oğan, Koray Aydın, Ümit Özdağ sloganı atılıyorken Meral Akşener için *“Başbakan Akşener”* sloganı atılıyordu. Alanda toplananların seçtikleri sloganla Meral Akşener'i farklı bir yerde konumlandıkları açıkça görülmekteydi.

Muhaliflerin 15 Mayıs'ta yapmayı denedikleri olağanüstü tüzük kurultayı, polis tarafından engellenmiş kurultay toplanamamıştır. Bu arada adaylık açıklamalarının ardından gerek Meral Akşener'i gerekse diğer adayları destekleyip kongre toplanması yönünde imza veren delegelerin bağlı bulunduğu il ve ilçe teşkilatları art arda görevden alınmışlardır. Görevden alınmaların başlamasının ardından Akşener öncelikle görevden alınan bu il ve ilçe teşkilatlarına moral vermek amacıyla ziyaretler yapacağını duyurmuştur. Bu ziyaretler toplantılar büyüyerek seçim

mitinglerine dönüşmüş, adayların arkasında halk desteği oluşmuş en büyük desteğin Akşener'in etrafında toplandığı görülmüştür.

Akşener 2016 yılı içerisinde 25 Şubat'ta Denizli'de 26 Şubat'ta Uşak'ta 2 Mart'ta Aksaray'da 5 Mart'ta Elazığ'da salon toplantısı; 11 Mart'ta Çorum Sungurlu'da Açık hava mitingi, 11 Mart'ta Çorum'da 12 Mart'ta Tekirdağ'da 13 Mart'ta Kırklareli'de salon toplantıları yapmıştır. 19 Mart'ta Samsun'da açık hava mitinginde 26 Mart'ta Tokat'ta 27 Mart'ta Sivas'ta 1 Nisan'da Gümüşhane'de 2 Nisan'da Bayburt'ta 5 Nisan Kilis açık hava, 20 Nisan Hatay'da salon mitinglerini tekrarlamıştır. 21 Nisan Konya'da salon, 23 Nisan Bilecik Söğüt'te açık hava, 23 Nisan Bursa'da salon, 24 Nisan İnegöl'de açık hava, 24 Nisan Eskişehir'de salon, 30 Nisan Antalya'da Alanya'da açık hava mitingleriyle toplantılarını hızlandırmıştır. 1 Mayıs Burdur'da salon, 3 Mayıs Afyon'da salon, 7 Mayıs İzmir'de açık hava, 8 Mayıs Aydın İncirliova ve Nazilli'de açık hava, 22 Mayıs Amasya'da açık hava, 25 Mayıs Kastamonu'da salon, 25 Mayıs Çankırı'da salon, 28 Mayıs Bolu'da açık hava, 29 Mayıs'ta Erzurum salon toplantıları düzenleyerek faaliyetlerine devam etmiştir. 30 Mayıs Giresun'da açık hava, 30 Mayıs Ordu'da salon, 30 Mayıs Ordu Fatsa'da açık hava, 31 Mayıs Samsun Bafra'da salon toplantılarıyla Karadeniz'i gezmiştir. 3 Haziran Kırşehir'de açık hava, 4 Haziran Nevşehir'de açık hava, 4 Haziran Kayseri'de salon, 5 Haziran'da Gaziantep'te salon toplantıları olmak üzere 36 ilde 40 yerde ziyaret ve toplantı yapmıştır. Bu gezileri sırasında iller arası geçişlerde birçok kasaba, belde ve köyde vatandaşların isteği üzerine program dışı mitingler ve toplantılar yapmak zorunda kalmıştır.

Meral Akşener'in toplantı ve mitinglerine imkânım olduğu ölçüde gitmeye çalıştım. İlk katıldığım miting Samsun'da İlk Adım Meydanı'nda düzenlenen açık hava mitingidir. Daha önceki toplantıları salonlarda düzenlenmiş, Kilis'te açık havada konuşmuştu. Samsun mitingi ilk büyük açık hava mitingi olarak düzenlenmekteydi. Samsun mitinginin düzenleneceği alana miting başlamadan çok önce gidip incelemelerde bulundum. Polis miting alanının etrafına bariyerler kurmuştu. Kapıda sıkı kontrol yapılacağı belliydi. Kapıda bomba uzmanı olarak yetiştirilen köpeklerde hazır bulundurulmaktaydı. Aynı gün İstanbul Taksim'de bombalı saldırı olmuş, bu saldırı bütün Türkiye'yi tedirgin etmişti. Samsun Çarşısı'nın her yerinde polisler görev yapıyordu. Herkeste bombalama olayından

dolayı bir tedirginlik hâkimdi. İnsanlar tedirgin, miting alanı çok büyük, hava çok soğuk, alan deniz kıyısında oldukça rüzgârlıydı. Bu şartlar altında böyle bir miting düzenlemek açıkçası büyük bir riskti. Bana göre Meral Akşener hareketi o gün yara alacak, boş miting meydanının resimleri bazı gazetelerde manşetten verilecekti. Fakat öyle olmadı. Miting alanı tamamen doldu. Vatandaşlar, polislerin yerleştirmiş oldukları bariyerlerin dışına kadar taşı. Büyük bir kalabalık toplandı. Son derece canlı, hareketli, harareti ve kadınların katılımının oldukça yoğun olduğu bir toplulukla miting başarılı bir şekilde gerçekleştirildi. Akşener konuşmasına başladığında yağmur çiselemeye başlamıştı. Fakat kimse yerinden kıpırdamadı. Akşener, ülkücülük, milliyetçilik üzerine konuşmasını sürdürdüğünde ön sıralardaki vatandaşlar daha kuvvetli alkışlıyorlardı. Bütün alan aynı heyecanla alkışlamıyordu. Konu Akşener'in kendisi olduğunda bütün alan büyük bir heyecanla alkışlayıp atılan sloganlara eşlik etmekteydi, kadınlar hiç durmuyor, hiç susmuyorlardı. Akşener'in *“Ben buradayım, sizlerin huzurundayım. Beni korkutmaya susturmaya çalışıyorlar. Her gün havuz medyasında kendi gazetelerinde yeni bir yalan yeni bir iftira atıyor, yazıyorlar. Korkmuyorum, korkmayacağım, dimdik ayakta durmaya devam edeceğim, eğilmeyeceğim. Buyursunlar, ellerinden geleni yapsınlar, ben milletimle beraber meydanlarda olmaya devam edeceğim”* (Akşener, Samsun mitingi konuşması, <https://www.youtube.com/watch?v=YcaCnLkSxTQ>, 19.03.2016, Erişim Tarihi: 30.04.2016) şeklindeki sözleri alanda bulunan bütün vatandaşların miting alanının her köşesinde bulunan izleyicilerin heyecanla alkışlamasına neden oluyordu. Akşener sadece milliyetçilerin ülkücülerin değil her kesimden vatandaşın ilgi odağı olmuş, onun şahsına yönelik saldırılar vatandaşları da kızdırmıştı ve farklı kesimlerden vatandaşlar Meral Akşener ismine destek oluyorlardı. Meral Akşener, bakan, milletvekili ya da herhangi bir resmî, gayri resmî bir göreve haiz değil sıradan bir vatandaş hükmündeydi. Sadece tüzük kurultayından sonra yapılacak kurultayda genel başkan adayı olacaktı. *“Samsun İlk Adım Meydanı'ndaki mitinge Meral Akşener olarak geldi fakat o meydandan bir siyasî lider olarak ayrıldı”* şeklinde yorumlar yapılmaya başlanmıştı. Bir bayan siyasetçi, görevde bulunan genel başkana karşı aday olacağını söyleyip açık havada bir genel başkan gibi miting düzenliyor o alanı dolduruyor, halkı heyecanlandırabiliyordu. Alandaki vatandaşlar artık Türkiye'de bir Meral Akşener gerçeği var, Samsun'daki bu mitingle birlikte Meral Akşener bir “siyasî lidere” dönüşmüştür. *“Akşener, yeni bir siyasî parti kurabilir,*

başarılı da olabilir” şeklinde beyanlarda bulunuyorlardı. Daha sonra Bilecik Söğüt'teki mitinge İzmir Gündoğdu Meydanı'ndaki açık hava mitingine Konya, Erzurum salon toplantılarına da katıldım. İmkânlarım elverdiği ölçüde açık hava mitingi ve salon toplantılarına katılmaya çalıştım. Uçakla gidiş gelişlerde Meral Akşener ile görüşme, konuşma, çalışmamla ilgili sorular sorabilme imkânım oluşuyordu. Bu mitinglerde tespit ettiğim diğer bir konu da şuydu. Tuncer Akşener, benim gözlemediğim gibi miting alanının her yerini geziyor vatandaşlarla konuşuyor notlar alıyordu. Salon toplantıları yapılacağı zaman toplantıdan önce Meral Akşener, toplantının yapılacağı otel ya da salonun yakınındaki bir otelde delegelerle partililerle birebir görüşüyordu. Tuncer Akşener bu yerlerde herkesle ilgileniyor, konuşuyordu. Miting meydanlarında alkışların arttığı anlarda yapılan konuşmalarla ilgili notlar alıyor, vatandaşların tepkisini ölçüyor, hangi konulara değinilmesi gerektiğini araştırıyor, vatandaşın gündeminde ne var onu ortaya çıkarıyordu. Tuncer Akşener Meral Akşener'in yalnızca eşi değil aynı zamanda en yakın siyasî danışmanı görevini de üstlenmiş durumdaydı. Meral Akşener mitingler, toplantılar, görüşmeler, televizyon programları, gazete röportajları gibi çok yoğun bir tempo içinde olması nedeniyle gündemi takip etme görevi Tuncer Akşener'e aitti. Açıkçası Tuncer Akşener orkestranın görünmeyen gizli şefi gibiydi ve bu görevini kimseye belli etmeden yürütmekteydi.

Akşener'in programlarını Edirne MHP eski il başkanı avukat Mehmet Tolga Akalın, İzmir MHP eski il başkanı Musavvat Dervişoğlu ve onlarla birlikte çalışan ekipler düzenleme görevini yürütmekteydiler. Miting, toplantı, yapılacak yerlere birkaç gün önceden gidip oradaki bütün ülkücülerle, milliyetçilerle temasa geçiyorlar, geçmiş yıllardan partiye küsmüş kişileri ziyaret ediyorlardı. Ülkücülerini, milliyetçilerini bir araya getirip başarılı organizasyonlara imza atıyorlardı. Bütün organizasyonlar gönüllülük esasına bağlı olarak yürütülmekteydi. Her şey gönüllü kişiler tarafından imece usulüyle gerçekleştirilmekteydi. Yalnızca sahne ve ses tesisatı profesyonel ekip tarafından kontrol ediliyordu. Geriye kalan her şey, gönüllü olarak katkı sunan, Akşener'i sevenler tarafından gerçekleştiriliyordu. Sahne ve miting alanı organizasyonlarını Prof. Dr. Sezgin Çelik yapmaktaydı. Genel merkezin görevden aldığı teşkilat mensupları görevden alınmış olsalar da ziyarete gidilen il ve ilçelerde teşkilat mensupları görevlerine devam ediyormuşçasına ev sahipliği

yapıyorlar, Akşener'i konuk ediyorlar, kendi il ve ilçelerindeki programın masraflarını karşılıyorlardı. Toplantılar, mitingler, sosyal paylaşım sitelerinde MHP MKK üyesi Coşkun Yıldırım tarafından canlı yayınlarla vatandaşlara ulaştırılmaktaydı.

Kamuoyunda Akşener'in gezilerinin masraflarının kimler tarafından nasıl karşılandığı soruları sorulmaya başlamıştı. MHP Genel Başkan Yardımcısı Semih Yalçın Meral Akşener'i hedef alarak *"Harcamalarının arkasında şaibeli iş adamları var"* sözlerine 17 Mayıs 2016 günkü Yeniçağ gazetesinin internet haber sitesine yaptığı yazılı açıklamayla MHP Antalya merkez ilçe eski başkanı, MHP üst kurul delegesi Musa Ertugan yaptığı açıklamayla cevap verdi: *"Kamuoyuna Saygıyla Duyurulur. MHP Sözcüsü Semih Yalçın'ın Sn. Meral Akşener'i işaret ederek harcamaların arkasında şaibeli (paralel) iş adamları var açıklaması külliyen yalandır ve iftiradır. Gerçek ülkücü onurludur, şerefli, iftira atmaz. Varsa elinde belge kamuoyu ile paylaşsın. Antalya olarak benim elimde belge, fatura, şahitler vs. hepsi var. Sahibine yaranmak için bu iftira ve yalan niteliğindeki sözlerinden dolayı MHP sözcüsü Semih Yalçın'ı şiddetle kınıyoruz. Sayın Meral Akşener'in Antalya mitingi üst kurul delegelerimizin öncülüğünde bütün gönüldaşlarımızın emekleri, alın terleri ve katkıları ile gerçekleşmiştir. Antalya miting giderlerimizi parti üyesi 7 kişilik iş adamı arkadaşlarımızla birlikte belirledik. Şahsım da dâhil her iş adamı arkadaşımız bir ihtiyacı üstlenmiştir ve kendileri ücretlerini karşılayarak faturalarını almışlardır. Şaibe altında kalınmaması için hiç bir arkadaşımızdan elden para alınmamıştır. Tanımadığımız insanların yardımları tarafımdan kabul edilmemiştir. Tertip komitesi üyesi ve üst kurul delegesi olarak bu süreç benim bilgim dâhilinde ve sorumluluğumdadır. Diğer illerimizde de aşağı yukarı aynı şekilde gerçekleşmektedir. Ayrıca her arkadaşım bizler gibi katıldıkları programlardaki illerde yol, konaklama vs. kendi giderlerini kendileri karşılamaktadırlar. Sn. Genel Başkan, Antalya olarak bizlere sormuş olsa idi bilgi verebilirdik. Tabi ki amaç bilgi almak olsaydı"* (Ertugan, Musa, 17.05.2016, Harcamalar dökümü, <http://www.yenicaggazetesi.com.tr/ust-kurul-delegelerinden-semih-yalcina-sert-tepki-137626h.htm>, Erişim Tarihi: 08.09.2016).

MHP Genel Merkezi'nin görevden aldığı il ve ilçe yöneticileri Meral Akşener'i, il ya da ilçelerine davet ediyorlar ve davet üzerine illere ve ilçelere

gidiliyor, oradaki harcamalar görevden alınan il ve ilçe yöneticileri tarafından karşılanıyordu. Musa Ertugan, harcamaların bu şekilde yapıldığını 8 Mayıs 2015 günü İzmir mitinginin yapıldığı alandaki görüşmemizde de aktarmıştır (M. Ertugan, kişisel görüşme, 8 Mayıs 2016).

Katıldığım yurt gezilerinde gözlemediğim diğer bir husus ise MHP'ye genel merkeze kırgın ve küskünlerin bir hayli fazla olduğuydu. Bu küskünlerin büyük bir kısmı Alparslan Türkeş'in MHP genel başkanlığı zamanında parti çalışmalarına katılmış, 12 Eylül 1980 İhtilali'nden sonra hapis yatmış, bedel ödemiş insanlardı. Bir de bu kadar çok sayıda milliyetçi akademisyen olduğundan haberdar değildim. Milliyetçi akademisyenler Ülkü Ocakları'ndan yetiştiklerini fakat daha sonra MHP genel merkezince yalnız bırakıldıklarını, Meral Akşener'in aynı zamanda akademisyen olması nedeniyle kendilerinin sorunlarıyla ilgilendiğini belirtmekteydiler. Milliyetçi akademisyenlerden Akşener'e büyük bir destek olduğu görülmekteydi. Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde yardımcı doçent olarak görev yapan, milliyetçi olduğunu her platformda açık ve net biçimde ifade eden Mehmet Fatih Doğrucan'a *“Milliyetçi akademisyenler neden Meral Akşener'i, bir bayanı destekliyorlar?”* diye sordum. Doğrucan görüşlerini şöyle ifade etmektedir: *“Ülkede gerçekleştirilen bir kurgu var ve bu kurgunun ya aktörleri olarak dışarıdan rol veriliyor ya da figüranları olarak kalıyoruz. Hâlbuki demokrasi kurgu ve plan dışında hür iradenin tecellisi anlamına gelir. Bu kadar erkekleşmiş bir dünyada hür iradeyi kadın formunda ortaya koyabilmek radikal bir tutumdur ve bu tutumun peşine düşmek adına akademisyenlerin birçoğu Meral Akşener'in peşine düşmüştür. Türk milliyetçileri ise 'cinsiyetçi' değil 'milliyetçi'dir. Bu sebeple liyakat kavramını cinsiyete göre ayırmaz. Tam da bu nedenle liyakatini 7 ay gibi kısacık bir bakanlık döneminde 'kalıcı' hâle getirerek ispatlamış olan Akşener, hepimiz için devlet devamlılığı ve sağduyuyu anlamına gelmektedir. Bu iş varlık ile yokluk arasında bir kavgaya dönüşmüşse Meral Akşener ile birlikte var olacağımız inancı bizi belirlemiştir. Meral Akşener ile 'kadın nezaketi' ve yeniden kurucu ilkeler bizlere nefes aldiracaktır”* (M. F. Doğrucan, kişisel görüşme, 19 Haziran 2016).

Her yeni miting bir öncekinden daha büyük kalabalıklar toplamakta hareket her geçen gün büyümektedir. Öte yandan hareket büyüdükçe Akşener'e saldırılar artarak

devam etmekte Akşener “*Cemaatçilikle paralelcilikle*” suçlanmaktadır. Akşener, defalarca bu konuyla ilgili açıklamalar yapmış olmasına rağmen bu konu gündemde tutulmaya çalışılmaktadır. 23 Aralık 2015 tarihinde Ahmet Hakan’ın sunduğu “Tarafsız Bölge” programına katılan Akşener, bir soru üzerine ne Fethullah Gülen cemaati ile ne de herhangi başka bir cemaatle gizli açık hiçbir ilgisinin olmadığını belirtmiştir. Eğer herhangi bir yere cemaate üye olmuş olsaydım dürüst bir insan olarak kimseden korkmaz, saklamaz, gururla söyledim şeklinde ifade etmiştir. *“Fethullah Gülen de dâhil herhangi bir dinî cemaat ya da tarikatla bir irtibatım yok. Olsaydı gururla söyledim. Bunlar yalan ve iftira. Ayrıca benim için “ABD’ye gitti” falan deniyor. O ülkeye gitmiş de değilim”* (Hakan, Ahmet, Tarafsız Bölge, Kanal D, <https://www.youtube.com/watch?v=6QHaByDV7ys>, 23.12.2015, Erişim Tarihi: 27.12.2015). Açık ve net biçimde anlaşılacak düzeyde verdiği bu cevap “*Meral Akşener Fethullah ile gurur duyarım*” dedi şeklinde yazılmaya başlanmıştır. Programdan bir gün sonraki bazı gazete haberlerinde “*Akşener, Fetöyle gurur duyarım*” dedi manşetleri atılmıştır. Bu çark şöyle işletilmektedir. Önce iktidara yakın küçük bir gazete yalan haberi yazmakta sonra diğer gazeteler ilk yazan gazeteyi kaynak olarak göstererek haberi manşete taşımakta daha sonra bu gazetelerdeki haber ve manşetler kaynak gösterilerek “*iktidar yanlısı*” kanallarında yorumcular tarafından aynı yalanlar gerçekmiş gibi canlı yayınlarda gazeteler kaynak gösterilerek halka sunulmaktadır.

Bu ve buna benzer yöntemlerle Akşener’e yönelik saldırılar hız kazanırken söylediği sözler saptırılıyor, söylemediği sözler söylemiş gibi yazılıyordu. Meydan Gazetesi Ankara Temsilcisi Ömer Şahin, MHP’deki genel başkan adaylarından Meral Akşener hakkında çarpıcı bir iddia ortaya atar. Akşener’in 31 Mart 2015 tarihinde yayınladığı haberde Akşener’e ait olduğunu iddia ettiği sözleri kamuoyuyla paylaşır. *“Kongre sürecine adalet bakanı müdahil olursa yirmi beş bin kişiyle Saray’a yürürüm”* dediğini iddia etti. 4 Nisan 2016 tarihli Milliyet Gazetesi’nde İHA kaynak gösterilerek verilen haberde “*Meral Akşener’e bazı gazetelerde yer alan “Mahkemeye Milliyetçi Hareket Partisi’nin kurultay sürecine müdahale olursa 25 bin kişiyle Beştepe’ye yürürüm” sözlerinin kendisine ait olup olmadığı soruldu. Akşener, “Bu tür haberler yapıldığı zaman tarafıma mutlaka sorulur. Benim herhangi bir gazeteciye böyle bir beyanatum yok. Dolayısı ile bana sorulamadan yapılmış bir*

haber” diyerek tekzip ettiği hâlde Akşener, yalanladığı, böyle bir şey söylemediğini bildirdiği hâlde bu haber hâlen kullanılmakta sürekli Akşener’in karşısına çıkarılarak *“Hani 25 bin kişiyle saraya yürüyordunuz”* diye sorulmaktadır. (M. Akşener, 25000 kişiyle saraya yürürüm şeklinde bir beyanatım yok, <https://www.youtube.com/watch?v=xcQ9-c7NGes>, Erişim Tarihi: 30.11.2016).

Meral Akşener, bazı gazete ve TV’lerde hakkında çıkarılan bu iddia ve dedikoduları defalarca cevaplamıştır. 1 Haziran 2015 seçimlerinde İstanbul 3. bölgeden aday olduğunu, Rumeli kökenli olduğunu, cemaatin, Rumeli kökenli Hakan Şükür’ü kendisinin karşısına bağımsız aday çıkardığını ve Hakan Şükür’ün elli iki bin oy aldığını anlatarak *“Eğer benim cemaatle en ufak bir ilgim olsaydı benim bölgede benim karşıma Rumeli kökenli bir aday çıkarmazlardı. Aslında benden olmadığım bireyi ispatlamamı istiyorlar. Diğer yandan bu kişi benim bakan olduğum dönemde hükümetimize ‘Beceremediniz artık bırakın çekilin’ diye televizyonlara röportaj dahi vermiş. Onların mensubu olduğum nasıl düşünülebilir? Olmadığım bir şey nasıl ispatlanır”* diye sormaktadır (Ek 17, Hürriyet Gazetesi, Meral Akşener’in içişleri bakanı olduğu hükümete *“beceremediniz artık bırakın çekilin”* diye çağrı yapan Fetö Terör Örgütü kurucusu Fethullah Gülen, 18.04.1997). Öte yandan Meral Akşener’in programlarını yapan Edirne MHP eski il başkanı Mehmet Tolga Akalın Ergenekon davalarında cemaatin mahkûm ettirdiği kişilerden altı kişinin avukatlığını yapmıştır. Akşener *“Eğer benim cemaatle bir ilişkim olsa Mehmet Tolga Akalın benimle çalışır mıydı? Diye sormaktadır. “Ergenekon Davası’ndan hüküm giyip 36 ay hapis yatan Yörük Ali Aydın Paşa, benimle birlikte çalışıyor. Cemaatle ilgim olsa cemaatin hapis yatırdığı bu şerefli asker benimle birlikte çalışır mıydı?”* diye sormaktadır.

Meral Akşener, 15 Nisan 2016 tarihinde Akif Beki’nin sunduğu “Baştan Sona” isimli programda yaptığı açıklamada Ekmeleddin İhsanoğlu’na da cemaatin projesi denildiğini, Ekmeleddin İhsanoğlu’nu Bahçeli’nin bulup aday yaptığını söyledi. Kendisine de ‘proje’ denildiğini bu doğruysa kendisi paralelse bu durumda baş paralelin Devlet Bahçeli olması gerektiğini, tabi ki öyle olmadığını, bunun doğru olmadığını fakat öyle denirse böyle bir sonucun doğduğunu ifade etti.

Akşener kendisinin aynı zamanda bir ilim insanı olduğunu ve insanların iki türlü tanımlandığını, bunlardan birisinin deşifre etmek için diğerinin tahakküm edilmek için olduğunu belirtmektedir. Deşifre etmek için kendisi hakkında yazılar yazarların ispatlamakla yükümlü olduklarını, ispatlayamadıkları ellerinde bilgileri belgeleri ilgili şekilde ortaya koymadıkları takdirde müfteri olduklarını ilan etmektedir. Akşener diğer konunun tahakküm, korkutmak, şunu düşüneceksin dayatması olduğunu ve kendisine asla ve kat'a etki edemeyeceğini bildirmektedir. Akşener, yıllar evvel bir sabah uyandığında mürteci olduğunu, bir sabah uyandığında vatan haini, bir sabah uyandığında ise Ergenekoncu diye ilan edildiğini aktarmaktadır. Akşener bir sabah uyandığında bir iftiraya uğradığını, bir kadının uğrayabileceği en ağır iftiraya uğradığını, bir sabah uyandığında ise paralelci ilan edildiğini aktarmaktadır. Akşener *“Kardeşim karar verin! Ben neyim? Hani var ya bir reklam, ben neymişim be abi! Ben neyim? Bir taraftan paralelin montaj kaset yaptığı bir kadını. Bakın birçok siyasiye bu manada iftiralar atılmıştır. Mahkemeye veren tek kişiyim ben. Bir taraftan paralelin düşmanıyım, bir taraftan paraleliyim. Dolayısıyla bana tahakküm geçmez. En iyi bu mevkutelerin sahipleri bilir ki en iyi onlar bilir. Yazarı çizeri bilmez ama mevkutelerin sahipleri bilir ki. Allah'tan başka Meral Akşener kimseden korkmadı. Yüreklere yetiyorsa bütün bu bilgileri koysunlar ortaya”* diyerek büyük bir meydan okumada bulunup kimseden korkmadığını ifade etmiştir. *“Şimdi bu paralel üzerinden bir başka şey söyleyeyim size. Fethullah terör örgütü diye bir örgüt tanımı içinde bir hukukî dava var. Sayın Bahçeli'nin açıklamalarını da dâhil ederek elinde belge, bilgi olan bunu savcılığa teslim etmeyen suç işlemektedir. Getirin kardeşim suç işliyorsunuz. Fethullah terör örgütünün mahkemede davası var. Nesi var? Mensubu var. Şimdi bana ne diyorsunuz kardeşim siz? Terörist miyim? Teröristsem delillerinizi ortaya koyun. Benim dokunulmazlığım da yok. Sayın Bahçeli'ye de sesleniyorum, bu mevkutelere de sesleniyorum! 'Elinizdeki delilleri saklamayın, ortaya koyun, savcılık karşısında suç işlemeyin.' Ama diğer taraftan yardım yataklık yapanları da ortaya koymazsanız onların peşine de ben düşeceğim”* (Beki, Akif, *Baştan Sona* Programı, CNN Türk, https://www.youtube.com/watch?v=s37bu-8U_5M, 15.04.2016, Erişim Tarihi: 20.04.2016).

Akşener, mitingleri, toplantıları, TV programları, gazete röportajları boyunca sürekli olarak birilerinin kendisi hakkında bir şeyler iddia edip hiçbir şey ispat edemeden kendisini sürekli suçladıklarını anlatmaktadır. Bu tür işlerin tamamen kendisini korkutmak amacıyla yapıldığını ama asla korkup geri atmayacağını, bu güne kadarki yaşamında korkarak hiç geri adım atmadığını, yolun sonunda ölüm de olsa yoluna devam edeceğini söyleyerek çalışmalarını devam ettirmiştir.

Devlet Bahçeli'ye Meral Akşener'in "*Ben paralesem Sayın Bahçeli baş paralel mi oluyor? Sözü gazeteciler tarafından hatırlatılınca Devlet Bahçeli "Bu nasıl bir terbiyesizliktir. Bu affedilemez. MHP liderine baş paralelci diye terbiyesizlik yapılamaz"* demiştir (Devlet Bahçeli'den Akşener'e *Bu ne biçim terbiyesizliktir*, 19.04.2016, <https://www.youtube.com/watch?v=4NOQ7PHimsI>, Erişim Tarihi: 21.04.2016). Yine gazeteciler Bahçeli'nin cevabını Meral Akşener'e ilettiklerinde Meral Akşener "*Paralelci olmayana paralelci demenin terbiyesizlik olduğunu öğrenmişlerdir*" açıklamasını yapmıştır. Akşener ile ilgili medyada paralelci, cemaatçi iddiaları iftiralарının devam etmesi üzerine "*Bana paralel diyenlerin hepsi yamuktur. Genel başkan olup başbakan olunca bütün yamukları düzeltereğim*" diye açıklama yapmıştır (Akşener, *Bize paralel diyenler yamuktur*, 28.04.2016, <https://www.youtube.com/watch?v=8kK9XqoGvU4>, Erişim Tarihi: 30.04.2016). Meral Akşener'in kendisine yönelik saldırılarda bulunanlara karşı söylediği en ağır söz budur. Akşener, mitinglerinde yaptığı konuşmalarda şöyle diyordu: "*Nefret dili değil sevgi dilini kullanmaya çalışıyorum. Yola çıktığım ilk gün Peygamber Efendimizin "Birbirinizi sevmedikçe cennete giremezsiniz" sözünü rehber edindiğimizi söyledim. Bu ilke doğrultusunda hareket etmeye çalışıyorum. Aday olduğum ilk günden beri ayağı yere basmayan havada kalan iftiralarla mücadele ediyorum. Eğer genel başkan adayı olmasaydım bütün bunlar olmazdı. Yine söylüyorum ne yaparlarsa yapsınlar geri adım atmayacağım*" (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016). Akşener, yoluna devam edeceğini, hiç kimseden korkmadığını her defasında bildiriyor. Gerçekten nefret dilinden uzak duruyor zaman zaman gerilen sınırları esprili konuşmalarıyla yumuşatmaya çalışıyordu.

24 Mayıs 2016 tarihinde yargıtay MHP kurultayının toplanması yönündeki mahkeme kararını onayladı. Çağrı heyeti 19 Haziran'da tüzük kongresini yapma kararı aldı. Bu kararın ardından Devlet Bahçeli "*Partimiz, 10 Temmuz 2016 Pazar*

günü Ankara Arena Spor Salonu'nda seçimli olağanüstü büyük kurultayı millet ve tarih huzurunda yapacaktır. Kimler genel başkan adayı olaksa şahsımla yarışacaktır" (Devlet Bahçeli, 10 Temmuz'da şahsımla yarışacaklar, 25.05.2016, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1244613-devlet-bahceli-aday-olmak-isteyenler-10-temmuzda-sahsimla-yarisacaklar>, Erişim Tarih: 30.05.2016).

açıklamasını yapmıştır. Fakat tüzük değişikliği olmadan olağanüstü kongre yapmak mümkün değildir. Ayrıca çağrı heyeti mahkeme tarafından görevlendirildiği için tüzük kurultayının yapılması zorunluluktur. 19 Haziran'da Ankara Büyük Anadolu Otelinde kurultay açılış yeter sayısı oluşmuş, toplantı yapılmıştır. Tüzük değişikliği gerçekleştirilerek 'olağanüstü kongrelerde genel başkan seçilebilir' şeklinde değişiklik yapılmıştır. Tüzüğe yeni maddeler de eklenmiştir. Yapılacak olan olağanüstü kongrenin önünde bir engel kalmamış gibi görünmektedir. MHP genel merkezi kontrolünde çeşitli nedenlerle mahkemeye müracaat edilip 19 Haziran kongresinin iptali istenmiştir. MHP yönetimi kongre için verdiği 10 Temmuz tarihinden caymış, Devlet Bahçeli verdiği sözü tutmamıştır. Hâlen bu konuda mahkemenin karar vermesi beklenmektedir. Mahkemenin vereceği karar doğrultusunda yeni gelişmeler yaşanacaktır. Mahkemenin tüzük kurultayını onaylaması durumunda çağrı heyeti yeniden bir kurultay tarihi belirleyip partiyi genel başkan seçimli kurultaya götürebilecektir.

3.17. 15 TEMMUZ DARBE KALKIŞMASI VE AKŞENER'E YÖNELİK SİYASİ BASKI GİRİŞİMİ

Türkiye'de 15 Temmuz 2016 gecesi başlayan Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın halkı sokağa çağırması ve halkın meydanlara inmesi neticesinde önlenen darbe kalkışması, halkın demokratik bir zaferi olarak tarih sayfalarında yerini almıştır. Bu darbe kalkışmasına halk, medya ve siyasetçiler hep birlikte karşı durmuştur. Fakat darbe girişiminin yaşandığı gece saat 02.00 sularında birileri, bir el Meral Akşener'i hedef göstermeye darbeye ilişkilendirmeye çalışmıştır. Meral Akşener girişimin yaşandığı gece Başbakan Binali Yıldırım'ın televizyonlara canlı bağlanarak yaptığı açıklamanın hemen ardından daha cumhurbaşkanı halkı sokağa çağırmadan önce 23.57'de sosyal paylaşım sitesi Twitter'daki @Meral_Akşener adresinden darbe girişimine karşı olduğu düşüncelerini paylaşmış, bu paylaşım 23.59 da Twitter'da görülmeye başlamıştır: *"Demokrasi tek çaredir. Demokrasi dışı hiçbir*

eylem ve davranış kabul edilemez” (Ek 27, Meral Akşener’in 15 Temmuz darbe kalkışmasının başladığı ilk saatlerde sosyal paylaşım sitesi Twitter’den yayınladığı demokrasi mesajı, 15.08.2016 23:59). 16.07.2016 saat: 00.57’de sosyal paylaşım sitesi Facebook’daki hesabından 00.57’de aynı sözü tekrarlamıştır (Ek 28, Meral Akşener’in 15 Temmuz darbe kalkışmasının başladığı ilk saatlerde sosyal paylaşım sitesi Facebook’tan yayınladığı demokrasi mesajı, 16.08.2016 00:57). 23:59’ daki Tweet paylaşımının ardından bazı televizyonları arayıp canlı bağlantıya katılma isteğini bildirmiş, televizyon yöneticileri, başbakanın bakanların canlı bağlantılarının olduğunu, kendilerini de sıraya aldıklarını, uygun zaman olunca bağlanacaklarını belirtmişlerdir. Akşener 16 Temmuz gecesi 02.32’de Facebook’dan yeni bir paylaşım yaparak “Ülkemiz, darbelerden geçmişte büyük zararlar görmüştür. Yapılan kalkışmanın üzerinden milletimizin feraseti, basireti, birlik ve beraberliği ile gelinecektir. Gün demokrasimize sahip çıkma günüdür” demiştir (Ek 28, Meral Akşener’in 15 Temmuz darbe kalkışmasının başladığı ilk saatlerde sosyal paylaşım sitesi Facebook’tan yayınladığı demokrasi mesajı, 16.08.2016 00:57). Akşener, 16 Temmuz 2016 gecesi saat 03.00’da Haber Türk Televizyonu’na telefonla canlı bağlantıya katılarak “Ben de hepimiz gibi milletimiz gibi üzüntü ve nefretle izliyorum. Türkiye Darbelerden çok çekti. Ben 12 Eylül’ü 12 Mart’ı ve 28 Şubat’ı yakından yaşamış bir insanım. Bu tür davranış biçimlerini ister kalkışma ister darbe girişimi diyelim. Yazıktır bu ülkeye yazıktır bu ülkeye yazıktır. Ülkemizin itibarını iki paralık etmeye kimsenin hakkı yoktur” açıklamasını yaparak devam etmiştir. “Ülkemizin yetiştirdiği değerleri, evlatları, benim gibi kadınların doğurduğu çocukları silahlarla bizim karşımıza dikilmesi, ayıptır. Bunu şiddetle reddediyorum. Demokrasinin erdemlerini eksiklerimiz gediğimiz olsa bile hep beraber yaşayarak öğrenerek geliyoruz. Demokrasimize yönelik her türlü davranış biçimini şiddetle reddediyorum” diyerek darbe’ye karşı olduğunu açık ve net bir biçimde ifade etmiştir. “Buradan inandığım bir şey var. Türk milletinin basireti, feraseti irfanı ile birlik beraberlik içinde biz bu kara geceyi de inşallah birbirimize düşmeden dayanışma içinde aşacağımıza inanıyorum. Gerçekten keşke böyle bir geceyi yaşamıyor olsaydık” demiştir (Haber Türk TV, Meral Akşener, 15 Temmuz kalkışma gecesi canlı yayın bağlantısı, <https://www.youtube.com/watch?v=4r4rJdbwqUQ>, 16 Temmuz Saat: 03:00, Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2016).

Akşener, 16 Temmuz günü İstanbul Fatih Camisi'nde şehit polislerin cenaze törenine katılıp evine döner. Darbe gecesini şehit olan Ak Parti'nin reklamcısı Erol Olçok geçmişte Meral Akşener ile de çalışmıştır. Bir hukukları vardır. İkinci namazındaki Erol Olçok'un cenaze törenine katılmak için hazırlanırken kapı önünde bekleyen gazetecileri görür ve onlara ne yaptıklarını sorar, aldığı cevap ilginçtir. Gazeteciler Akşener'e "*Sizin gözüne alınacağınız haberini aldık o nedenle buradayız*" derler. Bunun üstüne Akşener evinde oturup bekler. 15 ve 16 Temmuz'da yaşadıklarını Akşener şöyle aktarmaktadır: "*Darbe girişiminin kalkışmanın yaşandığı gece saat 02.00'den itibaren havuza ait kanallar benim adımla vererek darbeye ilişkilendirmeye çalıştılar. Ben 28 Şubat'ı yaşadım ama 28 Şubatçılar mertmiş, bunlar namertmiş onu anladım*" (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Darbe kalkışmasının yaşandığı gecenin sabahı saat 08.00'den itibaren sosyal paylaşım siteleri üzerinden Akşener ile ilgili birçok paylaşımlar yapılmaya başlanır. Daha darbe girişimi tamamen bastırılmadığı, Genel Kurmay Başkanı'nın ve komutanlarının akıbetinin tam belli olmadığı anlarda montaj videolar paylaşılır. Yayına sürülen videolar hemen o gece mi hazırlanmıştır? Yoksa daha önce hazırlanmış, paylaşım için bekletilmekte miydi? gibi soruların cevabı zaman içerisinde ortaya çıkabilecektir.

Ancak Meral Akşener'in çeşitli illerde ve ilçelerde farklı tarihlerde televizyonlarda yaptığı konuşmalar kesilip art arda eklenir, montaj bir video piyasaya sürülür, o video üzerinden Meral Akşener darbe ile ilişkilendirilmeye çalışılır. Süresi 37 saniye olan montaj videolardan bir tanesinde yer alan ses ve görüntüler şu şekildedir: Fatih Portakal'ın sunduğu FOX TV Ana Haber Bülteni'ne konuk olarak Akşener'in katıldığı bölümden alıntılar yapılır. "*Ben başbakan olacağım*", "*Yurtta sulh cihanda sulh ilkesini*", "*Ben başbakan olacağım*", "*Yurtta sulh cihanda sulh*", "*Ben başbakan olacağım*", "*Yurtta sulh cihanda sulh*", "*Ben 6 ay içinde başbakan olacağım.*" TRT spikerine darbe girişimi gecesini darbecilerin okuttuğu bültenin bir bölümü "*Yurtta sulh cihanda sulh ilkesinden hareketle yurtta sulh konseyi tarafından deruhte edilecektir.*" Ardından yine Meral Akşener'in Balıkesir konuşmasından bir bölüm "*Yook, 15'inden sonra inşallah işler değişiceeeeek*" (Meral Akşener'e yönelik hazırlanmış

15

Temmuz

Montaj

Video,

<https://www.youtube.com/watch?v=jXx0bsWMss8>, Erişim Tarihi: 30.07.2016). Meral Akşener “*Yurtta sulh cihanda sulh demektedir, darbeciler de aynısını söylemektedir. 15’inden sonra işler değişecek demiştir, 15 Temmuz’u kastetti*” şeklinde iddialar gazetelerde “*15 Temmuz’dan sonra her şey değişecek dedi, darbeyi biliyordu*” şeklinde tam bir iftira kampanyasıyla karşı karşıya kalınır.

İmkânım oldukça Meral Akşener’in mitinglerine katılmaya izlemeye gözlemlemeye çalıştığımı daha önce belirtmiştim. Gerçeklere bizzat kendi gözlerimle ve kulaklarımla şahit olduğum için bu konuyla ilgili Meral Akşener’e soru sormaya gerek duymadım.

Meral Akşener mitingler, toplantılar, röportajlar ve TV programlarında hep tekrarlamaktadır: “*Ben başbakan olacağım, delegelerimiz seçer, Allah izin verirse genel başkan olursam ben başbakan olacağım. Ben genel başkan olduktan sonra 6 ay içinde başbakan olacağım. Ben çok çalışkan bir kadınıam. Hiç durmam çok çalışırım. Öyle çalışırım ki AKP’yi seçimlerde zorlarım ve yapılacak ilk seçimde başbakan olurum.*” Yurt gezilerinde Akşener “*Peygamber Efendimizin ‘Birbirinizi sevmedikçe cennete giremezsiniz’*” sözünü rehber edindiklerini söyleyip sırasıyla Fatih Sultan Mehmet’ten Osmanlı padişahlarından büyük Türk düşünürlerinin sözlerinden örnekler vererek sözü Atatürk’e getiriyor. “*Dört bir yanımız, içimiz dışımız, savaş, terör, kavga olması nedeniyle zamanın ruhuna çok uygun olan ‘yurtta sulh cihanda sulh’ ilkesini hayata geçirip ülkemizi huzur yuvası yapıp bayram sofrasına çevireceğiz*” diyordu. Benim de katıldığım 27 Nisan 2016’da Balıkesir’de yaptığı kapalı salon toplantısında Meral Akşener izleyicilere hatırlatıyor, mahkeme karar vermiş, çağrı heyeti 15 Mayıs’ta 2016’da tüzük kongresi yapılacağını ilan etmişti. Balıkesir konuşmasının 45’inci dakikasının 43’üncü saniyesinde “*Alıştılar muhalefete ver, yesin, ört uyusun. Yook, ayın 15’inden sonra çok şey değişecek. İktidar partisi, artık kibar kibar, efendi efendi attığı her adımdan acaba bir şey olur mu? diye sorgulayan bir muhalefet anlayışından kurtuluyorsunuz muhteremler. Yandınız. Hem muhalefeti kendiniz yapıyordunuz hem iktidarı. Bu defa seçim oluncaya kadar öyle bir muhalefet geliyor ki hepiniz ot yolacaksınız ot!*” Meral Akşener’in 27. 04. 2016 tarihinde yaptığı Balıkesir konuşmasının önüne arkasına montajla farklı görüntüler ve sözler eklenerek sanki 15 Temmuzdan sonra çok şey değişecek demiş gibi lanse edilidi. Bazı gazetelerde bu yönde haberler

yapılarak darbeye Akşener darbeye ilişkilendirme çalışması yapılarak bu tür iftiralarla siyasî bir baskı oluşturulmaya çalışıldı (Akşener, Balıkesir mitingi konuşması, <https://www.youtube.com/watch?v=PSjPAa0R-qI>, 27. 04. 2016, Erişim Tarihi: 27.08.2016).

Bu kampanya ulusal televizyonlara çıkan *Fetö itirafçısı* diye adlandırılan kişiler tarafından da sürdürüldü.. 20 Temmuz 2016'da CNN Türk TV'de Didem Arslan Yılmaz'ın sunduğu "Türkiye'nin Gündemi" isimli programa katılan Cüneyt Toraman, Meral Akşener'i Fetö terör örgütüne arka çıkmakla suçlayan açıklamalarda bulundu: "*Akşener Fetöyle gurur duyuyorum diyor. 10 Temmuz'da kongre olup genel başkan olsaydı neler olurdu*" şeklindeki beyanı üzerine Meral Akşener, telefonla canlı bağlantıya katılır. 7 aydır böyle iddialarla karşı karşıya kaldığını bildirerek "*Zamanında bu paralel çeteye laf söylemek yasaktı. dokunan yanıyordu. Şimdi de Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidarının karşısında bir demokratik hak olarak kendi siyasî partimin genel başkanlığına aday olup ülkücü hareketin potansiyelinin beni başbakanlığa taşıyacağını iddia eden bir dille yola çıktım ve sonra başıma gelmeyen kalmamıştır*" demektedir. Cüneyt Toraman'ı -isimli arkadaşı- iddiasını ispata davet etmiş, ispat edemediği takdirde şerefsizlik ve alçaklıkla itham etmiştir. "*Bu güne kadar bana büyük bir linç uygulandı. Ülke zor bir dönemden geçiyor diye sağduyuya ihtiyaç olduğu için mümkün olduğunca dikkat ettim. Sayın Cüneyt Toraman o gece benim 23.57'den itibaren attığım Twiti gördü mü? O geceden itibaren darbeye ilişkin tavırlarımı takip etti mi? Koskoca adamlar utanmadan 22 saattir konuşmadı, evinden kaçtı, gizleniyor diyorlar utanmıyorlar bunlar*" diyerek kızgınlığını bir hayli üst perdeden ifade etmiştir. "*Bakınız ben pazar günü şehit cenazelerinde Fatih Camisi'ndeydim. Şimdi hukukçusundan hâkimine siyasetçisinden gazetecisine iftiraya uğrayan bir insan kendini ispat edemez. İspat etmekle yükümlü olanlar bu iddianın bu iftiranın bu isnadın sahipleridir. Hukukun öldüğü bir ülkede yaşıyoruz. Koskoca avukat döndürüp döndürüp beni Fetöcülükle itham ediyor. Bu arkadaşlar masaların altında tiril tiril titrediği zaman ben darbeye karşı çıkmış bir insanım. Yani darbenin yanında kim olduysa postal seviciliği yapan alçak ve şerefsizdir. Ama bu iftiraları ispat edemeyen alçaktır şerefsizdir korkaktır*" demiştir. "*Şimdi buradan söylüyorum 10 Temmuz tarihini veren ben miyim? 10 Temmuz tarihini ilan eden Sayın Bahçeli, Sayın Bahçeli mi o zaman darbeci? Cüneyt*

Toraman kendisi hukukçudur, derhal yarın mahkemeye gitsin. Elindeki bilgileri belgeleri -yani şu anda bir mahkeme var. Sadece darbeyle de ilgili değil ondan önce Fetö-PDY (Paralel Devlet Yapılanması) terör örgütü diye bir mahkeme mevcuttur. Bu mahkemenin savcılarına ellerindeki belge ve bilgileri vermeyen zaten suçludur. Böyle bir hukukçu olabilir mi? İspat edemezseniz şerefsizsiniz alçaksınız” dedi. Avukat Cüneyt Toraman söze girerek 25 Nisan 2016 tarihli Sabah Gazetesi’nde yer aldığı iddia ettiği bir haberi söyleyerek “Fetöyle gurur duyduğunu söylemiş gazete öyle yazıyor” dedi. Bu konu daha önce anlatılmıştı. Olay daha önce anlatıldığı gibi gelişmekte ve bir gazetenin yalan haberi TV’de bir yorumcu tarafından gerçekmiş gibi izleyicilere aktarılmaktaydı. Fakat bu defa durum farklıydı. Konunun muhatabı Meral Akşener telefonda canlı yayına bağlanarak yorumcuya gerekli açıklamalarını oldukça sert bir üslupla yapıyordu. “Muhterem, hayır efendim Ahmet Hakan ile yaptığım programda konuldu. Ahmet Hakan bana paralel ile bir bağınız var mı? diye sorduğunda” hiçbir dinî gurupla hiçbir ilişkim yoktur. Ben başka korkaklara benzemem. Şayet herhangi bir gruba üye olmuş olsaydım bunu gururla söyler gereğini de çekerdim. Benim söylediğim budur. Dolayısıyla alındı, çevrildi. Fethulahçı olsaydım gururla söyledim şekline getirildi. Şimdi benim söylediğimin kaydı Ahmet Hakan’da vardır. Eğer bunu sadece Fethullah Gülen için söylediysem her şeye razıyım. Bana bir isnatta bulunuyor. Şimdi bu beyefendi ispat edecek ispat, kaçmak yok!”

Aynı TV programında Cüneyt Toraman kongre ile ilgili yargıtayın karar verme süresinin acele olduğunu söyledi. Akşener konuşmasına “2012 yılında Genel Kurmay Başkanı’nu içeri ben mi attım? Cumhurbaşkanı’nın dört tane yaveri Fetöcü çıkıyor, onların referansı ben miyim? Genel Kurmay özel kalemi Fetöcü çıkıyor, onların bu sistemin içinde yürümesini sağlayan ben miyim? Böyle bir algı operasyonunun karşısında bir darbe meselesi nedeniyle yekvücut olabilmek adına sesimi çıkarmadım. Ama bundan sonra yağma yok. Bir müptezele pabuç bırakacak değilim” şeklinde son derece sinirli ve yüksek sesle ifadelerde bulundu. “Bu Avukat Bey iyi baksın, yargıtay kongreyi acele işler statüsünde görüştü. Bahçeli de yargıtay kararına uyarım, dedi. 672 delegenin talebi var. Bu delegeler Fetöcü öyle mi? Bana bir şeyler söyleyebilirsiniz yutarım ama ülkücü arkadaşlarıma dava arkadaşlarıma laf söylendiği zaman gereğini yaparım kardeşim. Elinizden ne geliyorsa yapın. Kim

darbeciymiş, sizden korkan sizin gibi olsun!” (Arslan, Didem, Türkiye’nin Nabzı, CNN Türk Meral Akşener, <https://www.youtube.com/watch?v=ECwGxa4F9PA> 07-12-2015, Erişim Tarihi: 11.12.2015).

Bu tarihlerde ekranlara çıkan Fetö itirafçıları kısa bir süre konuştuğundan sonra sözü Meral Akşener’e getirmektedirler. Bu itirafçılardan Nurettin Veren, Didem Arslan Yılmaz’ın sunduğu “Türkiyenin Gündemi” isimli CNN Türk TV’de 6 Ağustos 2016’da yayınlanan programa katılarak “*Akşener’i Fethullah bakan yaptı, ben aracılık yaptım. Fethullah Gülen’in ricasını Tansu Çiller’e ilettim. Ona şunu sormak lazım, milletvekili olmadığı hâlde nasıl bakan oldu*” açıklamasında bulundu. (Arslan Didem, CNN Türk, 06.08.2016, <https://www.youtube.com/watch?v=JLk0abYoOmE>, Erişim Tarihi: 15.08.2016), Fakat Meral Akşener içişleri bakanı olduğunda İstanbul milletvekiliydi. Ne program sunucusu ne de diğer katılımcılar Meral Akşener’in bakan olduğunda milletvekili olduğunu söylemediler ve Nurettin Veren’in halkı yanıltmaması konusunda uyardılar. Nurettin Veren, üzerinde başlık olmayan, tarih olmayan ve Meral Akşener’e ait olmadığı açık bir biçimde görülen bir imza ile bir belge sundu. Akşener daha önce resmî evraklarda kullandığı imzasını kamuoyuyla paylaştı. Nurettin Veren’in sunduğu belge üzerindeki imza ile Meral Akşener’in gerçek imzası çıplak gözle bile ayırt edilebilmektedir (Ek 25, Meral Akşener’e ait olmadığı açık bir biçimde görülen sahte imza ve Meral Akşener’in resmî belge üzerindeki imzası).

Akşener bu gibi olaylarla mücadele ederken ilginç ve mizahî sayılabilecek bir olay meydana geldi. 53. hükümetin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç tarafından Ankara’yı parsel parsel Fetöcülere satmakla (Bülent Arınç, Melih Gökçek’i Ankara’yı parsel parsel Fetöcülere satmakla suçluyor, <https://www.youtube.com/watch?v=L1tRu6gtJpw>, Erişim Tarihi: 29.06.2017). Fetöcülükle suçlanan Fethullah Gülen’in insanları cinleriyle etkilediğini açıklayan İ. Melih Gökçek’in darbe yorumu (<https://www.youtube.com/watch?v=XGi3UJKMi3Q>, Erişim Tarihi: 20.07.2017). aynı partiden İ. Melih Gökçek, televizyon kanallarında Meral Akşener darbenin başbakanı olacaktı diye açıklama yaparak Akşener’i daha önce açıklamasını yaptığı montaj videoda yer alan unsurlarla suçlamaya başladı. Bir taraftan Melih Gökçek diğer taraftan iktidar yanlısı medyanın gazeteleri, televizyonları, yorumcuları ve

MHP yönetimine yakın medya kuruluşları, Meral Akşener'in Fetöcü olduğu yönünde yayımlar yapıyorlardı. Akşener'e kimin, neden, hangi gerekçeyle koyduğu bilinmeyen ekran yasağı uygulanmaya başladı. Televizyonlara çıkarılmıyor, kendisi hakkında iddialarda bulunanlara cevap vermek amacıyla canlı yayınlara bağlanmaya çalışıyor, bağlantı yapılmasına izin verilmiyordu. Merkez medya da Akşener'i programlara çıkartmamaya başladı. Programlardaki sunucular canlı yayına bağlama imkânlarının olmadığını, cevap hakkını yazılı olarak gönderirse kullandıracaklarını söylüyorlardı. Akşener'e yönelik bir karartma uygulanıyordu. Böyle bir dönemde 2 Ağustos 2016 günü Hürriyet Gazetesi'ndeki köşesinde Ahmet Hakan "Meral Akşener neden kaybetti?" başlıklı yazısında şunları yazmaktadır:

"Meral Akşener hakkında ortaya atılan "Fethullahçı" iddiasına hiçbir zaman itibar etmedim. Ne dün ne de bugün. Akşener'in kaybetme nedeni bu iddia değildir. Eğer Meral Akşener, 15 Temmuz gecesi ya da 16 Temmuz sabahı hatta 17 Temmuz günü bayrağı alıp sokağa fırlasaydı bugün çok farklı bir noktada olabilirdi. Kader böyle bir şeydir. Ya tarihin yeniden yazıldığı anda baş aktörlerden biri olmayı başaracaksınız ya da unutulma bahçesinin solmuş bir gülü olmaya mahkûm olacaksınız" (Hakan, Ahmet, 10.09.2016, Hürriyet Gazetesi, *Akşener'in Yedi Günahı, Akşener Neden Kaybetti? Mağdur Olmayı Bile Beceremedi*, <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ahmet-hakan/meral-aksenerin-yedi-buyuk-gunahi-40220809>, Erişim Tarihi: 12.12.2016). Bu yazı Akşener'e karşı girişilen linç girişiminin hafifletilmiş, kibarlaştırılmış hâli olarak nitelendirilebilir. Meral Akşener'in bu yazılanlara yönelik, hangi lider ya da hangi lider adayı eline bayrak alıp meydanlara çıkmış ki Meral Akşener'den böyle bir şey yapılması istenebiliyor. Darbeye karşı olduğumu, birlik beraberliğe ihtiyacımız olduğunu, darbelerden memleketimizin çok çektiğini o gece başbakanın açıklamasından hemen sonra duyurmuş. Televizyon kanalına bağlanıp düşüncelerini belirtmiş. *"Ertesi günü şehit cenazelerine katılmışım"* diyerek kendini ifade etmiştir. *"Muhteremin biri korkmuş, kaçmış, saklanmış, diyor ki ben hedeftim bir gece konduda saklandım. Kimse ona bir şey sormuyor, bana soruyorlar. O muhterem hedefti ben değil miydim? Saklanmadım, kaçmadım"* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Ahmet Hakan, Meral Akşener hakkında 'Akşener'in Yedi Büyük Günahı' başlıklı yazısında *"Mağdur olmayı bile beceremedi"* şeklinde bir yazı yazıp

Akşener'in hatalarını yazdı. Oysa Meral Akşener her röportajında mağdur rolü oynamadığını, mağduriyet içerisinde olmayı kendine yakıştıramadığını, mağdur olmayı becermek istemediğini defalarca açıklamıştır.

17 Eylül 2016 günü Meral Akşener'i destekleyen gazeteci, yazarlar gözaltına alındılar. Bunun üzerine Akşener, cumhurbaşkanını telefonla arayıp ulaşamayınca Özel Kalem'i aramıştır. Özel Kalem, konunun ne olduğunu bir faks ile iletmesini istemiş ve Akşener de Cumhurbaşkanlığı Özel Kalemi'ne faks çekerek düşüncelerini dile getirmiştir. *“Arkadaşlarım gözaltına alındı. Onlar Fetöyle mücadele etmiş insanlar. Bayramda aileleri mağdur etmenin gereği yok. Hedef bensem buyurun beni alın evimdeyim.”* (Haberler.com, 17.09.2016, Meral Akşener Cumhurbaşkanlığına gözaltındaki arkadaşları için faks çekti, <https://www.haberler.com/meral-aksener-den-erdogan-a-operasyon-faksi-8780982-haberi/>, Erişim Tarihi: 05.03.2017). Kimilerince bu iletişim şekli hoş karşılanmamış kimine göre ise dava arkadaşlarına sahip çıkmak için atılmış asilce bir adım olarak değerlendirilmiş ve alkışlanmıştır.

Meral Akşener Fetöcülükle suçlanıyordu. Fakat kimsenin elinde sunduğu bir delil yoktu. Akşener 2002 yılından 2007 yılına kadar milletvekilliği görevinde değildir. Bu nedenle dokunulmazlığa da sahip değildir. Bu süre içerisinde herhangi bir kişi ya da kuruluş Akşener ile ilgili herhangi bir şikâyette bulunmamış hakkında bir dava açılmamıştır. Yine 7 Haziran 2015 tarihinden beri Meral Akşener milletvekili olmaması nedeniyle herhangi bir dokunulmazlık zırhına sahip değildir. Dokunulmazlığının kalktığı tarihten 8 Mayıs 2017 tarihine kadar Akşener ile ilgili savcılıklara müracaat edilip ne bir şikâyette bulunulmuş ne de herhangi bir kişi ya da kurum, kuruluş tarafından bir dava açılmıştır. Akşener kendisi ile ilgili iddialarda bulunanları savcılıklara müracaat etmeleri yönünde teşvik etmekte iddialarını ispat edemeyenleri şerefsiz, alçak ve korkak olarak nitelendirmektedir. Bu şekilde nitelendirilen muhatapları Akşener'i dava etmemişler Fakat Akşener kendisi ile iddiada bulunan herkesi dava etmiştir. Akşener'in ne ifadesine başvuruldu ne de gözaltına alındı, bazı medya kuruluşları tarafından sürekli suçlandı. Sadece Türkiye'm TV ve Halk TV'ye çıkabiliyordu, onun haricindeki hiçbir TV'ye çıkarılmamaktaydı. Böyle bir dönemde Akşener 15 Ağustos 2016 tarihinde Halk TV'de Ayşenur Arslan'ın programına katılarak *“Benim paralelci olmadığımı en iyi Sayın Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan bilir. Erdemliler Hareketi sürecinde*

kendisine cemaatle ilgili düşüncelerimi söylemiştim. Kendileri de benim gibi düşünüyordular. Daha sonra nasıl bu kadar yakınlaştılar anlayamadım” demiştir. Akşener, bu arada “Bunu benim kadar rahat söyleyebilen siyasetçi azdır. Fetöcülerle ne iş ne de siyasî bağımlı olmadı. 2006 yılında Türkçe Olimpiyatları’na Sayın Bahçeli’nin görevlendirmesiyle onu temsilen gittim. Başka hiçbir toplantılarında bulunmuş değilim. Böyle olduğu hâlde bana paralelcilik isnadını ilk Devlet Bahçeli isim vermeden de olsa yaptı. Eğer MHP genel başkanı aday olmasaydım bütün bunları yaşamazdım. Ne Fetöcü denirdi ne de darbe ile ilişkilendirme iftiraları atılırdı. Bir dönem havuz medyası ve Fetöcüler el ele verip bana Ergenekoncu dediler” demektedir. “7 Haziran seçimlerinden sonra AKP hükümeti bana bakanlık teklif etti eğer kabul etmiş olsaydım havuz medyasının övgülerine mazhar olurdu. Bana kimse boyun eğdiremez. Bana paralel diyenlere yamuk dedim, beni darbe ile ilişkilendirenlere şerefsiz, alçak, korkak dedim. Kimse beni mahkemeye veremedi. Beni darbe ile ilişkilendiren kim olursa olsun, konumu ve görevi ne olursa olsun hepsini tek tek mahkemeye verip dava açtım” diyerek düşüncelerini ifade etmiştir. “Bolu’daki basın toplantımda yaptığım konuşmamda iktidar olduğumuzda paralele yardım ve yataklık yapanlar da yargılanacaktır dediğim için linç kampanyası başlattılar. Kimseden korkmadım, korkmuyorum ve korkmayacağım geri adım atmayacağım. Korkum olsa kimseyi mahkemeye vermezdim. Benimle ilgili elinde bilgi belge, delil olan gitsin savcılıklara mahkemelere. Bana iftira atanlar şerefsiz, alçak ve korkaktır” diyerek kendi açısından bu tartışmaları sonlandırmıştır (Arslan, Ayşenur, 15.07.2016, Halk TV, Medya Mahallesi, <https://www.youtube.com/watch?v=2OfkLic9zM4>, Erişim Tarihi: 20.07.2016).

Darbe girişiminden iki gün önce Meral Akşener’in çok sevdiği, onun siyasete girmesindeki en büyük teşvikçi, çocukluğundan beri onu koruyan gözetken ağabeyi Nihat Gürer kötü bir hastalık nedeniyle İstanbul’da tedavi gördüğü bir hastanede büyük bir operasyon geçirdi. 14 Temmuz gecesi Meral Akşener daha ağabeyi yoğun bakımdan çıkmamışken bir TV’de canlı yayına katıldı. Darbe gecesi ağabeyi yoğun bakımda yatmaktaydı. Bir yandan ağabeyinin hastalığı, ameliyatları diğer yandan yoğun çalışmaları, 15 Temmuz gecesinden itibaren baskı kampanyasıyla karşılaşmasına rağmen hiç kimseye hastaneden ağabeyinden bahsetmedi. “Zamanımın bir bölümünü hastanede ağabeyimle birlikte geçirmeye çalışıyorum”

demedi. Duygu ve düşüncelerini söylemedi ve bu konudan medyaya hiç bahsetmedi. Fakat Meral Akşener'in yeğeni Nihat Gürer'in ilahiyatçı kızı, yardımcı doçent doktor Banu Gürer, sosyal paylaşım sitesi Facebook'ta duygu ve düşüncelerini anlatan bir yazı paylaştı:

"Ah'ımdır!..."

Türkiye'de çok uzun süredir sözün adeta hiçbir kıymetinin kalmadığını, azımsanmayacak bir kitlenin beyan, bilgi ve hakikat yerine zan, yalan ve iftira ile hareket etmekten "kanaat" sahibi olmaktan çekinmediklerini, üstelik bunun en bariz örneklerinin kendini "dindar" olarak tanımlayan bir grup insan tarafından ortaya konulduğunu müşahede ediyoruz.

Babamın kansere karşı hayat savaşı verdiği şu günlerde kıymetli halam Meral Akşener'e yönelik olarak meş'um ve menfur darbe girişiminden bu yana terör örgütü ve cemaat bağlantıları kurmaya yönelik hız kazanan iftira, yalan ve zan kampanyalarını düzenleyen, zımmen ve alenen destekleyen, iştirak eden, katkıda ve hatta imada bulunan tüm güruhu Allah'a havale ediyorum!

Belirtmek isterim ki aile olarak biz siyasî mücadelelerle yeni tanışmadık. Ancak bu kadar şerefsiz ve haysiyetsiz olanı ile ilk defa karşılaşıyoruz. Üstelik bu haysiyetsizliğin bir kısmıyla siyasî ve dinî, bir kısmıyla dinî değerlerimizin ortak olduğunu düşündüğümüz bir kitlenin bazı mensupları tarafından yapılıyor olması esefimizi ikiye katlamaktadır.

Tüm bu manzaraya binaen korkunun ve acizliğin acınası bir ifadesi olan bu taarruza karşı halimizi yüce Mevla'ya arz ediyorum. Söz konusu güruhun ahlaki durumlarını göz önüne alınca kendileri için kıymet-i harbiyesi var mıdır bilemem. Ancak hem bu dünyada hem de ahirette hakkımızın helâl olmadığını ilan ediyorum. Son söz olarak ilk emri "Oku!" olan bir dinin bazı mensuplarını, bu emre uymaya davet ediyorum. Okuyun ki slogan ve zan yerine söyleyecek daha tutarlı ve ülke için faydalı fikirleriniz olsun (Ek 29, Banu Gürer, Facebook, 09.09.2016, 11:15).

Meral Akşener MHP genel başkan adayı olmasaydı ya da 7 Haziran seçimlerinden sonra kendisine teklif edilen bakanlık görevini kabul etseydi kısaca

mevcut iktidar için tehdit oluşturmasaydı, bir kenara çekilip evinde otursaydı böylesine saldırıya maruz kalır mıydı? Büyük bir baskı ve iftra kampanyasıyla karşılaşmasına rağmen hiç geri adım atmamış, vaz geçmemiş, yoluna devam etmiştir. Akşener, kendisine yönelik bu baskı kampanyası karşısında siyasî hayatının büyük çoğunluğunda ciddî haksızlıklara uğradığını ama bu haksızlıklardan şikâyet etmek yerine bu haksızlıklarla mücadele ettiğini anlatmaktadır. Bugün de aynı durumda olduğunu 15 Temmuz'da bir darbe kalkışmasında gecenin bir buçuğunda üç televizyon tarafından o darbenin başbakanı olduğunun ilan edildiğini aktarmaktadır. Ertesi gün, bir video hazırlandığını ve onca siyasetçi içerisinde kendisinin darbe ile ilişkilendirildiğini belirten Akşener, düşüncelerini şöyle dile getirmektedir: “... *Şimdi bu yaşadığım yani... pek çok haksızlık yaşadım. 28 Şubat döneminde şu gün öldüm, bu gün kaldın şeklinde dönem geçirmiştım ama bugünkü kadar namert bir tavırla karşılaşmamıştım. Şimdi bir de en büyük bir haksızlık iğrenç bir şey ile ilişkilendiriliyorsunuz. Darbe denilen şey bir politikacı için yani kim tarafından kime karşı olursa olsun. İster asker kalkışsın geçmişte olduğu gibi ister Fetö terör örgütünün mensupları -sadece askerde olmadıkları için- her alanda onlar kalkışsın ne olursa olsun darbe iğrenç bir şeydir. Bir politikacı için bu iğrenç şeyle namert, alçak bir eylemle ilişkilendirilmek kadar büyük haksızlık olamaz.*” Geri adım atmamak, korkmamak, vazgeçmemek Meral Akşener'in siyasî duruşunun özellikleri arasındadır. Hem Meral Akşener hem de onu tanıyanlar Akşener'in kendisi hakkında 28 Şubat sürecinde daha sonrasında ve günümüzde çeşitli araştırmalar yapıldığını fakat kendisine karşı kullanılabilecek herhangi bir akçeli iş bulunamadığını, bu nedenle de iftira atma yoluna gidildiğini söylemektedirler. Neresinden bakarsanız bakın, *Fethullah gömleği Meral Akşener'e uymuyor. Aynı şekilde Amerikancılık ve AB'cilik oturmuyor. Bu itibarla yapılan açık bir dezenformasyon. Akşener'e hırsız diyemiyorlar çünkü değil. Soysuz diyemiyorlar, değil. Tek çareleri afakî yakıştırmalar yapmak* (Önkibar, 2017: 132). Akşener, 28 Şubat dönemi ve son dönemde yaşadıklarını karşılaştırarak hissettiklerini dile getirmektedir: “*28 Şubat süreci ve ona bağlı olan her şeyi göz önüne alırsak ben zaten topu topu sekiz ay bakanlık yaptım. Sanki herkes beş yıl bakanlık yapmışım gibi konuşuyor da. Hepsi, tamamı sekiz ay bakanlık yaptım. Fakat şu an yaşadıklarım 28 Şubat sürecinden beter. Yaşananlara baktığımda şunu görüyorum. 28 Şubatçılar mert, şu an saldırıp iftira atanlar namertmiş. Bu açığa çıktı. Alçakların bile bir seviyesi vardır bunlar*

şerefsiz çukur” (M. Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016). Akşener kendisine yönelik saldırıda bulunanlar ve iftira atanlara yönelik düşüncelerini ifade ederken “Benim dürüst ve temiz olmam onları çıldırtıyor. En kötüsü de yalan söylediklerini, iftira attıklarını hem kendileri hem ben biliyorum. Her insan biraz vicdan sahibidir. O kişilerle bir yerlerde karşılaştığımda karşımda ezildiklerini, ortamdan kaçtıklarını, yüzüme bakamadıklarını görüyorum. Onlar için üzülüyorum. Şu anda siyasette bulunan, kazancını, harcamasını, mal varlığının kaynağını açıklayabilen soyu tükenmekte olan az sayıda siyasetçilerden biriyim” demektedir. “Dürüst ve temizseniz karşınıza iddia ve kavramlarla çıkıp yıpratmaya çalışıyorlar ama ben milletimizin ferasetine hep güvendim, güvenmeye de devam ediyorum. Milletimin desteğiyle yıllardır siyasetin içindeyim. Milletimin desteği devam ettiği sürece de içinde olmaya devam edeceğim” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Meral Akşener, 8 Eylül 2016 tarihinde Milliyetçi Hareket Partisi’nden disiplin kurulunun verdiği kararla oy birliği ile ihraç edilmiştir. Kurultayı toplayıp delegelerinin huzuruna çıkamayan Devlet Bahçeli, Meral Akşener’i ihraç ederek genel başkanlığını garantiye almaya çalışmıştır. Akşener, MHP’den ihraç edilmiş fakat yaptığı toplantıları, mitingleri kalabalık topluluklar tarafından rağbet görmesi nedeniyle kamuoyunda partisiz siyasî lider olarak görülmeye başlanmıştır. Meral Akşener, bu ihraç kararına karşılık konuyu mahkemeye taşımış, mahkeme Akşener’in itirazını ret etmiştir. Akşener ise yaptığı açıklamada *“Hiç önemli değil. Tarih bu kararları veren yargı mensuplarını kaydetmektedir. MHP kongresi toplanır, toplanan kongrede delegeler verecekleri bir önergeyle bütün bu ihraç kararlarını yapacakları oylamayla ortadan kaldırırlar. Bizi engelleyemezler! Ülkücü hareket engellenemez!”* demektedir. Meral Akşener, karşılaştığı bütün bu zorlu süreçleri değerlendirdiğinde *“Siyasete girdiği için hiç pişman olduğu anlar yaşamış mıdır? Sorusu ortaya çıkmaktadır. Akşener’in ifadesi şöyledir: “Kısa ve net: Asla! Hiç pişman olmadım”* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Siyasette ‘bitmek’ diye bir söz vardır. Siyasetin dışında kalmak, siyasetin dışına itilmek anlamını taşımaktadır. Yaptığım araştırmalarda görüşmelerde siyasete başladığı ilk yıllardan beri çeşitli dönemlerde Akşener için *“Artık bitti”* denilmiştir. İzmit Belediye Başkanlığı seçimini kazanamadığı zaman *“Meral Akşener bitti”* denilmiştir. 28 Şubat’ta bakanlık görevini sona erdiğinde Tansu Çiller ile yolları

ayrıldığında DYP'den istifa ettiklerinde Erdemliler Hareketi'nden ayrıldığında vekil adayı olduğu MHP'nin barajı aşamadığı dönemde 1 Kasım 2015 Genel Seçimleri'nde aday gösterilmediğinde MHP'den ihraç edildiğinde ve son olarak 15 Temmuz darbe kalkışmasından sonra “*Meral Akşener bitti*” denilmiştir. Fakat Meral Akşener, bir türlü bitmemektedir. Bir şekilde siyasetin gündeminde yer almaktadır. Meral Akşener'i en iyi Meral Akşener tanır ve bilir. Meral Akşener siyaseten nasıl biter? Sorusu karşısında Akşener düşüncelerini açıklamaktadır: “*Yani o anlamda beni siyaseten bitirmek için her şey yapıldı. Her türlü yalan dolan, iftira seçenekleri kullanıldı. Beni yok etmek isteyenlerin ellerinde başka bir seçenekte kalmadı. Milletim, partililerim istediği sürece ben de istediğim sürece siyasetin içerisinde olacağım. Kim ne yapmak ne ile saldırmak istiyorsa saldırın. Meral Akşener'in şu durumda siyasetin dışına itilmesi için bitmesi için nefesinin bitmesi gerekir. Onun zamanını da ancak ve ancak yüce Allah takdir eder. Kimseden korkmadım, korkmuyorum, korkmayacağım* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Akşener'in Avrupa Birliği konusundaki görüşlerini değerlendirmek için MHP'nin Avrupa Birliği konusundaki bugüne kadar sergilediği tutumu da göz önünde bulundurmak gerekir: “*Avrupa Birliği üyeliği için yerine getirilmesi şart olan 'Kopenhag Kriterleri' doğrultusunda yapılmak istenen bütün yasal değişikliklere MHP karşı çıkmaktaydı. Parti, AB'nin Türkiye'den isteklerinin ayrılıkçı PKK lideri Abdullah Öcalan'ın istekleriyle aynı olduğunu ve bu yüzden kabul edilemeyeceğini her fırsatta dile getirmekteydi* (Arıkan, 2008: 77).

Meral Akşener'e göre Türkiye Avrupa Birliğine girmeli midir? sorusuna “*Avrupa Birliği ile çok uzun yıllara dayanan ilişki biçimimiz var. Bizim süreç çok uzun sürdü ve sürmektedir. Avrupa Birliği üyelerini oluşturan devletlerin Türkiye'ye haksızlık ettiğine inanıyorum. Türkiye'nin nüfusunun stratejik pozisyonunun ne alınabilir ne de ötelenebilir konumda olması sebebiyle hani ne öldürülür ne de öldürülür modelinde bu işin sürdüğünü gördük bu zamana kadar. Avrupa Birliği ile ilişkilerin şu veya bu şekilde nasıl olacağı ayrı bir konu ama uluslararası standartlarda bir demokrasi ve hukukun üstünlüğü için Avrupa Birliği eğer bunu istiyorsa bunu vatandaşlarımız için geçerli olacak bir biçimde kendi içimizde bunu başarmalıyız. Avrupa Birliği ülkeleri bizim en yoğun ihracat yaptığımız ülkeler dolayısıyla Batıyla olan ilişkilerin bu çerçevede değerlendirilmesi lazım. Avrupa da*

milyonlarca Türk vatandaşı yaşıyor, Avrupa'yı bir kalede silip atmak mümkün değildir” şeklinde yanıtlamakta ve sorunun çözümüne ilişkin kanaatlerini de şöyle ifade etmektedir: “Bugünkü iktidar çok hızlı Avrupa birlikçi olarak çıktı karşımıza sonra geldiğimiz noktada stratejik çukur içerisinde hiçbir dostumuz kalmadı. Avrupa da buna dâhildir. İşte ben bu şerefsiz darbecilerinde kullandığı Atatürk'ün önemli sözünü bir kere sizinle de paylaşmak isterim. Çünkü büyük siyasetçiler bir cümle ile bir ciltlik kitabı anlatırlar. Yani dış politikamızı Atatürk şöyle tarif etmiş: ‘Hem içeride barışı sağlayacağız hem dışarıda barışı sağlayacağız.’ Şimdi burada bir misyonumuz var. Dolayısıyla bizim fabrika ayarlarına dönmemiz lazım. Cumhuriyet'in kuruluş değerlerine yeniden dönmemiz lazım. Böyle bakıyorum. Avrupa Birliği'ne girmek ya da girmemekten ziyade onların elde ettiği ekonomik koşullara yükselmek, hukukî koşullara yükselmek. Meselenin özü budur. O koşullara ulaştığında zaten girelim mi girmeyelim mi meselesini çözmüş olursunuz” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

Meral Akşener'in bir siyasetçi ve akademisyen tarihçi olarak başkanlık sistemi konusundaki görüşü nedir? Türkiye parlamenter sistemini değiştirerek başkanlık sistemine geçmeli midir? Akşener görüşlerini ifade etmektedir: “En kısaca şunu söyleyeyim, başkanlık sisteminin Recep Tayyip Erdoğan'ı simge veya özne olarak koyup kategorik olarak hayır, kategorik olarak evet denmesine böyle bir tartışma zeminine karşıyım.” *Kişiler üzerinden bir sistem tartışılmaz, bunu buradan çıkardıktan sonra bir tarihçi olarak ülkeler rejimlerini mutlaka bir savaşın sonunda seçerler. Rejim değişiklikleri böyle olur* (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016). Akşener, cumhuriyet rejiminin parlamenter sistemin sorunlarının var olduğunu ama yıllardır biriktirilmiş bir tecrübeye sahip olduğunu bildirip yeni sistemin çok büyük sorunlar doğurabileceğine dikkat çekmektedir. Bu nedenle başkanlı sistemine karşı çıkmaktadır.

ABD ile Batı'nın BOP projesi, buna karşılık Rusya'nın Avrasya ılık projesine dair Akşener'in düşünceleri nelerdir? Türkiye bu projelere karşı nasıl bir tutum sergilemelidir? Akşener bu konudaki düşüncelerini “*Şu anda Türkiye BOP projesinin içinde ama kaybolduk tabii, yolu kaybettik, çıkış noktası yok, çıkıldı mı çıkılmadı mı? Benim bir bilgim yok ama en son eş başkanıydık. Fakat sonra bir ara Sayın Putin ile çok yakın ahbab olundu sonra küsüldü, şimdi tekrar barışıldı. Şimdi*

Şangay Beşlisi'ne girecektik. O ne durumda onu bilmiyoruz. Başından beri sizinle yaptığımız konuşmada söylemeye çalıştığım şu, Türkiye'nin hem iç politikada hem dış politikada büyük bir ciddiyetsizliği var, ciddiyet eksikliği var. Bana deseniz ki siz, Türkiye'nin en büyük problemi nedir? Önce hukuk devleti konusundaki problemimiz derim, ekonomiyi, terörü vesaire bir kenara koyup ciddiyet eksikliği derim, büyük bir ciddiyetsizlik var, anlık kararlar, anlık cümleler, anlık işlerle yürüyen bir dış politika ve iç politika olamaz. Çözüm sürecinde önce Kürt sorunu var sonra hayır Kürt sorunu diye bir sorun yok. Önce Esat kardeşim sonra hain Esat, bu tür anlık işler olmaz” şeklinde ifade etmiştir ve tepkisini de dile getirmiştir. “Böyle bakıldığı zaman ben, dış politikanın da BOP'un da Avrasya'nın da Şangay Beşlisi'nin de hiç birinin sürdürülebilir bir tercih olduğuna inanmıyorum. Türkiye'nin gündeminde olmadığına inanıyorum ama ciddiyete davet ediyorum herkesi” (Akşener, kişisel görüşme, 20 Eylül 2016).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Dünyanın çeşitli ülkelerinde kadınlar, eğitim alma, meslek edinme, oy kullanma, seçme ve seçilme, hukuk önünde erkeklerle eşit olabilme gibi konularda haklarını elde edebilmek için büyük mücadeleler vermişler, işkence görmüşler, darağaçlarında asılarak giyotinde boyunları vurularak öldürülmüşler, haklarını alıncaya kadar yollarından dönmemişlerdir. Varlıklarını bir nevi erkeklerin keyfiyetine borçlu bir biçimde sürdürmek zorunda kalan kadınlar, var olma ve yaşama hakkı başta olmak üzere bu gün sahip oldukları bütün haklara erkeklerin vermesi ile değil hayatlarını ortaya koyarak uzun yıllar sürdürdükleri zorlu mücadeleler sonucunda ulaşmışlardır.

Osmanlının son yıllarında başlayan kadın hareketleri daha çok kadınların eğitim alabilmeleri, çalışabilmelerine yöneliktir. Siyaset alanından ise kadınlar kendi istekleriyle geri durmuşlardır. Siyaseti kadınların değil de erkeklerin işi olarak görmeleri gibi bir ön kabulleri nedeniyle siyasetten uzak kalmışlardır. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti, kadınların herhangi bir mücadele yapmasına gerek bırakmadan kadınların beklentilerinin de ötesinde hukukî ve siyasî haklar vermiştir. Türkiye’de kadınlar, yasal haklar açısından dünyadaki bütün ülkelerin önüne geçmiş fakat bu haklar kadınlar tarafından yeterince kullanılamamış ya da erkekler tarafından kullandırılmamıştır. Modern dünyada var olan sorunlara rağmen gerek hayatta gerekse siyasette kadın, hak ettiği yerini almış fakat Türkiye’de ise kadınların siyasetteki varlıkları biyolojik olarak temsil edilmenin ötesine geçememiştir. Son yıllarda kadınların haklarını savunan toplum kuruluşları, kadın dernekleri faaliyetlerini arttırmıştır fakat farklı siyasi partilerde faaliyet gösteren kadınlar birliktelik sağlayamamaktadırlar. Türkiye’de kadın olmak zordur. Kadın siyasetçi olmak daha da zordur.

Meral Akşener, kalabalık, göçmen bir ailede içerisinde Kocaeli’nin Gündoğdu Köyü’nde dünyaya gelmiştir. Hem anne tarafı hem de baba tarafının eğitime son

derece önem vermesi nedeniyle iyi bir eğitim almıştır. Geçmişte yaşayan aile büyüklerinin kadı, müderris, molla, içişleri bakanlığı, belediye meclis üyeliği gibi görevlerde bulunmuş olmaları, bürokraside görev almış olmaları, ailede bir kültür birikimine yol açmıştır. Akşener'in doğduğu köy olan Gündoğdu Köyü kendi okulunu ve camisini kendisi inşa etmiş, öğretmenlerin ve imamın maaşları köy halkı tarafından ödenirmiş. Okuma yazma bilenlerin öğretmen olduğu bir devirde annesi, ilkokulu, babası, ortaokulu bitirmiştir. Bu birikimin getirisi olarak Meral Akşener, bir köyde doğmuş olmasına rağmen ailesinin sahip olduğu özellikler nedeniyle şehir kültürü ortamında yetişmiştir. Meral Akşener, köyde doğmuştur. Fakat eğitim, kültür açısından bakıldığında şehirlidir.

Anne tarafından fertler, Demokrat Parti'sinde ve Adalet Partisi'nde görev almışlar, baba tarafından fertler ise İttihat ve Terakki Fırkası taraftarıdır. Bu partilerde siyaset yapmış olmaları Akşener'e aile içerisinde farklı görüşleri görme, tanıma, anlama imkânını tanımıştır. Bu özellik Akşener'in siyasî hayatında farklı görüşlere karşı tutumunda daha demokrat bir tavır almasına neden olmuştur. TBMM Meclis Başkan Vekilliği görevi sırasında farklı görüşlere sahip siyasî partilerin milletvekillerinin yer aldığı oturumları yönetirken tarafsız kalma ve hakkaniyetle meclisi yönetebilme yeteneğinin temellerinde de bu birikim vardır.

Ailesinin göçmen olması, vatan kaybetmeleri, yurtlarını terk etmek zorunda kalmış olmaları ve ailede şehitlerin olması, milliyetçilik ideolojisini benimsemelerinin alt yapısını oluşturan etkenlerdendir. Akşener, ailesinin eğitime önem ve destek vermesi teşvik etmesi sonucunda iyi bir eğitim almış, Bursa Kız Öğretmen Lisesi'nde parasız yatılı okumuştur. Akşener doktor unvanı alıncaya kadar akademik eğitimine devam etmiş, siyasete girişi nedeniyle de akademik hayatını sonlandırmıştır. Akşener'in babası Tahir Ömer Gürer, Türkeşçi'dir. Ağabeyi Nihat Gürer ise Türkeş'in kurduğu Milliyetçi Hareket Partisi'nde Kocaeli il başkanlığı görevinde bulunmuştur. Milliyetçilik ailenin köklerinde içinde vardır. Meral Akşener'in milliyetçi olması ise doğal bir sonuçtur. Meral Akşener, hayatının her safhasında milliyetçi, ülkücü olduğunu açık, net bir biçimde ifade etmiş ve milliyetçi, ülkücü kimliğiyle tanınmış ve siyasette milliyetçi kimliği ile varlığını sürdürmüştür. Meral Akşener'in Ağabeyi Nihat Gürer'in MHP Kocaeli il başkanlığı görevini yürütmesi, Kocaeli'de sivil toplum kuruluşlarında önemli görevlerde bulunmuş

olması, Meral Akşener'e siyasete girişinde büyük yardım sağlamıştır. Nihat Güner'in desteği Akşener'in siyasî hayatı boyunca devam etmiştir. Nihat Güner, Akşener'in örnek aldığı tavsiyelerine uymaya çalıştığı en önemli kişilerdendir.

Akşener'in siyasete atıldığı ilk yıllardaki kişisel özellikleri ile 23 yıllık siyasî hayatı sırasındaki kişisel özellikleri, siyasî duruşu aynıdır. Akşener'in siyasî duruşu, siyasete başladığı yıllardan bugüne gelinen süreç içerisinde kazanılmış bir özellik değildir. Siyasete başladığı yıllarda Meral Akşener ile çalışmış ya da aynı dönemde siyaset yapmış hatta farklı partilerde siyaset yapmış, geçmişte siyasî rakip olmuş, farklı partilere mensup kişiler Akşener'i, *temiz, dürüst, çalışkan, cesur bir hanım* olarak nitelendirmektedirler.

Meral Akşener, cesur bir kadın siyasetçi olduğunu, hiçbir şeyden korkmadığını, tehditlerle sindirilemeyeceğini her platformda beyan etmektedir. Kendisini inançlı Müslüman bir kadın olarak tanımlamaktadır. İslam inancına göre insanın ne kadar yaşayacağına Allah karar verir. Allah'ın tayin ettiği hayat süresinin dışında ne bir nefes az alabilirsiniz ne de bir nefes fazla. Eğer birisi sizi öldürse bile o sadece vesile olur. Yaşanılacak süreyi Allah takdir eder. Meral Akşener Müslüman bir hanımefendi olarak bu düşünceye inanmakta dolayısıyla ölümden korkmamaktadır. Ölümden ve öldürülmekten korkmaması Akşener'in cesur davranışlarının nedenidir. Bu inanca sahip olması nedeniyle gerek 28 Şubat sürecinde gerekse diğer zamanlarda ve günümüzde kendisine karşı oluşturulan tehdit, baskı ve sindirme uygulamalarına karşı boyun eğmeden dik durmuş ve mücadele etmiş, etmeye de devam etmektedir. 15 Temmuz darbe kalkışması sırasında çok önemli görevlerde bulunanların sessiz kaldığı, gecekondularda saklandığı sıralarda Başbakan'dan hemen sonra Cumhurbaşkanı'nın canlı yayında yaptığı açıklamadan önce sosyal medyadan darbelere karşı olduğunu duyurma cesaretini göstermiştir. Darbe gecesi televizyonlara canlı yayına bağlanarak darbe kalkışmasına tepkisini cesurca ifade etmiştir. MHP genel başkan adaylığını açıkladığı andan itibaren ve 15 Temmuz darbe kalkışması ile beraber Akşener'e yönelik baskı kampanyası başlatılmıştır. Akşener'e yönelik suçlamalar, delilsiz, rivayet ve dedikodu seviyesinde bile olmayan açık ve net biçimde iftira olarak nitelendirilebilecek suçlamalardır ve bu suçlamaların ana nedeni Milliyetçi Hareket Partisi genel başkanlığına aday olmak istemesi, mevcut iktidara alternatif oluşturabileceği korkusudur. Meral Akşener aday olmayıp

sessizce bir kenarda oturmuş olsaydı ya da Tuğrul Türkeş gibi Ahmet Davutoğlu'nun bakanlık teklifini kabul etmiş olsaydı böyle bir baskı kampanyasına maruz kalmayacaktı. Meral Akşener çeşitli zamanlarda farklı konular üzerinden mağdur edilmiş fakat hiçbir zaman mağduriyeti kullanmamıştır. Kendi kişisel mağduriyeti üzerinden siyaset yapmamıştır. Akşener mağduriyeti kabullenmemekte ve kendisine karşı yapılan saldırılara karşı mücadele etmeyi tercih etmektedir.

Meral Akşener, siyasî hayatı boyunca birçok eleştiriyile karşılaşmıştır. Kameralar önünde elinde tespihle gezerken görüntü vermesi, görevden aldığı bürokratin görev yerini terk etmemesi nedeniyle gece yarısı, bürokratin boşaltmadığı odanın kapısını baltayla kırdırarak boşalttığı, yerine atadığı bürokratu odaya yerleştirdiği iddia edilmiştir. Bu iddialar Meral Akşener'in siyaset alanında varlığını sürdürebilmek için erkekleştirdiği, erkeksi tavırlar sergilediği, o nedenle siyaset alanında kalıcı olduğu yönünde yorumların yapılmasına yol açmıştır fakat Meral Akşener bütün bu iddiaları kesin bir dille reddetmiştir. Akşener, çocukluğu, eğitimi ve siyasî hayatı boyunca erkeklığe hiç öykünmediğini, erkekleşmediğini fakat cesareti nedeniyle yürekli bir kadın olarak tanımlandığını söylemektedir.

Akşener 2002 yılından 2007 yılına kadar milletvekilliği görevinde bulunmamıştır. Bu nedenle dokunulmazlığa da sahip değildir. Bu süre içerisinde herhangi bir kişi ya da kuruluş Akşener ile ilgili herhangi bir şikâyette bulunmamış, hakkında bir dava açılmamıştır. Yine 07 Haziran 2015 tarihinden beri Meral Akşener milletvekili olmaması nedeniyle herhangi bir dokunulmazlık zırhına sahip değildir. Dokunulmazlığının kalktığı tarihten 08 Mayıs 2017 tarihine kadar Akşener ile ilgili ne savcılıklara müracaat edilip bir şikâyette bulunulmuş ne de herhangi bir kişi, kurum ya da kuruluş tarafından herhangi bir dava açılmıştır. Akşener kendisi ile ilgili iddialarda bulunanları savcılıklara müracaat etmeleri yönünde teşvik etmekte iddialarını ispat edemeyenleri şerefsiz, alçak ve korkak olarak nitelendirmektedir. Bu şekilde nitelendirilen muhatapları Akşener'i dava etmemişler fakat Akşener kendisi ile iddiada bulunan herkesi dava etmiştir.

Meral Akşener, siyasî hayatı boyunca vicdanının emrinde olmaya çalışmıştır. Bu nedenle vicdanının kabul etmediği, prensiplerine uymayan durumlarda iktidar olmayı, makamları, milletvekilliği, bakanlık, başbakan yardımcılığı gibi görev

tekliflerini reddedebilmiştir. Kendisine güç katan yetkileri bürokratlarla paylaşmaktan bürokratlara devretmekten hiç çekinmemiştir. *“Vicdan, insanı dürüst kılıyor; vicdan, insanı net kılıyor; vicdan, insanı cesur kılıyor.”* Akşener buna inanmaktadır. Kendisine ailesinin hiçbir ferdine herhangi bir kişiye gruba kuruma yasal olmayan bir biçimde devletin imkânlarını kullandırmadığını, haksız menfaat sağlamamış, sağlatmamış olduğunu bundan dolayı da siyasî hayatı boyunca hiçbir şekilde herhangi bir ekonomik iddiayla karşılaşmadığını özellikle belirtmektedir. Ekonomik suçlama içeren bir dava ya da iddiayla karşılaşmamış olmasının siyasî hayatı boyunca farklı bir yerde güvenilir kişi olarak konumlandırılmasını sağlamıştır. Önkibarın dediği gibi *“Akşener’e hırsız diyemiyorlar, çünkü değil. Soysuz diyemiyorlar, değil. Tek Çareleri afaki yakıştırmalar yapmak.”* Bu şekilde tanımlanmak, Akşener’in rahat hareket etmesine hür olarak konuşabilmesine imkân sağlamıştır. Bu özellikler Akşener’in siyaset dünyasının içerisinde bir kadın olarak, yaklaşık 23 yıldır kalıcı olmasını ve milletin Akşener’i siyasette her göreve layık görmesini sağlayan özelliklerdir. *“Başbakan ülkenin her şeyinden sorumludur fakat başbakanın güvenliğinden ise içişleri bakanı sorumludur”* şeklindeki tespit ve Meral Akşener’in Türkiye’nin ilk kadın içişleri bakanı olmasıyla birlikte ülkenin güvenliğinin ilk kez bir kadın siyasetçiye teslim edilmesi de Akşener’in diğer kadın siyasetçilerden ayrı bir yerde konumlandırılmasını sağlayan etkenlerdir.

Akşener, tanıştığı kişileri unutmamaktadır. İletişime devam etmektedir. Türkiye’nin her bölgesine şehrine kasabasına hatta köyelerine bile defalarca gitmiş ve oralarda tanıştığı insanlarla iletişimini de sürdürmüştür. Bu ilgi, ilişki, düzenlediği mitinglerde ve miting öncesinde otellerde yaptığı görüşmelerde de gözlemlenebilmektedir. Akşener’in yıllardır iletişimini koparmadığı herkes, Akşener’in MHP genel başkan adayı olmasıyla birlikte yaşadıkları yörelerde yerlerde köylerde Akşener ismini yüksek sesle telaffuz etmeye başlamışlardır ve her biri gönüllü Akşener propagandisti hâline dönüşerek kamuoyunu etkilemektedirler. Kamuoyunda birden Akşener rüzgârı esmesinin ana nedenlerinden birisinin bu olduğu düşünülmektedir. Akşener, siyasete başladığı ilk yıllardan beri kendi biriktirdiği, siyasette etkili, Akşener’i seven ve Akşener’in de sevdiği saydığı insanların çabalarıyla 15 Temmuz 2015 tarihinden itibaren kendisine yönelik uygulanan bütün bu ambargo, karartma, ekran yasağına rağmen kamuoyunun

gündemindeki yerini hâlen korumaktadır. Böyle bir durumun oluşmasının temelini ise Akşener, çıkar ilişkileri değil sevgi ve saygı görmek, sevgi ve saygı göstermek olarak nitelendirmektedir. Meral Akşener, hayatı ve siyasî hayatı boyunca yalan söylemeden haram yemeden uzak durarak hayatını sürdürmeye çalıştığına inanmaktadır. Bunu vicdanının emrinde olmaya çalışmak olarak nitelendirmektedir. Dinî inancı Akşener'in hayatında çok önemli bir yer tutmaktadır. Akşener, aile büyüklerinin ona öğrettiği “*Söyleme yalan, yeme haram, kıl beşi, kurtar başı*” şeklindeki cümleyi kendisi için hayatı boyunca yol gösterici ve kesin uyması gereken kurallar bütünü olarak benimsediğini, bu cümlenin kendisinin hayat felsefesini özetlediğini belirtmektedir.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

- Adasal, Rasim (1979). *Yeryüzü Tanrıları Liderler Komutanlar ve Kahramanlar Psikolojisi*. İstanbul: Minnetoğlu Yayınları
- Adasal, Rasim (1980). *Psikososyal Yönleriyle Kişilik ve Karakter Portreleri*. İstanbul: Minnetoğlu Yayınları
- Akyol, Taha (2014). *Türkiye'nin Hukuk Serüveni*. İstanbul: Doğan Kitap
- Arslan, D. Ali, (2004). “*Çağdaş Türk Toplumunun Siyasi Hayatında Kadının Yeri ve Türk Siyasi Elitleri Arasında Kadının Temsil Edilme Durumu*” *Kadın Çalışmalarında Disiplinler arası Buluşma 3. Cilt*. Editör: Ayşegül Güçhan İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Mor Ajans
- Altan, Ahmet (2011). *Kent Dindarlığı*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Akpınar, Hakan (2006). *28 Şubat Post Modern Darbenin Öyküsü*. İstanbul: Bir Harf Yayınları.
- Akşin, S. (2013). *Kısa Türkiye Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Aykol, Hüseyin (2012). *Aykırı Kadınlar*. Ankara: İmge kitapevi
- Arai, Masami (2011). *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği* (Çev: Tansel Demirel). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Arıkan, E. Burak (2008). *Türk Sağının Türk Sorunu, Milliyetçi Hareket Partisi*. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Badinter, Elisabeth (1992). *Biri Ötekidir, Kadınla Erkek Arasındaki Yeni İlişkiler ya da Androjin Devrim* (Çev: Şirin Tekeli). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Batibey, Şevket Kemal (Ty.). *Batı Trakya Türk Devleti (1919-1920)*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Begoviç, Aliya İzzet (2010). *İslam Deklarasyonu* (Çev: Dr. Rahman Ademi). İstanbul: Fide Yayınları.
- Belge, Murat (2011). *Militarist Modernleşme*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bora, Tanıl (2012). *Türk Sağının Üç Hali, Milliyetçilik, Muhafazakarlık, İslamcılık*. İstanbul: Birikim Yayınları.
- Brenner, Johanna (2012). *Sınıf Siyaseti ve Kadın*. (Çev: Dafne Yeşilsu). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Butler, Judith (2008). *Cinsiyet Belası Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi* (Çev: Başak Ertür). İstanbul: Metis Yayınları.

- Cıbroğlu, Yıldız (2011). *Anadolu'da Kadının Kültürel Şifreleri*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Childe, Gordon (2007). *Kendini Yaratan İnsan* (Çev: Filiz Ofluoğlu). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Childe, Gordon (2007). *Tarihte Neler Oldu* (Çev: Alâeddin Şenel-Mete Tuncay) İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Comte, August (2012). *İslamiyet ve Pozitivizm* (Çev: Özkan Gözel). İstanbul: Dergah Yayınları.
- Copeaux, Etienne (2013) *Tarih Kitaplarında Türk Tarih Tezinden Türk-İslam Sentezine* (Çev: Ali Berktaş). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çakır, Serpil (2013). *Erkek Kulübünde Siyaset*. İstanbul: Versus Kitap.
- Çakır, Serap (2010). *Tarihin Unutumuz Kadınları*. İstanbul: Kesit Yayınları
- Çağlar, Nedret (2014). “*Haberlerde Cinsiyetçilik ve Kadın Adaylar*” Editörler, Huriye Kuruoğlu, Belma Aydın *Toplumsal Cinsiyet ve Medya*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çaylak, A./ Nişancı, Ş (2017). “*Türkiye’de Çok Partili Siyasal Sürece Giriş: Demokrasiye Geçiş Mi Siyasal Rejimin Resterasyonu Mu? 1946-1950*” *Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’nin Siyasal Hayatı*. Editörler: Adem Çaylak-Seyit Ali Avcı. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Çimen, Kabaklı Latife (2008). *Türk Töresinde Kadın ve Aile*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Demir, Zekiye (2015). *Türkiye’de Kadın ve Siyaset*. Ankara: Kadim Yayınları
- Demirer, Yücel (2012). 1920’den Günümüze Türkiye’de Toplumsal Yapı ve Değişim. Hazırlayanlar. Faruk Alpkaya, Bülent Duru, Yücel Demirel, Ayten Alkan, Serpil Çakır Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Divitçioğlu, Sencer (1987). *Kök Türkler (Kut, Küç, Ülüg)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ducret Diane (2011). *Diktatörlerin Kadınları*. (Çev: Elif Ertan) İstanbul: Destek Yayınevi.
- Düzel, Neşe (2008). *Hesaplaşma*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Elmalılı, Yazır M. Hamdi (T.y). *Kur’an-ı Kerim ve Yüce Meali*. İstanbul: İstanbul: Okyanus Yayıncılık.
- Eraslan, Sibel (2011). “*Uğultular... Silüetler...*” Derleyen Aksu Bora Asena Günal. *90’larda Türkiye’de Feminizm*. İstanbul: İletişim Yayınları
- Giddens, Anthony (2008). *Sosyoloji* (Çev: Kolektif). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

- Goldman, Emma (2013). *Anarşizm Neyi Savunur* (Çev: Derya Kömürcü). İstanbul: Agora Kitaplığı Yayınları.
- Hassan, Ümit (2011). *Eski Türk Toplumunu Üzerine İncelemeler*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Heyd, Uriel (1980). *Ziya Gökalp'in Eserleri ve Hayatı* (Çev: Cemil Meriç). İstanbul: Sebil Yayınevi.
- Heyd, Uriel (2010). *Türk Milliyetçiliğinin Kökenleri*. (Çev: A. Göke Bozkurt). İstanbul: İlgı Kültür Sanat Yayıncılık.
- İrğaray, Luce (2014). *Başlıngıçta Kadın Vardı*. (Çev: İlknur Özallı-Melike Odabaş) İstanbul: Pinhan Yayıncılık
- İnan, Abdulkadir. (1986). *Tarihte ve Bugün Şamanizm, Materyaller ve Araştırmalar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- İnan, M. Akif (2012). *Din ve Uygarlık*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Yayınları.
- Karpat, H. Kemal (2010). *Türk Demokrasi Tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Karpat, H. Kemal (2007). *Türkiye'de Siyasal Sistemin Evrimi*. (Esin Soğancılar). Ankara: İmge Yayınları.
- Kaya, İlhan (2007). *Müslüman Amerikalılar, Göç Kimlik ve Entegrasyon*. Ankara, Dipnot Yayınları.
- Keat, Russel, Urry John (2011). *Bilim Olarak Sosyal Teori* (Çev: Nilgün Çelebi). Ankara: İmge Kitabevi.
- Kırkpınar, Leyla (2001). *Türkiye'de Toplumsal Değişme ve Kadın*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kerestecioğlu, İnci Özkan- Öztan Güven Gürkan (2014). *Türk Sağı Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Koloğlu, Orhan (2001). *Kim Bu Ecevit*. İstanbul: Boyut Kitapları.
- Koray, Meryem (1991). "Günümüzdeki Yaklaşımlar Işığında Kadın ve Siyaset." Şirin Tekeli, Meryem Koray. *Devlet, Kadın, Siyaset*. İstanbul: Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı.
- Kurnaz, Şefika (1991). "Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını" (1839-1923). Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Kurnaz Şefika (1995). *II. Meşrutiyet Döneminde Türk Kadını*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi.
- Kıray B. Mübeccel (2000). *Ereğli, Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

- Kushner, David (2009). *Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu* (Çev: Şevket Serdar Türet, Rekin Ertem, Fahri Erdem). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Küçükcalcan, Kağan Bahadır (2015). *Demokrat Parti Döneminde Milliyetçi Hareketler*. İstanbul: Aygan Yayıncılık.
- Kümbetoğlu, Belkıs (2012). *Sosyolojide ve antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Locke John (2012). *Hoşgörü Üzerine Bir Mektup* (Çev: Melih Yürüşen). Ankara: Liberte Yayınları.
- Mardin, Şerif (2014). *Türk Modernleşmesi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mardin, Şerif (2013). *Türkiye’de Din ve Siyaset*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mert, Nuray (2007). *Merkez Sağın Kısa Tarihi*. İstanbul: Selis Kitaplar.
- Mies, Maria (2012). *Ataerki ve Birikim Uluslar Arası İşbölümünde Kadınlar*. (Çev: Yıldız Temurtürkan). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Mill, John Stuart (2000). *Özgürlük Üstüne (On Liberty)*. (Çeviri: Alime Ertan). İstanbul: Belge Yayınları.
- Murray, Bookchin (2015). *Geleceğin Devrimi*. (Çeviri: İbrahim Yıldız, Soner Torlak) Hazırlayanlar: DebbieBookchin- Blair Taylor. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Morgan, Henry Lewis (1994). *Eski Toplum 1* (Çeviri: Ünal Oskay). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Ocak, Ahmet Yaşar (2015). *Alevi ve Bektaşî İnançlarının İslam Öncesi Temelleri*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Olman, Bertell (2011). *Diyalektiğin Dansı Marks’ın Yönteminde Adımlar* (Çev: Cenk Saraçaoğlu). İstanbul: Yordam Kitap. Orkun H. Namık (2011). *Yeryüzünde Türkler*. Bilge Karınca Yayınları, İstanbul.
- Oral, Zeynep (2010). *Kadın Olmak*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları
- Orkun H. Namık (2011). *Yeryüzünde Türkler*. Bilge Karınca Yayınları, İstanbul.
- Ortaylı, İlber (2012). *Cumhuriyetin İlk Yüzyılı 1923-2023*. İstanbul: Timaş Yayınları
- Ögel, Bahaeddin (1984). *Türk Kültür Tarihine Giriş VII*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Önkibar, Sabahattin (2017). *Asena, Meral Akşener’in Dünü ve Bugünü* İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi
- Özdalga, Elisabeth-Persson Sun (1999). *Sivil Toplum, Demokrasi ve İslam “Sivil Toplum ve Düşmanları.”* (Çev: Ahmet Fethi). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını.

- Özgün, Yasemin (2012). “Siyaset Bilimi, Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinlerarası İlişkiler.” Haz. Atılgan G, Atilla Aytekin, E.) İstanbul: Yordam Kitabevi.
- Öztürk, Saygı (2013). *Dünden Bugüne Belgelerle 28 Şubat*. İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.
- Roux, Jean Poul (2008). *BABUR-Büyük Moğolların Tarihi* (Çev: Kolektif) İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Saydam, M. Bilgin (2013). *Deli Dumrul’un Bilinci. Türk- İslam Ruhu Üzerine Bir Kültür Psikolojisi Denemesi*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Sarınay, Yusuf (2005). *Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları*. Ankara: Ötüken Neşriyat.
- Selçuk, Hava (2014). *Türk Tarihinde Kadın ve Savaş*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Selek, Pınar (2012). “Türkiye’de Özgürlüğü Ararken.” Derleyen Zeynep Direk. *Cinsiyetli Olmak*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Sancar, Serpil (2014). *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti, Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sosyal Bilimleri Açın (2011). *Gulbenkian Komisyonu, Sosyal Bilimlerin Yeniden Yapılanması Üzerine Rapor* (Çeviri: Şirin Tekeli). İstanbul: Metis Yayınları.
- Şirin, İbrahim, (2014). “Osmanlıdan Günümüze Türk Akademisinin İktidarla Dansı.” Hazırlayan Güney Çeğin ve İbrahim Şirin. *Türkiye’de Siyasal Şiddetin Boyutları*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şirin, İbrahim (2009). *Osmanlı İmgeleminde Batı*. Ankara: Lotus Yayınları.
- Tayanç, Füsün, Tunç (1981). *Dünyada ve Türkiye’de Tarih Boyunca Kadın*. Ankara: Tan Kitap
- Taşkın, Yüksel (2013). *Milliyetçi Muhafazakâr Entelijansiya*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tekeli, Şirin (1995). “Bilimlerde Metodolojinin Kadın Bakış Açısından İncelenmesi.” Hazırlayan Necla Arat. *Türkiye’de Kadın Olgusu*. İstanbul: Say Yayınları
- Turgut, Hulusi (1992). “Demirelin Dünyası. İstanbul: ABC yayınları.
- Türkeş, Alparslan, (Ty.). *27 Mayıs, 13 Kasım, 21 Mayıs ve Gerçekler*. İstanbul: Hamle Yayınları.
- Türkeş, Alparslan (Ty.). *1944 Milliyetçilik Olayı*. İstanbul: Hamle Yayınları.
- Türkeş, Alparslan (Ty.). *Türkiye’nin Meseleleri*. İstanbul: Hamle Yayınları.
- Türkeş, Alparslan (1972). *Milli Doktrin Dokuz Işık*. Ankara: Bizim Ocak Kitap Kulübü, Kerem Matbaacılık.

- Türkdoğan, Orhan (1978). *Ziya Gökalp Sosyolojisinde Bazı Kavramların Değerlendirilmesi*. İstanbul: Türk Kültürü Yayını.
- Türkkan, Reha Oğuz (2006). *Türkçülüğün Yeni Esasları, Yükselen Milliyetçilik*. İstanbul: Pozitif Yayınları
- Tunaya, Tarık Zafer (2011). *Türkiye’de Siyasal Partiler*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tuğal, Cihan (2009). *Pasif Devrim, İslami Muhalefetin Düzenle Bütünleşmesi*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Üçok, Bahriye (1967). *İslam’dan Dönenler ve Yalancı Peygamberler*. Hicri 7-11. Yıllar) Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara Üniversitesi Basım Evi.
- Ulusoy, Belkıs Saraç (2007). “Çok kültürlü Reklamlarda Asyalı Amerikalı Kadın İmgeleri”. *İletişim Yansımaları*. Hazırlayanlar: Vedat Demir, Pınar Erarşlan Yayınoglu İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Üçok, Bahriye (1993). *İslam Devletlerinde Türk Naibeler ve Kadın Hükümdarlar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Üstel, Füsun (2014). *Makbul Vatandaşın Peşinde 2. Meşrutiyetten Bu güne Vatandaşlık Eğitimi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Üstel, Füsun (2010). *Türk Ocakları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Wallerstein, Immanuel (2005). *Yeni bir Sosyal Bilim İçin*. (Çev: Ender Abadoğlu). İstanbul: Aram Yayıncılık.
- Wollstonecraft, Mary (2007). *Kadın Haklarının Gerekçelenilmesi*. (Çev: Deniz Hakyemez). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yavuz, Cevdet (2005). “*Türk Hukukunda Kadının Çalışma Hakkı İle İlgili Düzenlemeler*.” Yayına Hazırlayanlar İsmail Kurt, Seyit Ali Tüz. *Sosyal Hayatta Kadın*. İstanbul: Ensar Neşriyat
- Yazıcı, Hasan (2017). *Siyaset ve Edebiyat*, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Yayınları
- Yeliseyeva, N. V. (2010). *Yakın Çağlar Tarihi*. (Çev: Özdemir İnce). İstanbul: Yordam Kitap.
- Zerzan, John, (2013). *Makinelerin Alacakaranlığı*. (Çeviri: Rahi G. Ödül). İstanbul: Kaos Yayınları.
- Zuckerman, Phil (2009). *Din Sosyolojisine Giriş* (Çev: İhsan Çapcıoğlu, Halil Aydınalp). Ankara: Birleşik Yayınevi.

2. Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

- Alkan, Ayten (2004). “Yerel Siyaset Kadınlar İçin Neden Önemli?” Birikim Dergisi, Sayı: 179.
- Cansun, Şebnem (2009). “Toplumsal Cinsiyet Sorunlarının Köşe Yazarlarınınca Araştırma ve Uygulama Merkezi.” Ankara: Fe Dergi; Feminist Eleştiri, No:1 Sayı:1.
- Ecevit, Yıldız (2003). “Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk ilişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalışılabilir?” Cerrah Paşa Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, Cilt: 25, Sayı: 4-Ek.
- Gürsel, Baran (2015). “Kapitalist Üretim İlişkilerinin Sürdürülmesinde Psikolojinin Rolü: Anaakım Çalışma ve Psikoloji İdeolojilerinde Bireycilik ve Akılcılık” Sayı: 35-36 Praxis Dergisi. İstanbul.
- Gökçimen, Semra (2008). “Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi.” Yasama Dergisi, Sayı: 10, Eylül, Ekim, Kasım 2008.
- Kaymaz Şerif İhsan (2010). “Çağdaş Uygarlığın Mihenk Taşı; Türkiye’de Kadının Toplumsal Konumu.” Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü. Atatürk Yolu Dergisi, Cilt: 12. Sayı: 46. Güz 2010.
- Kılıç, Yusuf Duymuş- H. Hande (2007). “Hititlerde Kadın ve Siyaset.” Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü, Tarih Araştırmaları Dergisi Cilt:26, Sayı: 42.
- Koray, Meryem (1992). “Çalışma Yaşamında Kadın Gerçekleri.” Amme idaresi Dergisi Cilt 25. Sayı:1.
- Konan, Belkıs (2011). “Türk Kadınının Siyasi Haklarını Kazanma Süreci.” Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 60. Sayı:1.

3. Tezler

- Adar, Başak (2012). Türk Siyasal Yaşamında Kadın Politikacılar ve Medyada Kadın Politikacıların Kodlanması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı Doktora Tezi. İstanbul.
- Başarır, Murat (2015). Siyasal İletişim Sürecinde Lider Uslubunun Seçmen Davranışındaki Rolü Üzerine Bir Araştırma. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Halkla İlişkiler Bilim Dalı.
- Demirkürek, İlkay (2011). 1980 Sonrası Değişimin Işığında Kadın Liderlik Olgusu: Tansu Çiller Örneği, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim dalı, Doktora Tezi. Ankara.
- Koçer, Nergizhan Dilara (2009). Demokrat Parti Döneminde Kadın: 1950-1960 Arası Kadın Dergilerinde Kadın İmajı. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü İletişim Anabilim Dalı Genel Gazetecilik Bilim Dalı. Doktora Tezi. İstanbul.

Kovanlıkaya, Çağlayan (1999). 1980 Sonrası Türkiye’de Politik Alanda Kadınlar ve Kadın Politikası. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Programı Doktora Tezi. İstanbul.

Safi, Esra (2013). Bir Model Hanım Sahabi, Şifa Bint Abdullah. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana bilim Dalı İslam Tarihi Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Rize.

Şeyhanlıoğlu, Hüseyin (2009). Demokrat Parti ve Siyasal Muhafazakârlık. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Isparta.

Topçu, Emrah (2009). Türk Siyasi Hayatında Doğru Yol Partisi, Sosyo-Politik Bir İnceleme. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Siyaset Bilimi Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Topcan, Özlem (2010). Yahudilik ve Hristiyanlık Geleneklerinde Toplumsal Cinsiyet, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Yılmaz, Ercan (2005). Demokrat Parti Döneminde Milliyetçilik. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

4. Elektronik Kaynaklar

Acar Faruk (17.08.2014). Haber Türk Gazetesi, ANDY-AR Araştırma şirketi. Meral Akşener Cumhurbaşkanı Adayı Olsaydı Seçim İkinci Tura Kalırdı. <http://www.haberturk.com/yasam/haber/980870-ihsanoglu-taninmiyordu-reklamini-erdogan-yapti>, Erişim Tarihi: 08.12.2014.

BBC Türkçe. (11.11.2017). Meral Akşener, İYİ Parti, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-41750673>, Erişim Tarihi: 08.11.2017.

Çakır, Ruşen (10.01.2001). <http://bianet.org/bianet/bianet/274-yenilikcilerin-neresi-yeni>

Demir, Zekiye (30.06.2017). “Kadınların Siyasete Katılımı ve katılımı Artırmaya yönelik Stratejiler.” KADEM, Kadın Araştırmaları Dergisi <http://kadinrastirmalari.kadem.org.tr/kadınların-siyasete-katılımı-ve-katılımı-artırmaya-yönelik-stratejiler/> Cilt 3 Sayı:1 Erişim Tarihi: 15.12.2017.

Diyanet.gov.tr (24.10.2002). T.C Başbakanlık Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı,

<http://www2.diyamet.gov.tr/dinisleryuksekkurulu/Sayfalar/KadinlarinIsHayati.aspx>, Erişim Tarihi: 09.01.2015.

Gürhan Nazife (20.11.2010). “Toplumsal Cinsiyet ve Din”, e-Şarkiyat İlimi Araştırmalar Dergisi, Sayı: 4, Kasım 2010 <http://www.e-sarkiyat.com/makaleler/4.sayi/4.pdfS:62-77>, Erişim Tarihi 09.01.2015.

Hakan. Ahmet (10.09.2016). Akşener’in Yedi Günahı, Akşener Neden Kaybetti? Mağdur Olmayı Bile Beceremedi, <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ahmet-hakan/meral-aksenerin-yedi-buyuk-gunahi-40220809>, Erişim Tarihi: 12.12.2016 .

Haberler.com (17.09.2016). Meral Akşener Cumhurbaşkanlığına gözaltındaki arkadaşları için faks çekti. <https://www.haberler.com/meral-aksener-den-erdogan-a-operasyon-faksi-8780982-haberi/>, Erişim Tarihi: 05.03.2017.

Ntv.com.tr (03.08.2001). Meral Akşener Erdemliler (Yenilikçiler) Hareketinden Ayrıldı. <http://arsiv.ntv.com.tr/news/97639.asp>, Erişim Tarihi: 05.08.2015.

Övür Mahmut (16.05.2011). 12 Eylül’den 12 Haziran’a Siyasi Partiler <http://file.setav.org/Files/Pdf/12-eylulden-12-hazirana-siyasi-partiler-chp.pdf>, Erişim Tarihi: 12.10.2017.

Özcan Emine (2008). Behice Boran: 28 Yıl Önce İlk Kez Bir Kadın Parti Başkanı Oldu, <http://www.bianet.org/bianet/siyaset/110551-behice-boran-38-yil-once-ilk-kez-bir-kadin-parti-baskani-oldu>, Erişim Tarihi: 08. 02 2015.

Pine Karen (25.12.2014). Mutlu Olmak İçin Giyinme Sanatı http://mahmure.hurriyet.com.tr/moda/trendler/mutlu-olmak-icin-giyinme-sanati_1092924, Erişim Tarihi: 29.07.2017.

Posta.com.tr (14.05.2015). Emine, Recep Tayyip Erdoğan <http://www.posta.com.tr/erdogan-ve-esinden-aksenere-telefon-haberi-282075> Erişim Tarihi: 25.07.2016.

Sarıkaya Muharrem (03.11.2017). <http://www.haberturk.com/yazarlar/muharrem-sarikaya/1698321-aksener-ittifaka-acigiz>, Erişim Tarihi: 03.12.2017

TimeTürk.com (20.05.2015). Meral Akşener Tazminat Cezası. <http://www.timeturk.com/hurriyet-gazetesi-aksener-i-neden-tazminata-mahkum-etmisti/haber-3007>, Erişim Tarihi: 01.08.2015.

Ünalın, Atlas Burcu (2013). Siyasette Mücadeleci Bir Kadın Olarak Behice Boran, <http://www.sendika.org/2013/03/siyasette-mucadeleci-bir-kadin-figur-olarak-behice-boran-burcu-unalan-altas/>, Erişim Tarihi: 08. 02 2015.

Yeniçağ.com.tr (17.05.2016). Ertugan, Musa Harcamalar Dökümü. <http://www.yenicaggazetesi.com.tr/ust-kurul-delegelerinden-semih-yalcina-sert-tepki-137626h.htm>, Erişim Tarihi: 08.09.2016.

Zihnioğlu Yaprak (2009). Kadinsız İnkılap, Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezinde Yazarın Konuşma Metni, http://www.obarsiv.com/pdf/YaprakZihnioglu_NB.pdf, Erişim Tarihi: 02.01.2015.

5. İnternet Kaynaklı Videolar

youtube.com (23.12.2015). Ahmet Hakan, Tarafsız Bölge,

<https://www.youtube.com/watch?v=6QHBYDV7ys>, Erişim Tarihi: 27.12.2015.

milliyet.com.tr (15.05.2015). Abdullah Gül'ün Akşener'e Destek Konuşması,

<http://www.milliyet.com.tr/abdullah-gul-den-meral-aksener/siyaset/detay/2059607/default.htm>, Erişim Tarihi: 20.10.2016.

youtube.com (15.04.2101). Akif Beki, Baştan Sona Programı, CNN Türk,

https://www.youtube.com/watch?v=s37bu-8U_5M, Erişim Tarihi: 20.04.2016.

youtube.com (15.07.2016). Ayşenur Arslan, Meral Akşener, Halk TV, Medya

Mahallesi, <https://www.youtube.com/watch?v=2OfkLic9zM4>, Erişim Tarihi: 20.07.2016.

youtube.com (24.07.2016). İ. Melih Gökçek'in darbe yorumu,

<https://www.youtube.com/watch?v=XGi3UJKMi3Q>, Erişim Tarihi: 20.07.2017.

youtube.com (23.03.2015). Bülent, Arınç'ın Melih Gökçek hakkındaki konuşması,

<https://www.youtube.com/watch?v=L1tRu6gtJpw>, Erişim Tarihi: 20.07.2017.

youtube.com (14.05.2015). Bülent Arınç'ın Meral Akşener'e Destek Konuşması,

https://www.youtube.com/watch?v=TQ_RM5iFCs4, Erişim Tarihi: 15.10.2016.

youtube.com, (19.04.2016). Devlet Bahçeli'den Akşener'e Bu Ne Biçim

Terbiyesizliktir, <https://www.youtube.com/watch?v=4NOQ7PHimsI>, Erişim Tarihi: 21.04.2016.

youtube.com (07-12-2015). Didem Arslan, Türkiye'nin Nabzı, Meral Akşener, CNN

Türk, <https://www.youtube.com/watch?v=ECwGxa4F9PA>, Erişim Tarihi: 11.12.2015.

youtube.com (25.05.2016). Devlet Bahçeli, 10 Temmuz'da şahsımla yarışacaklar,

<http://www.haberturk.com/gundem/haber/1244613-devlet-bahceli-aday-olmak-isteyenler-10-temmuzda-sahsimla-yarisacaklar>, Erişim Tarih: 30.05.2016).

youtube.com (20.07.2016). Didem Arslan, Türkiye'nin Nabzı (Cüneyt Toraman Meral Akşener), CNN Türk,

<https://www.youtube.com/watch?v=QM7VfuSULCw>, Erişim Tarihi: 24.07.2016.

- youtube.com (11.05.2015). Cemil Barlas, Barlas, Latif Erdoğan, Gece Ajansı, A Haber TV, https://www.youtube.com/watch?v=NJ_PZVLsa6c, Erişim Tarihi: 17.05.2015.
- youtube.com (06.08.2016). Engin Veren, Akşener'e Milletvekili Olmadan Nasıl Bakan Oldu Diye Soruyor, Akşener, Bakan Olduğunda Milletvekiliydi, <https://www.youtube.com/watch?v=JLk0abYoOmE> Erişim Tarihi: 15.08.2016.
- dailymotion.com (1997). Levent Kırca, Oya Başar, Olacak Okadar Televizyonu Meral Akşener Tiplemesi, <http://www.dailymotion.com/video/x4quhc4>, Erişim Tarihi: 12.01.2016.
- beyazgazete.com (23.02.2015). Meral Akşener'e Askerler Tarafından Yöneltilen tehdit, <http://beyazgazete.com/video>, Erişim Tarihi: 10.10.2016.
- youtube.com (28.04.2016). Meral Akşener Bize Paralel Diyenler Yamuktur. <https://www.youtube.com/watch?v=8kK9XqoGvU4>, Erişim Tarihi: 30.04.2016.
- youtube.com (30.11.2015). Meral Akşener, MHP'yi kurultaya davet açıklaması. <https://www.youtube.com/watch?v=ej3yq1I3k8>, Erişim Tarihi: 20.12.2015.
- youtube.com (16.07.2015). Meral Akşener, 15 Temmuz Kalkışma Gecesi Canlı Yayın Bağlantısı, HABERTÜRK, TV <https://www.youtube.com/watch?v=4r4rJdbwqUQ>, 16 Temmuz Saat: 03.00, Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2016.
- Youtube.com (02.04.2016). Meral Akşener, 25000 Kişiyile Saraya Yürürüm Şeklinde Bir Beyanatum Yok, <https://www.youtube.com/watch?v=xcQ9-c7NGes>, Erişim Tarihi: 30.11.2016.
- Youtube.com (27.04.2016). Meral Akşener, Balıkesir Mitingi Konuşması, <https://www.youtube.co2m/watch?v=PSjPAa0R-ql>, Erişim Tarihi: 27.08.2016.
- Youtube.com (19.03.2016). Meral Akşener, Samsun Mitingi Konuşması, <https://www.youtube.com/watch?v=YcaCnLkSxTQ>, Erişim Tarihi: 30.04.2016.
- Youtube.com (20.05.2015). Meral Akşener, 15 Mayıs 2016, Yapılması Engellenen Kurultay Toplantısında Otobüs Üzerinde Yaptığı Konuşma, <https://www.youtube.com/watch?v=UwsB4opx-dA>, Erişim Tarihi: 30. 05. 2016.
- posta.com.tr (12.05.2015). Selahattin Demirtaş, HDP Genel Başkanı'nın Meral Akşener'e destek konuşması, <http://www.posta.com.tr/demirtastan-mhpli-meral-aksenere-destek-videosu-530773> Erişim Tarihi: 01.05.2016.

GÖRÜŞMELER

Görüşülen	Tarih	Yer
Fuat Kara	21.02.2016	İstanbul
Fatih Akşener	15.05.2016	Ankara
Hacer Dinç	10.09.2016	İstanbul
İbrahim Artvinli	20.10.2015	Kocaeli
İsmail Kalkandelen	09.06.2015	Kocaeli
İsmail Türk	15.12.2015	İstanbul
İrfan Seymenbaşı	10.07.2015	Kocaeli
Kazım Dinç	04.05.2016	İstanbul
Hasan Basri Akşener	16.03.2016	Kocaeli
Meral Akşener	20.09.2015	İstanbul
“	19.03.2016	Samsun
“	07.05.2016	İzmir
“	14.05.2016	Ankara
“	21.05.2016	Konya
“	29.05.2016	Erzurum
“	20.09.2016	İstanbul
Metin Gürsoy	05.12.2016	Kocaeli
Mehmet Fatih Doğrucan	19.06.2016	Ankara
Musa Ertugan	08.05.2016	İzmir
Nihat Gürer	04.01.2015	Kocaeli
“	07.01.2015	Kocaeli
“	09.01.2015	Kocaeli
“	19.01.2015	Kocaeli

“	02.02.2015	Kocaeli
N. Gürer Özgirgin	10.02.2015	Kocaeli
Osman Pepe (Telefon Görüşmesi)	03.12.2016	İstanbul
Oy Tuncel	03.09.2015	Kocaeli
Sultan Neslihan Seven	10.09.2016	İstanbul
Özcan Özalgin	15.01.2015	Kocaeli
Sefa Sirmen	02.03.2016	Kocaeli
Tuncer Akşener	16.03.2016	Kocaeli
Ufuk Turan	03.12.2016	Kocaeli
Veysel Leblebicioğlu	03.03.2016	Kocaeli
Yusuf Arıkan	10.01.2015	Kocaeli

EKLER

Ek: 1

TBMM Sayı: A.01.0.GNS.0.12.00.02-12090, Meral Akşener, 20. Dönem İstanbul Milletvekili Seçildi, 24.11.1995.

Ek: 2

Hürriyet Gazetesi, Akşener'e "Orduyu Tahkirden İnceleme" 17.07.1997
"Tehlikeli Tahrik" 09.07.1997.

HABER TÜRK

3 Mayıs 2015 PAZAR GÜCÜ ÖZGÜRLÜĞÜNDE Fiyatı: 1 TL

'Bahçeli tam bir satranççı'

Kedisiyle poz veren Akşener, "Hala kayınvalideyimle oturuyorum" dedi.

Kübra Par'a konuşan Akşener: "İçişleri Bakanı olduğumda 'Kara kuru varoş kızı' diye küçümsediler."

Fotoğraf: Ece ÖGÜLTÜRK

MHP'li Meral Akşener, Devlet Bahçeli'yi anlattı: "Tam bir Adanalı. Hoşsohbetir. Fevkalade mizahi bir tarafı vardır."

"Satranç oyuncusu gibidir. Hep beş hamle sonrasına bakar. Partiye zarar getirirse de Türkiye'ye faydalıysa savunur." 19'da

MHP, BİLDİRGESİNİ BUGÜN AÇIKLIYOR 18'de

Türkiye'nin en iyi gazetesi

SABAH

2 ŞUBAT 1997 PAZARI FİYATI 80.000 LIRA

TÜRKİYEYİN EN ÇOK SATAN GAZETESİ

BİZİMCITY Salih Memecan.

Bu ne rezalet

İran'ın Ankara Büyükelçisi, Sincan Belediyesi'nin düzenlediği Kudüs Gecesi'nde şeriat çağrısı yaptı

Terör örgütlerine destek
Büyükelçi Bağcıhan İsmaili dün Ankara'da düzenlenen Kudüs Gecesi'nde yaptığı konuşmada, "Hümanizm ve hoşgörüyle hareket etmeliyiz" dedi.

Cihat çağrısı
Sincan Belediye Başkanı Bekir Yıldız'ın düzenlediği Kudüs Gecesi'nde İran Büyükelçisi İsmail Bağcıhan, "Cihat çağrısı" yaptı.

Başkan da konuştu
Sincan Belediye Başkanı Bekir Yıldız da toplantıda konuşarak, "Kudüs'ün kutsal bir yer olduğunu söyledi."

Hümanizm ve hoşgörüyle hareket etmeliyiz. İsmail Bağcıhan, Kudüs Gecesi'nde konuştu.

İran da böyle kaybedilmişti
ABD'nin yanlışları

Erbakan yorgun düştü
Dışişleri Bakanı Erbakan'ın yorgunlukla konuştuğu görüldü.

"Orduyla aramız kimse bozamaz"
Başbakan Erbakan, "Orduyla aramız kimse bozamaz" dedi.

Yılmaz'dan yeni hükümet şartları
Başbakan Yılmaz, yeni hükümet için şartları açıkladı.

Tayan, Erbakan'a gidiyor
Dışişleri Bakanı Tayan, Erbakan'a gidiyor.

Köprüde intihara kalkmışlardı
Köprüde intihara kalkmışlardı.

İki küçük kadının onur mücadelesi
İki küçük kadının onur mücadelesi.

İran: Refah'ın hedefi İslami düzen kurmak
İran Dışişleri Bakan Vekili, Türkiye'yi örnek gösterip "İslami düzen oyla da gelebilir" dedi.

Davos'taki İttidat
Davos'taki İttidat.

hi komşuluk münasebetleri
hi komşuluk münasebetleri.

Çiller: Moralinizi sakın bozmayın
Çiller, "Moralinizi sakın bozmayın" dedi.

İşçi emeklisine "fark" müjdesi
İşçi emeklisine "fark" müjdesi.

Tatil dönüşü için önlemler
Tatil dönüşü için önlemler.

İran: Refah'ın hedefi İslami düzen kurmak

SAYISAL LOTO

12 Çekiliş

13 22 33

38 39 40

210 milyar devretti

Sabah Gazetesi, Sincan Belediye Başkanı Bekir Yıldız, 30 Ocak 1997'de Kudüs Gecesi, Cihat isimli oyun sergilenmiş bu geceye İran büyükelçisi konuk olarak katılmıştı, 2 Şubat Pazar 1997.

SABAH

ARŞAMBA 2 TEMMUZ 1997 FİYATI 40.000 LIRA

SKANDAL

DYP'li İçişleri eski Bakanı **Meral Akşener**'in ordu içinde polis kökenli askerler vasıtasıyla **istihbarat toplamaya çalıştığı** belirlendi

ANKARA'YI KARIŞTIRDI **SORUŞTURMA AÇILDI** **SIYASİLERİN DURUMU**

DÜN akşam bazı televizyonların, "Emniyet'in İstihbarat Dairesi eski Başkan Vekili Bülent Orakoğlu, Genelkurmay'ın telefonlarını dinletti" haberi Ankara'yı karıştırdı. Ancak SABAH ekiplerinin yaptığı titiz çalışma bu iddianın daha ciddi boyuta ulaştığını ortaya koydu.

ORAKOĞLU'NUN polis kökenli askerler vasıtasıyla istihbarat çalışması yaptığı ve çok gizli bazı toplantılara tayin edildiği ortaya çıktı. Başbakan Yılmaz, gelişmeleri doğruladı, "Soruşturma başlattık. Bu olayın boyutu telefon dinlemenin çok daha üzerinde" dedi.

YILMAZ, Orakoğlu'nun Amerika'dan çağırıldığını da belirterek, "Eğer bu olayda siyasilerin sorumluluğu varsa parlamento görevi yapar" diye konuştu. Orakoğlu'nun, Akşener tarafından "geçici görevle" geçen hafta Amerika'ya gönderildiği öğrenildi. **24'te**

Orakoğlu, ailesiyle birlikte Amerika'da.

Sabah Gazetesi, Bülent Orakoğlu, Er-Sarmusak skandalı 22 Temmuz 1997.

Cumhuriyet Gazetesi, Gölçükte toplanan yüksek rübeli subaylar irticanın iktidarda olduğunu tartıştılar, 22.01.1997.

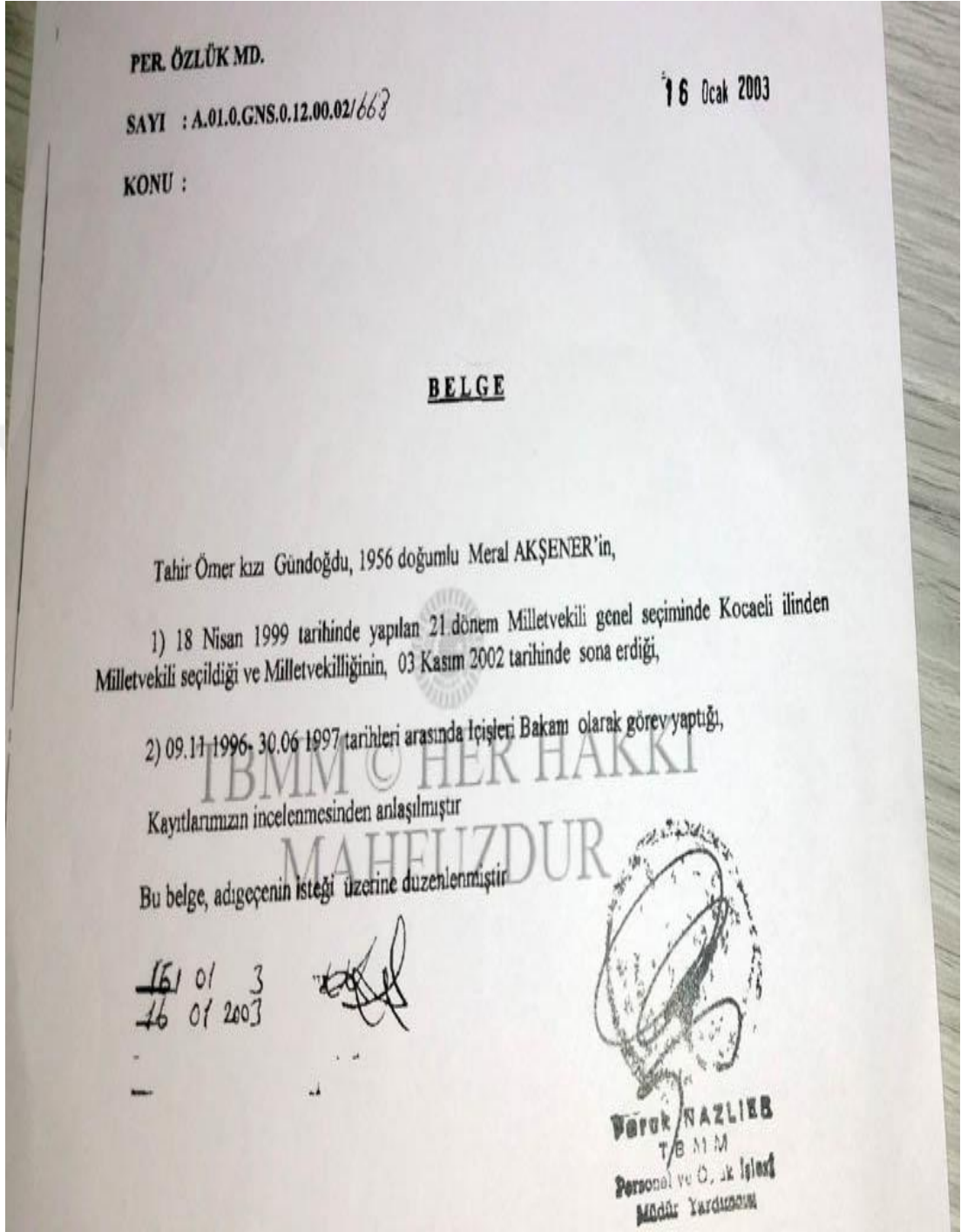

Sabah Gazetesi, 10 Haziran 1997 tarihinde Genelkurmay Başkanlığı'na davet edilen Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay başkanları ile üyelerine irtica konulu bir brifing verildi.

Milliyet Gazetesi, 28 Şubat 1997'de yapılan 9 saat süren en uzun MGK toplantısında laiklik, demokrasi ve hukukun teminatıdır vurgusu oldukça sert bir biçimde ifade edildi, 29.02.1997.

Ek: 10

TBMM Sayı: A.01.0.GNS.0.10.00.02-668, Meral Akşener, 21. dönem Kocaeli milletvekili seçildi, 24.11.1995.

Ek: 11

T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİ
Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı

04 TEM 2011

KAN.KAR.MD.
Sayı : A.01.0.GNS.0.10.00.02- 11209
Konu :

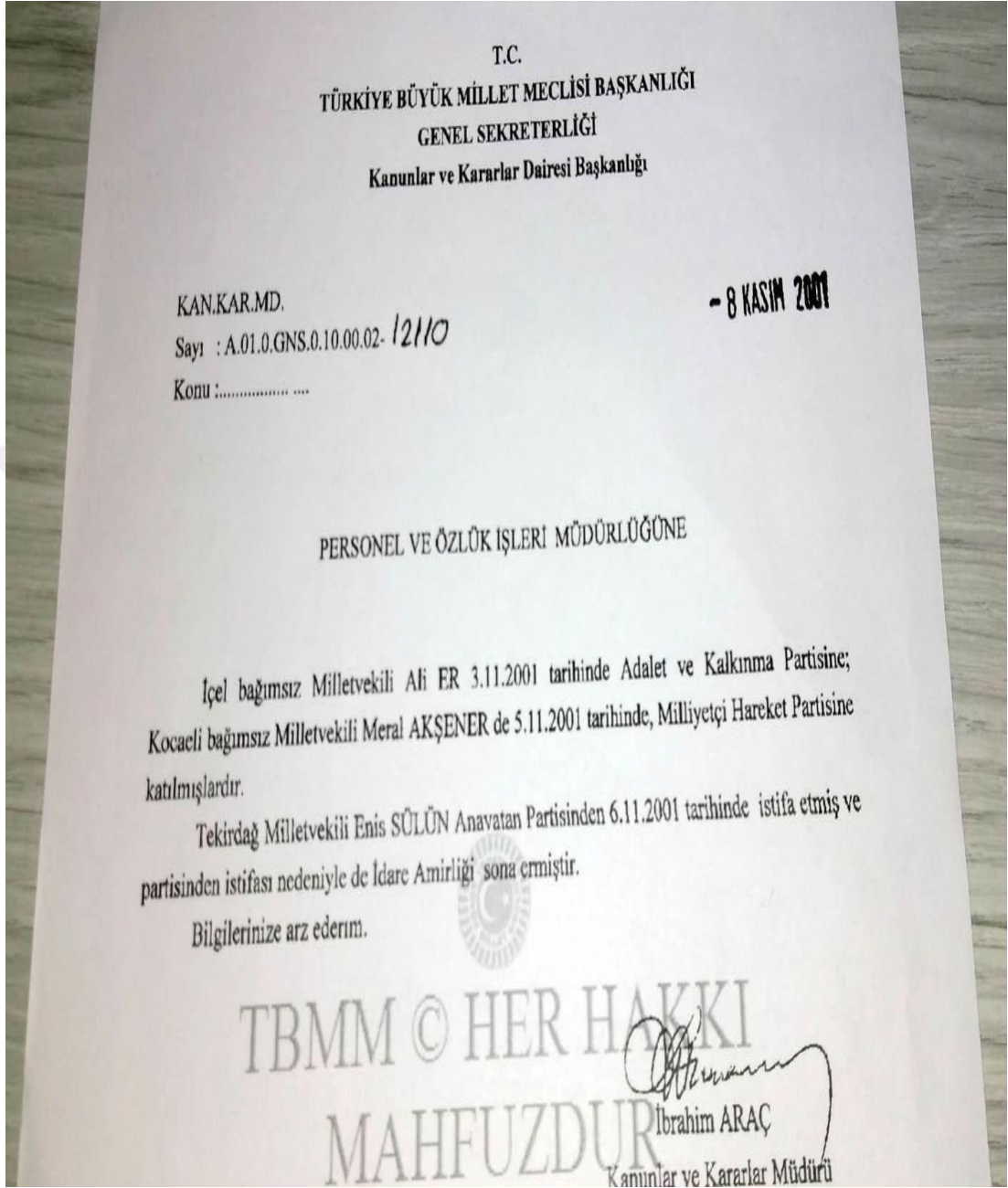
PERSONEL VE ÖZLÜK İŞLERİ MÜDÜRLÜĞÜNE

Kocaeli Milletvekili Meral AKŞENER 4 Temmuz 2001 tarihinde Doğru Yol Partisinden istifa etmiştir.
Bilgilerinize arz ederim.

TBMM © HER HAKKI
MAHFUZDUR
İbrahim ARAÇ
Kanunlar ve Kararlar Müdürü

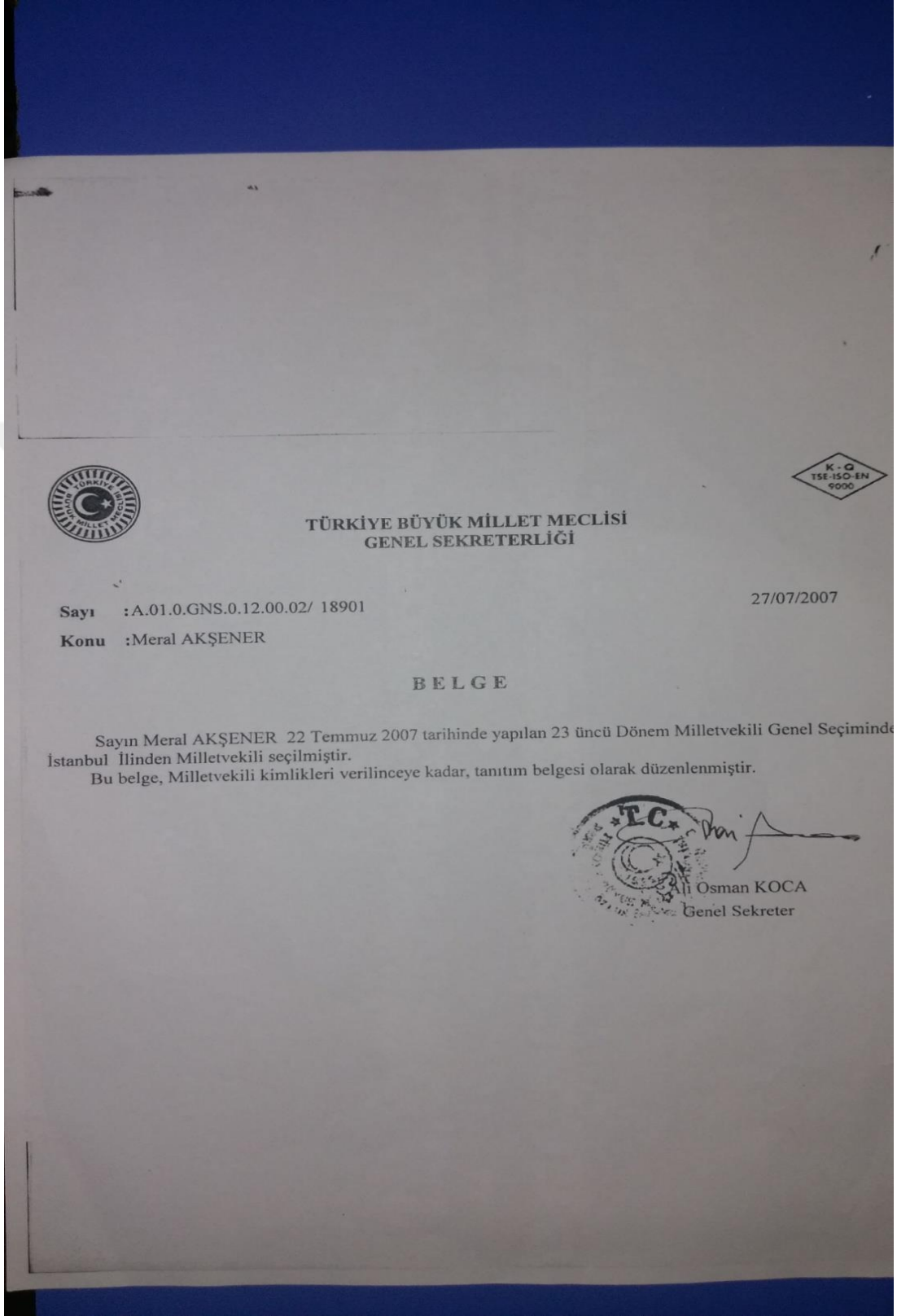
TBMM Sayı: A.01.0.GNS.0.10.00.02-11209, Meral Akşener DYP'den istifa etti, 04.07.2011.

Ek: 12

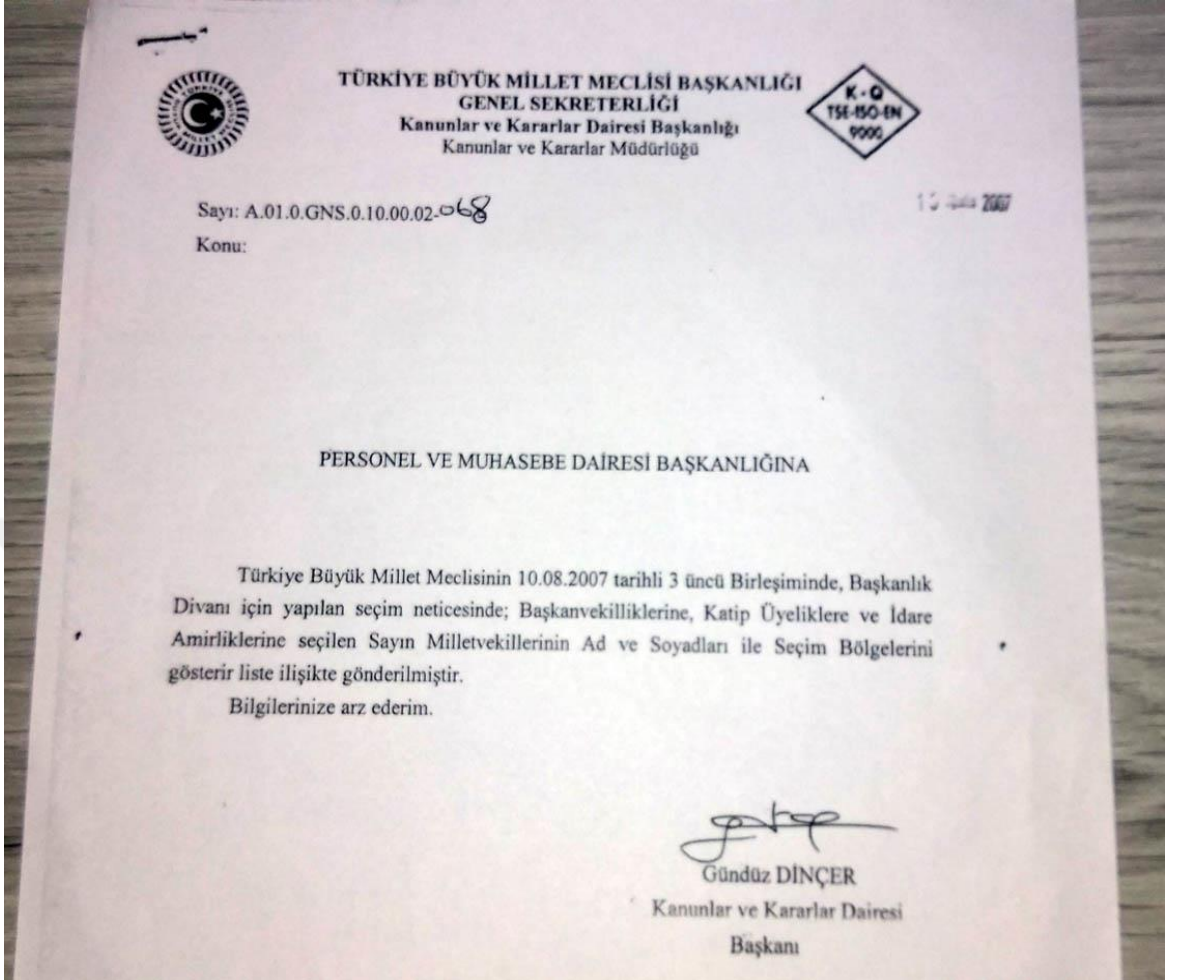
TBMM Sayı: A.01.0.GNS.0.10.00.02-12110, Meral Akşener MHP'ye katıldı, 05.11.2001.

Ek: 13

TBMM Sayı: A.01.0.GNS.0.12.00.02-18901, Meral Akşener, 23. dönem İstanbul milletvekili seçildi, 24.11.1995.

Ek: 14

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIK
DİVANI ÜYELİKLERİ ADAY LİSTESİ

BAŞKANVEKİLLERİ

<u>S.No</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Seçim Çevresi</u>	<u>Partisi</u>
1	Meral AKŞENER	İstanbul	M.H.P.
2	Şükran Güldal MUMCU	İzmir	C.H.P.
3	Nevzat PAKDİL	Kahramanmaraş	AK Parti
4	Eyyüp Cenap GÜLPINAR	Şanlıurfa	AK Parti

TBMM Sayı: A.01.0.GNS.0.10.00.02-068, Meral Akşener, TBMM Meclis Başkan Vekili seçildi, 10.08.2007.

T B M M
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : DARBE Giriş : 11.00 Tarih : 25/6/2012 Grup : Uyan-Bedri Sayfa : 1

28 Şubat ve 27 Nisan Araştırma Alt Komisyonu

25 Haziran 2012 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.00

BAŞKAN: Yaşar KARAYEL (Kayseri)

----0----

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz teşekkür için.

MERAL AKŞENER (İstanbul) - Estağfurullah.

BAŞKAN – Mecliste dört partimizin vermiş olduğu bir önergeyle, Türkiye'deki demokratik hayata, demokrasiye zarar veren darbe girişimleri ve darbelerle ilgili bir araştırma komisyonu kuruldu. Bu araştırma komisyonumuz da Türkiye'de yapılan darbeleri üçe böldü, birisi 1960 ve 71 muhtıraları, 2'ncisi 80 ihtilali, 3'üncüsü de 28 Şubat ve 27 Nisan darbe ve darbe girişimleriyle ilgili komisyon. Biz 28 Şubat ve 27 Nisan Alt Komisyonu olarak burada bulunuyoruz.

Değerli üyelerimiz Mehmet Şeker Bey Gaziantep Milletvekili, Doktor; Feyzullah Kıyıklık Bey İstanbul Milletvekili, Avukat; İdris Şahin Bey Avukat, Çankırı Milletvekili; ben de Kayseri Milletvekiliyim. Tekrar teşekkür için teşekkür ediyoruz.

MERAL AKŞENER (İstanbul) - Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sizler bizim bu alt komisyon toplantımıza, komisyonumuza konu olan konuyu en yakinen yaşayan canlı şahitlerimizden birisiniz. Size göre 28 Şubat nedir, nasıl bir darbe girişimidir yani Türkiye'de ne oldu da 28 Şubat oldu? Öncelikle kendinizi tanıtarak, kayıtlara geçmesi açısından, lütfederseniz memnun oluruz, buyurunuz efendim.

MERAL AKŞENER (İstanbul) - Meral Akşener, İstanbul Milletvekili.

28 Şubat tarihinde ben yani "28 Şubat" diye bilinen süreç döneminde Refahiyol Hükümetinin İçişleri Bakanığıydım. Benim bakanlığımda 28 Şubat toplantısı ve o 18 maddelik kararlar alındı Millî Güvenlik Kurulunda. Daha sonraki dönemde de bu kararların uygulanmasındaki mesela, özellikle şey, kesintisiz zorunlu sekiz yıllık eğitim konusunda ciddi manada problemler çıktı çünkü Refahiyol Hükümeti onları uygulamaktan kaçındı. "Benim görebildiğim nedir?" diye sordunuz: Şimdi 95 seçimlerinde Refah Partisi yüzde 22 civarında oy aldı. 94 seçimlerinde de belediyelerin büyük bir çoğunluğunu almıştı. Anavatan Partisiyle Doğru Yol Partisi de birbirine denk, milletvekili sayısı birinin fazla, 2 milletvekili, sanıyorum

Ek: 16

T.C.
ANKARA
5. AĞIR CEZA MAHKEMESİ

DOSYA NO : 2014/144 Esas
DURUŞMA TARİHİ : 16/02/2015
CELSE NO : 73.

Duruşma Çözümü

Mahkememizin 2014/144 Esas sayılı dosyasının 16/02/2015 tarihli 73. celsesinin duruşmasında ses ve görüntü sistemi ile kayıt altına alınan kısmın çözümü aşağıdaki gibidir;

Mahkeme Başkanı : "Meral Akşener"
Mağdur Meral AKŞENER : "Evet "
Mahkeme Başkanı : "Baba adı?"
Mağdur Meral AKŞENER : "Tahir Ömer"
Mahkeme Başkanı : "Kaç doğumlusunuz? "
Mağdur Meral AKŞENER : "1956 "
Mahkeme Başkanı : "Evet adresinizi söyleyin "
Mağdur Meral AKŞENER : "Beylerbeyi sokak no 21 beylerbeyi, bayırlı sokak no 21 beylerbeyi İstanbul."
Mahkeme Başkanı : "İddianameyi oku, cmk 234 ifadesi gereği yasal haklarınızı hatırlatıyoruz şikâyetçi misiniz ?davaya katılmak istiyor musunuz? yani beyanlarınız da bunları da beyan etmeniz "
Mağdur Meral AKŞENER : "Evet anladım "
Mahkeme Başkanı : "Evet bu olayla ilgili bir mağduriyetiniz ve şikayetiniz nedir ?"
Mağdur Meral AKŞENER : "Şimdi ben siz davet ettiniz bende vatandaşlık görevini yerine getirmek üzere burdayım dolayısıyla sorularınıza cevap vereceğim daha evvel savcılık çağırdığında orada beyanda buldum onun dışında sorulara cevap vermek için buradayım."
Mahkeme Başkanı : "Tabi siz mağdur tanık olarak ikinci sırada yer alıyorsunuz bundan dolayı bir mağduriyetiniz oldu mu? 28 Şubat dönemi ile ilgili."
Mağdur Meral AKŞENER : "Şimdi 28 Şubat 28 Şubat sürecinde pek çok insan mağdur oldu. "
Mahkeme Başkanı : "Göreviniz neydi ?"
Mağdur Meral AKŞENER : "İçişleri bakanıydım 54 üncü hükümetin içişleri bakanıydım evet pek çok insan mağdur oldu ama en önemlisi türk milleti mağdur oldu. .herşeye rağmen peygamber ordusu kabul ettiği, bu milletin peygamber ordusu kabul ettiği metehan döneminden yani 2 bin 200 yıllık bir ordu kabul ettiğimiz türk ordusunun bazı yöneticilerin davranışları nedeniyle sonuç itibariyle milletteki algısı tahrip oldu 28 Şubat ' ta ben kendimi o nedenle mağdur saymıyorum, saymama nedenim de benden çok daha fazla mağdur olanlar olduğu için hicap duyduğumdan . Mağdur saymıyorum dediğim gibi sorularınıza cevap vermek için burdayım "
Mahkeme Başkanı : "Meral hanım iddianamedeki suçun tavsifi türkiye cumhuriyeti hükümetini cepren devirmeye iştirak etmek."
Mağdur Meral AKŞENER : "Evet"

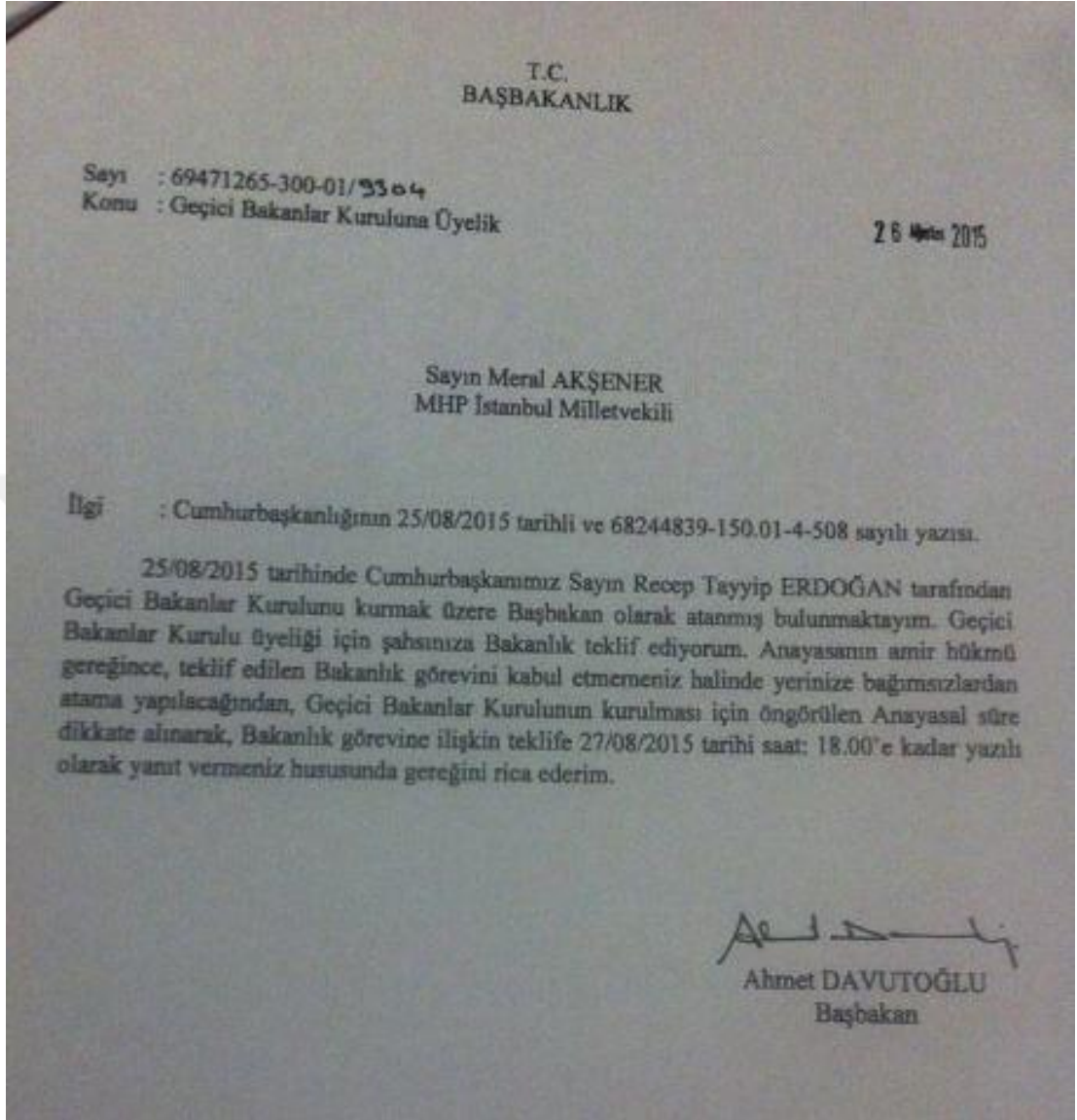
T.C. Ankara 5. ağır ceza mahkemesinde 2014/144 esas dosya numaralı, 73. celsede 16 Şubat 2015 tarihli 28 Şubat'ın yargılandığı dava ifade tutanakları, S:1-2-3-4-12-13-16-17-44-45-46-52-60-77.

Ek: 17

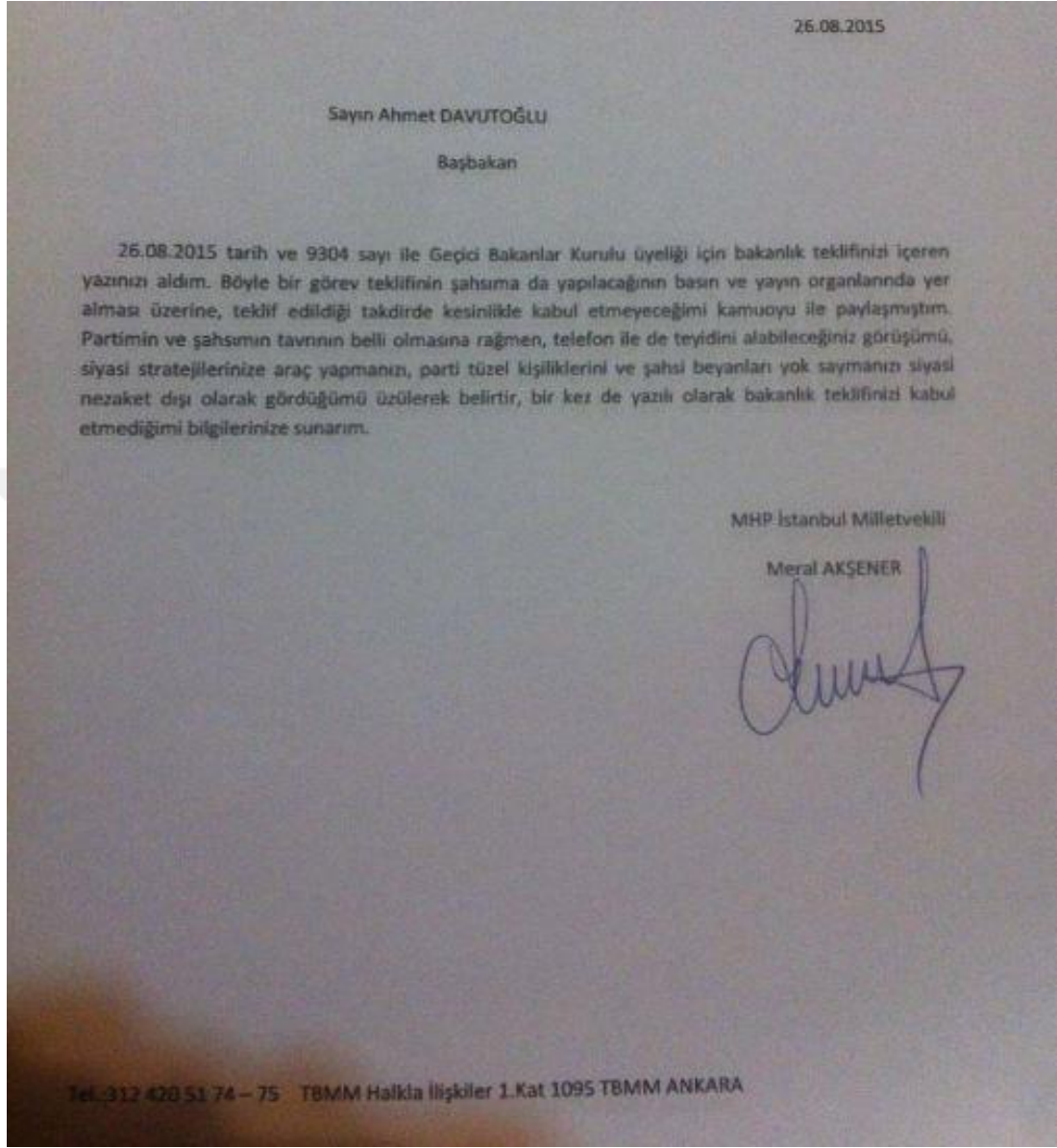
Hürriyet Gazetesi, Meral Akşener'in içişleri bakanı olduğu hükümete "Beceremediniz artık bırakın çekilin" diye çağrı yapan Fetö terör örgütü kurucusu Fethullah Gülen, 18 Nisan 1997.

Ek: 18

Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun Meral Akşener'e kurulacak hükümette bakan olarak yer alması için gönderdiği teklifi mektubu, 26.08.2015.

Ek: 19

Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun Meral Akşener'e kurulacak hükümette bakan olarak yer alması için gönderdiği teklifi Meral Akşener'in reddettiği aynı tarihli cevap mektubu, 26.08.015.

Babahan Ergun, Bahçeli iddiası, Ergun Babahan, 26.05.2011 tarihinde Star Gazetesinde yayınlanan "Ürperten Haberler" başlıklı köşe yazısı.

Ek: 21

Meral Akşener, 02 Aralık 2015 tarihinde Hürriyet Gazetesinde Ahmet Hakan ile Çarşamba Sohbetleri Röportajı, Cumhurbaşkanı adayı yapılsaydım ikinci turda kazanabilirdim.

Star MİLLİ İRADENİN SESİ

ASGARI ÜCRETE BEKLENEN GÜN YARIN 5

1 ARALIK 2015 SALI www.star.com.tr 50 KURUS (KKTC: 1 TL)

mani'ndan Moskova'ya askeri törenle uğurladı.

● AYRINTILAR 12'DE

MHP'DE Meral Akşener de Balçeli'ye isyan bayrağını açtı. Olağanüstü kurultay çağrısı yapan Akşener'in "Genel Başkanlığa adayım" yerine "Ülkücü camianın vereceği her türlü sorumluluğu üstlenmeye hazırım" ifadesini kullanması dikkat çekti. Adaylar Aydın, Oğan ve Akşener'in, 'ismi öne çıkanın etrafında birleşme' kararı aldıkları belirtiliyor. ●14

MHP'DE 3. ADAY AKŞENER

Meral Akşener, 30 Kasım 2015 tarihinde İstanbul'da MHP yönetimine kurultay çağrısı yaptığı basın toplantısı, 1 Aralık 2015 Salı, Star Gazetesi.

Akşener adaylığını açıkladı

Ben göreve hazırım

MHP'de olağanüstü kurultay çağrısı yapan eski bakan Meral Akşener, "Sorumluluk almaya hazırım. Başarısız olursam milletvekilliğine aday olmayacağım" dedi. Akşener, Fox TV'ye de "O tüzük maddesinin değişeceğine inanıyorum. Ondan sonra bir kurultay olacak, o zaman aday olacağım" dedi.

» MERT İNAN'ın haberi 18'de

Meral Akşener, 30 Kasım 2015 tarihinde İstanbul'da MHP yönetimine kurultay çağrısı yaptığı basın toplantısı, 1 Aralık 2015 Salı.

15 Mayıs 2016 tarihinde MHP'nin yapacağı tüzük kurultayı engellendi, 16 Mayıs 2016, Sözcü Gazetesi.

Meral Akşener'e ait olmadığı açık bir biçimde görülen sahte imza ve Meral Akşener'in devletin resmî belgesi üzerindeki imzası.

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Genel Kurul Tutanağı
24. Dönem 5. Yasama Yılı
76. Birleşim 13/Mart /2015 Cuma

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Meral Akşener'in, bu yasama döneminde Başkan Vekili olarak yönettiği son birleşim olduğuna, bütün grup başkan vekilleri ve milletvekillerine teşekkür ettiğine ilişkin konuşması

BAŞKAN - Gündeme geçmeden önce, üç sayın milletvekiline gündem dışı da söz vermeden evvel, 5 Nisana kadar çalışma kararı alındığından bugün benim sizlerle son günüm. Dolayısıyla, dört yıl beraber Mecliste mesai yaptık. Önce bütün siyasi partilerimizin grup başkan vekillerine, sonra bütün milletvekillerimize çok teşekkür ediyorum. (Alkışlar) Çok güzel hatıralar biriktirdik, acı tatlı bir dört yıl geçirdik. Şimdi seçime gidiliyor; gidiş var dönmemek var, dönüp bulmamak var. Yarına çıkacağımızı Allah biliyor; dolayısıyla, ben varsa bir hakkım helal ediyorum, sizden de haklarınızı helal etmenizi istiyorum. ("Helal olsun." sesleri, alkışlar)

Teşekkür ederim, sağ olasınız.

Ek: 27

Meral Akşener'in 15 Temmuz darbe kalkışmasının başladığı ilk saatlerde sosyal paylaşım sitesi Twitter'dan yayınladığı demokrasi mesajı, 15.08.2016. , 23:59

Meral Akşener

16 Tem 2016, 00:57 •

Demokrasi tek çaredir. Demokrasi dışı hiç bir eylem ve davranış kabul edilemez.

Beğen

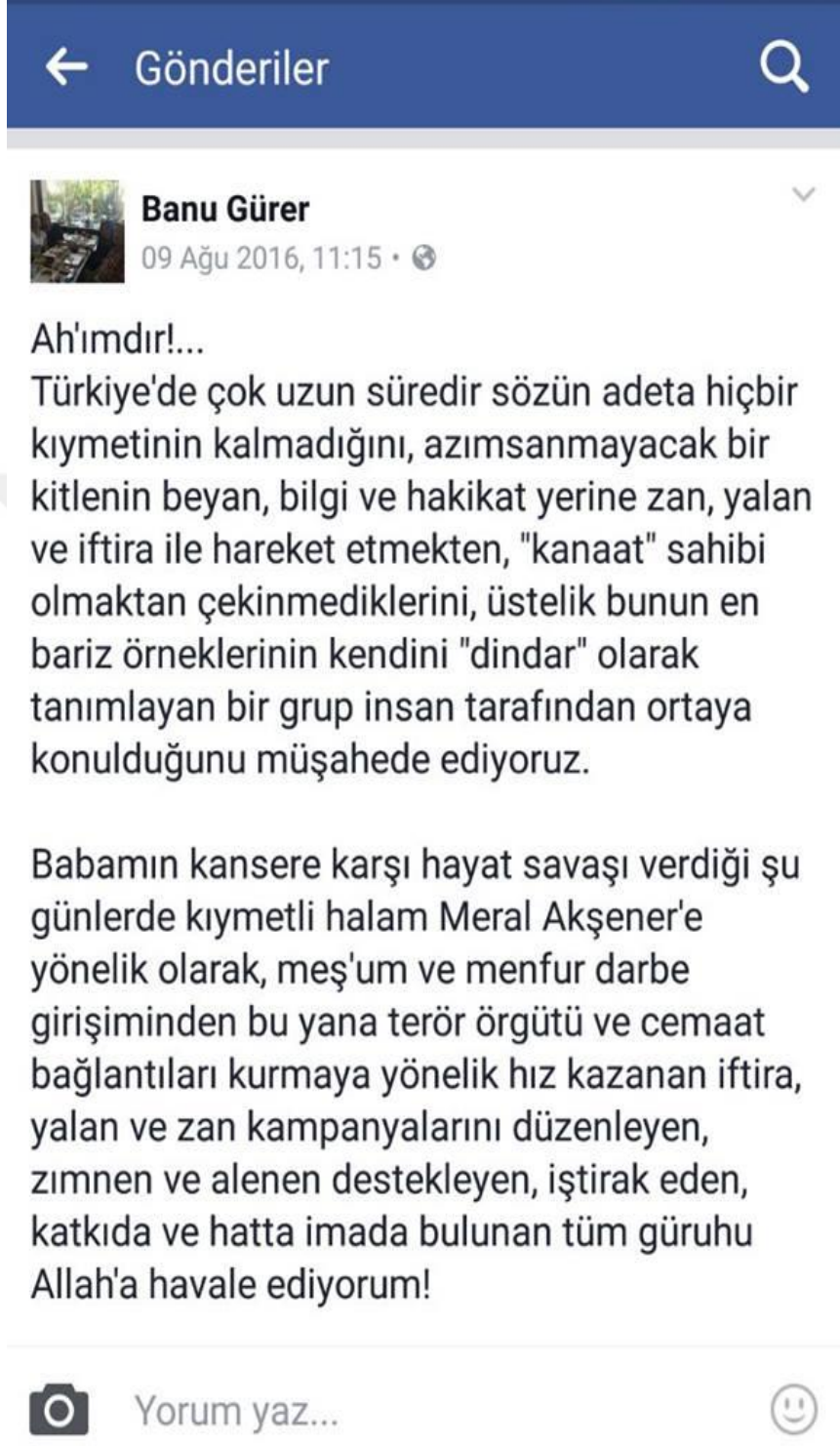

Yorum Yap

Paylaş

Meral Akşener'in 15 Temmuz darbe kalkışmasının başladığı ilk saatlerde sosyal paylaşım sitesi Facebook'tan yayınladığı demokrasi mesajı, 16.08.2016 - 00:57

Meral Akşener'in ağabeyi Nihat Güner'in Kızı Banu Güner'in 15 Temmuz darbe kalkışmasından sonra Meral Akşener'e yönelik siyasî baskı girişimine tepki olarak Facebook'tan yaptığı paylaşım, 09.09.2016, 11:15.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Genel Kurul Tutanağı
24. Dönem 5. Yasama Yılı
76. Birleşim 13/Mart/2015 Cuma

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Buldan...

6.- İğdır Milletvekili Pervin Buldan'ın, Halkların Demokratik Partisi olarak 14 Mart Tıp Bayramı'na ve Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Meral Akşener'in tarafsız ve bağımsız duruşuyla örnek bir Başkan Vekili olduğuna ilişkin açıklaması

PERVİN BULDAN (İğdır) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, ben de grubum adına tüm sağlık çalışanlarının Tıp Bayramı'nı kutluyorum. Mart ayının 14'ünde kutlanan, Türkiye'de tıp alanında çalışanların hizmet sorunlarının tartışıldığı, bilime katkılarının ödüllendirildiği bir anma ve kutlama günüdür. Fakat bizim ülkemizde tıp çalışanları ne yazık ki istedikleri düzeylerde düzenlemeler yapılmadığı, çalışma şartları başta olmak üzere birçok sorunların olduğu gerçeğiyle karşı karşıya. Tıp çalışanları, çalışırken ve emeklilikte insanca yaşanacak bir gelir talep ediyorlar; söz verildiği hâlde verilmeyen zamlarını talep ediyorlar; tıpta niteliğin öncelenmesini istiyorlar; ayrıca, diyorlar ki: "Yurttaşlarımıza eşit, erişilebilir ve nitelikli bir sağlık hizmeti talep ediyoruz." Bütün bu taleplerini dile getirmek üzere bugün grevde olacaklarını, a cil sağlık hizmeti dışında sağlık hizmeti sunmayacaklarını ifade ediyorlar. Dolayısıyla, biz de HDP olarak Sağlık Bakanlığının bir an önce bu talepleri dikkate almasını ve iyileştirmelerin bir an önce yapılması gerektiğini bir kez daha ifade ediyoruz ve Halkların Demokratik Partisi olarak da tıp çalışanlarının yanında olduğumuzu bir kez daha ifade etmek istiyoruz.

Sayın Başkan, siz birleşimi açarken ben yukarıdaydım, burada değildim fakat yaptığınız konuşmayı tutanaklardan okudum. Gerçekten partim ve grubum adına sizin tarafsız ve bağımsız duruşunuzdan büyük bir güç aldığımızı ve bu tutumunuzla örnek bir Başkan Vekili olduğunuzu gösterdiğinizi ifade etmek istiyorum. Sizinle çalışmak bize de her zaman büyük bir güç ve moral verir

ÖZ GEÇMİŞ

1965 yılında Kocaeli ili Karamürsel ilçesinde doğan Vedat Erbaş, ilk ve orta öğretimini Karamürsel’de tamamladı. Yükseköğretimini Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü’nde tamamladı. 1995-1999 yılları arasında Karamürsel Belediyesi Basın Yayın Halkla İlişkiler Müdürlüğü’nde Belediye Başkanı Özcan Özalgın’ın basın danışmanlığı görevini yürüttü. 2000 yılında PETKİM Yarımcı Tesisleri’nde çalışmaya başladı. 2003 yılından 2006 yılına kadar PETKİM Tesisleri’nde operatör olarak çalıştı. 2006 yılından beri TÜPRAŞ Körfez Tesisleri’nde operatör olarak çalışmaktadır. 2004 yılında Karamürsel Belediye Meclis Üyeliği’ne seçilerek 2009 yılına kadar bu görevi yürüttü. Vedat Erbaş evli ve iki çocuk babasıdır.